

Абдушүкүр Нарматов

Коммерциялык максатта колдонууга болбойт.
Бардык укуктар коргологон.

Өчпөс өмүр

Мухаммад пайгамбардын (Ага Аллахтын
салам-салаваттары болсун) өмүр баяны

ОБРАЗЕЦ

Бишкек 2011

Абдушүкүр Нарматов
Өчпөс өмүр

Урматтуу мусулман бир тууганым!

Адамзат тарыхындагы эң даанышман адам катары белгилүү болгон Пайгамбарыбыз Мухаммаддын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өмүр жолун билүү ар бир адамдын милдети. Анткени, ал ааламдын жашоо нугун өзгөртүү үчүн, Аллах тарабынан жиберилген акыркы пайгамбар. Ал өзүнүн жыйырма үч жылдык пайгамбарлык өмүрүндө, Аллах тарабынан моюнуна жүктөлгөн милдетти толук аткара алды. Ал ушул кыска убакыттын ичинде, Кыяматка чейинки Адам урпактарына бакыт жолун көрсөтүүгө жетишти.

Урматтуу окурман! Китептин алгачкы барагын ачкан мезгилде, балдары үчүн илим эшигин ачып, таалим-тарбия булагына сугарган маркум атам Молдо Нармат уулу Исламидинге алакан жайып дуба кылып коюшуңуздарды көптөн-көп суранамын. Аллахым ар бирибиздин күнөөлөрүбүздү кечирип, Кыяматта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен бирге Бейиште болууну насип кылсын. Сиздерди терең урматтап Абдушүкүр Нарматов.

Даярдаган: Абдушүкүр Нарматов.

Башкы редактору: Алайчы Сеитбеков.

Адабий редактору: Толкунбек Арсен уулу.

Корректору: Зиёева Гулнигор.

Компьютерде калыпка салган: Бакыт Коңурбаев.

Бул китеп Кыргызстан мусулмандарынын дин башкармасынын уруксаты менен басылды. №46. 03. 08. 2011-ж.

© Сеитбеков А.А.

ISBN 978-5-904491-31-4

ОБРАЗЕЦ

Сөз башы

Мээримдүү жана Ырайымдуу Аллахтын аты менен баштаймын. Бүткүл ааламды жаратып, ааламга ырайым кылуу үчүн улуу пайгамбары Мухаммадды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жөнөткөн Аллах Таалага мактоолор болсун. Адамзаттын кулк-мүнөзүн эң жогорку даражага жеткирип, бактысыздык сазынан бакыттын нуруна тартып чыккан акыр заман пайгамбары Мухаммадга Аллахтын салам-салаваттары болсун.

VI-VII кылымдарда дүйнө элдеринин жашоосу өтө жаман абалга дуушар болду. Ошол замандын эң чоң державалары болуп эсептелген Персия, Рим жана Европа кудайсыздыктын эң төмөнкү чегине жеткен эле. Акыйкаттык, адилеттүүлүк, чынчылдык сыяктуу асыл сапаттардын изи да көрүнбөй, заалымдык, ач көздүк, көрөлбастык сыяктуу жаман адаттар кучак жайып кеткен болчу. Адамдардын адамдык сыпаты жоголуп, эки аяктап басып, тили менен сүйлөгөнү эле болбосо, айбандардан артыкча, башка эч нерсеси деле калган эмес эле. Аялдарды адам катарына эсептешчү эмес. Аялдарга бирөөнөн мурас алуу ары турсун, өзү бирөөгө мураска берилип кетүүсү толук мүмкүн эле. Адамзаттын акылманы катары эсептелген жөөттөр менен арабдар жашаган

Араб жарым аралында да ушундай эле көрүнүш болчу. Алдуулар алсыздарды эзип, улууну кичүү, кичүүнү улуу сыйлабаган караңгы жашоодон алар да четте калышкан эмес. Аялзатынын калдыры ушунчалык төмөн болгондуктан, удаалай кыздуу болгон ата кызын тирүүлөй көмүп салчу. Адам баласын мынчалык деңгээлге жеткен маңкурттуктан чыгарууга аларды жараткан Жаратуучунун гана күч-кудрети жетмек. Даанышман Жаратуучу үчүн бул жеңил иш эле. Жаратуучу Аллах Таала, адам пенде адам болуп жаралгандан берки узун заманда мындай бузулган коомдун эченин оңдогон. Бул жолу да Аллах Таала, Адам атанын бузулган урпактарын туура жолго баштоону каалады. Кантип? Албетте, мурдагы коомдорду оңдогон сыяктуу, аларга туура жолду көрсөтүүчү пайгамбарды жөнөтүү менен. Бул пайгамбарды, болгондо да эң акыркы пайгамбарды дал ошол бузулган коомдун ичинен тандап алды. Эң акыркы үмөткө, акыркы заманга, бүткүл ааламга, адамдарга жана жиндерге пайгамбар болуу бактысы, арабдардын ичиндеги Абдуллахтын уулу Мухаммадга туш келди. Ал эми, Аллах Тааланын досу, пайгамбарлардын султаны, пенделердин эң шарапаттуусу Мухаммад пайгамбарга үмөт болуу бактысы бизге туш болду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бизди тозоктун алоолонгон отунан алыстатып, Бейиштин гүлбагын көздөй жетеледи. Эки дүйнөнүн азаптуу жашоосунан четтетип, эки дүйнөнүн бакыт нуруна бөлөдү.

Албетте биз, Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) 1400 жыл кийин жашаган үмөттөр, анын адамдык асылдыктарын көрбөй калдык. Ошентсе да, анын өмүр жолун окуп, сүннөтүн карманып калганыбыз биз үчүн табылгыс бакыт.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бизди сүйүп, бизди сагынып, биз үчүн жашап өттү. А биз Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүн эмне кылдык?! Ал бизди сүйгөндөй, биз аны сүйө алдыкпы? Ал биз үчүн ыйлагандай, биз ал үчүн ыйлай алдыкпы? Кыямат күнү анын колдоосуна татыктуу болгудай эмне амал жасадык? Анын

Бейиштеги булагынан суу ичкенге татыктуу үммөт боло алдыкпы? Түбөлүктүү Бейиште аны менен кошуна болуп жашаганга татыктуубузбу? Менимче, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жакындан тааныбай туруп, анын басып өткөн жолун билбей туруп, анын биз үчүн көргөн азаптарын жон терибиз менен сезбей туруп, аны эч качан сүйө албайбыз. Ошондуктан, канткенде Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сүйө алабыз деген суроого жооп кылып, төмөнкү төрт амалды аткарабыз.

Биринчи: Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көбүрөөк салават айтуу керек. Салаваттын баардык түрлөрү айтууга жарактуу бирок, ташахудда айтылуучу салават алардын эң жакшысы. Салават айтуучу менен Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ортосундагы мамиле бекемделет. Сүйгөн адамыңа канчалык көп кат жөнөтсөң же канчалык көп СМС жолдосоң аны менен мамилең ошончолук бекем болоору белгилүү эмеспи? Ал эми, сүйгөнүңө көңүл бурбасаң мамиле сууй баштайт. Демек, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) салаватты көп айтуу менен ага жакындайсың. Сен ага салам айткан сайын, ал сага жооп кайтарат.

Экинчи: Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өмүр жолун окуп үйрөнүү керек. Анын жашоосун окуган сайын анын улуулугун сезип, сүйүүбүз күчөйт. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабалар менен болгон мамилесин окуп билген сайын, анын өмүрүн, анын мээримин, анын мээнеттерин, жана башка асыл сыпаттарын үйрөнөсүң.

Үчүнчү: Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сүннөтүн ээрчүү керек. Анын кулк-мүнөзүн, аткарган амалдарын, адамдарга жасаган мамилелерин окуп үйрөнгөндөн кийин, өзүбүз да дал ошондой болууга аракет кылабыз. Мисалы: Ал эч кимди кыйбат кылган эмес. Биз дагы эч

кимди кыйбат кылбообуз керек. Ал өмүрүндө бир жолу да жалган айткан эмес. Биз дагы жалган сүйлөгөндү таштообуз керек. Мына ушундай жол менен анын сүннөтүн ээрчийбиз. Кулк-мүнөзүбүздү анын кулк-мүнөзүндөй кылып оңдойбуз. Анткени, аны менен кулк-мүнөзү жакшылар гана Бейиште бирге болоорун билебиз.

Төртүнчү: Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) изи калган жана анын кабыры жайгашкан берекелүү шаар Мадинаны зыярат кылуу керек. Алгачкы вахий (аян) түшкөн Хира үңкүрүн, алгачкы курулган Куба мечитин, каапырлардан качкан мезгилде жашынган Савр тоосун жана Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жашап өткөн башка жерлерди өз көзүбүз менен көрүү ыйманды бекемдеп, ага болгон сүйүүнү күчөтөрү шексиз. Мына ушул төрт амалды ишке ашыра алсак, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон сүйүүбүздү күчөтө алабыз.

Мына ушул амалдарды ишке ашырууга жардамы тиет деген максатта, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өмүр баянын ичине камтыган «Өчпөс өмүр» аттуу китепти сиздерге тартуу кылдык. Китепте, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) төрөлгөндөн баштап, бул дүйнөдөн өткөнгө чейинки болуп өткөн окуялар чагылдырылган. Мындан сырткары, Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жана сахабалардан алына турган үлгүлөр тууралуу кеңири баяндалган. Ар бир китеп окуучуга Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сүйүп, анын изи менен басып, Кыяматта аны менен кошуна болуп жашоосун Аллахтан суранабыз.

Алайчы Сеитбеков

Киришүү

Бисмил-Лаахир-Рохмаанир-Рохиим. Мээримдүү жана боорукер Аллахтын аты менен баштаймын. Аллахка мактоо айтабыз, Андан жардам сурайбыз жана кылган күнөөлөрүбүз үчүн кечирим тилейбиз.

Кимде-ким Жалгыз Аллахка таянып, Ага тобокел кылса, Аллах аны ызаттуу кылат. Кимде-ким Аллахтан башкага таянса, Аллах аны таянганы менен бирге кор кылат.

Кимде-ким Аллахка гана сыйынып, андан жардам сураса, Аллах ага ыраазы болот. Кимде-ким Аллахтан башкага сыйынса, ага Аллах ачууланат.

Кимде-ким Аллахты жүрөгүнө киргизип, Аны эстесе, ага Аллах мээримин төгөт. Кимде-ким Аллахты унутуп койсо, ага Аллахтын азабы болот.

Күбөлүк берем Аллах жалгыз, анын эч кандай шериги жок. Ал бүткүл ааламдын Падышасы, Ал эч нерсеге муктаж эмес, биз Ага муктажбыз. Ал, Аллах адамзаттын кулк-мүнөзүн жогорулатуу үчүн, бүткүл ааламга ырахмат кылып Өз пайгамбарын жөнөттү.

Күбөлүк берем ал пайгамбар, пайгамбарлардын эң акыркысы жана андан кийин пайгамбарчылык болбойт.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзүнүн бир хадисинде:

«Силер мени мал-мүлкүңөрдөн, бала-чакаңардан, ата-энеңерден жана жаныңардан да артык жакшы көрмөйүнчө, ыймандуу боло албайсыңар» деп айткан. Демек, ар бир өзүн мусулманмын жана пайгамбардын үммөтүмүн деп эсептеген адам, аны жанынан да артык сүйүүсү керек. Ал эми, адамды жакындан таанымайынча аны сүйүүгө болбойт. Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жакындан таануу, анын өмүр баянын окуу менен болот. Ошондуктан, Ислам жазуучулары анын кереметтүү жашоосун чагылдырган жүздөгөн китептерди жазышкан. Анын жалаң гана мактоого татыктуу болгон өмүр жолу канчалаган дастандарга айланган. Бирок, пайдалуу үлгүлөргө толгон анын өмүрүн бир китептин ичине камтып коюу мүмкүн эмес. Ошондой болсо да, биз анын өмүр жолун жаза беребиз жана окуй беребиз. Анткени, анын гана өмүрүнөн бизди эки дүйнөдө бактылуу кылуучу үлгүлөрдү ала алабыз.

Биринчи: Анын өмүр-жолу адамзатты өнүгүүнүн туу чокусуна алып чыгуучу тажрыйбага бай. Биз мусулман болгонубуз үчүн бул сөздү айтып жаткан жерибиз жок. Болгону бул жашырууга мүмкүн болбогон чындык. Ал, Меккенин кумдуу чөлүндө төрөлдү. Ал төрөлгөн мезгилде анын атасы жок, жетим эле. Аз убакыттан соң анын энеси да бул дүйнөдөн өтүп кетти. Анын ага-иниси же эже-карындаштары да жок эле. Анын эркек балдарынын баары ал тирүү кезде эле кайтыш болуп калды. Ошого карабастан, ал кой артынан жүргөн арабдарды башка элдер суктана тургандай үммөт кылды. Жыйырма жылдын аралыгында, бири-биринин этин жеген, душмандыгы өтө бийик чекке жеткен араб урууларын, бир ата, бир эненин балдарындай ынтымактуу үммөткө айландырды. Ушунун баарына ал Аллахка болгон күчтүү ыйман, иш алып баруудагы даанышмандык жана талыкпаган эмгек менен жете алды.

Ошондуктан, коркпой эле айта алабыз: Ал келген кезге чейинки адамзат тарыхы менен ал келгенден кийинки тарыхты салыштырып болбойт. Бул заманга чейин батыш эли жашоонун эң жөнөкөй тартиптерин да билбейт эле. Алар маданияттуулукка,

тазалыкка, чынчылдыкка, кыскасы жакшы сыпаттардын баарына Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тарыхына күбө болгондон кийин гана жетише алышты.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үгүт-насыяты менен аалам мечиттерге толду. Азан үнү күнү бою ааламда жаңырып туруучу болду. Жыл сайын миллиондогон адамдар бир убакытта Аллахтын үйүнө келип, ажылык амалын аткарышат. Ал эми, миллиарддаган адамдар бир айда орозо кармашат. Мынчалык көп адамдын башын бир ишенимге ким топтой алмак эле? Адамзат тарыхында төбөсү элге көрүнгөн канчалаган адамдар бар. Бирок, артында калган адамдарга рухий жана материалдык кемчиликтерге дуушар болбостон жашоо өткөрүүчү туура жолду аз убакыттын ичинде үйрөтө алган улуу Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башка эч кимди таба албайбыз.

Экинчи: Биз андан башка эч кимден жакшы үлгү ала албайбыз. Анткени, толук үлгүнүн ээси болуп жаралган андан башка инсан жок.

Иса пайгамбардын өмүрүнө көз чаптыралычы. Андан, кедейликке болгон сабырдуулук, дүнүйөгө кызыкпоо сыяктуу үлгүлөрдү алууга болот. Бирок, ал ата болгон эмес. Атага тиешелүү болгон үлгүлөрдү биз андан издей албайбыз. Ал аял алып, күйөө да болгон эмес. Ал бай болуп жашап көргөн эмес. Башчы болуп бирөөлөргө өкүм кылган эмес, тескерисинче ар дайым башкалардын өкүмү менен жашоо өткөргөн.

Сулайман пайгамбардын жашоосуна көңүл буралы. Андан адилеттүү өкүмдардын жана шүгүр кылуучу бай адамдын үлгүсүн ала албыз. Бирок, анын жашоосунан башкаларга баш ийип, кедей болуп жашаган күндөрдү кезиктире албайбыз.

Ал эми, Мухаммад пайгамбардын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жашоосуна карасак, анын өкүм берүүчү башчы болгонун да, өкүмдү аткаруучу кызматчы болгонун да

көрөбүз. Ал бай да болгон, кедей да болгон. Ал алсыз да болгон, күчтүү да болгон. Согушуучу да болгон, тынчтыкта да жашаган. Кандай абал болбосун, ал үлгү алууга татыктуу бойдон кала берген. Аны аябай кыйнашкан, ал ага сабыр кылган. Жеңиш үстүндө миндеген аскерлери менен Меккеге киргенде да башын көтөрбөстөн кичи пейилдик менен кирген. Ал өзүнүн жеңиши үчүн кубанган жок анын кубанычы диндин жеңиши үчүн болду. Ачка болгон кезде курсагына таш байлап алат эле. Баардык абалдарда Жаратуучусуна ыраазы болуп жашайт эле. Кечирүүнү эч качан унуткан эмес. Кыйынчылыкта сабыр кылууну жана ыраазы болууну да унутпайт эле. Ухуд согушунда тиштери сынган эле, эң жакын сахабаларынан айрылган эле, ушулардын баарын көрүп туруп жолдошторуна кайрылып:

«Келгиле, Жаратуучубузга мактоо айтып, шүгүр кылалы» деп, өзүн кайгыга алдырган эмес. *(Имам Ахмад)*.

Окуучуларынын алдында сабак берип жаткан мугалим, мугалимдердин эң тажрыйбалуусу катары Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үлгү ала алат. Эки адамдын ортосунда өкүм чыгарып жаткан казы, эң адилеттүү казы катары Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үлгү издесе болот. Ал эми илим алуучу, Жаратуучусунан гана илим алган Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзүнө тиешелүү үлгүнү таба алат.

Турмуштагы баардык тармакта Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) пайдалуу үлгүлөрдү алууга болот. Ошол себептен Ааламдардын Жаратуучусу болгон Аллах Таала: «Аллахты жана Кыямат күнүн үмүт кылып, Аллахты көп эстегендер үчүн Аллахтын элчисинде сонун үлгүлөр бар» деп айткан.

Үчүнчү: Анын гана адамдык сыпаттары толук жана кемчиликсиз.

Дүйнөгө белгилүү болгон канчалаган адамдар бар. Алар кайсы бир тармакта чоң жетишкендиктерге ээ болушкан. Бирок, экинчи

бир жагынан алардын кемчилиги да жок эмес. Жазуучулар майданында Шекспирди кимдер гана билишпейт. Наполеонду чыгаан аскер башчы катары жакшы билебиз. Гандинин саясаттын чебери экендиги да жашыруун эмес. Булардын баары бир гана тармактын майын чыгарган адамдар. Ал эми, жалпы тармактарда бирдей иш алып бара алган бир гана адам бар. Ал адамзаттын эң акыркы пайгамбары Мухаммад (Ага Аллахтын салам- салаваттары болсун).

Ал өзү үчүн бир дагы ачууланган эмес. Өзү үчүн эч качан өкүнгөн да эмес. Өмүрүндө жалган сөз сүйлөгөн эмес. Өмүрүндө бирөөгө кыянат кылган эмес. Бир жолу Пайгамбарга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Абдуллах бин Саад бин Аби Сарах аттуу адам келип, анын жанына кирди. Бул адам сырткы көрүнүшүндө мусулман, чындыгында мусулман эмес эки жүздүү адам эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны кабыл кылды жана ал кеткенден кийин жолдошторуна карап:

- Аны эмне үчүн мага киргизип жибердиңер - деди. Алар:

- Сиз көзүңүз менен белги берип койсоңуз, биз аны киргизбейт элек – дешти. Ошондо:

- Пайгамбардын көзү кыянатчы болбойт - деп жооп берди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

Ал, пайгамбар болгонго чейин эле «чынчыл-аманатчыл» деген атка ээ болгон эле. Берген убадасын аткарбастан калтырган эмес. Аллах жолунда жихад кылганда гана бирөөлөргө кол көтөрчү. Башка убакта адамдарга да жаныбарларга да кол көтөрчү эмес.

Аллахка коркуу менен ибадат кылган бирден-бир пенде эле. Намазда руку кылып: «Менин көзүм, кулагым, мээм, сөөктөрүм жана мүчөлөрүм Сага гана баш ийди» деп айтаар эле. Көз жаштарын агызып ыйлайт эле, кайрадан ыйлайт эле. Бир жолу ага боору ачыган Аиша энебиз:

- Эмне үчүн жаныңды мынчалык кыйнайсың - дегенде:

- Мен шүгүр кылуучу пенде болбоймунбу - деп жооп берген.

Анын башчылыгынын алдына, бир кезде ага ыза берген, бир кезде анын жолдошторун өлтүргөн душмандары келген кезде, аларга карап:

«Кете бергиле. Силер кутулган адамдарсыңар» деп мээримдүүлүк кылган.

«Мен үчүн бул дүнүйө, бир жолоочу сыяктуу. Ал, ысык күндө дарактын көлөкөсүндө бир аз гана эс алып, андан кийин аны калтырып сапарын андан ары улап кетет» - деп, дүнүйөгө болгон алтындай көз карашын билдирген. *(Имам Ахмад)*.

Баатырдыгында чек жок болчу. Саясатты жүргүзө билчү. Жолдошторунун ар бирине ылайыктуу тапшырманы берчү. Үнү жакшы болгондугу үчүн Билалга азан айттырчу. Анын эфиопиялык кара адам экендигине көңүл бурган эмес. Аскер ишин жакшы билгендиги үчүн он жети жаштагы Зубайрды аскер башчы кылып, анын кол алдына Абу Бакр жана Умар сыяктуу жолдошторун кошуп берген. Жаштарды чогултуп, аларды чыйрак, күчтүү болууга машыктырат эле.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен жашаган адамдардын күн сайын ага болгон сүйүүсү күчөйт эле. Адатта, адамды канчалык жакындан билсең, ошончо анын кемчиликтерин сезе баштайсың. Андан көңүлүң калуусу мүмкүн. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен чогуу болгон адамдар күн өткөн сайын аны менен чогуу болууну каалап турушчу. Суффа ээлери деген атка конгон сахабалар мечиттин жанында он жыл жашашты. Алардын Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон сүйүүсү таркаган жок. Меккени ачууда, Табук салгылашуусунда жана башка оор күндөрдө да жолдошторунун ага болгон сүйүүсү кемиген жок. Адамдын ички жана сырткы сырларын аны менен бирге жашаган жубайынан жакшы билген эч ким болбосо керек. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өмүрлүк жубайларынын бири да ал тууралуу жаман сөз айткан эмес. Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары

болсун) алгачкы вахий келип, ал катуу коркунучтун кучагында калган кезде, өмүрлүк жары Хадича энебиздин айткан сөздөрү Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кандай адам болгондугун дагы бир жолу айгинелеп турат. Тердеген, титиреген күйөөсүнө мээримин төккөн Хадича: «Аллахка ант ичип айтам, Аллах сага жамандык кылбайт. Сен туугандарга жакшы мамиле кыласың, алсызга жардам бересиң, карыяларды сыйлайсың, конокторго жакшы мамиле жасайсың жана адамдарды жакшылыкка үндөйсүң» деп көңүлүн көтөрбөдүбү.

Ал эми Аиша энебиз, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сыпатын бир гана: «Анын мүнөзү Кураан эле» деген сөз менен сыпаттап койгон болчу.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жогорку деңгээлдеги кулк-мүнөз, адеп-ахлагын сөз менен айтып же калем менен жазып жеткирүү мүмкүн эмес. Анын өзгөчө адамдык сыпатын түшүнүүгө Жаратуучунун гана айткан сөзү жетишээрлик болуусу мүмкүн: **«Чындыгында, сен эң сонун кулк-мүнөздүн ээсиң»** (Калам. 4-аят).

Абдушүкүр Нарматов

ОБРАЗЕЦ

*«Аллахты жана Кыямат күнүн үмүт
кылып,
Аллахты көп эстегендер үчүн
Аллахтын элчисинде сонун үлгүлөр
бар».*

(Кураан. Ахзаб. 21-аят)

*«Мен кулк-мүнөздөрдү толуктоо үчүн
жиберилгенмин»*

(Хадис)

*«Эгерде азыр Мухаммад тирүү бол-
гондо, бүгүнкү күндүн көйгөйлөрүн чай
ичип отуруп чечип коймок».*

(Бернард Шоу)

Келечектин пайгамбары төрөлдү

Абдуллах Мадинага сапарга даярдана баштады. Бул учурда Араб жарым аралында соода-сатык күч алып калган. Меккеден Мадинага, Мадинадан Йеменге жана башка аймактарга кербендер байма-бай каттап турчу. Күн ысык, жол алыс, сапар оор. Бирок, жашоо менен болгон күрөш ага карабайт эмеспи. Абдуллахтын да сапарга чыгуусуна ушул себеп болду. Анын үстүнө канча убактан бери көрө элек таяке-жээндери да ошол тарапта эле. Аларды да зыярат кылуу анын адамдык вазийпасы. Ушундай зарылчылыктар Абдуллахты жакында үйлөнгөн жубайы Ааминаны калтырып сапарга жөнөөгө аргасыз кылды. Аамина күйөөсүн жылмайган жүзү менен узатып, кандайдыр бир сырды жашыргансып кала берди. Анын жүрөгү күйөөсүнүн алыс сапарга кетип жатканына кайгырып жаткан менен экинчи тараптан кубанып да жаткан эле. Анын жүрөгүнүн тээ түпкүрүнөн оргуп чыккан кубанычы кай-

гысын басып, өзүн алаксытты. Ооба, ал кайгырууга акылуу эле. Анткени, өмүрлүк жары беш жүз чакырым аралыкка сапарга кетип жатат. Ооба, ал кубанууга да акылуу эле. Анткени, анын курсагында ата атын улай турган наристе бар эле.

Аамина Абдуллахты чыдамсыздык менен күтүп жатты. Күйөөсүнө өмүрүндөгү эң кубанычтуу кабарды угузуу үчүн, ал ар бир күндү санап жүрдү. Ар бир эле аялдын күйөөсүнө айта турган жакшы кабары болот. Бирок, өмүрлүк жарына эркелей карап: «Сен жакында ата болосун» деген сөздү айтуу аялзаты үчүн кандай жагымдуу да кандай кубанычтуу. Ошол убактагы жубайлардын кубанычын, бири-бирине болгон мээрим сүйүүсүн элестетип көрчү. Келечектеги ата менен келечектеги эне үчүн бул күндөн өткөн бактылуу күн болбосо керек.

Күндөр өтүп жатты. Күн өткөн сайын Ааминанын күйөөсүнө сүйүнчү айтуучу күнү да жакындап келе жатты. Акыры, көптөн күткөн күн дагы келди. Алыстан асманга чаң сапырылтып келе жаткан кербендин карааны көрүндү. Меккенин эли чексиз кубанычка батып калды. Бирөө өмүрлүк жарын, бирөө атасын дагы бирөө баласын тосуп алуу үчүн кербенди утурлай чуркап жөнөштү. Бирок, бул кербен Меккенин баардык жашоочулары үчүн жалаң гана кубанычты алып келбестен, кайгыны да алып келди. Айрыкча, Аамина үчүн бул кербендин келген күнү эң кайгылуу күн болуп калды. Катуу оору менен ооруган Абдуллах айыга албастан Мадинага жакын жерде каза болуп калган эле. Ошентип, кубанычка толгон жүрөктү кайгы каптады. Азыр эле жаркырап тийип турган күндүн нуру өчүп, ааламды караңгылык каптап калгансыды. Жаман кабарды күтүп туруп уксаң жеңил болот. Эч нерсени күтпөй турганда жаман кабар угуу да анча оор эмес. Ал эми жакшылыкты күтүп отурганда угулган жаман кабар кандай оор болорун мындай абалды башынан өткөргөн гана адам билбесе, башкалар акылына келтире албайт. Ааминанын абалы оор болду. Капыстан келген оор кайгы кабыргасын кайыштырып кеткенсиди. Бирок, мүңкүрөп жатып алуу ага тиешелүү сыпат эмес эле. Ал али жалгыз калган жок. Анын курсагында атадан калган

жагыз туяк, жөн гана ата атын улап кетчү урпак эмес, келечекте адамзатыны бакыттын жолуна алып чыгуучу улуу пайгамбар бар эле. Аамина кайгыга алдырган жок. Курсагындагы баланын жеңилдигинен, көргөн түштөрүнөн улам тээ жүрөк тереңинде анын жөнөкөй бала эмес экендигин сезгенсип, бул өзгөчө наристенин төрөлүүсүн күтүп жүрдү.

Арадан күндөр өтүп күткөн мезгил да келди. Жаз жаңы гана башталып, Робиул аввал айынын он экинчи күнү, дүйшөмбү күнү, күн ааламга нурун чачкан кезде, аалам күтүп жаткан кереметтүү наристе жарык дүйнөгө келди. Бул убакта тарыхта Пил жылы деп аталып калган таң калыштуу окуянын болуусуна элүү гана күн калган эле. Наристе жарык дүйнөгө келди. Ааламда анын төрүлүүсүн коштогон ар түрдүү таң калыштуу окуялар болуп жатты.

Баланын төрөлүүсүнө Курайш уруусунун баары кубанды. Айрыкча, чоң атасы Абдул Мутоллибдин кубанычы койнуна батпай сүйүндү. Баласынан калган жалгыз туяк ал үчүн өмүрдүн улануусу эле. Баласынан айрылган кайгысын, ушул наристенин жарык дүйнөгө келүүсү бир аз басандатып, көңүлү тынчтанды. Жаңы төрөлгөн наристеге акыйка (жентек той) берип Курайштын аттуу-баштууларын үйүнө чакырды. Көпчүлүктүн алдына чыккан Абдул Мутоллиб:

- Мен неберемдин атын Мухаммад деп койдум – деп сыймыктануу менен айтты. Мындай атты буга чейин укпаган адамдар бир чети таң калып, бир чети кызыгышып:

- Эмне үчүн минтип атадың, ата-бабандың эле атап жүргөн аттарынан койбодуңбу? – деп сурашты.

- Аны жердегилер да, асмандагылар да мактап жүрүшсүн деп ушул атты койдум – деп жооп берди чоң ата. Ошентип, келечекте асман-жерде аты макталып, тээ Кыяматка чейин өчпөй сакталуучу Мухаммад деген атка ээ болгон наристенин эне курсагынан сырткаркы жашоосунун алгачкы барагы ачылды.

Үлгү: Келечектин пайгамбары жетим төрөлдү. Аалымдардын айтуусунда жетимдиктин эң жогорку даражасы баланын атасыз төрөлүүсү. Ушундай жетимдик келечектеги пайгамбардын да бешенесине жазылган эле. Ал атасыз чоңойду. Ата мээримин, ата тарбиясын көрбөдү. Бирок, кичинесинен мындай бакыттан куру калганы менен, кийинчерээк өзү эң сонун ата болду. Сахабаларына «Мен силерге атанын ордундамын деп» айтчу. Зайд, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бакма баласы болчу. Ага өтө жакын болгондугунан «Зайд Мухаммаддын уулу» деп айтышчу. Бир жолу ал, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эшигин кагып калды. Эшикти ким кагып жатканын жазбай тааныган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ордунан ыргып туруп, сыртка чуркады. Анын үстүндө көйнөгү жок болчу. Ал ага да көңүл бурбады. Чуркап чыгып Зайдди кучагына кысып, маңдайынан өптү. Ал эч качан көйнөксүз бирөөгө чыкчу эмес. Балага болгон аталык кусалыгы, аталык мээрими көйнөк кийүүнү да унуттуруп койду. Өзү ата тарбиясын көрбөгөн, оозунан ата деген сөз чыкпаган пайгамбар мындай тарбияны кайдан алды. Энелүү жетим эрке жетим болот эмеспи адатта. Атасыз, чоң атанын эркелетүүсү менен өскөн бала башкаларды жек көрүп, өзүмчүл болуп чоңойуусу керек эле. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башкаларды өзүнөн алдына койгон, башкалар үчүн кам көргөн адам болуп чыга келди. Эстеликтерге сыйынган адамдарды көргөн сайын алардын адашып жасап жаткан амалдарына өкүнүп ыйлайт эле. Жаны кыйналып, эмне кылаар айласын таппай калчу. Анын мындай абалын жеңилдетүү үчүн Аллах Таала: *«Эми алар Кураанга да ишенбесе, аларга абдан кейип, өзүндү жок кылып жибергиң келет. Биз адамдардын кимиси жакшы амалдарды жасаарын сыноо максатында жер үстүндөгү нерселерди - жердин көркү кылып койдук»* деген аятын түшүрдү. (Кахф, 6-7-аяттар). Ошондой эле ага кайрылып: *«Биз сага Кураанды сени кыйноо үчүн түшүргөн жокпуз»* (Тоха, 2-аят) жана *«Бул – сага түшүрүлгөн китеп, андыктан көңүлүңдө*

кысылуу болбосун. Бул (китеп) аркылуу (каапырларга) эскертүү, момундарга насаат берүү үчүн (түшүрүлдү)» (Аараф, 2-аят) деп айтты. Ошого карабастан, коомунан таяк жеп башынан аккан каны бутуна жетип турган кезде алаканын жайып: «Оо, Аллахым. Менин коомумду кечире көр. Анткени, алар эч нерсени билишпейт» деп дуба кылды. Бир ирет ага тоолордун периштеси келип, «Мага уруксат бер, мен буларды астын-үстүн кылып коёюн» деп суранганда, Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Мен булардын урпактарынан Аллахка эч кимди шерик кылбай ибаадат кыла турган адамдардын чыгуусуну үмүт кылам» деп жооп берген.

Мадинада Заахир деген сахаба жашайт эле. Кебете-кешпири анча жакшы көрүнбөгөн бул сахаба өзүн башкалардан төмөн сезип, эч кимге кошула албай жалгыз жүрчү. Адамдар да анын жанына барып сүйлөшүүнү каалашпайт эле. Бир күнү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) базардын жанынан өтүп баратып көңүлсүз турган Заахирди көрүп калды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дароо анын артынан барып, кучагына бекем кысты.

- Коё бер мени, ким бул - деп кыйкыра баштады Заахир. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны коё бербестен, ал бир нече жолу кыйкырганга чейин кармап турду да, анан коё берди. Артына бурулуп караган Заахир Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көрүп, кубанычтан көзүнө айлана түшкөн жашын сүртүп:

- Менин денем сенин денеңе тийген бүгүнкү күндөй бактылуу күндү көргөн эмесмин – деди. Аны менен болгон тамашаны дагы уланткысы келген Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колуна кармап:

- Бул кулду ким сатып алат, - деп жанындагы сахабаларга кайрылды. Жанагы кубанычы өчө түшкөн Заахир:

- Оо, Аллахтын элчиси менин баам кул сыяктуу арзанбы – деп

жалооруй карады. Ага жылмая караган Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Сен Аллахтын астында өтө баалуусун - деди.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам- салаваттары болсун) алсыздардын даражасын көтөрөт эле. Күчсүздөргө жардам берет эле. Жетимдин башынан сылап:

«Жетимди багып алган адам менен Бейиште ушунчалык аралыкта бирге болом» - деп сөөмөйү менен ортонун көргөзчү. Пайгамбардын ушунчалык жогорку деңгээлге жеткен адеп-ахлагына таң калган досу Абу Бакр бир жолу чыдабастан:

- Оо, Аллахтын элчиси. Сага мындай сонун тарбияны ким берди? – деп сураганда,

- Мени Жаратуучум тарбиялады жана Анын тарбиясы кандай жакшы болду - деп жооп берди.

Пайда:

- ▶ Кандай оор болсо да, Аллахтын тагдырына нааразы болбо.
- ▶ Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен Бейиште бирге болгун келсе, жетимдин башынан сылап, жакшы сөзүңдү айт.
- ▶ Аллахка өң-келбетин менен эмес, амалың менен жагасың.
- ▶ Исламда тамашалашууга болот. Бирок чындыкты гана сүйлөө керек.
- ▶ Балаңа жакшы тарбия берүүнү кааласаң, Аллахтын дини менен тарбияла.

Наристе сүт эненин колунда

Мекке абдан ысык эле. Ар кайсы жерден көтөрүлгөн жагымсыз жыттар шаар ичин каптап, абанын ысыктыгынан дем алуу оор болчу. Жаңы төрөлгөн наристелер мындай абага туруштук бере албай көп ооруп калышчу. Ошондуктан, шаардагы жаңы төрөлгөн балдарды тоодо жашаган уруулардын аялдары алып кетип, бир-эки жыл эмизип кайра тапшырышчу. Шаардагы бай ата-энелер аларга баалуу белектерди тартуулап туруучу.

Бул жолу да тоолуктар шаардан балдарды алып кетүү үчүн келе жатышты. Курсагы жакшы тойбогон ургаачы төөгө учкашкан эркек менен жаш балалуу аял топтун эң аягында келе жатты. Алсыз төө, аларды алдыга кеткен адамдарга жеткизе албай сылтый басып артта калып калды. Шаарга биринчи кирген аялдар байлардын балдарын тандап ала башташты. Бир канча убакыт өтүп, жанагы алсыз төөгө минген аял менен эркек шаарга кирген кезде, шаарда эмизүүгө берилүүчү бала калбай калган эле. Жубайлар шаарды кыдырып бир да бала таба алышпады. Атайын келип кайра куру кол кетүү алар үчүн өтө оор болду. Арга жок, тагдырга баш ийип кайра кайтуу керек. Алар кетүүгө камына башташты. Дал ушул учурда, бир жетим баланын бар экендигин айтып келишти. Жетим баланы алууну жубайлар каалашкан деле жок. Бирок, куру кол кеткенден көрө жетим болсо да алып кетүүнү эп көрүштү. Аялы баланы колуна алып, күйөөсүнө көрсөтө:

- Бул баланы алууга оюң кандай? – деп сурады. Наристенин жүзүнө тигиле караган күйөөсү:

- Бул баланын себеби менен көп береке табасың – деп жооп берди. Курсагы ачып турган наристе тоолук эне Халиманын оң эмчегин чопулдата соро баштады.

Эки баланы кучагына кыскан эне менен атаны алып жөнөгөн төө эмнегедир күчтөнүп ылдам баратты. Бир канча убакыт мурда кеткен адамдарга жете келип, анан алардан да өтүп кетти. Таң калган

адамдар: «Булар келгенде да ушул төө менен келишти беле?» деп бири-биринен сурашып артта кала беришти. Чындыгында, төөгө күч кирди. Эненин сүтү көбөйдү. Аларды кандайдыр бир салкын аба коштоп ысыктан калкалап жүргөнсүдү. Эмне үчүн? Себеби, сүт эненин кучагында мемиреп уктап бараткан жетим бала, келечекте тынчыктын, берекенин жана бакыттын динин таратуучу Мухаммад пайгамбар эле (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

Чындап эле, иштин баары Халиманын күйөөсү айткандай болду. Алар өз конуштарына келген соң, кой-эчкилеринин сүтү көбөйдү. Кургакчылыктын айынан тойбой жаткан малдын сүтү көбөйгөндүгү баарыны таң калтырды. Айланадагылар койчуларын: «Халиманын малы жайылган жерге жайбайсыңарбы» деп уруша башташты. Бирок, алар малдарын кайсы жерге жайбасын алардын сүтү баары бир көбөйгөн жок. Анткени, мунун баары келечектин пайгамбарына болгон Аллахтын кам көрүүсү эле. Ошентип, келечектин пайгамбары, Халима (назик, жумшак деген мааниде) эненин жумшак колунда, күн өткөн сайын жетилип (башка балдардан эки эсе бат) чоңоюп баратты.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) миндеген сахабалардын коштоосунда Меккеге кирди. Бул күн жалпы мусулмандар үчүн эң кубанычтуу күн эле. Ыйык Кааба, Ибрахим жана Исмайил пайгамбарлардын изи калган Мекке шаары бүгүн мусулмандардын колуна өттү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көптөгөн сахабалардын жанында турган кезде картайган бир кемпирдин ага карап жылмайып турганын көрөт. Анын көз карашы башкалардан өзгөчө эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанындагылардан:

- Бул аял ким экенин билесиңерби? - деп сурады.

- Бул, сени эмизген Халима деген аял, – дешти аны тааныгандар. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көзүнө жаш кылгырып:

- Менин энем, менин энем - деп анын жанына чуркап келди да, чапанын чечип анын алдына салып:

- Мен энем менен бир сүйлөшүп алайынчы, бизге убакыт бергиле - деп сахабаларына кайрылды. Андан соң жылмайган жүзү, мээримдүү көзү менен сүт энесине тигиле карап аны менен көпкө чейин сүйлөшүп отурду.

* * *

Хунайн согушунда мусулмандардын колуна көптөгөн олжолор түштү. Ошол убакта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларына кайрылып:

- Хаваазан уруусунан түшкөн олжолорду кайра кайтарып берели - деп суранды. Сахабалар анын себебин сурашканда:

- Ал урууда мени эмизген Халима энемдин уулу, менин эмчектеш бир тууганым жашайт - деп жооп берип, өзү баштап олжолорду кайтарып берди. Андан соң бир канча баалуу белектерди Халима энеге тартуу кылды. Албетте, элүү жыл мурдакы жакшылыкты эстеп ага колунан келген кайрымжысын кайтаруу ар бир эле адамдын колунан келе бербейт. Адамзаттын эң жөнөкөй, эң кичи пейил, жакшылыкка да, жамандыкка да жакшылык менен жооп берген улуу Пайгамбарында (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ушундай сыпаттар бар эле.

Пайда:

- ▶ Балдарыңды таза абада эс алдырууга аракет кыл.
- ▶ Туугандар менен карым-катнашыңды үзбө.
- ▶ Өткөн күнүңдү унутпасаң келечегиң жакшы болот.
- ▶ «Таш ыргытканга аш ыргыт» деген сөздү эсинден чыгарба.
- ▶ Сабырдуулук менен максатыңа жетесиң.

Кайгылуу сапар

Сүт эненин колунда эки жыл жашаган соң, бала кайрадан энесинин колуна келди. Эне, бала жана Умму Айман аттуу кызматчы аял эл арасында жашоо өткөрүп жүрүштү. Арадан күндөр өтүп, баланын жашы алтыга толду. Баланын акыл-эси толуп калганына көзү жеткен эне бир күнү аны атасынын кабырына жана Мадинадагы туугандарына зыярат кылдырып келүүнү чечти. Төрт жүз чакырым аралыктагы сапарга даярдануу бүтүп, үчөө сапарга чыгышты. Бул сапар, Мухаммаддын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мындан элүү жыл кийин Ислам динин сактоо үчүн көчүп баруучу Мадинага чыгып жаткан эң биринчи сапары эле. Энеден төрөлгөндө атасыз төрөлүп, атасыны көрүү насип кылынбаган алты жашар бала атанын кабырына келип, көз жашын агызып, атага болгон кусалыгын бир аз болсо да жеңилдеткенсиди. Андан ары Мадинадагы таякелерин зыярат кылып, үчөө кайрадан жолго чыгышты. Мадинадан Меккеге келе жаткан жолдо Аамина катуу ооруга чалдыкты. Күн сайын күчөгөн оору, акыры аны кыймылсыз жатып калууга мажбур кылды. Титирген колдору менен баласынын башынан сылап: «Сенин колдоочуң бар, эч качан жалгыз калбайсың» деп насаат сөздөрүн айтты. Көрөр күнү, ичээр суусу ушул ээн талаада түгөнгөн Аамина баласынын кол алдында жан берди. Эненин көкүрөгүнө башын жөлөп, көз жашы куюлган алты жашар бала үчүн бул күн кайгы менен ыйдын күнү болду. Бала экинчи жолу жетим калды. Өмүрүндө көрбөгөн атасынын кабырын зыярат кылып, апасын да кабырга берип, кайгы үстүнө кайгыга туш болгон бала Умму Айман менен Меккени көздөй жол тартты.

Умму Айман баланы чоң атасы Абдул Муттолибге алып келип тапшырды. Чоң ата бул убакта токсон жашка жакындып калган эле. Келининин өлүмүнө катуу кайгырган чоң ата небересин кучагына кысып, анын андан аркы жашоосуна кам көрдү. Аны ар дайым өзү менен алып жүрдү. Аксакалдар менен болгон жыйындарда да небере анын чапанынын этегине отурчу. Чындыгында, анын этегине Му-

хаммаддан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башка эч ким отурган эмес болчу. Жашы улуулардын оозунан чыккан нускалуу сөздөргө чын ниети менен кулак салып угаар эле. Ата мээримине суусаган бала чоң атанын кол астында күн өткөрүп, жакында болуп өткөн кайгыларды унута баштады. Баланын башкача кулк-мүнөзүнө, жүрүм-турумунун өзгөчөлүгүнө көзү жеткен чоң ата, Курайш уруусунун кадыр-барктууларынын арасында сыймыктануу менен:

«Менин бул баламдын келечеги кереметтүү болот» деп мактанат эле. Бирок, жашы картайып калган чоң ата небересинин келечегин көрө албады. Мухаммад (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сегиз жашка келгенде чоң ата да бул дүйнөдөн өтүп кетти. Ушинтип, бул жалган дүйнөдө болгону сегиз жыл жашаган бала үчүнчү жолу жетимдиктин ачуу даамын татты.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) төрөлгөн кезден эле кайгы үстүнө кайгыны көрүп жашады. Атасын көрбөдү. Энесинен эрте ажырады. Чоң атага жөлөк боло албады. Бирөөгө сүйөнүп, бирөөнөн жардам сурап, бирөөдөн үмүт кылууну Аллах Таала ага буйрубады. Мунун баары келечекте Жалгыз гана Аллахка таянууга чакыруучу Пайгамбарга болгон Аллахтын тарбиясы эле. Жалгыз гана Аллахка таянууга чакыруучу Пайгамбар, өзү да «Атаке, атаке» деп атасына таянбастан, «Роббим, Роббим» деп Жалгыз Жаратуучуга таянуусу керек эле. Келечекте Жалгыз гана Аллахтан суранууга чакыруучу Пайгамбар «Энеке, энеке» деп энесине сүйөнбөстөн, «Аллахым, Аллахым» деп Жалгыз Аллахтан жардам сурап өсүүсү керек эле. Анткени, ар бир кыйынчылык артында жакшылык болот. Жашынан кыйынчылык менен чоңойгон Мухаммадга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллах Таала, пайгамбарчылыктын мөөрү, эң акыркы акыр замандын пайгамбарлык даражасын даярдап турган эле. Ошол күндөн тээ Кыяматка чейин аты Аллахтын аты менен бирге атала турган улуу даражаны даярдап турган эле. Ошол үчүн Аллах Таала: *«Биз сенин атыңды бийикке көтөрдүк»* деп аны мактады. *(Шарх, 4-аят)*. Ар бир ыймандуу мусулмандын башына оор күндөр келет. Бирок, анын артында жакшылыктар бар

экегин алар андап билишпейт. Аллах Таала айтат: *«Балким силер жаман көргөн нерседе силер үчүн жакшылык бардыр, балким силер жакшы көргөн нерседе силер үчүн жамандык бардыр, Аллах билет, силер болсо билбейсиңер».* (Бакара, 216-аят).

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башынан көптөгөн кыйынчылыктар өттү. Анын артынан ал күндөрдү унутуучу убактар келди. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзү көрбөгөн атасы менен алты жашында ажыраган энесин эч унута алган жок. Ал, Мадинанын жанында баратып, жок болоюн деп калган эски кабырды сахабаларына көрсөтүп:

- Бул менин атамдын кабыры, а бул жердеги көлмөдө мен сууга сүзгөндү үйрөнгөнмүн - деп, бир чети толкунданып, бир чети кайгырып эскерет эле.

Меккенин ачылуусуна бара жаткан мезгилде бир орунга келип, сахабаларына:

- Мен Жаратуучумдан энемдин кабырын зыярат кылууга уруксат сурадым. Ал мага уруксат берди - деп, жол боюндагы кабырга түшүп, көз жашын төгүп ыйлады. Балким ал мындан элүү жыл мурда дал ушул жерде жансыз жаткан энесинин көкүрөгүнө башын коюп ыйлап отурган жетим баланы эстегендир. Эмнеси болсо да Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ушунчалык көп ыйлагандыктан анын жанында ыйлабаган бир дагы адам калган жок.

Пайда:

- ▶ Тирүү кезинде ата-энеңди сыйлап калгын.
- ▶ Сага келген кыйынчылыктын баары, Аллахтын калалосу менен болуп жатканын билип жүр.
- ▶ Жаратылгандарга таянбай, Жаратуучуга таян.
- ▶ Өтүп кеткен ата-энеңе дуба кылууну унутпа.
- ▶ Шариятта, эркектерге кабырды зыярат кылууга болот.

Өспүрүм курак

Акылдуу чоң ата өз өмүрүнүн аз калганын сезип жүргөн. Өзү бул дүйнөдөн өтүп кетсе атадан калган жалгыз туякты ким кепилдикке алаарын көп ойлончу. Чындыгында анын тогуз баласы бар эле. Бирок, дээринен башкача, келечегинен көп нерсени үмүт кылдырган бул неберени багып чоңойтууга алардын бары эле жарай бербесин акылман карыя сезип жүргөн. Бир канча күн ойлонуп жүргөн карыя өлөр убактысына аз калганда уулу Абу Толибди жанына чакырып, небересин ага табыштаган болчу. Чоң атанын осуяты жана баланын макулдугу менен Мухаммад (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Абу Толибдин үйүнө келди. Абу Толиб кедей жашачу. Өзүнүн да он баласы бар эле. Анын жубайы Асаддын кызы Фатима келечектин пайгамбарын жайдары жүзү менен тосуп алды. Мухаммадын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келүүсү менен бул үйгө береке кирди. Балдар астына келген тамакты адепсиздик менен талашып жешет эле. Мухаммад (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келгенден кийин Фатима балдарына тамак берген кезде биринчи ага берчү, анын берекеси менен ошол тамак балдардын баарына жетет эле. Буга чейин үй-бүлөдө ызы-чуу өкүм сүрсө, эми тынчтык өкүм сүрдү. Абу Толиб бир тууганынын баласын өз балдарынан да жакшы көрүп, өз мээримине алып тарбиялады. Зирек бала үй-бүлөнүн оор жашоосун жеңилдетүү үчүн аларга жардам берүүнү каалап сегиз жашында кой кайтара баштады.

Күн артынан күн, ай артынан ай өттү. Жылдар жылга айланды. Мээримдүү жубайлардын үйүндө жашоосун өткөргөн өспүрүм он беш жашка толду. Акылдуу жигит мындан ары соода иши менен алектенүү үчүн Абу Толибден уруксат сурады. Абу Толибдин уруксаты менен келечектин пайгамбары он беш жашында соода кылууга кадам таштады.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жакшылыкты эч качан унутпайт эле. Абу Толибдин жубайы Фатима көз жумганда, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны кабырга түшүрүүдөн мурун өзү кабыр ичине түшүп, бир аз жатып, анан чепкенин сөөктүн алдына төшөп чыгат. Кийинчерээк андан эмне мындай кылганын сурашканда: «Ар бир адамды кабыр кысат, мен аны кабыр кыспасын деп ушундай кылдым» деп жооп берет. Албетте, бул мындан бир канча жыл илгери Фатиманын пайгамбарга кылган жакшылыгы үчүн эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) балалык күндөрүн ар түрдүү шарттарда өткөрдү. Алгач, Бану Саид уруусундагы Халиманын үйүндө, анан апасынын үйүндө, андан соң чоң атасынын үйүндө, андан соң агасы Абу Толибтин үйүндө жашоосун өткөрдү. Ар бири ар башка кулк-мүнөздөгү адамдар менен мамиле кылды. Ушунун баары Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) чыдамкайлыкты, чечкиндүүлүктү жана эрктүүлүктү үйрөттү. Пайгамбарыбыздын башына келген ар бир кыйынчылык ага келечек жашоосуна жардам берчү жакшылыктарды үйрөттү. Аллах Таала ар бир жамандыктын артынан жакшылык жиберүүчү экендигин пайгамбарларды үлгү кылуу менен адамзатка билдирип келген.

Нух пайгамбар коомунан кандай гана кыйыкчылыктарды көрбөдү. Акырында, ага зыян бергендердин баары суу астында калды да, өзү кеме менен кутулуп кетти. Ибрахим пайгамбар отко ыргытылды. Аз убакыттан кийин Аллахтын эң сүйүктүү досу болду. Якуб пайгамбар көзүнөн ажырап калды. Кийин анын көзү көрдү, жоголгон баласы табылды, жөн гана табылбастан пайгамбар болуп келди. Муса пайгамбар Мисирден корку менен качып чыкты. Кийин пайгамбар болуп, Аллах менен түздөн-түз сүйлөшүп, тынчтык менен кайра кирди. Мариям энеге жаман дооматты коюшту. Кийин анын баласы, Аллахтын эң кереметтүү пайгамбары жана элчиси болду. Дал ушундай эле Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам салаваттары болсун) келген ар бир кыйыкчылыктын артында жакшылык күтүп турат эле. Ал сегиз

жашынан кой кайтарды. Кой кайтаруу баардык пайгамбарлардын аткарган жумушу. Анткени, кой кайтаруу менен адам өзүн сабырдуулукка жана чыдамкай болууга тарбиялайт. Он беш жашынан соода кылды. Соода кылуу менен ар кандай кулк-мүнөздөгү адамдар менен мамиле кылууну үйрөндү. Себеби, качан гана акча менен мамиле кылганда кайсы адамдын кандай экендиги ачыкка чыгат. Ушул сабактардын баары Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) пайгамбарлык заман башталган кезде Аллахтын динин жайылтуусуна чоң жардамын тийгизди.

Пайда:

- ▶ Амалдардын эң жакшысы токтобостон уланып турганы.
- ▶ Адал эмгек менен ырыскы тап.
- ▶ Эмгектин жаманы болбойт.
- ▶ Пайгамбарлардын башына келген оорчулук, сенин да башыңа келбей койбойт.
- ▶ Ар бир кыйынчылыктын артында сыйлыгы бар.

Хадичага үйлөнүү

Жашынан чыйрак жана чыдамкай өскөн бала соода ишинде эч кандай кыйналган жок. Анын соодасы берекелүү болду. Анткени, ал чындыкты гана сүйлөөчү жана аманатка бекем эле. Убакыт зымырап учуп, арадан дагы он жыл өттү. Бул убакыттын ичинде келечектин пайгамбары агасы Абу Толиб менен соода кылып жүрдү. Жыйырма беш жашка толгон жаш жигиттин бою узун да эмес, кыска да эмес эле. Денеси сындуу келип, курсагы менен көкүрөгү бирдей болуп турчу. Чачтары өзгөчө капкара эле.

Ушул убакта Меккеде атагы алыска кеткен Хадича аттуу соодагер аял бар болчу. Соодасында дайыма адилеттүү болгон бул аял эл арасында «Хадича Тоохира» (Таза, пакиза Хадича) деген лакаб ат менен белгилүү болгон эле. Анын соодасы көп болгондуктан, ар тарапка кербендерди бат-баттан жөнөтүп турчу.

Күндөрдүн биринде Абу Толиб инисин жанына чакырып, көптөн бери ойлоп жүргөн оюн ортого салып:

- Эгер сен макул болсоң, Хадичанын кербени менен соода кыл. Андан эч кандай зыянга кабылбайсың – деди. Улуу адамдын сөзүн эч качан эки кылбаган жигит дароо эле макул болду. Ошентип, жыйырма бештеги жигит Хадичанын кербени менен алгачкы сапарга жөнөдү. Бирок, дээринен акылдуу жаралган Хадича ага өтө чоң кербенди берген жок. Алгачкы сооданы сынап көрүү үчүн чакан гана кербенди жөнөтүп, өзүнүн кызматчысы Майсараны кошуп берди. Майсаранын милдети, алгачкы жолу кербенди баштап бараткан адамдын соода ишиндеги кемчиликтерин жана жетишкендиктерин кожоюнга айтып келүү эле.

Чындыгында, алгачкы сапар ойлогондон бир топ кирешелүү болду. Андан кийин дагы Майсара менен биргеликте Йеменге эки жолу сапар кылды. Үчүнчү сапардан келген соң Майсара Хадичага келип:

- Мен өмүрүмдө мынчалык аманатты бекем сактаган, ар дайым чындыкты сүйлөгөн жана жумуш кылууда өтө мээнеткеч болгон адамды кездештирген эмесмин – деди.

Майсаранын сөзүнөн кийин Хадича кербендин санын көбөйтүп Шамга жөнөттү. Адаттагыдай эле бул кербен да чоң киреше менен кайра келди.

Хадича жөнөкөй адамды кызматка албагандыгын сезді. Соода ишиндеги анын тактыгы жана тазалыгы Хадичаны таң калдырды. Күн өткөн сайын анын Мухаммадга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон кызыгуусу күчөй берди. Бир күнү Хадича досу Нафиса менен ал жөнүндө сүйлөшүп, Нафисага анын ар

кандай жакшы сыпаттарын айтып мактап отурган. Капысынан акылдуу Нафиса:

- Сен жөнүндө аны менен сүйлөшөйүнбү? – деп сурап кады.

- Эмне жөнүндө сүйлөшөсүң? – Хадича кайра сурады.

- Сени менен баш кошуусу жөнүндө, - деди Нафиса.

- Макул – деди Хадича иштин өзүнөн өзү оң жолго түшүп бара жатканына кубанып. Нафиса Хадичаны калтырып, көздөгөн максатын ишке ашыруу үчүн ордунан туруп кетти.

Нафиса Мухаммаддын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанына келип, эч нерсени билбеген адам сыяктуу:

- Мухаммад, сен үйлөнгөнсүңбү? – деп сурады.

- Жок.

- А эмне үчүн үйлөнбөй жүрөсүң?

- Менин колумда жок болсо, мага ким үйлөнөт? – суроого сууроо менен жооп берди. Ушул эле сөздү күтүп турган Нафиса:

- Сага Хадича үйлөнөт – деди.

- Ал өзү макулбу? – ишенбегенсип суралы ал.

- Мен аны менен сүйлөшүп көрөмүн, – акылдуу аял бул ирет да жол таап кетти.

Арадан эки күн өткөн соң ал кайра келип, Хадичаны макул кылгандыгын айтты.

Хадича ушул убакта кырк жашта болчу. Алардын үйлөнүүсү жана жашоосу эң бактылуу болду.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзүнөн он беш жаш улуу аялга үйлөндү. Хадича эне-биз буга чейин эки жолу турмушка чыккан эле. Алардын экөө тең каза болуп калган болчу. Бирок, бул алардын бактылуу өмүр

сүрүүсүнө тоскоол болгон жок. Бактылуулук аял менен эркектерин бири-бирин түшүнө билүүсүндө. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Хадича энебиз менен жыйырма беш жыл бирге жашады. Анын көңүлүн бир жолу да ооруткан жок. Анын үстүнө башка аялга үйлөнгөн да жок. Тирүү кезинде аны кандай сыйлаган болсо, кайтыш болгондон кийин да аны эч качан эсинен чыгарган эмес. Анын ар бир кыймылын, ар бир аткарган иштерин эскерип турчу. Меккенин ачылуусунан кийин, бир күнү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам салаваттары болсун) үйдө отурган кезде эшикти бирөө кагып калды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам салаваттары болсун)

- Карагылачы, эшикти Хадича сыяктуу кагып жатат, бул анын эжеси болсо керек - деп мындан бир канча жыл мурун өтүп кеткен аялынын эшикти кантип какканын да унуткан эмес эле. Чындыгында, бул эшикти каккан аял Хадича энебиздин эжеси болчу.

Бир жолу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир картайган аял менен көпкө сүйлөшүп турганын көргөн Ааиша энебиз: «картайган кемпир менен эмне жөнүндө сүйлөштүң» деп сураганда:

- Ал Хадичанын досу эле, биз Хадичанын тирүү кезиндеги окуяларды эстеп отурдук - деп жооп берди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ар дайым тамак-аш жана белектерди «Хадичанын курбусуна алып барып бергилечи» деп жөнөтүп турчу.

Кызы Фатиманы турмушка узатып жаткан мезгилде, анын жайылып турган болор-болбос себин карап, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көзүнөн жаш кылгырды. Ага таң калган кызы Фатима:

- Атаке, бүгүн кубана турган күн эмеспи, эмне үчүн ыйлап жатасың? – деп сураганда,

- Ооба кызым, бүгүн кубана турган күн. Сенин энең Хадича сенин турмушка чыккан күнүңдү көрүүнү абдан самайт эле, би-

рок ал бул күндү көрбөй калды. Мен ошону эстеп ыйлап жатам» - деп жооп берип, көз жашын сүрткөн эле. Мунун баары Пайгамбардын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) артындагы үммөтү үчүн сабак.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Хадича энебизден төрт кыз жана эки балалуу болду. Кыздары Зайнаб, Рукуя, Умму Кулсум жана Фатима бойго жетип турмуш курушту. Ал эми, балдары Касым үч жашында, Абдуллах төрт жашында бул дүйнөдөн кайтыш болушту. Бирок, бул жоготуулар Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) даават ишине тоскоол болгон жок. Анткени, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул дүнүйөнүн убактылуу, баасыз экенин жакшы билет эле. Ал үчүн бул дүйнө жашоосунун кымындай да баасы жок эле. Ага агасы Абу Толиб келип: «Курайштын сакалдуулары сага өз сунуштарын айтып жатышат. Эгер байлык кааласаң, каалашыңча байлык топтоп берели. Эгер бийлик кааласаң, өзүбүзгө башчы кылып алалы. Эгер ооруп жатсаң, эң мыкты табыптарды алып келип даарылаталы, сен бизди динге чакырганыңды токтоткун деп атышат. Сен аларга макул болгун» деп айтканда, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага карап:

«Аллахка ант ичип айтамын, эгерде оң колума күндү, сол колума айды салып беришсе да, бул ишти Аллах ачыкка чыгармайынча мен аны таштабаймын, же өмүр бою ушул иш менен өтүп кетемин» - деп жооп берди.

Ооба, боор эти менен тең болгон баладан айрылуу ата-эне үчүн жеңил эмес. Аалымдар айтышат: ата-энесин жоготкон адам бир канча убакыттан кийин аны унутат. Өмүрлүк жарын жоготкон адам бир канча убакыттан соң нике жаңыртат. Бир тууганын жоготкон адам бир канатынан айрылган куштай болуп калат. Ал эми, баласынан ажыраган ата-эне аны эч качан унута албайт. Алар үчүн айыкпас жара болуп кала берет. Бирок, Аллах Таала бербестен туруп албайт. Эгер алса өзүнүн бергенин алат. Аллах пен-

дени кечирүү үчүн аны сынайт. Анын даражасын көтөрүү үчүн ага кыйынчылык жиберет. Аны бейишке киргизүү үчүн ага кайгы жиберет. Бир адамдын өлүүсү менен жашоо токтоп калбайт. Күн чыга берет. Түндөр улана берет. Аллахтын динине кызмат кылуучулар мындай абалдарды эч качан эсининен чыгарбасын. Алар мээнетти менен, жакшы адеп-ахлагы менен, жагымдуу сөзү менен башкаларды өзүнө тартсын. Алардын асыл сыпатын көргөн адам алардын жанынан кеткиси келбей калсын.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Зайд бин Хаариса деген кызматчысы бар эле. Зайд кичинекей бала кезинде аны ата-энесинен ажыратып кул кылып базарга сатып жиберишкен эле. Аны, Хааким бин Хизам аттуу адам сатып алып, өзүнүн атасы менен бир тууган эжеси Хадичага тартуу кылган болчу. Ал эми Хадича энебиз аны Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кызмат кылуусу үчүн тартуулаган эле. Ошентип, ата-энесинен эрте ажыраган Зайдга, Аллах Таала улуу Пайгамбардын тарбиясын алууну насип кылды.

Арадан бир канча жыл өткөн соң, баласы Пайгамбардын жанында экендигин билген Зайддын атасы менен агасы аны издеп келишет. Алар Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип: «Каалашыңча акча алып, биздин баланы кайтарып бер» дешти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Силерге балаңарды алып кетүүнүн мындан да жеңилерээк жолун айтайынбы? - деди. Алар дароо макул болушту. Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

-Зайддын өз оюна коёлу, эгер силер менен кетүүнү кааласа, анда мага эч кандай акчанын кереги жок. Ал силер менен кетет. Эгер мында калууну кааласа, мен аны мажбурлап кетире албаймын - деди. Алар бул сунушту бир ооздон кубатташты да, Зайдды чакырып келишти. Зайд атасын дароо тааныды. Ата менен бала бир топко чейин кучакташып, көздөрүнөн сагынычтын көз жашы агып жатты. Ошол убакта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Зайдга карап:

- Сен кааласаң атаң жана байкең менен кеткин. Кааласаң бул жерде калгын. Өзүң каалаганыңды аткар - деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын саламөсалаваттары болсун) сөзүнүн аягына чыгар замат:

- Оо, Аллахтын элчиси, Мен сенин жаныңдан эч жакка кетпеймин – деди Зайд токтолбостон. Анын бул сөзүнө таң калган атасы:

- Сенин жаныңда атаң менен бир тууган агаң турса сен кулдукту каалайсыңбы? – деп кайрылды баласына. Ошондо Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон сүйүүсүн жашыра албаган Зайд:

- Атаке, мен бул адамдын жанында бул дүнүйө жана андагы нерселердин бири дагы тең келбеген нерсени көрүп турам – деп, алар менен кете албастыгын ачык айтып калып калды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Зайдды колунан кармап сыртка алып чыкты да:

- Оо, Курайш жамааты! Бүгүндөн баштап Зайд менин уулум. Ал экөөбүз бири-бирибизге мураскорбуз - деп жарыя кылды. Зайддын андан аркы жашоосу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен бирге өттү. Акырында, ал Пайгамбардын жанынан көрүп турган максатына жетип, бейишке кирүүсү сүйүнчүлөнгөн бактылуу адамдардын бири болуп калды.

Пайда:

- ▶ Адилеттүүлүк жана чынчылдык менен адамдарга жагасың.
- ▶ Үйлөнүү үчүн жакшы жар танда.
- ▶ Үй-бүлөнүн бактылуу болуусуна жубайлардын жаш өзгөчөлүгү таасир тийгизбейт.
- ▶ Аялдарга жакшы мамиле кылуу диндеги негизги амалдардан.
- ▶ Өмүрлүк жарынды өмүр бою эсинден чыгарба.

Каабаны ондоо

Чынчылдыгы жана аманатка бекем туруусу менен белгилүү болгон Мухаммад (Ага Аллахтын салам салаваттары болсун) отуз беш жашка толгон эле. Ушул күндөрү Меккенин эли көп жылдан бери жамгыр суусуна жешилип, айрым жерлери кулап калган Каабаны кайра ондоп-түзөп коюу үчүн чогула башташты. Чындыгында, мындай жакшы ишти аткарууну алардын баары каалашат эле. Бирок, качан гана жумушту баштоого кезек келгенде алардын баары кайра артка кетенчиктей башташты. «Мындай ыйык жерди кыйратууга кимдин колу барсын. Мындай ишти баштаган адам сөзсүз бир жамандыкка учурайт» дешти алар. Ошондо Валид бин Мугира деген аксакал: «Силер эмне жаман ниет менен талкалап жатасыңарбы? Жок, биз аны кайра мурдакыдан жакшыраак кылып калыбына келтиребиз. Демек, коркууга эч кандай себеп жок» деп, колуна балтасын алып биринчилерден болуп дубалды буза баштады. Андан көз албай карап турган адамдар, анын эч нерсе болбогонуна көздөрү жеткенден кийин гана жабыла ишке киришишти. Бузчу жерин бузуп кайра калыбына келтирүүгө кезек келген убакта, бир ооздон ыйык жерди таза, адал жол менен табылган каражаттар менен тургузууну макулдашышты. Бирок, мындай жол менен табылган каражаттар аз болгондуктан Каабаны толук бойдон тургузууга мүмкүнчүлүк болбой калды. Натыйжада, Исмайлдин дубалы деп аталган бир бөлүгү Каабанын сыртында өзүнчө калып калды.

Дубалдардын баары курулуп бүтүп, кара ташты ордуна коё турган убакыт келди. Балээнин баары мына ушул учурда башталды. Ар бир уруунун атуулдары «ташты биз коёбуз» деп талаша башташты. Жөнөкөй тил менен башталган талаш-тартыштын аягы кылыч сууруп найза көтөргөн чекке жетип калды. Ушул учурда кайрадан акылдуу абышка Валид бин Мугира ортого түштү:

- Менде бир сунуш бар – деди ал ызы-чууну токтотуп, - эшиктен ким биринчи кирсе, ташты ошол койсун. Сунуш баа-

рына жагып, бир ооздон макул болушту. Эми эшиктен кирүүчү адамды күтүү эле калды. Жайнаган көздөр эшикке тигилип калышты. Ким кирээр экен? Ар биринин ою ушунда. Мына эшик ачылды. Көздөр жайнай түштү. «Оо, чынчыл Мухаммад экен!» көргөндөр кыйкырып жибершти. Ооба, бул чынчылдыгы жана адилеттүүлүгү менен белгилүү болгон Мухаммад (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эле. Чынчыл жана адилеттүү адамды баардык уруунун мүчөлөрү кубануу менен тосуп алышты. Ага бул жердеги окуяны айтышкандан кийин, ал үстүндөгү чепкенин чечип анын үстүнө ташты алып келип койду да:

- Ар бир уруунун башчысы чепкендин бурч-бурчунан карма-сын - деп суранды. Уруу башчылары чепкенди тегерете кармашып ташты Каабанын бурчуна алып келишти. Анан ал ташты акырын алып ордуна койду. Ушуну менен Каабанын курулушу да, кылыч-ташуу деңгээлине жетип калган уруш-талаш да соңуна чыкты.

Үлгү: Каабаны эң алгач Ибрахим пайгамбар менен анын баласы Исмаил (Аларга Аллахтын саламы болсун) курган эле. Арадан бир канча убакыт өтүп, дубалдары урап, кайра оңдоого туура келип калган Каабаны Меккенин аттуу-баштуулары кайрадан куруп чыгышты. Бирок, Каабанын түзүлүшү мурдагы сүрөтүндө эмес, азыркы турган абалындагыдай болуп курулуп калды. Себеби, аны оңдоп-түзөтүү ишине жалаң гана адал жол менен табылган каражатты жумшоого келишишкен эле. Ал эми, адал жол менен табылган каражаттар буга жетишсиз болуп калды. Кааба чындыгында ыйык жай. Ыйык жердин ыйык бойдон сакталуусу үчүн аны оңдоого арамдан табылган каражаттар аралашкан жок. Бул ойду айткан жана колдогондор кимдер эле? Булар албетте, ар кандай эстеликтерге сыйынган Меккенин мушриктери эле. Аллахтын каало-буйруктары менен жумушу да болбогон мушриктер арамдан ушундай сактанышып жатса, туулгандан мусулман болуп, өлгөнчө мусулманмын деп жүргөн бир туугандарымдын арам менен адалды ылабай жашоо өткөргөндүгү кандай өкүнүчтүү!

Каабаны кайра куруудагы чечилбеген оор маселе ташты ордуна коюу болду. Ар бир уруу аны өз колдору менен койгусу келди. Бул алар үчүн чоң сыймык эле. Мындай сыймыкка жетүү үчүн алар бири-бири менен урушууга, жөн гана урушуу эмес жан кыйууга да даяр эле. Буларды мындай оор абалдан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жеңил эле алып чыкты. Бул, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) адамдарга болгон дагы бир ырайымы эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) төрөлгөнгө чейин эле өз ырайымын адамдарга көрсөтө баштады. Ал төрөлгөн мезгилде да, анын балалык мезгилинде да башкаларга болгон ырайымы көрүнүп турду. Анткени, ал Аллах Таала ыйык Куранда айткан: *«Момундарга ырайымдуу жана боорукер»* болгон келечектин пайгамбары эле. (Тооба, 127-аят).

Анас бин Малик айтат: «Аллахтын элчиси Мадинага дүйшөмбү күнү кирди, бул күнү баардык нерсе нурланып турду. Аллахтын элчиси дүйшөмбү күнү каза болду. Бул күнү баардык нерсенин нуру өчтү». Анас ибни Маликтен:

- Сен эмнени үмүт кыласың? - деп сурашканда, ал:

- Кыямат күнү Пайгамбарымдын жанына барып, оо, Аллахтын элчиси, мен сенин кичинекей кызматчың Анасмын го деп айтууну гана үмүт кылам - деп жооп берди.

Пайда:

- ▶ Ар дайым боорукер жана ырайымдуу бол.
- ▶ Чынчылдыктын пайдасын эки дүйнөдө тең көрөсүң.
- ▶ Арамды адал иштерге аралаштырба.
- ▶ Башкаларга дуба менен болсо да жардам бер.
- ▶ Бузулганды ондоо башкаларга пайда берерин унутпа.

Хира үңкүрүндө

Эмне үчүн Аллах Таала вахийди Пайгамбарга отуз же отуз беш жашында түшүргөн жок? Анткени, Аллах Таала аны пайгамбарлыкка даярдап жаткан болчу. Себеби, ал ыймандууларга гана пайгамбар болбостон, бүткүл ааламга жиберилген элчи болот эле. Дал ушундай оор мээнетти көтөрүп кетүүсү үчүн Аллах Таала аны кырк жашына чейин тарбиялады. Ал отуз сегиз жашка келгенде вахийдин алгачкы белгилерин көрө баштады. Ага таштар менен дарактар салам айтуучу болду. Эртең менен боло турган окуяларды түшүндө даана, ачык көрө баштады. Ал алты ай бою ушундай түштөрдү көрүп жүрдү. Жалгыз, адамдардан оолак болууну каалап калды. Күн бою, кээде бир канча күн Хира үңкүрүнө барып жалгыз отурчу болду. Ал жалгыз отуруп өз алдынча пикир кылат эле. Рамазан айынын акыркы он күнүн Хира үңкүрүндө өткөрчү. Жашы элүү бештин кырына чыгып калган жубайы Хадича энебиз ага тамак ташып үңкүргө келип кетип турчу. Күйөөсү менен бирге эки-үч күн үңкүрдө калып, пикир кылып отурган убактары да болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үңкүрдө отурган кезде: «Жашоодогу максатым эмне?» деп өзүнө-өзү суроо берчү. Ушул суроого жооп издегенсип көпкө дейре унчукпастан ойлонуп отураар эле.

Ал адаттагыдай эле бүгүн да үңкүрдө көпкө отурду. Рамазан айынын дагы бир дүйшөмбү күнү сапарын карытып, айлананы коюу караңгылык каптап кирди. Аллахтын чексиз кудрети менен жаратылган кең асман түн кучагында мурдагыдан да сырдуудай көрүнүп турду. Үңкүр ичиндеги бейпил тынчтыкта Жараткандын кудретине танданып отурган Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кандайдыр бир күч катуу кыскансыды. Бир чети чочуп, бир чети танданган Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) деми кысыла түштү. Аны кысып турган күч, анын кыйналып кеткенин сезгенсип акырын бошотту да:

- Оку, - деди жагымдуу үнү менен. Эмне болуп жатканын али түшүнбөгөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Мен окуй албаймын, - деп жооп берди. Эми ал аны жанагы-дан да катуурак кысып кайра бошотту да:

- Оку, - деп экинчи жолу кайталады.

- Мен окуганды билбеймин, - Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошол эле жоопту айтты. Ал, аны эми үчүнчү жолу кучагына кысты да, кучагынан чыгарбастан туруп:

- Оку, жараткан Роббундун аты менен. Ал инсанды кандан жаратты. Оку, сенин Роббуң калем менен жазууну үйрөттү. Ал инсанга билбеген нерселерди билдирди - деди. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) денеси калтырап титиреп кетти. Мандайынан тер акты. Эмне болуп жатканына акылы жетпей, бир азга туруп калды. Бул Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллах тарбынан түшкөн эң биринчи вахий эле. Ал эми, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кучагына кысып, алгачкы вахийди жеткирген Жибрийил (Ага Аллахтын саламы болсун) болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошол абалында үйүнө шашып жөнөдү. Эшик алдына келээри менен:

- Мени жаап койгулачы, мени жаап койгулачы! - деп жубайына кайрылды. Эмне болгонуна түшүнбөгөн Хадича энебиз дароо аны ороп, үстүнө төшөк жапты. Өзүнө бир аз келе түшкөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон окуяны аялына айтып берип:

- Мен аябай коркуп жатамын, - деп кошумчалады. Бирок, акылман аялдын жүзүнөн коркуунун белгиси көрүнгөн жок. Тескерисинче кубанган жүзү менен жубайына тигиле карап:

- Коркпогун – деди. – Сен туугандарыңдан байланышты үзбөйсүң, картандарды сыйлайсың, алсыздарга жардам бересиң, конокту урмат кыласың жана жакшылыкка үндөйсүң. Аллах сени эч качан жамандыкка учуратпайт.

Жылуу төшөк, жагымдуу сөз Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир аз эс алдырды. Анын көңүлү тынчтана түшкөнүн байкаган Хадича энебиз, атасынын иниси Варака бин Навфалга барып келүүнү сунуштады. Варака бин Навфалга Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башынан өткөн окуяны айтып берди. Токсондун суусун ичип отурган абышка Инжил жана Тооратты окуп, аларга амал кылган киши болчу. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүн кунт коюп уккан абышка, болгону төрт ооз гана сөз сүйлөдү.

- Сен акыр замандын жана акыркы үмөттүн пайгамбарысың - деди ал сакалын сылап. Бир аздан соң:

- Сага, Мусага келген периште келиптир - деди. Анан:

- Сенин коомуң сени жалганчы дешет, сага ыза берет, сени менен урушат жана сени өз жеринден кууп чыгат - деп оор үшкүрүндү да:

- Аттиң, мен жашыраак болуп, ошол күнгө жеткенимде сага жардам бербейт белем - деп кошумчалап, көзүнө айлана түшкөн жаштарын сүртүп улутуна отуруп калды.

- Алар мени өз жеримден куп чыгышабы? – деп сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра.

-Ооба, сен алып келген нерсени алып келген адамдардын баары ыза көрүшкөн - деди ал сөзүн тастыктап. Анан, аны менен коштошуп чыгып бараткан Хадича энебизге карап:

- Бекем болгун - деп койду акырын гана.

Бул окуядан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Жибирийлдин дагы келүүсүн күтө баштады. Бирок, бир жумага чейин Жибирийл келген жок. Аллах Таала Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир аз пикир кылууга убакыт берген эле. Анткени, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өтө оор, тоолор көтөрө алгыс милдет күтүп турат эле.

Арадан толук бир жума өткөн соң Жибирийл экинчи жолу түштү. Бул жолу ал Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Ээ, Мухаммад, сен Аллахтын элчисисиң, мен асмандан түшкөн Жибирийлмин» деп айтты. Ушул түнү «мен сыяктуу кылып аткаргын» деп намаз окуунун жолун үйрөттү.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) отуз сегиз жашка келгенде ага вахийдин алгачкы белгилери билине баштады. Алар:

1) Таштардын жана дарактардын салам берүүсү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун): «Меккеде мен тааныбаган дарак жок болчу» - деп айтаар эле.

2) Түш көрүү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өңүндө болуучу нерсени түшүндө көрөт эле. Түш тууралуу өзүнүн хадисинде:

-«Менден кийин вахий түшпөйт. Бирок, туура түштөр болот» - деп айткан.

3) Жалгыздыкты жактыруу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жалгыз калып, Аллахтын аят-белгилерине ой жүгүртөт эле. Ал эми чыныгы вахий Жибирийл периште аркылуу Хира үңкүрүндө түштү. Жибирийл периштенин Пайгамбарыбызды бекем кысуусунун үч себеби бар эле:

1) Жакшы көргөндүгүн жана сыйлагандыгын билдирүү. Адатта жакшы көргөн адамдар бири-бири менен кучакташып көрүшүшөт эмеспи.

2) Пайгамбарыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ойгоо экендигин билдирүү максатында. Анткени, кээ бирөөлөр, ал уктап жатып түшүндө көргөн деп айтуусу мүмкүн.

3) Китептин башталуусун күч менен алуусу үчүн. Анткени, бул динди жеткирүү үчүн талыкпаган эмгек, чыдамкайлык жана

күч-кубат керек болорун, таягы менен дин тараткан Муса пайгамбардын заманы эчак өтүп кеткендигин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) билүүсү керек эле.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алгачкы вахийдин оордугунан тердеп жана коркуп келгенде, Хадича энебиз анын эзелтеден берки беш сыпатын айтып көңүлүн тынчтты. Алар:

1) Туугандар менен мамиленди үзбөйсүң. Чындыгында, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) динге чейин эле бул жакшы сыпаттын ээси болчу. Ал эми, дин келгенден кийин туугандар менен жакшы мамиледе болууга чакырган: «Өмүрүнөрдүн узун, ырыскыңардын кенен болуусун кааласаңар, туугандар менен байланышта болгула» деген сыяктуу көптөгөн хадистерин айткан.

2) Карыяларды сыйлайсың. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бала кезинен карыяларды урмат кылып сыйлоочу. Пайгамбарлык заман башталган мезгилде бир жолу Пайгамбарыбыз Меккеге келе жаткан жолдо картайып калган кемпирди көрүп, анын колундагы жүгүн алып Меккеге чейин көтөрүп келет. Ушунчалык алыс жолдо жардам бергендиги үчүн ага кандай ыраазылыгын билгизерин билбеген кемпир:

- Менин сага бере турган эч нерсем жок эле. Бирок, сен сыяктуу жакшы адамды куру кол калтыруу мен үчүн уят. Ошондуктан, сага бир осуят айтайын сен аны ушул эмгегиндин акысы катары кабыл алып, ар дайым эсинде сактап жүр – дейт да, сөзүн андан ары улап: - Меккеде өзүн пайгамбар атап Мухаммад деген бир жалганчы чыгыптыр. Ал ата-бабабыздын дининен кайтарып, атаны балага, тууганды тууганга душман кылат экен. Сен ошол жалганчыдан алысыраак жүрө көр – деп осуятын айтат. Кемпирдин сөзүн унчукпастан угуп турган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жылмайып:

- Энеке, ошол сиз жалганчы деген Мухаммад сиздин

алдыңызда турат - деди. Кемпир өзүн оңтойсуз сезип: «Эгер сен чын эле ошол Мухаммад болсоң, анда мен күбөлүк беремин бир Аллахтан башка сыйынууга ылайыктуу зат жок, сен Анын элчисисиң» деп динге кирет.

Ислам дини келгенден кийин карыяларды урматтоо диндин эң негизги бутагы болуп калды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

«Карыяларыбызды сыйлабагандар, жаштарыбызды урматтабагандар бизден эмес» - деп, карыяларды сыйлоонун деңгээли канчалык бийик экендигин белгилеген.

3) Алсыздарга жардам бересиң. Алсыздарга жардам берүү диндеги эң соопту иш. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзү жетим өскөн. Жетимдердин даражасын көтөргөн. «Үйлөрдүн эң жакшысы жетим эркелетилген үй», «Жетимди багып алуучу менен Бейиште чогуу болом», «Ким бир мусулмандын башына түшкөн кыйынчылыктан чыгарып койсо, Аллах аны эки дүйнөнүн кыйынчылыгынан чыгарып коёт» деген сыяктуу хадистерди айтуу менен алсыздарга, жетимдеге жакшы мамиле кылууга чакырган.

4) Конокторунду сыйлайсың. Конокту сыйлоо тээ Ибрахим пайгамбардын заманынан бери келе жаткан жакшы амалдардан. Конокко жакшы мамиле кылууну Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ыйманга байланыштырып:

«Ким Аллахка жана Кыямат күнүнө ишенсе, ал коногун сыйласын» деп айткан.

5) Адамдарды жакшылыкка чакырасың. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) пайгамбар болгонго чейин өзү чынчыл, адилеттүү болуу менен бирге башкаларды да чынчылдыкка, адилеттүүлүккө, бирөөлөргө зулум кылбоого чакырат эле. Ал эми, арадан аз убакыт өткөн соң чыныгы динге, караңгылыктан нурга, адашуудан туура жолго чакыруучу пайгамбар болду.

Хадича энебиз Пайгамбарыбыздагы (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мына ушул беш сыпатты айтуу менен анын көңүлүн тынчылды. Чындыгында, бул сыпаттар Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Исламга чейинки да Исламдан кийинки да адамдарга үлгү болуучу кооз кулк-мүнөзүнүн белгиси эле. «Мен силердин кулк-мүнөзүнөрдү толуктоо үчүн жиберилгенмин» деген Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кулк-мүнөздү жакшыртуу үчүн өмүрүн арнады. Анын:

«Таразага салмак боло турган жакшы кулк-мүнөздөн өткөн нерсе жок. Кээ бирөөлөр жакшы кулк-мүнөзү менен намаздын жана орозонун даражасына жете алат» - деген, жакшы кулк-мүнөздүн даражасы кандай болорун ачыкка чыгарган сөзүн эч качан унутпоо керек. Бир жолу сахабаларына карап:

- Кыямат күнү мага эң жакшы көрүнгөн жана мага эң жакын боло турган ким экенин айтып берейинби? – деп сурап калды. Сахабалар эмнегедир унчукпай калышты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ушул эле сөзүн экинчи жолу кайталады. Сахабалар дагы эле унчугушкан жок. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүнчү жолу кайталаганда гана алар:

- Ооба, айтып бериңиз, – дешти. Ошондо Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Кулк-мүнөзүңөр жакшылар, - деп жооп берди.

Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мурдагы китептерден билген кабарын айткан Варака бин Навфал: «Мен эгер жаш болгонумда сага жардам берет элем» деп арман кылып кала берди. Чындыгында, ошол күндөн көп узабастан ал бул дүйнөдөн өтүп кетти. Бирок, ал башкаларга «Жаштыктын кадырын билгиле, жаш кезиңерде динге кызмат кылгыла, жаштык кеткен соң колуңардан өкүнгөндөн башка эч нерсе келбейт» деген осуятын калтырып кетти.

Жибирийл (Ага Аллахтын саламы болсун) биринчи келгенде «Оку» деген аят менен башталган беш аятты, экинчи келгенде намаз окууну үйрөттү. Андан кийин Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Муддасир жана Фатиха сүрөлөрү берилди. Бул төрт сүрө:

- 1) Алак сүрөсү. Илимге чакырган сүрө.
- 2) Муззаммил сүрөсү. Намазга чакырган сүрө.
- 3) Муддасир сүрөсү. Эскертүүгө, дааватка чакырган сүрө.
- 4) Фатиха сүрөсү. Жалпы эрежелерди камтыган сүрө.

Мына ушундай тартип менен Аллах Таала, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) акыркы диндин мыйзамдарын түшүрө баштады.

Пайда:

- ▶ Күйөөсүнө өйдөдө өбөк, ылдыйда жөлөк болгон аялдар бактылуу болот.
- ▶ Илим алуу зарыл экендигин билип ал.
- ▶ Аллахтын жараткан макулуктарына ой жүгүрт.
- ▶ Жаштыгыңды туура пайдалан.
- ▶ Жакшылыкка чакырып, жамандыктан кайтаруу ар бир мусулмандын милдети.

ОБРАЗЕЦ

Дааваттын башталуусу

Ошентип, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүн уйку заманы бүтүп, үмөтүн камын көрүүчү заман башталды. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанында жардам бере турган эч ким жок эле. Бирок, ага жардам берүүчү күчтүү ыйманы, жакшы кул-мүнөзү, Кураандын алгачкы төрт сүрөсү бар эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эң алгачкы чакырыгын Аллахтын буйругу менен өзүнүн жакындарынан баштады. Алгач жакындарын тамакка чакырды. Ага Абдул Мутолибтен тарагандардан кырк беш жана Хашимден тараган бир канча аял-эркектер келишти. Тамак ичилип бүткөн соң, Абу Лахаб узун сөз сүйлөп, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сүйлөөгө мүмкүнчүлүк бербей койду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башка күнү аларды дагы тамакка чакырды. Бул жолу Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сүйлөөгө мүмкүнчүлүк болду, бирок эч ким анын сөзүнө кулак салган жок. Ушул күндөрү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Алиге дин жөнүндө айтып, аны динге чакырды. Ал: «мен бир аз ойлонуп көрөйүн» деди. Эртеси Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага келип эмне болду деп сураганда, кечээки айткандарынды кайра бир айтып берчи деп суранды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага дин жөнүндө дагы айтты. Ошондон кийин гана Али динди кабыл алды. Бир жолу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жакындарын дагы чогултуп, дин жөнүндө айта баштаган кезде, Абу Лахаб келип: «Эй, Мухаммад. Сен бизди ушул үчүн чогулттуңбу. Сенин колуң куруп калсын» деп басып кетти. Анын артынан туугандарынын баары таркап кетишти. Ушул окуядан кийин Аллах Таала «Масад» сүрөсүн түшүрдү. Курайштар Пайгамбардын (Ага Аллахтын салам салаваттары болсун) чакырыгы күчөп кетүүсүнөн чочулап, ал жөнүндө ар кандай жаман сөздөрдү тарата башташты. Ал сыйкырчы жана жинди дешти. Ал, мурдакы-

лардын жомокторун айтып жатат деп шылдындашты. Анын жан-дүйнөсүнө, денесине зыяндарды жеткирип жатышты. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дааватын токтотуп койгон жок. Аялы Хадича, досу Абу Бакр, иниси Али динди кабыл алды. Абу Бакр динди кабыл алган биринчи жумада эле, кийинчерээк Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Бейиш менен сүйүнчүлөгөн он сахабанын алтоосун динге киргизүүгө себепчи болду. Усман бин Авфан 34 жашта, Талха бин Убайдуллох 15 жашта, Зубайр бин Аввам менен Абдурахман бин Ауф 32 жашта, Саид бин Абу Ваккас 22 жашта, Абу Убайда бин Жаррах 24 жашта болчу. Динди алгачкылардан болуп кабыл алган адамдар ар кандай жаштагы жана ар кайсы уруудагы адамдар эле. Хадича жана Сумая сыяктуу жашы улулар, Али жана Талха сыяктуу жаштар, Саид жана Абдурахман бин Ауф сыяктуу орто жаштын муундары бар эле. Алардын отуз төртү байлар, он үчү кедейлер эле. Баары биригип, он алты уруунун өкүлдөрү болчу. Албетте, Аллах Тааланын мындай тандоосу жөндөн-жөн эле болгон жок. Диндин мындан аркы таркалуусуна дал ушундай курамдагы ыймандуу мусулмандардын эмгеги керек болчу.

Мусулмандардын саны көбөйгөн сайын душмандардын каршылыгы да күчөй берди. Курайштардын шылдыңы да, ызасы да Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) акыйкатты сүйлөөдөн токтото алган жок. Эми алар уруулардын арасына Мухаммад жинди болуп калды деген ушакты тарата башташты. Ажылыкка баласын жөнөтүп жаткан аталар балдарына: «Мухаммаддан сак болгула, анын жиндилигинин кесепети тийип жүрбөсүн» деп эскертип жөнөтүүчү болушту. Албетте, бул Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) катуу тийди бирок, ал сабырдуулук менен дааватын уланта берди.

Абу Лахабдын аялы Умму Жамил, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келе жаткан жолго, анын үйүнүн айланасына тикендүү бутактарды ташып келип таштап жүрдү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул үчүн бир жолу да арызданбады.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайш каапырларынын каршылыктарына, алардын ызаларына көңүл бурбастан чындыкка чакыруусун уланта берди. Айласы куруган Курайш каапырлары: «Мухаммаддын тукуму үзүлгөн, анын эркек баласы жок» деп айтып чыгышты. Алардын бул сөзү Хадича энебизге катуу тийди. Дагы төрөгөнгө картайып калган Хадича энебиздин кайгысын жеңилдетип, Аллах Таала: *«Биз сага кавсарды (Бейиштеги суу) бердик. Роббуңа намаз оку жана курбандык чал. Чындыгында, алардын тукуму куруган»* деген аяттарды түшүрдү. *(Кавсар. 1-3-аяттар)*.

Курайштардын бул сөзү дагы Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) таасир бербегенден кийин, Абу Лахаб балдарына анын кыздары Рукуя менен Умму Кулсумду талак кылууга буюрду. Андан кийин Рукуя Усман ибни Авфанга турмушка чыкты.

Биржолу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мечитте намаз окуп жаткан эле. Анын жанына Укба деген адам келип аны катуу муунтуп коё берди. Кийинчерээк намаз окуп, сажда кылып жаткан Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үстүнө төөнүн карынынан чыккан ыплас нерселерди куюп жиберди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эңкейип тургандыктан ордунан тура албай калды. Аны көрө калган кызы Фатима чуркап келип, кийимин тазалап, ыйлай баштаганда, анын мандайынан сылаган Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

«Кызым, ыйлаба. Аллах Таала атанды жардамсыз калтырбайт» деп сооротту. Эмне үчүн Укба мындай жаман иштерге барды? Анткени, ал шайтанга дос болуп анын айтканын жасап калган болчу. Ушул окуядан кийин Аллах Таала: *«Кыяматта заалым бармагын тиштеп: «Аттиң, мен пайгамбардын артынан ээрчисемчи, аттиң мен куруп калайын, мен баланчаны дос кылбасамчы. Ал мага келип мени Аллахты эскерүүдөн тосту деп өкүнөт».*

Албетте, шайтан инсанды жардамсыз кылып тааштап кетет» деген аяттарды түшүрдү. (Фуркан, 27-29-аяттар).

Бир жолу Абу Жахил намаз окуп жаткан Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам- салаваттары болсун) башын бутум менен басамын деп ниеттенип келип, анын жанына келгенде кокусунан кайра артына качты. Аны карап турган жолдоштору таң калып, эмне болгондугун сурашканда: «Мухаммад экөөбүздүн ортобузду бөлүп турган алоолонгон оту бар анды көрдүм. Эгер ага жакындасам отко куйкаланып калат элем» деп жооп берет. Ошндой эле бир күнү шаарга келген тоолук адамдын малын Абу Жахил тартып алат. Ал Курайштын аксакалдарына арызданып барат. Алар аны да, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да шылдыңдоо үчүн ага Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көрсөтүп: Тээтиги адамга айтсаң сенин малыңды кайтарып берет дешет. Тоолук адам Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип: - Сени Абу Жахилден менин малымды алып берет дешти. Ушул чынбы, - дейт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны ээрчитип Абу Жахилге келип: - «Анын малын кайтарып берип кой, - дейт. Абу Жахил унчукпастан анын малын кайтарып берет. Бул окуяга таң калган Курайштын аксакалдары Абу Жахилден: - «Сага эмне болду?» - деп сурашканда, ал: - Мухаммаддын артында турган арстанды көрдүм - деп жооп берет.

Албетте, бул окуялар анын пайгамбарлыгын тастыктаган Аллахтын муъжизалары эле.

Ушул эле учурда сахабалар да катуу азапка дуушар болуп жатышты. Абу Бакр менен Абдуллах бин Мәсуд таяк жеди. Билал ысык күндө ысытылган таштын үстүнө жаткызылып азапталды. Ага өздөрү сыйынуучу «Лат» жана «Узза» аттуу эстеликтердин атын айт деп мажбурлаган сайын «Ахад, Ахад» (Жалгыз, Жалгыз) деп кайталай берчү. Зубайр бин Аввамды катуу сабашты. Ошонун айынан ал оорукчан болуп калды. Пайгамбарыбыз (Ага Ал-

лахтын салам- салаваттары болсун) анын оорусу себептүү жибек кийүүгө уруксат берген эле.

Ал эми, азаптын эң катуусун Ясирдин үй-бүлөсү тартты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын азапталганын көргөн мезгилде: «Оо, Ясирдин үй-бүлөсү, сабыр кылгыла, силер үчүн Бейиш убада кылынган» деп айткан. Абу Жахилдин колунан шейит болуп, Исламдагы эң алгачкы шейит болгон аял Сумая да, дал ошол Ясирдин үй-бүлөсүнөн болчу. Аз өтпөй анын күйөөсү да шейит болду.

Сахабалардын башына ушундай оор күндөр түшүп жаткан убакта, алар үчүн кубанычтуу бир окуя болду. Күндөрдүн биринде Абу Жахил Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көрө калып, оозуна келген жаман сөздөр менен ашатып сөктү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) адаттагыдай эле унчукпастан басып кетти. Бул окуяны бир күн аял көрүп калган болчу. Уучулуктан келе жаткан Хамзаны көргөн күн аял анын жолун тосуп туруп: «Сенин агаңдын баласын азаптап жатышса, сен уучулук менен алек болуп жүрөсүңбү» деп Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Абу Жахил жаман сөздөр менен тилдегенин айтты. Башынан туугандык сезими күчтүү болгон Хамза, ачуусун баса албай Абу Жахилге жөнөдү. Ал мечитте өз адамдары менен отурган экен. Ачуусу кайнап, жинденген Хамза:

- Мен анын дининде турганда, сен ага жаман сөз айттыңбы!
- деп кыйкырганча колундагы жаасы менен башына чаап калды. Махзуум уруусунун адамдары ордунан тура калышып Абу Жахилдин жанына жетип келишти. Хашимдер Хамзанын жанына чогулушту. Эки уруунун ортосунда уруш чыкмакчы болуп калган мезгилде:

- Аларды жөн койгула. Мен анын агасынын баласын катуу тилдеп койдум эле. Ал ошого ачууланып жатат - деген Абу Жахил өз адамдарын ээрчитип басып кетти.

Адамдар тараган соң Хамза Пайгамбарыбыздын (Ага Аллах-

тын салам-салаваттары болсун) жанына келди. Ага болгон окуяны төкпөй-чачпай айтып:

- Мен ага сенин дининдемдин деп айтып койдум. Эми сөзүмдөн кайтсам болбойт. Мага дин жөнүндө айтып бер, динди кабыл алайын - деди.

Хамзанын динди кабыл алуусу Курайштар үчүн оор сокку болду. Мухаммад күн өткөн сайын күч алып баратат деп тынчсыздана башташты.

Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) катуу каршылык көрсөткөндөрдүн бири Умар болду. Ал пайгамбар кайсы жерге барса, артынан жетип барып: «Мунун сөзүн укпагыла, андан пайда жок» деп адамдарды таркатып жиберет эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага «Мени же күндүзү же түндөсү тынч койчу» деп бир канча жолу айтса да, ал сөзгө кулак салбады.

Умардын колунда кызмат кылган күн аял динди кабыл кылган эле. Умар аны күн сайын чарчаганга чейин уруп-сабайт эле. Бирок, ыймандуу аял, Умар чарчап отуруп калганда: «Мына көрдүңбү Аллах сени чарчатты. А менин болсо ыйманымды бекемдеди» деп анын ачуусун кайра ойготот эле. Умар кайра туруп аны сабаганы менен, ичинен «ушул туура айтып жатабы» деп ойлонуп калчу.

Бир жолу Умар адаттагыдай эле жолдоштору менен арак ичип отуруу үчүн аракканага барса, анда эч ким жок экен. Эмне кыларын билбей бир аз турган соң, мечитке барып Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эмне деп жатканын уккусу келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мечитте намаз окуп жаткан. Кырааты менен окулуп жаткан намазды уккан Умар «Бул аябай күчтүү акын го» деп ойлоп калды. Ушул учурда Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) *«Ал акындын сөзү эмес силер аз ишенесиңер»* деген аятты окуду. «Андай болсо бул сыйкырчы го» Умар дагы ойлонду. Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) *«Ал сыйкырчынын*

да сөзү эмес силер аз эстейсиңер» деген аятты окуду. Умар ичинен коркуп кетип «Андай болсо бул эмне болуусу мүмкүн» деп ойлоно түштү. Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Ааламдардын Роббусунан түшкөн китеп» деген аятты окуду. (Хаакка, 41-42-42). Умар эми чындап эле коркуп кетти. Андан ары, ал жерде тура албай үйүнө чуркап кетти.

Бир күнү Умар, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өлтүрүп эле кутулайын деген ой менен үйүнөн чыкты. Жолдо сахабалардын бирине жолугуп калды. Колуна кылычын кармап, ачуулана бараткан Умарга таң калган сахаба:

- Оо, Умар. Шашып кайда баратасың? – деп сурап калды.

- Мухаммады өлтүргөнү, – деди Умар камырабастан. Анын көрүнүшүнөн чындап эле ушундай жаман ишке барып жүрбөсүн деп коркуп кеткен сахаба эмне айтаарын билбей калды.

- Эй, бир аз коё тур, – деди ал оюна бир нерсе келе калганына сүйүнүп кетип. – Сен Мухаммадды өлтөргөндөн мурун, өзүңдүн карындашыңды бир карабайсыңбы? Ал эчак эле Мухаммаддын динине кирип алган.

Умар дароо бурулду да карындашынын үйүнө жөнөдү. Бул учурда карындашы Фатима күйөөсү менен, Хаббааб аттуу сахабадан Кураан аяттарын үйрөнүп отурган. Эшик катуу кагылганда, анын Умар экендигин дароо билишти. Хаббааб жашынып калды. Күйөө баласы Куран аяттары жазылган баракты жашырды. Фатима болсо титиреген колдору менен эшикти ачты. Эшик ачылар замат үн-сөз жок эле карындашын жаактан ары чаап жиберди. Анан күйөө баласын чапты. Ага болушканы чуркап келген карындашын катуу уруп жыгыта койду. Ага да болбогон Фатима ордунан кайра туруп, мурдунан агып кеткен канына да көңүл бурбастан: «Эгерде чындык сенин эмес биздин динибизде болсо эмне кыласың» деп кыйкырды. Өмүрүндө оозунан катуу сөз чыкпаган карындашынын мындай чечкиндүүлүгүнө таң калган Умар бир аз жоошуй түштү. Анан карындашынын колунан жерге түшүп калган Кураан аяттары жазылган баракты алып окумакчы болду. Бирок, карындашы анын колунан жулуп алып:

- Сен ыплас адамсың! – деди. – Муну окуу үчүн даарат алып жуунуп кел.

Умар акырын басып чыгып кетти. Бир убакта ал жуунуп-тазаланып кайра келди да баракты алып окуй баштады: *«То ха. Сага Кураанды машакат тартууң үчүн түшүргөн жокпуз. Бирок, Аллахтан корккон адамга насаат үчүн түшүрдүк. (Кураандын) түшүрүлүүсү – жер менен бийик асмандардын Жаратуучусунан. Ал – Мээримдүү».* (Тоха, 1-4-аяттар).

Аяттарды окуган соң, Аллах анын жүрөгүн жумшартты. Умар, Пайгамбарыбыздын кайда экенин сурады. Бул учурда Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларына дин үйрөтүп Аркамдын үйүндө отурган. Аркам он алты жаштагы жигит эле. Мусулмандар Исламдын үчүнчү жылынан алтынчы жылына чейин анын үйүнө чогулуп, дин иштерин сүйлөшүп турушчу. Анткени, анын үйү туугандарынын үйлөрүнүн ортосунда болчу. Каапырлар ага зыян жеткире албайт эле. Ошондой эле Аркам жаш жигит болгондуктан анын үйүнө мусулмандар чогулат деп эч ким ойлоочу эмес.

Умардын, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жамандык кылбасына көзү жеткен күйөө баласы Аркамдын үйүндө экендигин айтты. Умар, Аркамдын үйүнө келип эшигин какты. Үйдөгүлөр коркуп кетишти.

- Эгер ал Аллахтын элчисине жаман ою болсо, мен аны менен өзүм сүйлөшөм – деп Хамза ордунан ыргып турду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Ага тийбегиле, кире берсин - деди. Умар эч кимге көңүл бурбастан Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанына келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны сүйлөтпөстөн жакасынан катуу кысып ылдый көздөй силкип калды. Тизеси менен жерге кагыла түшкөн Умардын көздөрү алая түштү.

- Умар! Сенин токтоло турган мезгилиң келди го - деди Пай-

гамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өктөм үнү менен. Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жалт караган Умар:

- Күбөлүк беремин бир Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок жана күбөлүк беремин сен анын элчисисиң - деп динге кирди. Үйдөгүлөр бир ооздон «Аллаху Акбар» деп такбир айтышты. Алардын кубанычына көңүл бурбаган Умар, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайрылып:

- Оо, Аллахтын элчиси. Биз тирүү болсок да өлүү болсок да биздин жолубуз чындыкпы? - деп сурады.

- Ооба, - деди Аллахтын элчиси (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Анда эмне үчүн жашынып отурабыз, тургула мечитке кеттик, – деди да, сырты көздөй жөнөдү Умар (Аллах андан ыраазы болсун). Мусулмандар эки сап болуп тизилип, бир сабын Хамза экинчисин Умар баштап, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ортого алып мечитке келишти. Аларды көргөн Курайштар буга чейин болуп көрбөгөндөй кайгыга батышты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Умарга карап:

- Сен Фааруксуң (ак менен караны ажыратучу), Аллах сени менен чындык жана жалганды ажыратты - деди.

Умар динди кабыл алганын Курайштын баарына жарыя кылууну каалады. Бирок кантип жайылтууну билбей турган кезде, ага бирөө келип: - Жамил деген ушакчы адам бар. Ошого бир ооз айтып койсоң, баарына айтып чыгат - деди. Умар (Аллах андан ыраазы болсун) Жамилди чакырып:

- Тууганым, менин бир сырым бар. Эгер сен эч кимге айтпаймын деп убада берсең сага айтамын, – деди.

- Убада берем. Эч кимге айтпаймын, – деди Жамил дароо.

- Анда, мен Мухаммаддын динин кабыл алдым, – деди Умар

акырын шыбырап. Жамил унчукпастан басып кетти. Эртеси Умардын Ислам динин кабыл кылгандыгын укпаган бир дагы адам калган жок.

Үлгү: Дааваттын башталышында аялдардан биринчи болуп Хадича энебиз динди кабыл кылды. Ал пайгамбардын жубайы гана эмес, алысты көрө билген, акылман аял эле. Жаштардын биринчи болуп динге кирген Али пайгамбардын иниси гана эмес, акылы тунук, зирек жана чыйрак бала эле. Эркектерден алгач динди кабыл кылган Абу Бакр пайгамбардын досу гана эмес арабдардын ата-тегин мыкты билген, кадыр-барктуу адам эле. Исламдын мындай адамдар менен башталуусу жөндөн-жөн болгон жок. Бул, ар бир даават кылуучуга, кандай адамдардан дааватты баштоо керек экендигин үйрөткөн Аллах Тааланын сабагы эле.

Абу Бакр бир жуманын ичинде алты адамды динге чакырды. Демек, даават үчүн узун убакыт керек эмес экен. Болгону Абу Бакрдын ыйманындай ыйман жана анын мээнетиндей мээнет гана керек.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кандай адамдар динге кирсе мусулмандар күчтүү болорун жакшы билет эле. Ошондуктан: «Аллахым эки Умардын бири менен Исламды кубаттагын» - деп Аллахка дуба кылчу. Анын дубасынын натыйжасы менен Аллах Таала Умар бин Хаттобдун жүрөгүн жумшартып койду. Исламды кабыл кылуусуна аз калган учурда көчөдө бараткан Умар, эшегине жүк артып жаткан кемпирдин жанынан өтүп калат да, ага тийишип:

- Ии, аргымакка жүк артып кайда жөнөп калдыңар, – дейт. Кемпир ичиндеги бугун жашыра албай:

- Силер бизди жашата койбодунар го. Биз динибизди сактоо үчүн көчүп баратабыз – дейт. Ошондо Умар:

- Андай болсо, Аллах силерге жардам берсин – деп басып кетет. Умардан өмүрү жакшы сөз укпаган кемпир таң калып турганда жүк көтөрүп абышкасы чыгып калды.

- Умарга бир нерсе болгон го, жакшы сөз сүйлөп калыптыр, – дейт ал абышкасына, Умардын сөзүн айтып. Анын сөзүнө ишенбеген абышка:

- Аллахка ант ичип айтамын, менин мобуреки эшегим мусулман болсо болоор, бирок Умар мусулман болбойт – дейт. Көп өтпөстөн Умар мусулман болду. Жөн гана мусулман эмес, Фаарук деген лакаб менен тээ Кыяматка чейин аты өчпөй турган ыймандуу мусулман болду. Хасан Ал басрий айтат:

«Кыямат күнү, Ислам адамдардын арасына келет. Ал ар бир адамга келип: Аллахым бул мага жардам берген, Аллахым бул мени шылдындаган деп ар кимди амалына жараша айтып чыгат. Качан Умардын жанына келгенде: Аллахым бул адам динге киргенге чейин мен алсыз элем, бул динге киргенден кийин мен күчүмө кирдим деп айтат».

Демек, адам канчалык жаман жолдо жүрсө да андан үмүт үзбөстөн даават кыла берүү керек. Аллах кааласа аны оңой эле туура жолго салып коёт.

Умар (Аллах андан ыраазы болсун) динди кабыл алуу үчүн келген мезгилде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага жумшак гана сөз менен кайрылса болот эле. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны жакасынан кармап катуу силкип жерге тизелете койду. Мунун себеби, сахабалардын баары Умар кирип келгенде коркуп кетишкен болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Күчтөн эч качан коркпоо керек экендигин, күчтүүнү да чөгөлөтө турган күч болорун» сахабаларына көрсөтүү үчүн ушундай кылган эле.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мусулмандарды Аркамдын үйүнө чогултуу менен аларды келечекте динге жан дили менен кызмат кылууга тарбиялады. Анын натыйжасында мусулмандар төмөнкүдөй ийгиликтерге жетишти:

1) Сахабалар «Баары бирөө үчүн, бирөө баары үчүн» деген бекем ишеним менен тарбияланышты. Алар бири-бирине наса-

ат кылууну үйрөнүштү. Бул туурасында Аллах Таала: «Заманга ант. Чындыгында, баардык адамдар жамандыкка учурайт. Бирок, ыйман келтирип, жакшы амалдарды жасап, бири-бирин чындыкка чакырып жана бири-бирини сабырдуулукка үндөгөндөр гана (жамандыкка учурабайт)» деген аяттарды түшүрдү. *(Аср, 1-3-аяттар)*.

2) Сахабаларды чыдамкай жана эр жүрөктүүлүккө үйрөттү. Буга далил болуп, кийинчерээк Хунайн салгылашуусу болгондо көптөгөн сахабалар артка качып, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанында дал ушул Аркамдын үйүндө тарбия алган сахабалар гана калат.

3) Өзүнү Аллахка тапшырууну үйрөттү. Бул туурасында Аллах Таала: «Айткын: менин намазым, курбандыгым, жашоом жана өлүмүм Ааламдардын Роббусу үчүн (деп)» деген аятты түшүрдү. *(Анъаам, 162-аят)*.

4) Мекенди сүйүүгө тарбиялады.

Пайда:

- ▶ Абу Лахаб жана Абу Жахил сыяктуу жеке кызыкчылыгыңды көздөбө.
- ▶ Сумая, Ясир жана Хаббааб сыяктуу дин үчүн баарына даяр бол.
- ▶ Хаттобдун кызы Фатимадай өжөр бол.
- ▶ Умар жана Хамзадай эр жүрөк бол.
- ▶ Кембагалдар «Бизде динге жардам берчү эч нерсе-биз жок» деп отурбасын! Өз керт башына ээ болбогон Билалдан үлгү алгыла.
- ▶ Аллахтын кереметтери жөндөн-жөн эле келе бербейт. Алгач мээнет кылгыла, анан Аллахтан жардам күткүлө.

Ыймандын баасы

Кандай каршылык кылышса да, Пайгамбарды токтото албаган Курайштар эми башка жолдорду издей башташты. Алар Абу Толибге келип «Иниңе айткын, бул ишин токтотсун» деп талап кылышты. Бирок Абу Толиб аларга көңүл бурган жок. Качан гана алар үчүнчү жолу келишкенде, алардын сөзүн угууга аргасыз болду. Анткени алар: «Эгер тез арада Мухаммад ишин токтотпосо, анда Хашимден таркагандарга согуш жарыялайбыз» деп келген болчу.

Абу Толиб Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) чакырды. Экөө саламдашып отурган соң:

- Колумдан келбеген иш үчүн мени кыйнаба, эми өзүңдү өзүң коргоп албасаң менин күчүм жетпей калды – деди.

«Абаке, Аллаха ант ичип айтамын, эгер оң колума күндү, сол колума айды беришсе да Аллах ачыкка чыгармайынча же өлүп кетмейинимче бул ишти токтотпоймун» - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Анан бир азга унчукпай отуруп калды. Анан көз жашын агызып буулуга ыйлап жиберди. Инисинин сөзүнө, анын буулуккан ыйына Абу Толибдин жүрөгү элжиреп кетти:

- Аллахка ант ичемин, менин башым топурактын астында калмайынча, алар сага зыян бере алышпайт – деп инисин кучагына кысты.

Андан соң Курайштар Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Укба бин Робианы жөнөтүштү. Ал сөзгө чечен, жашы улгайып калган адам эле. Ал Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип «Эгер динини таштаса, ага кааласа байлык, кааласа бийлик, кааласа сулуу аял, кааласа кадыр-барк беришерин» айтты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага Фуссилат сүрөсүнүн бир канча аяттарды окуп берип кетирди. Андан эч нерсе чыкпасына көзү жеткен Робиа коомуна келип: «Аны дининен кайтарам деп убара болбой эле койгулачы» деп, андан үмүт үзгөндүгүн айтты.

Бир күнү Курайштар Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип: «Бир күн биз сен айткандай сыйыналы, бир күн сен биздин кудайыбызга сыйын» дешти. Аллах Таала Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) *«(Айткын) эй, каапырлар, мен силер сыйынган нерсеге сыйынбаймын. Силер мен сыйынган нерсеге сыйынбайсыңар. Мен силер сыйынган нерсеге сыйынуучу эмесмин. Силер да мен сыйынган нерсеге сыйынбайсыңар. Силерге (өзүңөрдүн) диниңер, мага (өзүмдүн) диним»* деген айттарды түшүрдү. (Каафирун, 1-6-аяттар).

Кийинчерээк каапырлар кайра келип: «Сен жаныңдагы кедей-кембагалдарды жоготсоң, биз сенин жаныңа барабыз» дешти. Аллах Таала: *«Аллахтын ыраазылыгын каалап, Роббуларына кечинде жана эртең менен дуба кылгандарды жаныңдан кубалаба. Сен үчүн алар (каапырлар), алар үчүн сен жооп бербейсиң. Эгер аларды (кедейлерди) кубаласаң зулум кылуучулардан болуп каласың»* деген аяттарды түшүрдү. (Анбаам, 52-аят).

Андан соң алар ачык-айкын муъжиза (пенденин колунан келбей турган иштер) көрсөт деп талап кылышты. Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Мен Аллахтан бул нерсени сурабаймын - деп баш тартты. Аллах Таала бул жөнүндө: *«Алар: жер алдынан бизге булак чыгарып бермейиниңче сага ишенбейбиз. Же сенин курма жана жүзүм бактарың болуп, алардын ортосунан дарыялар агып турсун. Же өзүң айткандай асман апааттары же Аллах жана периштелер келсин. Же сенин кымбат тааштардан үйүң болсун. Же асманга чыгаарсың. Анда да бизге окуй турган бир китеп түшүрмөйүнчө, асманга чыкканыңа да такыр ишенбейбиз деп айтышат. Сен болсо: мен Роббумду аруулаймын, мен жөн гана жөнөтүлгөн элчимин деп айткын»* деген аяттарды түшүрдү. (Исра, 90-93-аяттар).

Ушундан кийин Курайштардын үмүтү үзүлүп, эми мусуламандарга мурдагыдан да катуу азаптарды көрсөтө башташты.

Үлгү: Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайштар эмнелерди гана сунуш кылбады, байлык, бийлик, атак-даңк, сулуу аял, кыскасы, адам баласы бул дүйнөдө эмнеге муктаж боло турган болсо, ошонун баарын сунуш кылышты. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардан баш тартты. Демек, дин жана ыйман бул дүйнөдөгү нерселердин баасына сатыла турган нерсе эмес экен. Бирөөлөр: «эмне үчүн Пайгамбар (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын байлагын же бийлигин алып дин үчүн пайдаланган жок» деп сурап калуусу мүмкүн. Себеби, диндин максаты алдоо эмес жана динди таркатуудагы Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) саясаты таза болуусу керек эле.

Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам салаваттары болсун) «Каафирун» сүрөсүнүн түшүрүлүүсү, мусулмандар күчүнө кирип алганга чейин каапырларды тынчтандырып туруу үчүн болчу. Кийин башка аяттын түшүүсү менен бул сүрөнүн өкүмү өз күчүн жоготту.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайштардан келген элчилердин сөзүн унчукпастан угуп, анан кийин гана жооп берет эле. Анткени, сен бирөөнү уга билсең, сени да башкалар угушат.

Пайда:

- ▶ Карыялардын сөзү өтүмдүү болорун эсинден чыгарба.
- ▶ Башкаларды ук, сени башкалар угат.
- ▶ Дининди эч качан акчага сатпа.
- ▶ Кандай оорчулук болсо да чыда, бир күнү ийгиликке жетесиң.
- ▶ Кураанда өкүмү өзгөртүлгөн, бирок тилават кылууга жарай турган аяттар бар.

Эфиопияга көчүү

Күндөр өтүп жатты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дааватын уланта берди. Каапырлар мусулмандарды кыйноосун токтоткон жок. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүн угууну каалап, ал тарапка жөнөгөн адамды жолдон кайтара беришти. Бирок, өтө таң калыштуусу, мына ошол дин душмандарынын ана башчылары Ахнас, Абу Жахил сыяктуу мусулмандарга эң көп азап берген адамдар Кураан аяттарын угуп андан таасир алышат эле. Алар эртеден кечке чейин мусулмандарга зыян беришип, түн ичинде Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үйүнүн жанына келишет эле. Алар Пайгамбарыбызга бир жамандык кылуу үчүн эмес, анын түндө намаз ичинде окуган Кураан аяттарын угуу үчүн келишет эле. Алар Кураанды угуп андан таасирленишет эле. Анан экинчи бул жерге келбейбиз деп кетишип, эртеси эле кайра чогулуп калышчу.

Каапырлардын азабы катуулап, сахабалар Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) арызданып келе башташты. Мындай кыйыкчылыктан кутулуунун жолу катары Пайгамбарыбыз Эфиопияга көчүүнү чечти. Бул, Ислам тарыхындагы дини үчүн болгон алгачкы көчүү эле. Башка жерлерге Курайштын таасири тийип турган. Анын үстүнө жакынкы чөйрөдө алардын кадыр-баркы да жогору болчу. Ал эми, Эфиопиянын падышасы күчтүү жана адилеттүү болгондуктан анын карамагында эч ким зыянга учурабайт эле. Муну жакшы билген Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ушул чечимге келген болчу.

Көчтө, Усман бин Авфан жана анын аялы Рукуя, Абу Толибдин баласы Жафар, Абдурахман бин Ауф, Абу Суфяндын кызы Умму Хубайба жана башкалар бар эле. Ошентип, ата-мекенин, үй-жайын, мал-мүлкүн таштап, динин сактоо үчүн көчүп жөнөгөн жүз адам Меккеден Эфиопияны көздөй чыгып кетти. Бул көчтөн

алдын Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Марьям жана Кахъф сүрөлөрү түшкөн эле. Бул сүрөлөрдүн түшүүсү да жөндөн-жөн эмес болчу. Марьям сүрөсүндө ошол убактагы христиан динине тиешелүү окуялар кенен айтылган. Марьям энебиздин төрөөсү, Иса пайгамбардын мужизалары жана башка окуялар тууралуу айтылган болчу. Бул, христиан дининин өкүлү болгон Эфиопиянын падышасы Нажашийге барган мусулмандар үчүн анын дининен да кабардар экендигине чоң жардам берет эле.

Ал эми, Кахф сүрөсүндө динин сактоо үчүн качкан жаш жигиттердин окуясы, аларга Аллах Таала кандай жакшылыктарды кылгандыгы жөнүндө айтылган болчу. Бул сүрөнүн түшүүсү көчүүгө камданган мусулмандардын духун көтөрүп, булар дин үчүн көчүп жаткан биринчи адамдар эмес экендигин билдирген эле. Чындап эле, Нажаший көчүп баргандарга өз өлкөсүндө эч ким тийише албастыгын айтып, жакшы кабыл алды. Бирок, көп узабай алардын артынан Амр ибни Аас менен Абдуллах бин Робиъя, Курайш каапырларынын атынан элчи болуп барышты. Алар Курайштар чогултуп берген белектерди Нажашийге тартуу кылып, Меккеден көчүп келгендерди кайтарып берүүсүн суранышты. Алар: «Бул адамдар өз мекенине чыккынчылык кылып анан качып кетишкен» деп жалган жалааны айтып келишти. Акылдуу Нажаший дароо эле алардын сөзүнө ишене койгон жок. Ал көчүп келгендердин бир тобун жанына чакырып, суроо бере баштады.

- Мени менен ким сүйлөшө алат, – деди ал алгач. Чоң атасы Абдул Муттолибдей чечкиндүү, атасы Абу Толибдей кайраттуу Жафар алдыга чыкты.

- Ислам жөнүндө айтып бер, – деди Нажаший.

- Биз караңгылыкта жашаган эл элек, – деп баштады сөзүн Жафар. – Алдуулар алсыздардын малын жейт эле. Кошуна кошунанын акысын жейт эле. Бир тууган менен бир тууган катташпайт эле. Анан биз ата-тегин жакшы билген, чынчыл, адилеттүү, аманатка кыянат кылбаган киши пайгамбар болуп келди. Ал, бизди

Исламга чакырды жана чын сүйлөөгө, аманатты так аткарууга, туугандар менен катташууга, кошуналар менен жакшы мамиледе болууга үндөдү. Бирок, коомубуз бизди азаптады, кыйнады жана жашоо бербеди. Ошондо Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Эфиопия жерине кеткиле, ал чындыктын жери жана анда адилеттүү падыша бар, анын жанында эч ким зыян тартпайт» деп сиздин өлкөгө көчүүгө буйруду.

- Сенде пайгамбарың алып келген бир нерсе барбы? – деп сурады Нажаший.

- Ооба, Кураан бар, – сыймыктана жооп берди Жафар.

- Андан окуп берчи, – деди Нажаший. Жафар: *«Марьям аны (бөбөктү) көрсөттү. Алар: биз бешиктеги бөбөк менен кантип сүйлөшмөк элек дешти. Ал (бала): акыйкатта мен Аллахтын пендесимин. Ал мага китеп берди жана мени пайгамбар кылды, Ал, мен кайда гана болбоюн мени ыйык кылды, тирүү турганымда намаз окууга, зекет берүүгө тапшырма берди. Ал, мени кекирейбеген, күнөөкөр да эмес, энеме ыйбаалуу кылды. Ошондуктан, төрөлгөн, өлгөн жана кайрадан тириле турган күнү мага тынчтык болот деди»* деген аяттарды окуп берди. *(Марьям. 29-33-аяттар)*. Ал аяттарды окуп бүткөн соң Нажаший:

- Аллахка ант ичем, силерди кароосуз таштабаймын. Менин жеримде каалагандай жашагыла, силерге эч ким зыян жеткире албайт – деди. Анан Амр бин Аска карап:

- Белегиңерди алып кеткиле, мен Аллах берген падышалыкта туруп пара ала албаймын – деди.

Мусулмандар тери иштетүүнү жакшы билишет эле. Алар ошол өнөрлөрү менен жергиликтүү калкка жардам берип, эриш-аркак болуп жашай башташты. Бир күнү Меккедеги Курайштардын баары динди кабыл алыштыр деген имиш сөз жайылыт да, көчүп баргандардын төрттөн бири кайра келет. Бирок, аларды кайра эле баягы азап күтүп турган болчу. Бир жолу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Каабанын жанында Нажм

сүрөсүн окуйт. Качан гана сүрөнүн аягындагы «Сажда кылгыла жана сыйынгыла» деген аятты окуганда аны угуп турган адамдардын баары сажда кылышат. Бул адамдардын арасында Курайш каапырлары да бар болчу. Ушунан кийин Курайштар мусулман болуптур деген сөз жайылып кеткен болчу. Кийин Курайштардан силер эмне үчүн сажда кылдынар деп сурашса, «Мухаммад биздин кудайыбыз жөнүндө айтып жатып сажда кылгыла деди эле, биз сажда кылдык» деп айтышат.

Эфиопиядан кайра келип алгандар мурдакыдан да катуу кыйынчылыктарга туш болушту. Усман бин Мазун аттуу сахаба Абу Валидден жардам сурап анын кошунасы болуп жашай баштады. Бирок, каапырлар аны сабап жатышканда, Абу Валид ага карап да койбостон басып кетчү. Бир күнү Усман, Абу Валидге келип:

- Мен сага караганда жакшы кошуна таап алдым, - деп көчүп жөнөдү.

- Менден жакшы кошуна ким? – деп сурады Абу Валид.

- Кошуналардын эң жакшысы Аллах Тааланы таптым, – деп Каабага кетип калды. Арадан бир канча күн өткөн соң Усманды каапырлар дагы сабап кетишти. Анын көгөрүп чыккан көзүн көргөн Абу Валид:

- Көзүңө эмне болгон, кошунаң жардам бербедиби? – деп шылдыңдады.

- Аллахтын дини үчүн экинчи көзүм да көгөрүүнү самап турат, – деди Усман шылдыңга шылдың менен жооп берип. Кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын көзүн сылап Аллахтын каалосу менен айыктырып койду.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) окууну жана жазууну билбеген адам болгону менен, акылы тунук, алысты көрө билген адам болчу. Анын Меккеде туруп Эфиопиянын жер шартын жана падышасынын кандай адам экен-

дигин билүүсү, анын көп жерди көргөндүгүн жана тажрыйбалуу саясатчы экендигин далилдеп турат.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Эфиопияга алгачкы көчтү жөнөткөн учурда да, өзүнүн акылмандыгын көрсөттү. Алгачкы көчтө жалаң гана кедей-кембагалдарды эмес, кадыр-барктуу байларды жана колунан ар кандай иштер келе турган өнөрлүү адамдарды жөнөттү. Жат эл, жат жерде өнөрлүү адамдарга жашоо жеңил болоору белгилүү эмеспи. Андан сырткары көч ичинде Жаафар сыяктуу чечен адамдардын болуусу да мусулмандардын пайдасы үчүн болгон эле. Жаафар, Нажашийдин суроосуна жооп берүүдө беш нерсеге өтө кыска токтолуу менен ага чоң таасир көрсөтө алды:

1) Жаафар өздөрүнүн мурунку абалын сыпаттап: «Алдуулар алсыздардын малын жейт, кошуна кошунанын акысын жейт, бир тууган менен бир тууган катташпайт» деди. Чындыгында, мындай сыпаттар эч кимге жакпайт эле.

2) Андан кийин Пайгамбарыбызды сыпаттап: «Ата-теги жакшы, чынчыл, адилеттүү, аманатка кыянат кылбаган киши пайгамбар болуп келди» - деди. Чындыгында, Нажаший пайгамбарларда ушундай сыпаттардын болуусун билет эле.

3) Кийин: «Ал бизди Исламга чакырды жана чын сүйлөөгө, аманатты так аткарууга, туугандар менен катташууга, кошуналар менен жакшы мамиледе болууга үндөдү» деп Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жасаган иштерин айтты. Чындыгында, мындай сыпаттар кандай адам болсо да жага турган сыпаттар эле.

4) Андан кийин «Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бизди Эфиопияга көчүүгө буйруду» деп Пайгамбарыбыздын жерлердин географиялык абалын жакшы билгендигин да Нажашийге көрсөтө кетти.

5) Акырында, «Сени адилеттүү, анын жеринде эч ким зыян көрбөйт деди» деп Нажашийди да мактап өттү. Чындыгында

мактоо жакпаган адам аз эле болсо керек. Кыскасы бул сөздөрдү уккан Нажашийдин жүрөгү жибип, көчмөндөрдү кабыл кылып, Курайштарды артка кайтарып жиберди. Кийинчерээк Нажаший Ислам динин кабыл кылды. Күндөрдүн биринде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларына:

«Жаназа намазына тургула, бүгүн Аллах жана Пайгамбар жакшы көргөн бир адам кайтыш болду» деп, бул дүйнөдөн кайтыш болгон Нажашийге гаиб жаназасын (өзү жок адамга окулуучу жаназа) окуйт.

Пайда:

- ▶ Кураанды көбүрөөк окугун. Каапырлар таасирленип жаткан Кураан, өлгөнгө окула турган гана китеп эмес экендигин унутпа.
- ▶ Байлык жана бийлик бакытка жеткирбейт.
- ▶ Аллах Таала эң жакшы кошуна экендигин эсинден чыгарба.
- ▶ Аллах сага берген кызматта туруп, Аллах тыюу салган параны алба.
- ▶ Башка элдин тилин, үрп-адатын жана жерлердин географиялык абалын окуп үйрөн.

ОБРАЗЕЦ

Кысым

Эфиопияга көчүп кеткен мусулмандарды кайтарып алуу аракеттери ишке ашпагандан кийин, Курайш каапырлары мусулмандарга болгон каршылыгын дагы күчөттү. Эми алардын негизги максаты Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өлтүрүү болуп калды. Курайштар өз алдынча чогулушуп, өздөрүнүн жаңы пландарын түзө башташты. Алардын чогулуштарына чакырылбаган Абу Толиб, кандайыр бир арам ойлору бар экендигин сезип калды. Дагы бир чогулуш болгон мезгилде, Хашим уруусундагы жаштардын баарын чогулткан Абу Толиб, аларга ар бири курал алып Курайш каапырларынын жанында туруусун буйруду. Чогулуш башталардан алдын, эл алдына чыккан Абу Толиб:

- Эй, курайштар! Силердин арам ойуңар бизге белгилүү. Эгер ойуңардан баш тартпасаңар, биз силер менен эсептешүүгө даярбыз – деди да, - куралыңарды чыгаргыла – деп жаштарга кайрылды. Ошол убакта ар бир Курайштын жанында турган жаштар куралдарын алып алдыга чыгышты. Булардын арасында жалаң гана мусулмандар эмес, Хашим уруусундагы мушриктер да бар эле. Ушул окуядан кийин Курайштар Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жалаң гана мусулмандар эмес, Хашим уруусунун баары коргой турганына көзү жетти. Эми алар Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) же мусулмандарды гана эмес, жалпы Хашим уруусун кыйноого алуунун жолун издей башташты. Мекке Курайштарынын жаңы чечими менен Хашим уруусуна экономикалык жана моралдык жактан кысым көрсөтүлө баштады. Хашим уруусунун өкүлдөрүнө буюм сатууга жана алардан сатып алууга тыюу салынды. Аларга кыз берүүгө жана алардан кыз алууга тыюу салынды. Бул чечимдерин баракка жазып, Каабанын дубалына илип коюшту. Ошол күндөн баштап бул чечим күчүнө кирди. Хашим уруусу үчүн бул катуу сокку болду. Соода сатыктын токтоп калуусу ачарчылыктын башталуусу эле. Ооба, чындап ачарчылык бат эле башталды. Жегенге эч нерсе таба алышпай калган адамдар, дарактын жалбырактары,

чөп-чардын тамыры менен тамактанып калышты. Саид бин Абу Ваккас аттуу сахаба бир жолу катып калган терини таап алып, ошол терини кайнатып жеп, артынан суусун ичип бир канча күн жашашканын айтат. Бирок, бул кыйынчылыктар Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мээнетин токтото алган жок. Туугандык мамилени бекем кармашкан Хашим уруусу, бул кыйынчылыктарга чыдамкайлык менен туруштук берип, Пайгамбарыбызга жана мусулмандарга чоң жөлөк болду. Ошондой эле Хашимдерге кыз берип, кыз алышып жүргөн башка уруудагы кээ бир адамдар да аларга жашыруун жардам берип жүрүштү. Курайш каапырларынын бир Амир аттуу адам төөсүнө тамак-аш жүктөп, анан аны Хашим уруусунун өрөөнүнө айдап жиберчү. Аны алар тосуп алып тамак-ашты түшүрүп, төөнү кайра айдап жиберчү. Анын мындай амалын байкап калган Курайштар: «Сен Мухаммадын динин кабыл кылдыңбы?» деп сурашканда, ал: «Жок, мен туугандарыма жардам берип жатамын» деп жооп берет. Ага экинчи жолу «мындай кылбагын» деп эскертүү беришет. Бирок, ал бул амалын кайра-кайра уланта берди. Акырында аны катуу сабап өлтүрмөкчү болуп жатышканда, Курайш аксакалдарынын бири Абу Суфян келип: «Ага тийишпегиле, ал туугандары үчүн ушинтип жатат, адамгерчилигибизди такыр эле жоготуп албайлы» – деп ажыратып коёт.

Ошентип, кысым үч жылга созулду. Бир миң сексен күн жумушсуз, ачарчылык менен күн өткөргөн сахабалар Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайш каапырларынын чечимин айрып жоготууга уруксат сурап келишти. Ушул убакта Жибрийил келип, баракты Аллах Таала жөнөткөн бир курт келип, «Бисмика Аллахумма» (Аллахым сенин атың менен) деген сөздөн башка барактын баарын жеп алгандыгын айтты. Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул кабарды уккан Абу Толиб Курайш каапырларына келип окуяны айтты. Анын сөзүнө ишенбеген каапырлар Каабага кирип кагазды өз көздөрү менен көргөндөн кийин гана Аллахтын кудретине таң калуу менен өз чечимдерин жокко чыгарышты.

Үлгү: Аллах Таала жаңыдан динге кирип жаткан мусулмандардын ыйманын бекемдөө үчүн аларды ан кандай сыноодон өткөрдү. Үч жылга созулган ачарчылык заман дагы Аллах Тааланын кезектеги сыноосу эле. Ушул убакыттын ичинде, дин жеңил жол менен келбестигин, дин үчүн мээнет кылуудагы кыйынчылыктарга туруштук берүү үчүн ушундай күндөрдү башынан өткөрүү зарыл экендигин сахабалар сезишти. Ошондой эле бул окуяда, Аллах Таала динди мусулмандар эле эмес каапырларга деле корготуп коёрун көрсөттү. Үч жыл бою Хашим уруусундагы каапырлар мусулмандар менен бирге, алар көргөн азапты көрүп жашашты. Бирок, бирөө да Хаашимдердин өрөөнүнөн чыгып кетүүнү каалаган жок. Аллахтын сыноосуна туруштук берген мусулмандардын ыйманы эң ишенимдүү чекке жеткен мезгилде гана Аллах Таала курт аркылуу аларга жардам берип койду. Бул окуя менен Аллах Таала, мусулмандарга Өзү каалаган учурда жардам берерин, жардам берүүдө Өзү эч нерсеге муктаж эместигин жана Өзүнүн дагы бир муъжизасын пенделерине көрсөттү.

Пайда:

- ▶ Туугандар менен байланышта бол.
- ▶ Ачарчылыкка сабырдуу бол.
- ▶ Аллахтан жардам келерине күмөн санаба.
- ▶ Аллахтын аты ар дайым улуу жана сакталуу.
- ▶ Аллах Таала муъжизаларын Өзү каалаган убакта көрсөтөт.

Кайгы жылы

Бир миң сексен күнгө созулган кысым аягына чыгып, Хашим уруусуна анын ичинде мусулмандарга кубанычтуу күн келди. Бирок, бул кубаныч көпкө созулган жок. Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) канатына калкалап, анын динди таратуусуна жардам көрсөткөн байкеси Абу Толиб бул дүйнөдөн кайтыш болду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүн бул чоң кайгы жана чоң жоготуу болду. Бала кезинен багып, чоңойтуп, үйлөп-жайлап, эң негизгиси пайгамбар болгондон бери каапырларга тийиштирбей коргоп келген адамынан ажыроо, албетте өтө оор эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) катуу кайгырды. Бирок, такыр мүңкүрөп калган жок. Эми Аллахтын динин жеткирүүдө Аллахтан башка коргоочусу жок, жалгыз тобокел кылуу керек.

Бул кайгынын жалыны өчө электе эле Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) экинчи кайгы келди. Үч жылдык ачарчылыктан катуу кыйналган жана жашы картайып калган Хадича энебиз да бул дүйнөдөн өтүп кетти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) байкеси Абу Толибден ажыраганына бир ай толбостон аялы Хадичадан да ажырады. Хадича энебиз эң биринчи вахий келгенде анын көңүлүн көтөрүп, динди эң биринчи кабыл кылып, динге малы менен да жаны менен да кызмат кылган эле. Ушундай кымбат, ушундай жакын, ушундай муктаж адамдарынан айрылуу Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) оор кайгы алып келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайгырды, ыйлады, бирок жашоо ушул боюнча токтоп калбайт да. Алдыда бүткүл ааламга динди таратуу милдети турат. Аллахтан келген аманатты жеткирүү керек.

Пайгамбарлык замандын башталганына он жыл толгон кезде эң жакын эки адамынан ажыраган бал кайгылуу жыл «кайгы жылы» деген ат менен тарых барактарында кала берди.

Үлгү: Атанын аманатын, бир туугандын арбагын, тууганчылыктын адеп-ахлагын сактаган Абу Толиб, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колуна келген жардамын аяган жок. Ал тирүү кезде Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) каапылар канчалык аракетенишсе да жаманандык кыла алышкан жок. Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өлтүрөбүз деген жаман ниеттери да, Абу Толибдин акылмандыгы менен жокко чыкты. Абу Толибдин бул дүйнөдөн өтүүсү менен Курайш каапырлары мусулмандарга болгон азабын ачыктан ачык күчөтө баштады. Бул кыйынчылыктарды эскерген Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

«Абу Толибдин өлүмүнөн кийинки тарткан азаптай азапты эч качан тарткан эмесмин» - деп айтчу.

Абу Толиб Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сырткы иштеринде коргосо, Хадича энебиз ички иштеринде жөлөк болот эле. Аллахтын тагдыры менен экөө тең бир убакта кайтыш болду. Пайгамбарыбыз алардын жакшылыктарын унуткан жок. Кой союлса, бир мүчөсүн Хадичанын досторуна берип жиберчү. Хадича энебиз кайтыш болгон соң, ага дагы үйлөнүү жөнүндө айтышканда, «Хадичадай аял бар бекен» деп, анын асыл сыпаттарын эстеп кайгырат эле. Бир жолу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир картайган аялды көрүп, анын алдына чепкенин салып, аны менен көпкө сүйлөшүп калат. Ааиша энебиз ал аялдын ким экендигин сураганда, «Ал Хадичанын досу болчу, биз Хадичанын тирүү кезин эстеп отурдук» дейт. Ааиша энебиз: «Картайган аялыңды дагы эле унута элексиңби» дегенде, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

«Адамдар мага ишенбеген кезде ал мага ишенген. Адамдар мени жалганга чыгарган кезде, ад мени чындыкка чыгарган. Адамдар мени ачка калтырган мезгилде, ал мага малы менен шерик болгон. Ал менин баардык балдарымдын энеси, мен баш-

ка аялдан балалуу болбодум» - деп айтат. Жакшылыкты жакшы адамдар эч качан унутпайт. Абу Толиб менен Хадичанын жакшылыгын Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам салаваттары болсун) бул дүйнөдөн өтүп кеткенге чейин унуткан жок.

Пайда:

- ▶ Тууганыңдын, качан жана кайда болбосун сага пайдасын тийгизет.
- ▶ Жакындарынан ажыроо кайгысы ар бир адамдын башына келет.
- ▶ Кайгыны сабыр менен гана жеңе аласың.
- ▶ Жакшылыкты эч качан унутпа.
- ▶ Өтүп кеткен жакындарыңдын дос-туугандары менен байланышта бол.

Таифке сапар

Абу Толибдин өлүмүнөн кийин, Курайш капырларынын душмандыгы абдан күчөп кетти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) динди сактоо жана мусулмандарга тынчтык болуусу үчүн башка жакка көчүп кетүүнү ойлоно баштады. Меккеден жүз чакырымдай алыстыктагы Таиф шаары Курайштардан кийинки эле атак-даңктуу жер болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дал ушул шаарга барууну ниет кылды. Алгач өзү барып алар менен сүйлөшүп келүү үчүн, кызматчысы болуп жүргөн Зайд бин Хаарисаны ээрчитип жөө жөнөп кетти. Меккеден Таифке чейинки жолду экөө төрт күндө басып өтүштү. Таифке кирип, андагы адамдар менен жолуккан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга жаңы дин жөнүндө айтып, меккелик мусулмандар

таифке кирип жашап туруусун суранды. Бирок, Таифтиктер ага жардам бермек тургай, кайра өзүнө жаман сөздөрдү айта башташты. Алардын кабыл албасына көзү жеткен Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардан жардам сурап келгенин Курайш каапырларына айтпоосун суранды. Алар ага да макул болбостон, тез арада Курайштарга кабар беришерин айтышты. Андан да үмүтү үзүлгөн Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Эмесе бул жерден бизди тынч чыгарып жибергиле» деди. Бирок, таифтиктер бул сунушту да аткарышкан жок. Алар көчөдө жүргөн балдар менен шаардын тентектерин чогултуп, бул эки адамды «таш бараң кылгыла!» деп буйрушту. Мындай ишти таппай турган тентектер таш менен экөөнү ура башташты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен Зайд жамгырдай жааган таштын арасында калышты. Зайд өзүнө тийген таштарга да карабастан Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башын калкалап жатты. Бирок, анын жандалбастаган аракетине карабастан Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башына таштар тийип, денесинен ылдый кан агып кетти. Алар шаардын четине жеткенге чейин денелеринин баары көк ала болду. Шаар чекесиндеги жүзүм багына кире качкандан кийин гана таш барандан кутулушту. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бут кийими канга толуп калган эле. Бактын көлөкөсүнө отурган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колун асманга көтөрүп:

«Аллахым, мен күчүмдүн аздыгына жана айламдын жоктугуна Сага арызданамын. Сен мага ачууланбасаң, бул нерселер мага эч нерсе эмес. Мага ачуулануундан жана каардануундан сактоону, Сенин караңгыны жарытуучу нурлуу жүзүндөн сураймын. Сенден башка эч кандай күч-кубат жок» деп дуба кылды. Аларды алыстан көрүп турган бактын ээси, кулуна жүзүм жана курма салынган себетти берип, тигилерге алып барып бергин деп жөнөттү. Кул бала себетти Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алдына койду. Пайгамбарыбыз

(Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Бисмил-лаахир-рохмаанир-рохиим» деп себетке кол узатты. Өмүрүндө мындай сөздү укпаган бала:

- Биздин элибизде мындай сөздү айттышпайт го, – деп таң калды.

- Атың ким? - деп сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Аддас, – деп жооп берди.

- Кайсы өлкөдөн болосуң? - кайра сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Найнавий, – деди бала кыска гана.

- Юнус бин Маттанын өлкөсүнөн турбайсыңбы.

- Сен аны тааныйсыңбы? – бала таң калды.

- Юнус пайгамбар болчу, мен да пайгамбармын. Ушул сөздү уккан Аддас Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бутун өпкүлөй баштады. Анан келме келтирип мусулман болду.

Таифке болгон сапар Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүн өтө оор болду. Ошол эле учурда Аллах Таала Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) урмат кылганын да көрсөттү. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) денесинен аккан кандар токтой элегинде асмандан Жибрийил менен тоолордун периштеси келди.

- Эгер сен уруксат берсең, эки тоону алардын үстүнө жаап коёюн, – деди периште. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кан тамчылаган колдорун асманга көтөрүп:

«Жок. Мен Аллахтан үмүт кылам, булардын урпактарынан Аллахка эч кимди шерик кылбай сыйына турган адамдар чыгат. Оо, Аллахым! Булардын күнөөсүн кечир, булар билбестик кылып

жатышат» - деп дуба кылды. Ушул түнү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) намаз окуп Кураан тилаават кылып жаткан мезгилде, Аллах Таала жиндерди аны угууга буйруду. Кураан аяттарын уккан жиндер ыйман келтиришип мусулман болушту. Бул, түнкү ибадатта бекем болгон Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүн Аллахтын белеги эле. Бул туурасында, Аллах Таала: *«Биз сага Кураанды угуу үчүн бир канча жиндерди жөнөткөнүбүздө, алар жаныңда турушуп: «уккула» - дешти. Окуу аяктаган кезде алар өз элдерине кайтып барышты. Алар: Оо, коомубуз, Биз Мусадан кийинки келген, ага берилгендердин чындык экенин тастыктаган Китепти уктук. Ал чындыкка жана туура жолго алып барат. Оо, коомубуз, Аллах тарапка чакырып жатканды уккула жана ага моюн сунгула. Аллах силердин күнөөңөрдү кечирет жана оорутуучу азаптан куткарат»* деген аяттарды түшүрдү. (Ахкаф 29-31-аяттар).

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккеге кайтып келген соң, биринчи кезекте Каабаны айланып таваф кылып, анан үйүнө барды.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Таифке бир гана кызматчысын ээрчитип жөө чыгып кетти. Анткени, эгер төө менен же көпчүлүк болуп жөнөшсө, каапырлар билип калмак. Ошондуктан, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллахка тобокел кылып төрт күндүк сапарга чыгып кетти. Таифке болгон сапар Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүн ийгиликсиз болду. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жана анын үммөтөрү үчүн бул сапарда көптөгөн сабактар болду. Аллах Таала, пенденин каалоосу Аллахтын каалоосу менен гана ишке ашаарын билдирди. Анткени, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Таифке барууну каалады. Ал эми Аллах Таала Мадинаны каалаган эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) адамдарды динге чакырууну

каалады. Аллах Таала болсо, жиндердин динге кирүүсүн каалаган болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Таифтин кадыр-барктуу адамдарын динге киргизүүнү каалады. Аллах Таала Аддас деген кулдун динге кирүүсүн каалады. Мындан сырткары Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тоо периштесин көрдү жана анын өзүнөн уруксат сураганына күбө болду. Ошондой эле, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жиндерди көрүү менен бул аалам Таиф менен чектелбестигин, ааламда али көрө элек көп нерселер бар экендигин сезип-билди.

Пайда:

- ▶ Даават кылуудагы кыйынчылыктарга сабырдуу бол. Анткени, Бул кыйынчылык Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тарткан азаптардын бирине да тең келбейт.
- ▶ Аллах каалаган нерсе гана болот. Пенде каалаган нерсе боло бербейт.
- ▶ Ааламда Аллахтын буйругун аткарган периштелер бар.
- ▶ Ааламда бизден башка дагы макулуктар, б.а. жиндер бар.
- ▶ Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир гана адамдар үчүн пайгамбар болуп келген эмес.
- ▶ Тобокел кылууга үйрөн.
- ▶ Түнкү ибадаттын даражасы өтө чоң.

Түнкү сапар (Исра жана Миьраж)

Ражаб айынын жыйырма жетинчи түнү Жибрийил Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үйүнө келди.

- Каабаны жети жолу айланып таваф кылгын - деди ал. Андан кийин Акса мечитине барып андан асманга көтөрүлөрүн айтты.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Каабаны жети жолу таваф кылды. Анан анын жанына Жибрийил, качырдан кичинерээк, эшектен чоңураак ак түстөгү «Бурак» деген жаныбарды алып келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Жибрийил менен Буракка минди. Акса мечитинин жанына келгенде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Буракты дубалдын жанына байлап мечитке кирди. Мечитке кадам таштаган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) адамзат тарыхындагы эң чоң чогулушка дуушар болду. Аны мечит ичин толтурган Адам атадан Иса пайгамбарга чейинки пайгамбарлардын баары күтүп отурган экен. Пайгамбарлар сапка туруп эки рекет намаз окууга камынышты. Тегиз тизилген пайгамбарлар «кимди имам кылат экен» деп Жибрийилди карап калышты.

- Мухаммад, имамдыкка чыккын, - деди Жибрийил мечит ичиндеги тынчтыкты бузуп. Намаз окулуп бүткөн соң Жибрийил Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эки кесени алып келди. Алардын биринде сүт, экинчисинде арак бар эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сүттү тандады. Сүйүнүп кеткен Жибрийил:

- Сен туура жолго түштүң, үмөтүң да туура жолдо болсун - деди. Анан асманга көтөрүлүү башталды. Асмандын биринчи кабатында Адам атабызга (Ага Аллахтын саламы болсун) жолукту. Экинчи кабатта Иса жана Яхья пайгамбарларга (Аларга Аллахтын саламы болсун) жолукту. Үчүнчү кабатта Юсуф пайгамбарга (Ага Аллахтын саламы болсун), төртүнчү кабатта Идрис пайгамбарга

(Ага Аллахтын саламы болсун), бешинчи кабатта Хаарун пайгамбарга (Ага Аллахтын саламы болсун), алтынчы кабатта Муса пайгамбарга (Ага Аллахтын саламы болсун), жетинчи кабатта Ибрахим пайгамбарга (Ага Аллахтын саламы болсун) жолукту.

Ибрахим пайгамбарга жолуккан кезде ал мындай деди.

«Оо, Мухаммад. Үммөтүнө менден салам айт. Аларга айтып койгун, Бейиштин топурагы жумшак жана суусу таза, ага көчөт отургузушсун. Анын көчөтү «Субхааналлоохи, валхамду лиллаахи, валаа илааха иллаллооху валлооху Акбар» (Аллах таза, мактоолор Аллахка гана, Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок, Аллах Улуу) деп айтуу».

Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) периштелер айланып таваф кылып жаткан жерди көрүп:

- Бул эмне? - деп сурады Жибрийилден.

- Бул Байтул Маъмуур, бул жерди күнүнө жетимиш миң периште таваф кылат, алардын экинчи жолу келүүсүнө кезек жетпегендиктен кайра кире алышпайт, - деп жооп берди ал.

Андан кийин, экөө бир орунга келишти. Мындан ары карай бир да макулук өткөн эмес экен. Жибрийил Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) калтырып, артка кайтмакчы болду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Сүйүктүү сүйгөн адамын ушундай абалда таштап кетеби? - деп тандана сурады.

- Мен мындан ары өтсөм күйүп жок боломун, а сен өтсөң нурга бөлөнөсүң - деди. Анан, Аллах Таала бир күндө элүү жолу намаз окууну парз кылды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра артына кайтты. Алтынчы кабат асманга келгенде Муса пайгамбарга (Ага Аллахтын саламы болсун) жолукту.

- Аллах Таала сага эмнени белек кылды? - деп сурады ал.

- Күнүнө элүү жолу намаз окуну, - деп сыймыктана жооп берди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Мен Исрайил коому менен иштеп көргөнмүн. Адам баласы жалкоо болот. Сенин үммөтүң да бир күндө элүү жолу намаз окуй албайт. Аллахтан азайтуусун сурангын - деди Муса (Ага Аллахтын саламы болсун).

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра көтөрүлдү. Аллахтан намаздын санын азайтуусун өтүндү. Аллах Таала кырк беш жолу намаз окууну буйруду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайтып келе жатып Муса пайгамбардын (Ага Аллахтын саламы болсун) жанына келди.

- Канча жолу намаз окуу парз болду? - деп сурады ал.

- Кырк беш - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Кайра баргын – деди ал, - сенин үммөтүң аны да аткара албайт. Ошентип, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра-кайра чыгып отуруп, акыры беш убакка чейин түшүрдү. Беш убакыт намазды парз кылган Аллах Таала:

- Мен сөзүмдү эки кылбаймын. Силерге беш убакыт намаз парз болду, бирок сообу элүү убакыттыкы боюнча калды - деди.

Акыркы жолу келе жатканында Муса (Ага Аллахтын саламы болсун) дагы:

- Канча намаз парз кылынды? - деп сурады.

- Беш убак намаз парз кылынды - деп жооп берди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Кайра кайткын, сенин үммөтүң ошону да аткарбайт - деди.

- Кайра барууга Роббумдан уялып жатамын - деп, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра чыгуудан баш тартты.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үйүнө келсе жаздыгынын жылуулугу да таркай элек экен. Аны көргөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Адамдарга айтсам ишенишет бекен» деп ойлонуп калды. Эртеси Абу Жахилге жолугуп, болгон окуяны айтып берди. Ага ишенбеген Абу Жахил, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эл арасында уят кылууга жакшы шылтоо табылганына сүйүнүп:

- Ушул сөзүңдү эл арасында айта аласыңбы? – деди.

- Айтамын, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Сүйүнүп кеткен Абу Жахил адамдарды чогултуу үчүн шашып жөнөдү. Жолдон Абу Бакрга жолугуп:

- Сенин досуң айнып калды – деди, - ал бир түндө Акса мечитине барып, андан асманга көтөрүлгөн имиш. Абу Бакр ага таң калган деле жок. Болгону:

- Бул сөздү Мухаммад өзү айттыбы? – деп сурап койду.

- Ооба, өз оозунан уктум – деди Абу Жахил кудундап.

- Анда ал чындыкты айтыптыр – деди Абу Бакр. Анын сөзүнө таң калган Абу Жахил селейип туруп калды.

Чогулган адамдар Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүн тастыктоо үчүн Акса мечитине чейинки жолдо эмнелерди көргөндүгүн сурашты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жолдо келе жаткан кербендердин кимиси кайсы убакта келерин, ошондой эле бир кербен каракчыларга жолуккан себептүү кечигип келерин айтып берди. Андан соң Акса мечити тууралуу сурашты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) буга чейин Аксага барган эмес эле. Аллах Таала анын көз алдына Акса мечитин алып келип койду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын ар бир сыпатын карап айтып берди. Адамдар аны таң калуу менен угуп отурушту. Алар үчүн дагы таң калыштуусу кербендер келгенде болду. Кербендин баары Пайгамбарыбыз

(Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) айткан тартип менен келди. Бирок, ыймансыз каапырлар булардын баарын көрүп турушса да ишенишпеди.

Үлгү: Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) асманга көтөрүлүүсү, Таифте тарткан азабы үчүн Аллахтын берген белеги эле. Жер бетиндегилер анын кадырына жетпегени менен асмандагылар аны канчалык сыйлаарын Аллах Таала пайгамбарына көрсөттү.

Аны дароо эле Меккеден асманга көтөрбөй, Палестинага, б.а. Акса мечитине алып баруусу да Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон сый-урмат эле. Ал жерде аны баардык пайгамбарлар тосуп алды. Алардын чогулуусу жана тосуп алуусу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүн «Биз мындан аркы адамдарды сага тапшырдык. Аларды туура жолго баштоо сенин моюңдагы иш» деген сыяктуу сезилди. Баарынан маанилүүсү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга имам болуп намаз окуду.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) асманга «Бурак» деген жаныбар менен көтөрүлдү. «Бурак» чагылган деген мааниде. Башкача айтканда, чагылгандай ылдам болгону үчүн ушинтип аталган. Анын бир кадамы көзү көргөн жерге чейин жетет. Мунун баары Аллах Тааланын кудрети. Анткени, адам баласынын жараткан ракетасы эң жакынкы планетага жетүү үчүн бир канча убакыт учуусу керек. Ошол эле учурда бизден өтө алыста жайгашкан күндүн нуру сегиз мүнөттө жер бетине жайылат. Аллах Таала заманды, мекенди жараткан зат. Ал убакытка муктаж эмес. Ошондуктан бул окуяга пенденин көз карашы менен караган адамдар ишенишкен жок. Ал эми, Абу Бакр сыяктуу Аллахтын кудретин билген адамдар дароо ишеништи. Ошол окуядан кийин Абу Бакр «Сыддык» деген (ишенүүчү, тастыктоочу) атка конду.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Миьраж кечесинде төмөнкү нерселерге күбө болду:

1) Тозокту башкаруучу периштелерди көрдү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Жибрийилден:

- Булар эмне үчүн күлүшпөйт - деп сурады. Анткени, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тосуп алган периштелердин баары жылмайып күлүп тосуп алышкан болчу.

- Булар Аллах жараткандан бери эч кимге күлүшө элек. Эгер бирөөгө күлө турган болгондо, анда сага күлүшмөк - деп жооп берди.

2) Байтул Маьмуурду көрдү. Ал асмандагылар үчүн биздин Кааба сыяктуу жер. Ага күн сайын жетимиш миң периште намаз окуйт. Бир жолу намаз окуган периштеге кайра келүүсү үчүн Кыяматка чейин кезек жетпейт.

3) Сидротул Мунтаханы көрдү. Ал, тамыры алтынчы кабаттан башталып, учу жетинчи кабаттан өткөн чоң дарак. Анын кооздугун сыпаттоого адамдын мүмкүнчүлүгү жетпейт. Аллах Таала айтат: *«Чындыгында, ал (Мухаммад) аны (Жибрийилди) экинчи ирет көрдү. Сидротул Мунтаханын жанында. Анын жанында Маьва аттуу Бейиш бар. Ошол убакта даракты каптоочу каптап калды. Көз алаңдаган да чектен ашкан да жок. Чындыгында, Роббусунун улуу кереметтерин көрдү».* (Аннажм, 13-18-аяттар).

4) Көз көрбөгөн, кулак укпаган, адамдын акылына келбеген Бейиш белгилерин көрдү.

5) Аршты көрдү. Ал жаратылган нерселердин эң чоңу. Анын айланасында саны Аллах Таалага гана белгилүү болгон периштелер бар. Кыямат күнү аны сегиз периште көтөрүп турат.

6) Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Жибрийилден ажырагандан кийин, Сидротул Мунтахадан

соң Лавхул Махфуздан (тагдырлар жазылган тактай) барактарына көчүрүп жазып жаткан периштелердин калеминин үнүн укту.

7) Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллах Тааланын пенденин үнүнө окшобогон чыныгы заттык үнүн укту.

Пайда:

- ▶ Исра жана Мибраж кечеси Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кыйынчылыктарга кылган сабыры үчүн Аллах Таала тарабынан берилген сыйлык. Сабырдуулуктун сыйлыгы сөзсүз болорун унутпа.
- ▶ Бул кече Аллах Тааланын Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон сүйүүсүнүн жана сый-урматынын белгиси.
- ▶ Бул кече адамдардын ыйманын сыноо үчүн болгон сынак.
- ▶ Бул кече адамдардын илими жана техникалык өнүгүүсү алсыз экендигин далилдеген муъжиза. VI кылымда болгон мындай саякатты кыяматка чейин эч ким кайталай албайт.
- ▶ Бул кече Аллах Тааланын алдында мусулмандардын кадыр-баркы жогору экендигинин далили.
- ▶ Бул кечеде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жакшы менен жаманды тандоону үмөтүнө үйрөттү. Анткени, ошол мезгилде аракты арам деген аят түшө элек болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошого карабастан сүттү тандады.

Урууларга даават

Пайгамбарчылыктын онунчу жылы болду. Бирок, душмандардын катуу каршылыгынын негизинде Исдам динине киргендердин саны көбөйбөй койду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эми ар бир уруунун башчылары менен жолугушууну чечти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) он күндүн ичинде жыйырма алты уруунун өкүлдөрү менен жолугуп чыкты.

Эң биринчи Бану Ханифа уруусуна барды. Алар, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул дүйнөдөн өткөн соң өзүн пайгамбармын деп чыккан Мусайлама деген жалганчынын коому болчу. Алар, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүн угууга да чогулушкан жок. Уккандары да кабыл албады.

Экинчи Бану Абдуллах уруусуна барып:

- Силердин урууңардын аты жакшы, туура жолго түшкүлө, - деп дават кылды. Бирок, булар да ага макул болушкан жок.

Үчүнчү Бану Амир уруусуна барды. Уруу башчысы Бахира аттуу кыраакы аксакал: «Бул баланы колго алсак, арабдардын баарын колго алабыз» деп ойлоду да:

- Биз сени коргойбуз, сенин менен бирге урушка чыгабыз, бирок сен падышалык мүлктү бизге бересиң – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Мүлк бир гана Аллахка таандык - деп, убада берүүдөн баш тартты. Ошентип, бул уруу да динге кирген жок.

Кийинки урууга Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен бирге Абу Бакр Сыддык кошо барды. Бул Бану Шайба уруусу эле. Урууну Магрук, Хааний жана Мусанна деген адамдар башкарышчу. Бул уруу арабдар менен перстердин ортосунда турушчу. Абу Бакр Сыддык, Пайгамбарыбызга

(Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул уруу динди кабыл кылса, Ислам чоң күч-кубатка ээ болорун айтты. Анткени, арабдардын санжырасын мыкты билген Абу Бакр булардын эр жүрөк эл экендигин жакшы билүүчү. Алар урушка жарамдуу миң аскери барлыгын жана төө үстүндө жердегиден да жакшы урушаарын айтып мактанышты. Анан Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эмне алып келгендигин сурашты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга:

«(Оо, Мухаммад, сен аларга): «Келгиле мен силерге Роббуңар арам кылган нерсени окуп берейин. Ага шерик кошпогула, ата-энеңерди урматтагыла, кедейчиликтен коркуп өз балдарыңарды өлтүрбөгүлө, Биз аларга да, силерге да ырыскы беребиз. Ачык да жашыруун да бузукулуктарга жакындабагыла. Аллах тыйуу салган жанды өлтүрбөгүлө. Силер ойлоңуңар үчүн Ал силерге мына ушуларды насаат кылат – деп айткын» деген аятты окуп берди. (Анъяам, 151-аят).

Кураан аятын уккан соң:

- Бир эле отурушта өз динибизди таштап, башка динге өтүп кете албайбыз – деди Хааний. А Мусанна болсо:

- Сенин айтып жаткандарың падышаларга жакпайт. Жакында сен перстер менен согушууң мүмкүн. Биз ортодогу элбиз диндин бир тарабын кабыл алсак экинчи тарабын кабыл ала албайбыз – деди.

- Айтканыңар туура. Бирок, бир тарабын жактырып, экинчи тарабын кайтаруу бул дин эмес, динди баардык тарабынан кабыл кылуу керек - деди. Анан аларга карап:

- Эгер Аллахтын дини таралып, мен перстерге да башчылык кылып калсам, Аллахты улуулап, Ага мактоо айтасыңарбы? - деп сурады. Алар бир ооздон:

- Эгер сен айткандай болсо, ошондой кылабыз, – деп убадасын беришти. Бул иштин болуусунан үмүтүн үзбөгөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен Абу Бакр андан ары жөнөп кетишти.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Бану Мухараба уруусуна барды. Уруу башчысы Руккана атагы чыккан мыкты балбан болчу. Ал, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) чакырыгын уккан соң, аны менен күрөшүүнү сунуш кылды. «Эгер сен мени жыга алсаң, анда мен сенин айтканыңа көнөмүн» деди ал. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) макул болду да, топтолгон адамдардын ортосунда күрөш башталды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) а дегенде эле аны жерге жыгып салды. «Сен күрөш баштала элек кезде эле жыгып жибердиң» деп кайра күрөшүүнү сунуш кылды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны дагы жыкты. Ал дагы кайталоону сунуш кылды. Бирок, үчүнчү жолу да жыгылып калганына карбастан, сөзүнөн танып динди кабыл албастан качып кетти. Анан, уруу ичинен Сувайд аттуу адам чыгып:

- Менде сен алып келген нерседен да жакшы Лукмандын даанышмандыгынан бар – деп, ар түрдүү ырларды окуп берди.

- Сен эми мен алып келген нерсени угуп көр - деп, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага Кураан аяттарын окуп берди. Аяттарды көңүл коюу менен уккан Сувайд:

- Чындыгында, бул жөнөкөй сөз эмес экен, бирок мен коомумду динге үгүттөй албаймын. Анткени, мен жөнөкөй эле акынмын – деп, өзү динди кабыл алды.

Ушул күндөрү Йеменден Зомад аттуу адам Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип калды. Ал жин оорусу менен ооруган адамдарды айыктырып жүргөн. Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип:

- Сага жиндер тийишип жаткан болсо, жардам берейин, – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага:

- Чындыгында, Аллах гана мактоого татыктуу. Аны мактаймын, Андан гана жардам сураймын, Андан кечирим сураймын. Өз напсимдин жана амалдарымдын жамандыгынан Аллах менен сактанамын.

Аллах кимди туура жолго салса, аны эч ким адаштыра албайт. Аллах кимди адаштырса, аны эч ким туура жолго сала албайт, - деди.

- Ушул айткандарыңды кайра кайталачы, – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра кайталды. Зомад кайра суранды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра айтты. Төртүнчү жолу кайталагандан кийин Зомад:

- Мен динди кабыл алуу үчүн эмне деп айтуум керек – деп сурады.

- «Сыйынууга татыктуу Аллахтан башка зат жок жана Мухаммад Анын элчиси деп күбөлүк беремин деп айткын» - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Зомад келмени кайталап мусулман болду.

Бир күнү Йеменден Туфайл бин Амр аттуу акын Меккеге келди. Ага «Мухаммаддын айткандарын укпагын, аны уксаң сыйкырлап салат» деп айтышкан болчу. Ошондуктан ал Каабага зыярат кылганы келгенде кулагына пахта тыгып алат. Каабада Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) намаз окуп жаткан. Анын эмне айтып жатканын угууга кызыккан Туфайл кулагынан пахтаны алып таштап, жакыныраак келип отурат. Бир канча Кураан аяттарын уккан Туфайл, бул адамдын сөзү эмес экендигин түшүндү. Анан Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) артынан үйүнө чейин ээрчип барды да динди кабыл кылды.

- Мага эмнени буйруйсун? – деди ал динди кабыл алгандан кийин.

- Элиңе барып динге чакыр. Качан биздин жеңишке жеткенибизди укканыңда элинди ээрчитип келгин, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Оо, Аллахтын элчиси, Аллахтан мага бир белги берүүсүн суранып дуба кылчы, – деп өтүндү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага дуба кылды. Аллах Таала анын маңдайынан жаркырап турган нур чыгарды.

- Оо, Аллахтын элчиси, бетимден башка жеримде болсунчу, элим мени шылдың кылуусу мүмкүн – деди. Андан соң, жаркыраган нур анын таягына өтүп калды. Туфайл элине келип даават кылды. Бирок, бир жылда болгону үч гана адам динди кабыл кылды. Алар, өзүнүн атасы, энеси жана Абу Хурайра деген адам эле. Бир жылдан кийин Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип:

- Оо, Аллахтын элчиси, менин элим динди кабыл кылбай койдуду – деп арызданды. Анын сөзүн уккан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колун көтөрүп дуба кыла баштады. Туфайл коркуп кетти. Ал, Аллахтын элчиси эли-журтума жаман дуба кылат го деп ойлогон болчу. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

«Оо, Аллахым, Давс коомун туура жолго баштагын» деп бир канча жолу кайталап дуба кылды.

* * *

Ажылык амалдар аяктап, ар кайсы тараптан келген арабдар үйлөрүнө кайтып жатышкан. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мина тоосунан кайтып келе жатып, жаш жигиттерге жолугуп калды. Алар алтоо эле жана алардын эң улуусу Асаад жыйырма бир жашта эле.

- Мени менен бир аз сүйлөшүп отурбайсыңарбы? - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга сылык мамиле жасап. Алар каршы болушкан жок. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга дин туурасында айтып, Кураан аяттарын окуп берди. Анын айткандарын көңүл коюу менен уккан жигиттер: «Бул, жөөттөрдүн китебинде айтылган акыр замандын пайгамбары болсо керек» деп таң калышты. Анан динди кабыл алышып, өз шаарларына кетишти. Булар Мадинадан келишкен жигиттер эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларды бир жылдан кийин

кайра ушул жерден жолугууга чакырды. Анткени, Мадинада Авс жана Хазраж деген эки уруу ар дайым урушуп турчу. Эки уруунун тең өкүлдөрү динди бирдей кабыл албаса, пайгамбар бир эле урууга келген деп ойлоп калуусу мүмкүн эле. Ошондуктан, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кийинки жылы эки уруунун өкүлдөрү бирдей келүүсүн каалаган болчу.

Кийинки жылы убада боюнча он эки адам былтыркы «Акаба» деген жерге келди. Алардын сегизи Хазраж уруусунан, ал эми төртөөсү Авс уруусунан эле. Дал ушул «Акаба» деген жерде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен алгачкы келишим болду. Келишимде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) беш нерсени баса белгилеп, Аллаха эч кимди шерик кылбоого, уурулук кылбоого, зина кылбоого, адам өлтүрбөөгө жана жакшылыкка чакырууга тоскоол болбоого келишим кылынды. Келишимден кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга дин үйрөтүү үчүн Мусаабды кошуп берип, кийинки жылы кайра жолугууга убадалашты.

Мадинага келген Мусааб, Асыаддын үйүндө жашап, адамдарга дин үйрөтө баштады. Асаад Хазраж уруусунан эле. Ал Авс уруусундагы таекелеринин балдары менен жакшы мамиледе болчу. Мусаабдан дин тууралуу угуу үчүн Хазраж уруусунун кадыр-барктуу адамы Усайд ибни Хузайр келди. Ал дин жөнүндө уккан соң, кантип динди кабыл аларын сурады. Мусааб ага жуунуп-тазаланууну, таза кийим кийүүнү, келме келтирүүнү жана эки рекет намаз окууну үйрөттү. Анын артынан Авс уруусунун кадыр-бактуу адамы Саид ибни Муаз келди. Дин жөнүндө уккандан кийин ал дагы динди кабыл алды. Бул эки адамдын динге кирүүсү эки уруунун динге кирүүсүнө себеп болду. Адамдар биринин артынан бири динге кире баштады.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Таиф окуясынан кийин биротоло үмүтсүз болуп отуруп калган жок. Ал он күндүн ичинде жыйырма алты урууга барып динге чакырды. Алардын ар кимисинен ар кандай сөздөрдү укту. Аларды динге киргизе алган жок. Бирок, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошол мээнеттеринин

артында дин үчүн чоң ийгиликтер болду.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул дүйнөдөн өтүп кеткенден кийин, Абу Бакр Сыддык Перс аскерлери менен урушуп жаткан мезгилде, экинчи тараптан көптөгөн аскерлер каптап кирип перстерди талкалай баштайт. Алардын кол башчыларын жанына чакырган Абу Бакр Сыддык:

- Эгерде силерди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көргөндө абдан кубанат эле, – деди.

- Сен бизди тааныйсыңбы? – деп таң калышты тигилер.

- Жок, – деди Абу Бакр.

- Мен Аллахтын элчисине убада берген Мусаннамын. Ал дүйнөдөн өтүп кеткенден кийин динге кирип калдым. Мен туура жолго түшкөнүмө бактылуумун бирок, сахаба боло албай калганыма гана өкүнөмүн, – деп ыйлай баштады Мусанна.

- Эгер Аллахтын элчиси силерди көргөндө абдан кубанат эле – деп сөзүн кайталаган Абу Бакр Сыддык кошо ыйлады.

- Кыяматта ага кантип жолугарымды билбеймин, – деп ыйлады Мусанна.

Булар, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) динге чакырган кезде, «сен перстерди жеңсең, биз Аллахка мактоо айтып сага кошулабыз» деген Бану Шайба уруусунун башчылары эле.

Давс уруусунан жалгыз динди кабыл алган Абу Хурайра Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эң көп хадисти бизге жеткирген сахаба болду. Дал ошол Туфайлды кабыл кылбай койгон Давс уруусу кийин Хайбар согушунда толугу менен келип мусулмандарга жардам берди. Туфайл болсо ошол урушта шейит болду.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жаш жигиттерди динге чакыруусу, алар менен келишим кылууга жол ачты. Ал эми келишимдин аягы эки урууну элдештирип, алардын динге кирүүсүнө себеп болду.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эмне үчүн Акаба келишиминде беш нерсеге басым жасады. Анткени, дал ушул жаман адаттар алардын арасында кеңири тараган эле. Бул келишим ошол жаман адаттарды жокко чыгарды.

Мусаабды Мадинага жөнөтүүсү, алардын динди туура түшүнүп, бат кабыл алуусуна шарт түздү. Анткени, ар бир ишти, айрыкча дин амалдарын туура түшүндүрүү гана адамдардын динди кабыл алуусуна өбөлгө болот.

Мына ушундай иштердин баары, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алысты көрө билген кеменгерлиги менен болду.

Пайда:

- ▶ Ар бир ишти аткарууда үмүтсүз болбогун. Алгач ийгиликке жетпеген менен кийин ийгиликке жетээрн шексиз. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Таифтен жана урууларды динге чакырууда ийгиликке жетпеди. Бирок, үмүт үзбөстөн жасаган мээнеттин натыйжасында мадиналыктар менен келишим кылууга жетишти.
- ▶ Дин намаз окуу, же орозо тутуу гана эмес, жана кээ бир амалды аткаруу менен эле Ислам толук болуп калбайт. Аллахтын ыраазылыгына жетүү үчүн динди толук кармоо керек. Ошол үчүн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) диндин кээ бирин алып, кээ бирин таштайбыз дегендерге макул болгон жок.
- ▶ Аз болсо да ага канаат кылып үйрөн. Анткени, анын артында кандай жакшылык бар экенин билбейсиң. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир жылда жалгыз Абу Хурайранын динди кабыл кылганына ыраазы болду. Кийин Абу Хурайранын жардамы менен бүткүл үммөткө хадистер тарады.

Экинчи «Акаба келишими»

Мусаъб бин Умайрдын Мадинага келүүсү жана динди үйрөтүүсү мадиналыктар үчүн өтө пайдалуу болду. Эки уруунун башчылары Усайд менен Саид динди кабыл алгандан кийин Мадинада ар бир үйдө мусулмандар пайда боло баштады. Бир үйдө ата мусулман болсо, бир үйдө бала мусулман болду. Бир үйдө эне мусулан болсо, экинчи үйдө кыз мусулман болду. Байлар да кедейлер да, карыялар да жаштар да динди кабыл ала башташты. Ошентип пайгамбарлыктын он экинчи жылы Мадинада Исламдын нуру жайыла баштады.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мусаъб менен сүйлөшүп, мадиналык мусулмандардан ага жөнөтүүнү суранды. Мадиналыктар менен жолугушуу ажылык убакытка белгиленди. Анткени, ажылыкты аткарууну Курайштар ибаадат катары эсептейт эле жана ар тараптан келген арабдарды коргоого алып, ажылык шаан-шөкөттөр бүткөнчө тынчтыкты сакташат болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да дал ушул убакыттан пайдаланууну туура көрдү. Ошол убактагы ажылыктын мусулмандарга эч кандай пайдасы жок болгону менен, ушул убакыттан пайдаланып көп маселени чечип калууга болот эле.

Ошентип ажылык башталды. Мадинадан Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жолугуу максатында көп сандагы мусулмандар келди. Алардын саны жетимиш беш болчу. Алар Меккеге өтө этияттык менен киришти. Анткени, Курайш каапырлыры алардын келүү себебин билип калышса, алдыга коюлган максаттар ишке ашпай калуусу толук мүмкүн эле. Жетимиш беш адамдан турган мусулмандар мадиналык каапырлардын кербенинин арасында келди. Төрт жүз чакырымдык сапарда Исламдын адеп-ахлагы менен тарбияланган мусулмандар башкаларга чоң таасир калтыра алышты. Алардын мамилелерин жана окуган намаздарын көрүп сапардагылардын жол башчысы

Ал Баро бин Маърур Ислам динин кабыл алды. Ошол убакта анын жашы жетимиштен өтүп калган эле.

Ошондой эле каапырлардын эң кадыр-барктуу адамы Абдуллах бин Амр да мусулман болду. Ага акылдуу сахаба Каъб бин Малик келип:

- Мен сага бир чети таң калам, бир чети ичим ачышат – деди,
- сен биздин башчыбызсың, арабыздагы эң адеп-ахлактуу жана акылдуу адамсың, ушундай жакшы адамдын тозок отуна күйүүсү кандай өкүнүчтүү.

Анын сөзүн уккан Абдуллах:

- Мени тозоктон сактап калуунун жолун билесиңби? – деп сурады.

- Исламды кабыл ал, тозоктон алыс болосун, – деди Каъб ойлонбостон. Бир аз ойлонгон Абдуллах келме келтирип мусулман болду. Бул эки адамдын динди кабыл алуусу мусулмандардын сапарынын алгачкы жемиши болду.

Мадиналыктар менен бул жолку жолугуудагы негизги максат, Мадинага көчүп баруу жана динди ошол жерден жайылтуу маселеси болчу. Бул жолугушуу тарыхта «Акаба келишими» (Акаба деген жерде болгону үчүн) деген ат менен белгилүү болуп калды.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алгач Мусаъб менен жолугушту. Мусаъб, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинанын саясий жана экономикалык абалын, географиялык шарттарын кыскасы мусулмандарга эмне керек болсо ошонун баары жөнүндө маалымат берди. Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын башчыларын жолугууга чакырды. Жолугууга Ал Баро бин Маърур менен Саъд бин Малик келди. Саъд ошол замандын эң мыкты акындарынын бир эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын акын экенин укканда өзгөчө кубанып кетти. Бул

адамдар менен бирге Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мадиналыктарга кантип жолугуунун тартибин талкуулады. Акыркы чечим боюнча төмөнкүдөй келишимге келишти:

- ажы амалдары ортолоп калган мезгилде, Минадан кайтуучу акыркы күндө жолугуу,

- түн ортосунда жолугуу,

- «Акаба» деген жерде жолугуу.

Ошондой эле Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тарабынан төмөндөгүдөй сунуштар айтылды:

- бул түнү адаттагыдай эле мусулмандар бирге келген каапырлардын чатырларында, алар менен чогуу жатышсын,

- уктап калган мусулмандар болсо, аларды ойготууга аракет жасалбасын,

- жолугууга эки-экиден гана болуп келишсин,

- Абу Бакр менен Умар жолугушууга катышпастан, тоо башынан көзөмөлдөп турсун.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен ушундай тартипте жолугушмай болушту.

Ошентип көптөн күткөн түн кирди. Кыбыраган жандуунун баары таттуу уйкуга чөмүлүп, айлана жым-жырттыкка бөлөндү. Катар-катар тигилген чатырларда ар тараптан келген ажы амалын аткаруучу адамдар уктап жатышты. Бир гана мадиналыктардын чатырлары тигилген аянтчадан адамдардын кыймылы байкалат. Алар эки-экиден болуп Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жолугуу үчүн келип жатышкан мусулмандар эле. Алар өтө этияттык менен Акабага чогулуп жатышты. Качан гана жетимиш беш адамдын баары келип бүткөн соң, алардын жанына Пайгамбарыбыз (Ага Ал-

лахтын салам-салаваттары болсун) келди. Анын жанында атасы менен бир тууган байкеси Аббас бар эле. Аббас бул убакта мусулман боло элек болсо дагы, АбуТолиб дүйнөдөн өтүп кеткенден кийин Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колдоп жанында жүрчү. Экөө адамдардын ортосуна келип отургандан кийин, акырын сүйлөгөн Аббас сөз баштады:

- Урматтуу эки уруунун өкүлдөрү (Авс жана Хазраж), биз Хашимдин балдары Мухаммадды ушул күнгө чейин коргоп келдик. Эгерде анын силерге баруусунан жана ага жардам берүүдөн баш тартсаңар, анда биз аны дагы коргой берүүгө күчүбүз жетет. Эгерде жардам берип коргоп алабыз десеңер, анда ал силерге барат. Аббастын өзүн уккан мусулмандар эми Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүнө кулак төшөштү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) адаттагыдай эле Аллахка мактоо айткандан кийин, аларды ыймандуулукка чакырды. Сөзүнүн акырында беш нерсеге келишим кылууну сунуш кылды. Алар:

1) Аллахтын буйруктарын кандай абал болсо дагы угуугу жана баш ийүүгө,

2) барчылыкта да жокчулукта да садака берүүгө,

3) жакшылыкка чакырууга жана жамандыктан кайтарууга,

4) ушак айтпоого,

5) Пайгамбарды балдарыңарды коргогондой коргоого.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сунуштарын угушкан мусулмандар:

- Биз ушул айткандарды аткарсак эмнеге жетишебиз – деп сурашты.

- Анда силер үчүн Бейиш - деп жооп берди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Андан кийин мусулмандар кезек-кезеги менен сүйлөштү. Эң биринчи ордунан тур-

ган Ал Баро бин Маърур Пайгамбарыбыздын колун кармап: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Оо, Аллахтын элчиси. Сени жөнөткөн затка ант ичип айтамын, биз сени өз балдарыбызды коргогондой коргой алабыз, бизде атадан-балага өтүп келе жаткан баатырлык өнөр бар – деп, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келишимине макул болду. Андан кийин сөз алган Абу Хайсам:

- Оо, Аллахтын элчиси. Биздин жөөттөр менен алакабыз бар. Сен бизге баргандан кийин алар менен мамилебиз үзүлсө, кийин сен мекениңе кеткен соң бизге алардын зыяны тийбейби? – деп сурады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага карап жылуу жылмайып:

- Биздин каныбыз да жаныбыз да бир болот. Силерге ким дос болсо, биз да ага доспуз. Силерге ким душман болсо, биз да ага душманбыз - деди. Ошентип ар бири Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кол берип, келишимди бекемдеп жатышты. Биринен-бири озунган адамдар кол берүүгө шашылып жатышты. Алардын ар бири Бейишке алдыныраак кирүүнү каалашат эле. Баары кол берип келишим бүткөндөн кийин, Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Өз араңардан он эки адамды тандап чыгаргыла - деди. Авс уруусунан үч, ал эми Хазраждан тогуз адам алдыга чыкты. Алардын арасында Абдуллах бин Амр, Асаъд бин Зарара, Ал Баро бин Маърур, Саид бин Муаз жана Усайд бин Хузайр бар эле. Алар ортого чыккандан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Силер коомунар үчүн жооп бересиңер, өзүмдүн коомум үчүн бул жерден кеткенче мен жооп берем - деди. Дал ушул убакта тоо башынан:

- Эй курайштар, ойгонгула! Мухаммадды карагыла, алар силер менен урушууга чогулуп жатат - деген катуу кыйкырык чык-

ты. Сахабалар дароо өз чатырларына барып каапырлар менен аралаша уйкуга киришти. Үндү уккан Курайштар ар кайсы топ-тун чатырларына барып карай башташты. Акыры мадиналыктардын чатырына да келишти. Бирок, ал жерде адамдардын баары уктап жаткан. Мадиналыктардын Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен жолугушканы Курайштарга белгилүү болгон убакта, алар эчак эле Меккеден узап кетишкен эле. Курайш каапырларынын колуна жолдон кечигип калган эки сахаба, Саъд бин Убада менен Мунзир бин Умар гана түшүп калышты. Аларды кармап алып катуу сабап жатышканда Аббас келип ажыратып, Мадинага жөнөгөн кербен башынан аларды сактап баруусуну суранып, кошуп жиберди. Ошентип келишим түзүү үчүн келген жетимиш беш адамдын баары аман-эсен Меккеден чыгып кетишти.

Бул жолугушуу Ислам тарыхындагы эң маанилүү окуя болуп калды. Эгер бул жолугушуу болбогондо, Мадинага көчүү болбойт эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинада Исламды түптөй албайт эле. Бадр согушу да болмок эмес. Меккенин колго алуу да болмок эмес.

Үлгү: Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мадиналыктар менен түзгөн келишими анын күчтүү саясатчы экендигин далилдеп турат. Бул келишимди өткөрүүнү ийне-жибине чейин изилдеп, баарын так аткаргандыктан, келишим максатына жетти. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) баарын эле Аллахка таштап койбостон, өтө этияттанып, сактык менен иш алып баруусу, үммөтүнө Аллахка тобокел кылуунун чоң сабагы болуп эсептелет. Ал мадиналыктарды туш келген эле мезгилге чакырган жок. Аларды ажылык убагына чакырды. Бул ажылыктан мусулмандарга эч кандай деле пайда жок болчу. Бирок, мусулмандар ниет кылып келген иштин тынч жана ийгиликтүү болуусуна бул ажылыктын пайдасы тийди. Алардан эч ким шек санаган жок. Алар башка каапырлар сыяктуу эле ажылык-

ка келишти. Бирок, башка максаттарын ишке ашырып кетишти. Келишимге түн ичинде чогулуу, Абу Бакр менен Умарды тоо башына кароол кылып коюу ж.б. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кантип сактануу керек экендигин үйрөткөн сабактары.

Бул окуядагы дагы бир көңүл буруучу маселе, аялдардын Исламдагы ордунун бийиктиги. Анткени, ушунчалык маанилүү ишке төрт жүз чакырым аралыктан эки аял да кошо келген болчу. Алар: Нусайба бинту Кааб менен Асма бинту Умар эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын келгенине нараазы болгон жок, тескерисинче аялдардын аз келгендигин белгиледи. Албетте, бул эки аял мусулман аялдары үчүн Кыяматка чейин үлгү болуп кала берет.

Ошондой эле Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Саид бин Маликтин акын экендигин укканда кубанып кетти. Анткени, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өнөрдү сыйлайт эле. Кээ бир адамдар айткандай ыр жазуу жаман иш эмес. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ар дайым акындарды сыйлайт эле. Мадинага жаңы киргенде аны ыр менен тосуп алышты. Эгер ыр ырдоо туура эмес болсо, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларды тыймак. Бир жолу Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тоолук адам келип, намаздын рекеттери жөнүндө сурайт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага:

- Багымдат эки рекет, Пешим төрт рекет, ошол сыяктуу эле Аср да төрт рекет, Шамда үч рекет, ал эми Куптанда төрт рекет - деп түшүндүрөт. Бирок, тоолук адам ага түшүнбөй кайра сурайт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра түшүндүрөт. Тиги дагы эле түшүнбөйт. Ошондо Саид бин Малик Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип:

- Мага уруксат берсеңиз мен ага түшүндүрөйүн – дейт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага уруксат берет. Саид ибни Малик тоолук адамга карап:

«Пешин менен Аср төрт,
Шамда үч да, Куптан төрт,
Эки рекет багымдат

Сурай бербе эми көп» - деп ыр менен айтып коёт. Ага дароо түшүнгөн тоолук:

- Эми эч качан унутпаймын – деп ыраазы болот.

Бул окуядагы дагы бир чоң сабак, сахабалардын бул дүйнөгө эмес акыретти үчүн аракет кылуусу. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Ушул келишимди аткарган-дарга Бейиш болот» деген сөзүн уккан сахабалар, биринен-бири өтүп, шашылып келишим кылышты.

Келишим бүткөн мезгилде, Аббас бин Фаззала аттуу сахаба:

- Оо, Аллахтын элчиси. Бизге дуба кылбайсызбы, үйлөрөбүзгө азыр эле жетип калалы, – дейт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Жок. Мындай ишке буйрулган эмеспиз. Андан көрө чатырыңарга барып жаткыла да, эртең менен жолго чыккыла, - деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул сөзү менен ар бир иште пенде өзү аракет кылып, анан Аллахтан жардам суроо керек экендигин дагы бир жолу белгиледи.

Келишим бүткөн мезгилде тоо башынан чыккан кыйкырыкты кээ бир аалымдар шайтандын кыйкырыгы болчу деп айтышат. Анткени, шайтан эч качан жакшылык иштин болуусун каалабайт. Мусулмандардын келечеги үчүн болуп жаткан бул келишимдин ийгиликтүү болуусу да шайтан үчүн оор эле.

Пайда:

- ▶ Мусулмандын адеп-ахлагы анын тил менен кылган дааватына караганда көбүрөөк таасир берет. Маминалык мусулмандар Меккеге жеткиче адеп-ахлактары менен эки уруунун башчыларын динге киргизишти.
- ▶ Аллахка тобекел кылууда ар дайым сак бол. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сактык менен ийгиликке жетишти.
- ▶ Исламдын аялзатына берген кадыр-баркыны эч качан унутпа. Буга чейин мал катары эсептелип жүргөн аялдардын жалпы адамзаттын келечеги үчүн өтө маанилүү болгон чогулушка катышуусу алардын да адамдык укугу бар экендигин бүткүл ааламга даңазалады.
- ▶ Шайтан сенин душманың экендигин эч качан эсинден чыгарба жана ага сенин ишиңе кийлигишүүсүнө мүмкүнчүлүк бербей.

Улуу көч

Жетимиш беш адамдан турган сахабалардын тобу келип кеткенден кийин, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларын улуу көчкө даярдай баштады. Сахабаларды чогултуп:

- Аллах Таала силерге шаарыңардан жакшы шаарды, туугандарыңардан жакшы тууганды даярдады. Аллах Таала бизге Меккени таштап көчүп кетүүгө уруксат берди. Эми баарыбыз көчүп кетелиз - деди. Бирок, көчүү жеңил болгон жок. Сахабалар туулган жер, тууган-урук, үй-жайды таштап кетүүдөн кыйналышкан жок. Динди сактоо үчүн бара жаткан ыймандуу адамдар үчүн

булардын баары түккө турбаган нерселер эле. Алардын кыйналганы, Курайш каапырларынын тоскоолдуктарынан улам болду.

Эң алгачкылардан болуп Абу Салама, аялы Умму Салама жана кичинекей баласы Салама жолго чыкты. Бирок, алар шаардан чыга элек кезде эле, Умму Саламанын туугандары жетип келип, Абу Саламаны коркута башташты.

- Сен өзүң каалаган тарабыңа кете бер. Бирок, биздин кызыбыз менен неберебизди таштап кет – дешти алар. Канчалык каршы болгонуна да карабастан Умму Салама менен баласын алып калышты. Колунан эч нерсе келбеген Абу Салама өзү жалгыз жол тартты. Арадан бир аз убакыт өткөндөн кийин Абу Саламанын туугандары, Умму Саламанын туугандарына келишти.

- Силер кызыңарды алып калсаңар өзүңөрдүн эркиңер, бирок неберебизди бизге бергиле. Анын силердин колуңарда тарбиялануусун каалабайбыз – дешти. Тигилер да жөн эле бере койгон жок. Талаштын акыр-аягы чоң ызы-чууга айланып, акыры Абу Саламанын туугандырынын жеңиши менен аяктады. Алар көз жашын төгүп ыйлаган энесин калтырышып, кичинекей Саламаны алып кетишти. Ошентип үй-бүлө үчкө бөлүнүп калды. Атасы Абу Салама Мадинада. Энеси Умму Салама туугандарынын колунда. Баласы Салама атасынан да энесинен да ажырап атасынын туугандарыныкында калды.

Экинчи кайгылуу окуя Сухайб Румий көчкөн мезгилде болду. Ал Румдан (Рим) келген кезде өтө кедей болчу. Меккеге келип соода менен алек болду. Кийинчерээк Меккедеги эң бай адамдардын бир болуп калды. Ал көчкөн мезгилде он төөгө жүктөрүн артып шаардан чыгып жөнөйт. Анын көчүп баратканын сезип калган каапырлар артынан жетип келди да:

-Сен бизге келгенде колунда эч нерсең жок кедей элең. Биздин арабызды жүрүп байыдың. Анан эмне үчүн бизге тиешелүү болгон байлыкты жүктөп баратасың? – дешти алар.

- Силер эмнени каалайсыңар, – деди Сухайб.

- Эгер көчүүнү кааласаң, анда мал-мүлкүңдү таштап кет, – дешти тигилер.

- Малымды таштасам эле мага тоскоол болбойсуңарбы? – кубана сурады Сухайб.

- Малды ташта да кете бер, – дешти каапырлар да кубанып. Сухайб эч камырабастан төөлөрдүн жибин аларга ыргытып, төөсүн бастырып жөнөдү.

-А астындагы төөнүчү, – деди тигилердин бири. Сухайб унчукпастан төөдөн түшүп, басып жөнөдү.

- Үстүңдөгү чепкендичи, – баягы адам дагы анын алдын тороду. Сухайб чепкенин да чечип анын колуна карматты. Жалаң көйнөгү менен кумдуу чөлдү аралап бараткан Сухайбты шылдыңдап күлгөн каапырлар артына кайтып кетишти.

Көчүүгө бир күн калганда Умар жаасын асынып, кылычын колуна кармап, Каабага барды. Каабаны жети жолу таваф кылгандан кийин, Курайштардын жанына келип:

- Кимде-ким аялынын жесир жана баласынын жетим калуусун кааласа, эртең менен мобуреки тоонун артына өтсүн. Мен эртең ошол тарапка көчкөнү жатам – деп Мадина тараптагы тоону көрсөттү. Эртеси тоонун артына эч ким барган жок. Болгону жыйырмага жакын кембагал мусулмандар менен эки досу Ияш бин Абу Робия жана Хишам бин Ааси келди. Алардын баары Мадинага көчүү үчүн келишкен эле. Качан гана алар сапарга аттанып жатышканда, Абу Жахил келип:

- Эй, Ияш энэнди таштап кайда баратасың, ал сен кайра келмейинче эч нерсе ичпеймин жана көлөкөгө кирбеймин деп ант ичип жатат – деди. Анын сөзүн уккан Ияш эмне кыларын билбей калды. Анын көңүлүн тынчылган Умар:

- Ияш, Аллахтын жолунда бекем болгун – деди.

- Энемди кантем, – деп Ияш дагы экиленди.

- Эгер сен калсаң, булар сени динден чыгарышат.

- Энемди бул абалда таштай албайм да.

- Күнгө чыкса ысыганда кайра кирет. Суу ичпесе чаңкаганда кайра ичет, – деди Умар акыркы жолу. Бирок Ияш дагы эле кыйылып туруп алды. Анын кыйналып жатканын сезген Умар бир төөнүн чылбырын ага карматып:

- Бул төө сеники, кезеги келгенде аны минип бизге келгин – деди да жөнөп кетти. Алар узап кеткен соң, Абу Жахил төөнү тартып алып өзүнү үйүнө алып келип камап салды.

Үлгү: Меккеден дин үчүн көчүү сахабалардын ыйманын күчөтүүгө болгон чоң сыноо эле. Ата-бабасынан бери жашап келген мекенди, канчалаган мээнет менен курулган үй-жайды, талыкпаган эмгек менен табылган мал-мүлктү, канча жылдан бери күтүп жүрүп эми гана мөмө байлаганга жарап калган курма бактарды таштап, эч кимди тааныбаган алыс жерге көчүп кетүү ар кандай эле адамдын колунан келе бербейт эле. Бирок, Аллахка болгон терең ишеним, динге болгон сүйүүнүн алдында бул нерселер эч нерсеге арзыбайт эле. Ошондуктан сахабаларды эч нерсе ойлондурган жок. Алар абалга жараша Меккеден чыгып кетип жатышты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көчтүн эң артында калды. Мунун да өзүнчө сырлары бар эле:

- 1) Адамдардын тынч-аман чыгып кетүүсүн көрүп туруу,
- 2) Мадинага жеткенге чейинки жолдун тынчтыгын билип туруу,
- 3) Мухажирлерди (көчүп баргандар) Ансарлар (мадиналык мусулмандар) кандай кабыл алып жаткандыгын билип туруу.

Сапардын кыйынчылыгын эске алган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) күчтүүлөр менен бирге алыс-алсыздарды, байлар менен бирге кедейлерди жөнөтүп турду.

Умму Саламанын башына түшкөн кайгы мусулман аялдар

үчүн чоң сабак. Ал күйөөсүнөн жана баласынан ажырап толук бир жыл жүрдү. Күн сайын баласыны колунан жулуп кетишкен жерге барып ыйлайт эле. Ыйлап, көзү шишип кайра катат эле. Эртеси кайра ошол жерге келип ыйлай баштайт. Ушинтип толук бир жыл ыйлайт. Бир күнү анын ыйлап отурганын көрүп калган бир аксакал, күйөөсүнүн туугандарына барып:

- Ушунчалык да таш боор болосуңарбы? Анын баласын кайтарып бергиле. Бул үчүн бир азапка туш болосуңар – деди. Аксакалдын сөзүнөн чыга албаган туугандары баласын кайтарып беришти.

Умму Салама жаш баласы менен Мадинага жөнөдү. Төрт жүз чакырым аралык. Ээн талаа, эрме чөл. Албетте, мындай жолго чыгуу үчүн ыйман гана жардам бербесе, эч ким чыга албайт. Бирок, Аллахка тобокел кылып, дин үчүн жолго чккан Умму Саламанын сапарын Аллах Таала жеңил кылып койду. Жалгыз баласын көтөрүп бара жаткан Умму Саламаны көргөн Усман бин Толха анын кайда бара жатканын сурайт. Ал динин сактоо үчүн көчүп кеткен күйөөсүнө бара жатканын айтат. Ага боору ооруган Усман аны төөсүнө мингизип алып Мадинага жеткирип коёт. Усман динди кабыл кыла элек каапыр эле. Бирок, адамдарга жакшылык кылууда анын алдына эч ким чыга алчу эмес. Бул окуяны Умму Салама өзү мынтип айтат:

«Мен бул жашоомдо Усман бин Толхадан өткөн берешен жана ынсаптуу адамды көрбөдүм. Ал төөнү жетелеп басат эле. Качан эс алууну каалаганда, төөнү чөктүрүп коюп, өзү алыс кетип калат эле. Кайра жөнөгөндө мен төөгө мингенден кийин келип, төөнү жетелеп жөнөйт. Ошентип Мадинага жеткенге чейин мен анын жүзүн көрбөдүм. Качан гана шаарга жакындаганда ал мага:

- Сенин күйөөң мына ушул шаарда, бул төөнү ал да шаарга кир – деп, өзү жөө кайра кайтты».

Сухайб динин сактоо үчүн үстүндөгү чепкенин да чечип берип кете берди. Анын абалын уккан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алдынан чыгып:

- Сенин соодаң абдан кирешелүү болду - деп тосуп алды. Ушул окуядан кийин Аллах Таала: *«Адамдардын арасында Аллахтын ыраазылыгына жетүү үчүн өз жанын да аябай тургандары бар. Аллах пенделерине Ырайымдуу»* деген аятты түшүрдү. (Бакара, 207-аят).

Абу Жахил энесин шылтоо кылып алдап алып калган Ияш эки жыл кул катары иштеп жүрдү. Анын эми Мадинага кетүүдөн үмүтү да үзүлө баштаган эле. Качан гана Аллах Таала: *«Эй өздөрүнө зыян кылып жаткан пенделерим. Аллахтын жакшылыгынан үмүт үзбөгүлө. Аллах баардык күнөөлөрдү кечирет. Анткени, Ал Кечиримдүү, Боорукер»* деген аяттарды түшүргөндө Умар ал аятты жазып Ияшка берип жиберет (Зумар, 53-аят). Аятты окуган күнү ал камактан качып чыгат. Абу Жахилдин короосунда турган Умардын баягы төөсүн көрөт да, аны минип алып Мадинага качып кетет. Мадинага баргандан кийин Исламды кабыл алат. Мына ушул сыяктуу окуялардын баары сахабалардын динге болгон терең көз карашы, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон терең сүйүүсү менен ишке ашкан.

ОБРАЗЕЦ

Пайда:

- ▶ Бул дүнүйөнүн зарылдыктары Акыреттин зарылдыгына тең келе албайт. Ошондуктан ыймандуу адамдар баарын таштап, бир гана дин үчүн чыгып кетишти.
- ▶ Динди эч нерсеге алмаштырууга болбойт. Динин сактоо үчүн аялын жана баласын таштап көчкөн Абу Саламанын, күйөөсүнөн жана баласынан ажырап бир жыл бою көз жашы кургабаса да динин таштабаган Умму Саламанын ыйманын ар дайым эстей жүр.
- ▶ Акыретин бул дүйнөдө сатып алган Сухайбдын соодасын эч качан унутпа.
- ▶ Аллахтын ырайымынан эч качан үмүт үзбө. Эки жыл камакта жатып, анан ийгиликке жеткен Ияшты эсиңе түйүп ал.

Савр үңкүрүндө

Көчүүчү сахабалардын баары кетип бүттү. Алардын баарынын жетип жайгашканы маалым болгондон кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да кетүүгө даярдана баштады. Кетүүчүлөрдөн Абу Бакр экөө эле калган болчу. Курайш каапырлары болсо ага каршы кандай иш кылуу керек экендигин талкуулап атайын чогулуш өткөрүштү.

- Аны Меккеден кууп чыгуу керек, - дешти кээ бирлери.

- Анда ал динин башка жактарга да таратып жиберет, – деп бул ойго каршы болду Абу Жахил.

-Анда эч жакка чыга албас кылып байлап салуу керек, – дешти дагы бирөөлөрү.

-Аны Хашимдер келип чыгарып кетишет, – деп дагы каршы болду Абу Жахил. Анда эмне кылуу керек? Аны өлтүрүп гана кутулуу керек. Ушул ой Курайштардын баарына жакты. Бирок, кантип? Ушул маселеге келгенде баары ойлонуп калышты. Акыры ага да жооп табышты.

- Ар бир уруудан бирден жаш жигит чыксын – деди Абу Жахил, - анан ошолор Мухаммадды өлтүрсүн. Анткени, анын туугандары уруулардын баарына каршы чыгып, кун төлөтө албайт.

Баардыгы бир ооздон макулдашып, арам ойлорун түн ичинде ишке ашыра турган болуп таркап кетишти.

Ушул күнү Жибрийил келип, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) түн ичинде көчүп кетүүсүн айтты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дароо Абу Бакрга барды да:

- Бүгүн түн ичинде чыгып кетebиз, - деди.

- Мен сага жолдош боломунбу? – Абу Бакр кызыгып сурады.

- Ооба, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кыска гана. Бул сөздү уккан Абу Бакр кубангандыгынан ыйлап жиберди.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Алиге келип, ага үй-бүлөнүн аманатын тапшырды жана түн ичинде өзүнүн төшөгүнө барып жатып туруусун суранды. Түн кирери менен каапырлар да Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үйүнүн жанына чогулушту. Алар чыдамсыздык менен Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үйдөн чыгуусун күтүп жатышты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колуна бир ууч топуракты алып:

«Биз алардын алдынан да артынан да тосмо койдук. Аларды ороп салдык, алар көрө алышпайт» деген аятты окуп, акырын чачып койду да үйдөн чыгып кете берди *(Ясин. 9-аят)*. Эшиктен

көзүн албай карап турган каапырлардын жанынан өткөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадина тарапка эмес, тескери жактагы тоону көздөй бет алды. Бул тоого алып чыгуучу бир гана жол бар эле. Тоонун бооруна жаңы гана көтөрүлө баштаган кезде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) артына кылчайып бир карады. Алыстан карарып Меккенин карааны көрүнүп турду. Туулган жер, балалык күндөрү өткөн жер, Турмуштун ачуусун да таттуусун да таткан жер. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көзүнөн сызылып чыккан жаш сакалынан ылдый агып кетти.

«Мен сени жакшы көрөрүмдү Аллах билет, эгер мени кууп чыгышпаганда мен сенден кетпейт элем оо, менин кереметтүү Меккем» - Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) титиреген үнү менен акыркы коштошуу сөзүн айтты да өйдө көздөй кадам шилтеди. Тоонун башында Савр үңкүрү бар. Меккеден Саврга чейин бир жарым сааттык жол. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул убакта элүү үч жашта, Абу Бакр болсо элүү бир жашта эле. Бирок, жаштарынын улуулап калганы да, тоонун бийиктиги да аларга тоскоол боло алган жок. Жүрөктөгү бекем ишеним денеге күч берип, талыкпай шилтенген кадамдар аларды Савр үңкүрүнө жеткирди.

Каапырлар бир топко чейин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үйдөн чыгат деп күтүп турушту. Акыры чыдамы кеткен бирөөсү үйгө кирип барды. Анын артынан баары кирип барышты. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) төшөгүндө тынч гана уктап жаткан Алини көрүшкөндө гана алданып калгандарын билишти.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккеде жок экендиги дароо эле жарыя болду. Каапырлар ар кайсы жерлерди тинтип издей башташты. Абу Жахил шаардын айланасын бир катар карап анан Абу Бакрдын үйүнө келди. Үйдө кызы Асма бар эле. Эшиктен кирип эле:

- Атаң кайда?! – деп кыйкырды.

- Билбеймин – деди Асма. Абу Жахил кайра-кайра сурады. Асма билбеймин дегенден башка сөз айткан жок. Жини кайнап, көздөрү кызарган Абу Жахил аны жаагына бир чаап жыга койдү. Ордуна аран туруп жаткан аялга:

- Атаң кайда деп жатам?! – кыйкырды Абу Жахил кайрадан.

- Билбеймин, – алсыз үнү менен баягы эле сөзүн кайталады Асма. Мындан эч нерсе чыкпасына көзү жеткен Абу Жахил жинденип сыртка чыгып кетти. Чындыгында Асма Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен атасынын кайда экендигин жакшы билет болчу.

Курайштар айлананы бүтүндөй тинтип чыгышты. Ал эмес бир топ каапылар Савр үңкүрү тарапка да келишти. Үңкүрдүн оозуна жакындап келе жаткан каапырларды көргөн Абу Бакр чочуп кетти. Кадамдарынын добушу улам жакындаган сайын, жүрөгү кошо дүкүлдөп жатты. Акыры каапырлар үңкүрдүн оозуна келишти. Мына эми, эңкейип карайт да андагы эки адамды көрүп алат. Жок, эмнегедир алар эңкейип кадам алдыларын караган жок. Эми бир аз көңүлү тынчыган Абу Бакр:

- Оо, Аллахтын элчиси, эгер алар эңкейип карашса, бизди көрүп алышмак, - деди акырын шыбырап.

- Абу Бакр, коркпогун. Үчүнчүсү Аллах болуп турса, эки адам үчүн эмнеге коркосун - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын көңүлүн тынчтантип. Абу Бакрдын көңүлү тынчыды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын ийinine башын желөп уктап кетти. Аллахтын эң сүйүктүү пендесине ушундай абалда жолдош кылып койгон Аллахка шүгүр кылып, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ойготуп алуудан этияттап кыймылдабастан отурду Абу Бакр.

Арадан үч күн өттү. Бул күндөрү түн ичинде Асма тамак алып үңкүргө келип турду. Жети айлык боюнда бар аял эки жолу та-

мак алып тоо башына чыгып келди. Үчүнчү күнү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен Абу Бакр тоодон түшүп, кербендер баспаган жол менен сапарга жөнөштү. Бирок, аларды алыста бара жаткан адамдардын бирөөсү көрүп калып, Курайштарга кабарлоо үчүн жөнөдү. Анткени, Курайштар «Ким Мухаммадды таап келсе, ага жүз төө беребиз деп убада кылышкан эле».

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Кураан окуп бараткан. Абу Бакр болсо айланасын кылдаттык менен карап, этияттап бара жатты. Бир убакта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Абу Бакр мен үчүн коркуп жатасыңбы? - деп сурап калды.

- Ооба, оо, Аллахтын элчиси – деди Абу Бакр.

- Менин ордума өлүмгө барууга даярсыңбы? - Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра сурады.

- Даярмын, оо, Аллахтын элчиси. Мен өлсөм бир адам өлөт. Сиз өлсөңүз бүтүндөй үмөт өлөт – деп жооп кайтарды Абу Бакр. Аңгыча алардын артынан күлүк атын чаап Сурака ибни Малик деген каапыр жетип келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колун көтөрүп:

«Оо, Аллахим. Сен баардык нерсеге күчү жетүүчүсүң. Булардан Өзүң каалагандай куткаргын» - деп дуба кылды. Сураканын атынын буту кумга бата түшүп, өзү ат үстүнөн учуп кетти. Ордунан ыргып туруп атына мине калган Сурака кайра жакындап келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) экинчи жолу дуба кылды:

«Оо, Аллахим. Сен баардык нерсеге күчү жетүүчүсүң. Булардан Өзүң каалагандай куткаргын». Сурака дагы жыгылды. Бирок, жерде жатып калбастан кайра атына минип, дагы чаап жетип келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эми үчүнчү жолу колун көтөрүп:

«Оо, Аллахым. Сен баардык нерсеге күчү жетүүчүсүң. Булардан Өзүң каалагандай куткаргын» - деп дуба кылды. Аттын буту дагы кумга сайылды. Аттын башынан алыс учуп кеткен Сурака үнүнүн барынча кыйкырды:

- Эй, Мухаммад. Сага бара албасыма көзүм жетти. Эми мени тынч кой.

- Кете бергин. Сага эч ким тийишпейт - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Сени алып барсам жүз төө алат элем. Андан куру калдым. Мага бир нерсе берип кетпейсиңби? – деди айласы кеткен Сурака.

- Сага Перс падышасы Кисронун кийимин беремин - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Эч нерсеге түшүнбөгөн Сурака дендароо болуп, алыстап бара жаткан эки караанды карап отуруп калды.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккеден көчүп кетүүчү күнү Алиге барып, аны үй-бүлөгө аманат болууга жана кечинде төшөгүнө жатып турууга чакырды. Ошол учурда Али жыйырма үч жашта эле. Мындай жоопту ишке жаш болсо да Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны тандады. Демек адамдын жашы анын кылган ишине тоскоол болбойт экен. Али динди кабыл алган кезде болгону он жашта болчу. Ал эми жыйырма үч жашында Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аманатын сактап калды. Ошол түндү эскерген Али:

«Ошол кечеде Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) төшөгүндө уктагандай бейпил уйкуну эч качан көргөн эмесмин» - дейт.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллахка тобокел кылдым деп Меккеден жөн эле чыгып кете берген жок. Чыгуудан алдын бир канча иштерге пикир кылып, анан чыкты:

- 1) Өз төшөгүнө Алини калтырып кетти.
- 2) Күндүзү Абу Бакрга кетүүсү жөнүндө кабар берди.
- 3) Үйдүн артынан чыгып кетти.
- 4) Мадина тарапка эмес тескери тарапка кетти.
- 5) Жол көрсөтүүчү, тамак ташуучу, кабар жеткирүүчү адамдарды даярдап койду.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул амалдарынан Аллахка тобокел кылуунун кандай шарттары бар экендигин көрө алабыз.

Эмне себептен бир жарым сааттык аралыктагы бийик тоого жашы өтүп калган эки адам басып чыкты? Аллах Таала, Бурак сыяктуу жаныбарды жөнөтүп коюуга кадыр эле го? Албетте, бул Даанышман Аллахтын «Пенде өз мээнети менен аракет кылсын» деген хикматы эле.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккени карап көз жашын агызып, андан кеткиси келбей турганда Аллах Таала: *«Шаардын четинен бир киши чуркап келип: «Эй, Муса. Төбөлдөр сени өлтүрүү тууралуу сүйлөшүп жатышат. Дароо (шаардан) чыгып кет. Чындыгында, мен сага насаат айтуучуларданмын» - деди. Ошол учурда Муса корко баштады да, шаардан чыгып: «Оо, Роббум. Мени заалым элден куткара көр» - деп дуба кылды»* деген аяттарды түшүрдү. (Касас, 20-25-аяттары).

Аллах Таала, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) андан алдыңкы өткөн пайгамбарларды үлгү кылды. Эгер биздин башыбызга ушундай абал келип калса, бизге Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үлгү.

Аллах Таала Абу Бакрды Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жолдош кылуу менен, бизге сахабалардын Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон сүйүүсү кандай деңгээлде экендигин көрсөттү. Савр

үңкүрүндө отурган мезгилде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Абу Бакрдын ийinine башын жөлөп уктап кетти. Ошол убакта Абу Бакрды бир жаныбар катуу чагып алды. Оорунун катуулугунан анын көзүнөн жашы чыгып, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бетине тамып кетти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ойгонуп, Абу Бакрдын ыйлап отурганын көрүп таңкала:

- Сага эмне болду? - деп сурады. Абу Бакр бир жаныбардын чакканын айтты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- А эмне үчүн андан сактанбадың? - деп сурады.

- Сени ойготуп албайын дедим, оо Аллахтын элчиси – деп жооп берди ал көз жашын сүртүп. Жолдо бара жатканда Абу Бакр бир аз сүт таап келет да Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) берет. Ушул окуя жөнүндө Абу Бакр мындай дейт:

«Мен сүттү Пайгамбарыма (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бердим. Ал сүттү ар бир уурттаган сайын менин суусунум канды. Ал мага сүттү берген убакта менин суусунум канып, курсагым тоюп калган эле».

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Менин ордума өлүмгө даярсыңбы?» деген суроосуна, «Мен өлсөм бир адам өлөт, сен өлсөң бүтүндөй үммөт өлөт» деп жооп берген Абу Бакр диндин таркалуусу үчүн өлүмгө даяр эле.

Абу Бакрдын сүйүүсүнүн күчтүүлүгүн, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүн тынчсызданганын Аллах Таала унутта калтырган жок. Аны Кыяматка чейин сакталуучу Кураанда: *«Силер ага жардам берсеңер деле, аны каапырлар (Меккеден) кууп чыкканда, үңкүрдө эки адамдын бири болуп турганда, ага Аллах жардам берген. Ошол кезде жолдошуна: «Кайгырба. Чындыгында, Аллах биз менен бирге» деп айтты. Аллах ага өз бейпилдигин түшүрүп, силер көрө албаган аскерлер*

менен кубаттады. Ошентип, каапырлардын сөзүн төмөн кылды. Аллахтын Сөзү бийик. Аллах Мартабалуу, Даанышман» деп баян кылды. (Тооба, 40-аят).

Аялзатына күзгү болууга татыктуу болгон Асма бинту Абу Бакр жети айлык боюнда болгонуна карабастан Савр үңкүрүнө эки жолу тамак көтөрүп келип кетти. Абу Жахилдин катуу азабына туруштук берип, атасы жана Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жөнүндө ооз ачкан жок. Анын мындай чыдамдуу жана кайраттуу болуусуна Аллахтан келген аманат динди сактоого болгон аракетин гана себеп болду.

Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайш каапырларына кармап берип жүз төөнү алгысы келген Суракага, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кетип жатып: «Перс падышасынын кийимин беремин» деп айткан эле. Умар (Аллах андан ыраазы болсун) халифа болуп турган мезгилде, Персияны өз карамагына алат. Ошондо минбардын үстүнө чыгып:

- Сурака бул жерде барбы? – деп сурайт. Картайган абышка адамдардын алдына чыгып:

- Падышам, мен Суракамын, – дейт. Умар колуна Перс падышасынын кийимин кармап:

- Мобуну сага Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) убада кылган эле, аманатты алгын, – деп Сураканын колуна карматат. Адамдардын баары Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эстеп ыйлай башташат. Падышанын кийимине көз жашын сүртүнгөн Сурака:

- Оо, Аллахтын элчиси. Сен качан жалган сүйлөөчү элеч. Мен сенин убаданды аткарыңа ишенгенмин – деп бышактап үйүнө карай басып кетет.

Мекке жашоосунан сабактар

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккеде он үч жыл мээнет кылды. Үч жыл жашыруун даават кылгандан кийин Аллах Таала ачык даават кылууга буйруду. Бул убакта мусулмандардын саны үч жүзгө жеткен эле. Кырк жашында алгачкы вахийди кабыл алган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) элүү үч жашка келди. Бул жылдары анын башынан көптөгөн окуялар өттү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башынан өткөн ар бир окуя, жеке гана ага тиешелүү эмес бүткүл үммөткө тиешелүү болчу. Анткени, ал өз кызыкчылыгы үчүн эмес, жалпы үммөттүн кызыкчылыгы үчүн жашады. Абу Бакр Сыддык айткандай «Ал өлсө үммөт өлөт эле, ал жашаса үммөт жашайт эле».

Ар бир мусулман анын ичинде сен экөөбүз дагы, «Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мен үчүн азап тартты, мен үчүн таяк жеди, мен үчүн ыйлады, мен үчүн ачка калды, мен үчүн өз шаарын таштап кетти» деп билүүбүз керек. Антпесе биз диндин кадырын биле алайбыз. Сен экөөбүз Абу Толибдей болуп аны коргой албадык. Же Хадича энебиздей ага өйдөдө өбөк, ылдыйда жөлөк боло албадык. Зайддай болуп өз де небизди ташка тосуп Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) калкалай албадык. Умардай болуп анын оң тарабында, Хамзадай болуп сол тарабында жүрө албадык. Абу Бакр сыяктуу сапарлаш, жолдош боло албадык. Асма сыяктуу түн ичинде тамак көтөрүп тоо башына чыккан жокпуз. Жок эле дегенде Алидей болуп Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) төшөгүндө уктай да албадык. Биз экөөбүз Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эмне кылдык?! Ал биз экөөбүз үчүн адам көрбөгөн азаптын баарын тартып жатса, биз ал үчүн эмне кылдык?! Ооба, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көлөкөсүнө көлөкөбүздү тийгизип аны менен жүрүүнү Аллах бизге насип

кылган жок. Бирок, анын калтырган динин таратууда ал кылган мээнетти кылууну Аллах Таала бизге насип кылды. Албетте, бул биз үчүн чоң бакыт. Анан эмне үчүн мындай бакыттын даамын татпай уктап жатабыз? Кел, эми ойгонолу! Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккедеги он үч жылдык жашоосунан жана анын сахабаларынан үлгү алып, динди таратууда анын изи менен басууга аракет кылалы.

1) Келечегине ишенимдүү кара. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) даават жолун баштаганда жер бетинде жападан-жалгыз өзү гана мусулман эле. Бирок, ал келечегине ишенимдүү кадам шилтеди.

2) Дин мээнет менен, башкача айтканда, тер чыгаруу, кан төгүү жана жан берүү менен келерин эсинден чыгарба. Бул үчүн Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун), Билалды жана Сумаяны эстей жүрсөң жетиштүү болот.

3) Илимсиз дин аманатын сактоо оор болорун унутпа. Бул нерсени унутпоо үчүн Аркамдын үйүндө каапырлардан жашынып алып илим алып отурушкан сахабаларды көз алдыңа элестетип жүр.

4) Ар дайым план менен иш алып баргын. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Акабада жана Меккеге көчүүдө түзгөн пландары сага далил. Качан сени шайтан: «Аллах сактайт, аткара бер» деп азгыра баштаганда, ушул окуяларды бир эстеп кой.

5) Тобокел кылардан алдын себебин да жасай жүр. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллах Таала жиберген «Буракты» дагы тобокел кылып таштап койбой, дубалга байлай коюп мечитке киргенин эле эстей жүрсөң жетиштүү болот.

6) Адегенде аракет кыл, анан Аллахтын жардамын күт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен Абу Бакрдын бир жарым сааттык тоо башына жөө чыкканын,

үңкүр ичинде үч күн жашынып жатканын, үчүнчү күнү гана Аллахтын жардамы менен Суракадан кутулуп кетишкенине ой жүгүртүп көр.

7) Исламда аялдын даражасы бийик экенин билип жүр. Акаба келишимине эки аялдын келүүсү буга чоң далил. Ошондой эле аялдар дагы динге мээнет кылуу керек экендигин эсинден чыгарба. Анткени, эң биринчи динди кабыл алган да аял, Умарды динге киргизген да аял, эң биринчи шейит болгон да аял, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тоонун башына тамак ташыган да аял болбодубу.

8) Жамандыкка жакшылык менен жооп берүүнү үйрөн. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Таифтин элине кылган дубасын унутпа.

9) Сабырдуудугуң ар дайым чексиз болсун. Башыңа кандайдыр бир кыйынчылык келгенде, башынан ылдый төөнүн жини куюлуп ордунан тура албай жаткан Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун), ага жардам берип, көз жашы төгүлүп турган кызы Фатиманы көз алдыңа келтир.

10) Жакындарыңдан ажырап калган кезде: «Мен эми кантип жашаймын» деп кайгырба. Антүүгө алың жетпесе, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эң кыйын мезгилде Абу Толиб менен Хадича энебизден ажыраганын бир эстеп кой.

11) Динди сактоодо мал-мүлкүңдү курбандык кылууга даяр бол. Динин сактоо үчүн күйөөсү менен баласынан ажыраган Умму Салама, үстүндөгү чепкенине чейин чечип берген Сухайб сыяктуу асылдардан үлгү ал.

12) Аллахтын жана Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүнө шек-күмөнсүз ишен. Адам баласынын акылына туура келбеген Ибра жана Миъраж жөнүндө укканда: «Эгер Мухаммад айтса, анда чын айтат» деп ишенген Абу Бакр биз үчүн үлгү болсун.

13) Динге кызмат кылууга жаштык же оору жолтоо болбо-стугун көңүлүнө түйүп ал. Он жашында динге кирип, жыйырма үч жашында Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага үй-бүлөсүн аманат калтырган Алиге жаштыгы тоско-ол болбоду го. Жети айлык боюнда бар Асма бир жарым сааттык аралыктагы тоонун башына түн ичинде тамак көтөрүп чыгып жатпадыбы? Элүү беш жаштагы Хадича энебиз Хира үңкүрүнө канча жолу тамак ташып барганын билбейсиңби?

14) Жаштыгыңды, күч кубатыңды убагында пайдаланып кал. Варака сыяктуу: «Аттиң жаш болгонумда сага жардам берет элем» деп кайгыруучу күн келерин эсинден чыгарба.

15) Убадаңа ар дайым бекем бол. Суракага Перс падышасы-нын кийимин убада кылып, убадасын бул дүйнөдөн өтүп кетип жатып аманат кылып кеткен Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) күзгү кылып жашагын.

Мадина нурга бөлөндү

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен Абу Бакр Мадинадан он чакырым алыстыкта турган «Куба» деген жерге келип түшүштү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кубалыктардын суранычы менен ал жерде төрт күн туруп калды. Меккеден Мадинага чейинки сапар он төрт күнгө созулду. Үч күн Савр үңкүрүндө, он бир күн жолдо өттү. Кубада, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинага келгендеги эң алгачкы мечитти курууну чечти. Сапардын кыйынчылыктарына карабастан тарыхта «Куба мечити» деп аталып калган алгачкы мечитти жергиликтүү калктын жар-дамы менен Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзү тургузду.

Мечит бүтүп, Мадинаны карай жөнөмөкчү болуп жаткан мезгилде, алыстан келе жаткан бир караан көрүндү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны дароо таанып сүйүнүп кетти. Чокою жыртылып, кумдун ысыгына чор болуп күйгөн буттарын араң шилтеп келе жаткан жигитти Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) чуркап барып кучактай калды. Кийерге кийими, минерге улоосу жок, сүйүктүү пайгамбарын ээрчип келген бул жигит Али болчу. Ага, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен Абу Бакр кеткенден кийин Меккеде калуу жаккан жок. Ошондой эле аларга Зубайр бин Аввам деген жаш бала да келип кошулду. Ошентип, Кубадан Мадинаны көздөй төрт адам жолго чыкты.

Мадиналыктар Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) чыдамсыздык менен күтүп жатышты. Күн сайын бийик дөбөгө чыгып жол караган адамдар кеч киргенде гана үйлөрүнө тарашчу болду. Ар бири «Аллахтын элчисин мен биринчи көрсөм» деп самап жатышты. Бүгүн да дөбөгө чогулган адамдар көпкө чейин жол карап отурушту. Акыры үмүтү үзүлгөндөр акырын үйлөрүнө таркай башташты. Бир убакта дөбөдөгү курма дарагынын учунда отурган жөөт бала катуу кыйкырып жиберди:

- Эй, адамдар! Силер күткөн адам келе жатат! – деп кыйкырды ал үнүнүн болушунча. Мадина ызы-чуу түшүп жатып калды. Үйлөрдөн атып чыккан адамдар дөбөнү көздөй чуркап жөнөштү. Араң баскан абышка-кемпирлерден тарта, секирип ойногон секелек кыздарга чейин чуркашты. Бирөөлөр кубанычтан күлүп, бирөөлөр сүйүнүчтөн ыйлап жатты.

- «Аллоху Акбар, Аллоху Акбар» - бирөөлөр такбир айтса,

- «Лаа илааха иллаЛлох» - бирөөлөр тахлил айтып жатты.

Абу Бакр Сыддык чепкени менен Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башына көлөкө кылып калкалап келди. Адамдар чуркап барып төөнүн жибине жармашышты. Биринчи болуп жеткендер төөнү жетелеп жөнөдү. Жаш балдар айлананы жаңырта ырдап жатышты:

Нур чачып «Вада» тоосунан,
Толгон ай чыкты жаркырап.
Баш ийип дайым Аллахка,
Акыйкат жолго чакырат.
Биз үчүн келген бул бакыт,
Кылабыз шүгүр ар убак.

Ушундай шаан-шөкөттүн коштоосу менен Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинага кирди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менин үйүмө түшсө экен деп жалдыраган көз караштары менен ээрчиген көпчүлүк төөнүн жибине дагы эле жармашып турушту. Өмүрүндө бирөөнүн көңүлүн оорутпаган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Төөнү жөн койгула. Ал кайсы жерге токтосо, ошол жерге түшөбүз - деди. Төө азыркы мечит турган жерге келип бир аз токтоп кайра басып кетти. Бир аз алдыга басып кайра артына кайткан төө жанагы ордуна келип акырын чөгө баштады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошол жерге түштү. Бул жер Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) атасынын тай журту болгон Нажжар уруусунун турагы эле.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошол жерде эң биринчи кутбасын (кайрылуу, баян) айтты:

«Оо, адамдар! – деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) айланасын кыдырата карап «Саламыңарды жалпыга айткыла, ачкаларды тамактандыргыла, туугандар менен байланышкыла, адамдар уктап жаткан түндөрдө намаз окугула, Бейишке тынчтык менен киресиңер».

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) адамдар менен учрашып бүткөн соң:

- Менин буюмдарым кайда?- деп сурады.

- Мен үйүмө алып барып койдум, – деди Абу Аюб Ансарий.

- Буюму кайда болсо, ээси ошол жерде болот, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ошентип, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) акылдуу абышка Абу Аюбдун үйүндө туруп калды.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинага кирген кезде адамдар аны өзүнөн ажыратып таануусу үчүн, Абу Бакр аны чепкени менен көлөкөлөп турду. Бул анын Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көрсөткөн сыйы гана эмес, мадиналыктарга көрсөткөн сабагы да болуп калды.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинага кирүүсү бүткүл үммөткө дин эшигинин ачылуусу эле. Бул күн Мадинанын тарыхындагы эң бактылуу күн болсо, Ислам тарыхындагы жаңы жыл санактын башталуусу болуп калды. Анас ибни Малик айтат:

«Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинага дүйшөмбү күнү кирди. Бул күнү баардык нерсе нурланып турду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дүйшөмбү күнү көз жумду. Бул күнү баардык нерсенин нуру өчтү». Эмне себептен мусулман жыл санагы Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) төрөлгөн мезгилден эсептелген жок. Анткени, бир эле Мадинага эмес бүт ааламга нурун чачыраткан диндин таралуусуна эшик ачылган бул күн тарыхтагы унутулгус күн болуп калды.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эң алгачкы кутбасында болгону беш гана нерсеге токтолду. Бирок, бул беш нерсенин артында Мадиналыктар үчүн эң зарыл болгон маселелер турат эле. Мадинада Авс жана Хазраж уруулары ар дайым уруш-талаш менен жашайт эле. Алардын ортосундагы бул келишпестик төрт жүз жылдан бери уланып келе жаткан. Андан сырткары бул жерде башка динди карманышкан жөөттөр да

бар эле. Алар менен да көптөгөн келишпестиктер болуп турган. Мына ушулардын баарын эске алган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кутбасынын башында:

1) «Саламыңарды жалпыга айткыла» - деди. Бири-бирине салам айтуу менен ынтымактуулук болуп, уруштарга чекит коюулары белгилүү эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) экинчи сөзүндө:

2) «Ачкаларды тамактандыргыла» - деди. Бул сөздү айтуу менен үй-жайын таштап келген кембагал мухажирлерге (Меккеден көчүп келген адамдар) ансарларды (Мадинанын жергиликтүү калкы) жардам берүүгө үндөдү.

3) «Туугандарыңар менен байланышта болгула» - деген сөзү менен Авс жана Хазраждардын туугандыгын бекемдеди.

4) «Адамдар уктап жаткан мезгилде намаз окугула» - деп, Аллах Таала менен байланышууга чакырды. Эң аягында кимде-ким ушул амалдарды аткарса анын сыйлыгы Бейиш болорун сүйүнчүлөдү. Демек, адамдарга кутба кылуу, жөн гана убакытты кетирүү же билгенин айтып кутулуу эмес экен. Кутбадагы ар бир сөз бир максат менен айтылып, анан өз ордун табуусу керек. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ушул кыска кутбасы менен бизге кандай кутба кылуу керек экендигин үйрөтүп кетти.

Адамдардын баары Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен алектенип жүргөн мезгилде, анын буюмдарын акырын гана үйүнө алып барып койгон Абу Аюбдун акылмандуулугунан да үлгү алуу керек. Акылдуу адам ар дайым ийгиликке жетет. Абу Аюбдун үйү эки кабат болчу. Ал, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үстүнкү кабатка туруусун суранды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын себебин сураганда, ал:

- Сени менен вахийдин ортосун тосуп калуудан коркомун – деп жооп берди. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-

салаваттары болсун) өзүнө жолугуу үчүн адамдардын көп келерин, аларга экинчи кабатка көтөрүлүү оор болорун айтып, биринчи кабатта калат. Үстүңкү кабатында жашаган Абу Аюб менен анын кемпири бөлмөнүн чекеси менен гана басышчу. Бир күнү кумурадагы сууну кемпири төгүп алат. Жайыла баштаган сууну, үстүндөгү көйнөгүн чече койгон Абу Аюб аарчып кургата баштайт. Анын мынчалык шашылганынын себеби, суу тамчылап Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үстүнө түшөт деп корккон эле. Ушул окуяны уккандан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын сөзүнө макул болуп, үстүңкү кабатта жашай баштайт. Ал эми тамакты баары чогуу ичишет эле. Бир жолу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тамагын ичпестен калтырып коёт. Чочуп кеткен Абу Аюб:

- Тамагым сизге жакпай калдыбы? – деп сурады.

- Жок, тамак эң сонун болуптур. Бирок, анын сарымсагы бар экен. Мен периште менен жолугушуп туруучу адаммын, оозумдун жыты менен ага зыян берүүнү каалабаймын - деп жооп берди.

Мухажирлердин келүүсү менен Мадинанын жашоосунда көптөгөн өзгөрүүлөр болду жана турмушта ар кандай кыйынчылыктар боло баштады. Анткени, баардык байлыгын таштап келген, эч нерсеси жок мухажирлерге жардам берүү керек эле. Ошондой эле эки элдин аткарган жумуштары да ар кандай болчу. Мадиначылар көбүнчө дыйканчылык менен алек болушчу. Меккеликтер болсо, сооданы жакшы кылышчу. Мадиначылар аялдар дыйканчылык иштеринде күйөөлөрүнө жардам берип сырта көп жүрүшчү. Ал эми меккелик аялдар күйөөсү соодага кеткенде көп убактысын үйдө өткөрүшчү. Дагы бир кыйынчылык, Мадинада ар кандай адамдардын жашагандыгында болду. Авс жана Хазраж урууларынан сырткары, жөөттөрдүн да уруулары бар болчу. Алар Мадинада өз диндерин туура деп эсептешип, акыркы пайгамбар дагы бизден чыгат деп жүрүшкөн болчу. Бирок, акыркы пайгамбар арабдардын чыгып калгандан кийин алардын арабдарга болгон

душмандыгы күчөй баштады. Ошондой эле Исламдын кирүүсү менен сыртында мусулман көрүнгөн бирок ич ара мусулмандарга душмандык кылган Абдуллах бин Убай сыяктуу мунафыктар (эки жүздүүлөр) да пайда болду. Мындан сырткары аба алмашуунун натыйжасында мухажирлердин көбү оорууга чалдыга баштады. Абу Бакрдын катуу ооруганын көргөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

«Аллахым бизге Меккени кандай жагымдуу кылсаң, Мадинаны да ошондой жагымдуу кыл. Бизге аны берекелүү кыл жана жамандыктарынан сакта» - деп дуба кылды.

Ушундай көйгөйлөрдүн баарынан жол таап чыгуу албетте кыйын эле. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул кыйынчылыктардын баарын аз убакытта чечүүчү иш аракетин баштады. Бул иш аркети үч негизден турду.

1) Адамдардын башын бириктирип туруучу мечит куруу. Мечит бир гана Аллахка сыйынуучу жер эмес, мусулмандардын башын бириктирип туруучу жана алардын баардык ички жана тышкы маселелери чечиле турган борбор болуп калды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мечитке чогулуунун артыкчылыгын даңазалаган көптөгөн хадистерин айтты. «Кайсы бир адамдар Аллахтын үйүнө чогулуп Кураан окушса, аны бири-бирине үйрөтүшсө, аларга Аллах тарабынан бейпилдик түшөт. Аларды Аллахтын ырайымы ороп алат жана периштелер алар менен бирге болот. Аларды Аллах периштелердин арасында эскерет» деген сыяктуу хадистер мечитке чогулуунун артыкчылыгын айтып турду. Ошентип, мусулмандардын башын бириктирип, алардын оюн бир жерге топтоого мечиттин курулуусу чоң өбөлгө болду.

2) Авс жана Хазраж урууларын бириктирүү. Алардын канча жылдан бери сакталып келе жаткан душмандыктарын кетирүү үчүн, бир туугандык тууралуу хадистер көп айтылды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мусулмандарды бир гана ибаадат кылууга буйруй бербестен, алардын рухтары эс алуучу амалдарды да жасатчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын

салам-салаваттары болсун) сахабалар менен тамашалап ойноочу. Анын мунусуна таң калган кээ бир сахабалар:

- Сиз дагы тамашалашасызбы? – деп сураганда, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Ооба, бирок мен чындыкты гана айтамын» - деп жооп берчү. Бир жолу Сухайбтын бир көзү ооруп калат. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын жол боюнда курма жеп отурганын көрүп:

- Бул эмне кылганың я, Сухайб? Көзүң ооруп жатса да курма жейсиңби - деп тамашалайт. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тамаша кылып анын көңүлүн көтөргүсү келип жатканын түшүнгөн Сухайб:

- Тынчсызданбай эле коюңуз, оо, Аллахтын элчиси. Мен аны соо көзүм менен жеп жатам, – деп тамаша менен жооп берет.

Бир күнү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен Али курма жеп отуруп калышат. Али, жеген курмасынын данегин Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алдына коё берет. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болсо унчукпастан отура берет. Бир кезде курма түгөнөт. Ошондо, Али Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) карап:

- Оо, Аллахтын элчиси, курманын баарын өзүңүз эле жеп койгонсуз го, – деп тамашалайт.

- А сен болсо курманы данеги менен кошуп жегенсиң го, - дейт Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жылмайып.

3) Мадинанын калкына тиешелүү келишимди иштеп чыгуу. Бул келишим мадиналыктардын укуктарын жана милдеттерин баяндаган адамзат тарыхындагы биринчи келишим болчу. Бул келишим бир канча бөлүмдөн түзүлдү. Мисалы: Мекеден келген мусулмандар менен Авс жана Хазраждын мусулмандары бир үммөт.

Эч кандай уруучулдук жана жердешчилик болбойт. Маминалык жөөттөр эгер зулум кылышпаса мусулмандар сыяктуу эле өзүнчө үммөт болуп эсептелет. Жөөттөргө өздөрүнүн нафакасы, мусулмандарга өздөрүнүн нафакасы болот. Эгерде сырттан душман келсе бири-бирине жардам берүүгө милдеттүү. Бир дагы адамга Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) уруксатысыз Маминадан сырткарыга урушуу үчүн чыгууга болбойт. Ошондой эле Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) шаардын атын дагы өтө кылдаттык менен өзгөрттү. Анткени, мурдагы «Ясриб» деген аты менен калса, Авс жана Хазраждын гана шаары болуп калмак. Эгер «Ардул Хижа» (көчмөндөр калаасы) деп атаса Мухаажирлерге гана тиешелүү болуп калмак. «Давлатул Мухаммадия» (Мухаммед шаарчасы) же «Давлатул Кураания» (Кураан шаарчасы) деп атаса андагы жөөттөрдү эсинен чыгарган болуп калмак. Ошондуктан баарына бирдей болуусу үчүн жөн гана «Маминатул Мунаввара» (Нурлуу шаар) деп атап койду.

Ушундай иш аракеттердин натыйжасында Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) маминалыктарды бир тууган бир үммөт кыла алды. Ал эмес, жөөттөр дагы Исламдын артыкчылыктары жөнүндө сөз кыла баштады.

Пайда:

- ▶ Кайсы диндин өкүлдөрү болсо да, коомчулук менен чогуу жашаганды үйрөн. Ал кайсы динде болбосун аны менен бир «Мекенде» жашап жатканыңды унутпа.
- ▶ Эгер сенин үйүңө Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип калса, кандай абалда каларыңды элестетип көр.
- ▶ Абу Аюбдай соопко ээ болууң үчүн үйүңдү Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тосуп алууга ылайыктуу кылып даярдап кой.

Бадр

Мадина күн өткөн сайын нурлана баштады. Мухажирлер менен Ансарлардын ортосундагы мамиле уламдан-улам бекемделип, бир туугандык, бири-бирине жардам берүү күчөдү. Исламды толук түшүнүп, ыйманы толгон сахабалар жарты нанды бөлүшүп жеп, бир көйнөктү кезектешип кийип, эриш-аркак болуп жашап жатышты. Бир күнү Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мухажирлерден бирөө келип калды. Анын курсагы ачка болчу.

- Бул адамды ким коноктой алат? - деп сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ансарлардын бирөөсү туруп:

- Мен конок кылайын, – деди. Бирок бул сахабанын үйүндө балдарына араң жеткидей арпанын уну калган эле. Ал конокту үйүнө ээрчитип келгенден кийин аялына: «Казанга суу куюп кайната бергин, балдар тамактын бышуусун күтүп отуруп уктап калышсын» дейт. Аялы анын айтканын аткарат. Качан гана балдары уктаган соң, ундан буламык жасап, коноктун алдына коёт. Тамак келген мезгилде чыракты дасторкондон алыс жылдырып коёт. Анысы, өзүнүн тамак жебей отурганын конок көрүп койбосун дегени болчу. Эртең менен багымдат намазына барышкан мезгилде, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга карап:

- Силер эмне амал жасадыңар, силердин бүгүнкү амалыңар үчүн Аллах Таала бул аятты түшүрдү - деп аятты окуп берди: *«Өздөрүнө жетишипестик болуп турса да, өздөрүнөн өзгөлөрдү жогору коюшат. Ким өз напсисин сараңдыктан сактаса, алар аныгында кутулуучулар».* (Хашир, 9-аят).

Мадинанын дал ортосунда чоң кудук бар эле. Ал мадиналык жөөткө тиешелүү болчу. Ал жөөттөргө сууну бекер берип, мусулмандарга сатып турчу. Бир жолу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Ким ушул кудукту мусулмандар үчүн сатып алса, ага Бейиш болот - деп айтты. Ошондо Мадинада соода менен байыган Усман кудукту сатып алууну ниет кылат. Бирок жөөт кудукту сатпаймын деп макул болбойт. Ошондо Усман кудуктун жарымын сатууга көндүрөт да сатып алат. Башкача айтканда, кудук дүйшөмбү, шаршемби жана жума күндөрү Усманга тиешелүү болот. Ал эми шейшемби, бейшемби, ишемби жана жекшемби күндөрү жөөткө тиешелүү болот. Усман кудукту сатып алган соң, адамдарга өзүнө тешелүү болгон үч күндө сууну бекер алып алууну жарыя кылат. Бул күндөрү суу алып алган адамдар, жөөттүн кезеги келген күнү сууга барышпайт. Айласы кеткен жөөт «кудуктун калганын да сатып ал» деп Усманга келет. Ошентип Усман кудуктун баарын сатып алат.

Ушул сыяктуу, адамдардын ортосундагы махабат жана жакшы мамилелердин натыйжасында Мадинанын социалдык абалы жакшыра баштады. Ошондой эле диндин жана илим-билимдин да өнүгүүсү күчөдү. Жетимиштен ашуун жаш жигиттер, адамдарга күндүзү кесип, кечинде Куран үйрөтүп жатышты.

Сахабалардын бирөөсүнүн сунушу менен Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кутба кылган мезгилде үстүнө чыгып тура турган минбар жасашты.

Намазга адамдарды кантип чакыруу керектигин талкуулашып, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир ирет түшүндө көргөн азан чакырууну туура деп табышты. Алгачкылардан болуп Билал азан чакыра баштады.

Дин өнүгүп, мусулмандардын саны көбөйүп, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эл башчысы болуп турса да, мурдагысындай эле кембагал жашады. Бир канча ай анын үйүндө тамак бышырылбайт эле. Жегенге эч нерсе жок, ичине таш байлап жүргөн күндөрү болду. Өзүндө эч нерсеси жок болсо да, башкаларга берүүнү унутпайт эле. Бир жолу сахабалардын бири Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көйнөк тигип келип берди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллах-

тын салам-салаваттары болсун) аны кийип чыгар замат экинчи бир адам келип:

- Оо, Аллахтын элчиси. Кандай жакшы көйнөгүңүз бар экен, мага ушул көйнөктү бере аласызбы? – деп сурап калды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көйнөгүн ага чечип берди. Бул окуяны уккан сахабалар тиги адамга келип:

- Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көйнөгүн суроодон уялбайсыңбы, – дешсе, тиги:

- Мен аны ысыктан же сууктан сактануу үчүн сураганым жок. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) денесине тийген көйнөк менен кепинделүүнү каалап сурадым, – деп жооп берет.

Ал эми Мадинадан сырткаркы абал дагы эле мурдагыдай болчу. Курайш каапырлары Мадинага көчүп кеткен мусулмандардын баардык мал-мүлкүн ээлеп алышса да, мусулмандарга болгон душмандыгын токтотушкан жок. Алар мадиналык урууларга «Мухаммадды кайтарып бербесеңер, силерге согуш жарыялайбыз» деген сыяктуу сунуштарын айта баштаган болчу. Алардын Мадинага жарыялоочу согушу тууралуу алдын ала кабардар болуп туруу үчүн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дагы тиешелүү иштерди аткара баштады.

* * *

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Абдуллах бин Жакш баштаган сегиз сахабаны тыңчылык кылуу үчүн жөнөтөт. Абдуллахтын колуна бир барак катты берет да:

- Бул катты эки күн жол жүргөндөн кийин ачып окугун, жана жолдошторунду бул ишке мажбурлабагын - деп буйруду. Сегиз мухажирден турган чалгынчылар эки күн жол жүргөндөн кийин Абдуллах катты ачып окуду. Анда: «Катты окуганыңда Мекке менен Таифтин ортосундагы «Нахла» деген жерге баргын. Ошол

жерден өткөн Курайштардын кабарын бизге жеткир» деп жазылган экен. Абдуллах жолдошторуна:

- Мени Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Нахлага» барууга буйруду, кимиңер бул ишти кааласаңар мени менен баргыла. Каалабасаңар кайра кете бергиле – деди. Жолдошторунун баары аны менен барууга макул болуп, жолго чыгышты. «Бахран» деген жерге келген мезгилде Саъд бин Абу Ваккас менен Утба бин Гузван төөлөрүн качырып жиберип, аларды кармоо үчүн жолдошторунан бир аз кечигип калды. Башка жолдоштору менен Абдуллах «Нахлага» келди да Курайштардын кербенини күтө баштады. Аңгыча жер жемиш жана башка буюмдарды жүктөгөн Курайштардын кербени жакындап келди. Абдуллах алардан эки адамды колго түшүрүп алууну чечти. Бирок, алар каршылык көрсөткөн мезгилде мусулмандардын бири жаа менен атып жиберди. Жебе, Амр бин Алхазромий деген кишиге сайылды. Мусулмандар эки адамды колго түшүрүп, артка кайтышты. Ал эми жебе сайылган Амр кайтыш болуп калды. Алар Мадинага келип, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон окуяны айтып бергенде, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ачуусу келип:

- Мен силерди адам өлтүрүүгө буюрубадым эле го» - деп, арам айында туура эмес иш кылышкан сахабаларына нараазы болду. Себеби, бул окуя арам (арабдарда төрт айда согушууга, адам өлтүрүүгө тыюу салынган болчу) айында болгон эле. Ошондуктан Курайштар «Мухаммад арам айларында адам өлтүрдү, адамдарды туткун кылды» деп жар сала башташты. Сахабалар туура эмес иш аткаргандыктары үчүн өкүнүп, катуу кайгыга батышты. Ушул убакта Аллах Таала: *«Алар сенден арам айы жана андагы согуш жөнүндө сурашат. Айткын: Ал айда согушуу чоң күнөө. Бирок, Аллахтын жолунан тосуу, Ага каапырлык кылуу, Харам мечитине киргизбөө, анын жашоочуларыны ал жерден кууп чыгуу – Аллахтын алдында чоңураак күнөө. Анткени бузукулук өлтүрүүдөн да чоң күнөө. Эгер алардын колунан келип, мүмкүнчүлүктөрү жетсе силер менен согуша беришет»* деген аяттарды түшүрдү. (Бакара, 217-218-аяттары).

Бул аяттардын түшүүсү менен Пайгамбарыбыздын да (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабалардын да көңүлү тынчыды.

Ушул окуядан кийин Мекке каапырлары согушууга ачыктан-ачык даярдана башташты. Абу Суфян көптөгөн баалуу буюмдарды жүктөгөн кербен менен Сирияга жөнөдү. Кербендин максаты мусулмандарга каршы согушуу үчүн каражат топтоо эле. Бул кербендин жолго чыкканын Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да билген болчу. Бул жөнүндө ага тыңчылар кабар беришкен эле. Абу Суфяндын кербенинде, жүз төө, жүз миң алтын тенге бар эле. Ал эми кербенди болгону кырк адам кайтарып бараткан. Курайштарда мынчалык байлык кайдан пайда болду эле? Албетте, бул Мадинага көчүп кеткен мусулмандардан калган байлык болчу. Ал эми ушунчалык көп байлыкты кырк адамга кайтартып коюу, бул Курайштардын текеберлигинен эле. Анткени, алар «Бул чөлкөмдө биздин кербенге кол сала алчу эч ким жок» деп эсептешет эле.

* * *

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ислам тарыхындагы чындык үчүн болуп жаткан эң биринчи согушка аттанып чыкты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен бирге үч жүз беш адам чыкты. Алардын алтымыш бири Авс уруусунан, жүз жетимиши Хазраждан, калганы мухажирлер. Болгону, Зубайр менен Микдамда эки ат, башкаларында жетимиш төө бар. Ошентип, ар бир төөгө үчтөн адам туура келди. Мурсид, Али жана Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир төөгө ээ болушту. Али менен Мурсид, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) төөгө мингизип, өздөрү жөө басалы деп сүйлөшүп алышты. Алардын оюн сезип калган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Силер мага караганда күчтүү эмессиңер жана менин силерге караганда сообум да көп эмес - деп, аларга макул болбоду. Эми төөнү кезектешип минишмек болушту.

Мадиналыктардын кербенди тосуп чыгышканын уккан Абу Суфян, жардам сурап Меккеге Дамдам бин Амр деген адамды жөнөтөт. Меккеликтерге кабар жетер замат, ат-төөлөрүн, курал-жарактарын чогулта башташты. Аз эле убакыттан кийин эки жүз ат, жүз төө менен тогуз жүз элүү жоокер жолго чыкты. Ошентип эки кол тең Бадрдын жанына келип токтоду. Курайштардын өтө көп кол менен келгенини угушкан кээ бир мусулмандар алар менен согушуудан корко баштады. Алар жөнүнүдө Аллах Таала: *«Мына ушундай, момундардын кээ бирлери жактырышпаса да, Роббуң сени акыйкаттык менен үйүңдөн алып чыккан. (Жеңиш) билингенден кийин да аларды өлүмгө айдап жаткан жана алар аны (өлүмдү) көргөн өңдүү сени менен акыйкат жөнүндө талашышат»* деген аяттарды түшүрдү. (Анфал, 5-7-аяттар).

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен Абу Бакр душмандын саны канча жана күч-кубаты кандай экенин билүү үчүн айлананы кыдырып чыгышты. Алар Курайш каапырлары жайгашкан жерге жакын аралыктан бир абышкага жолугуп, андан:

- Курайштардын жана Мухаммаддын аскерлери тууралуу билесинби? - деп сурашты. Абышка:

- Силер кайдансыңар? – деп, алардын кайдан экенини билмейинче эч нерсе айтпастыгын билдирди.

- Сен алар жөнүндө билгенинди айтсаң биз да кайдан экенибизди айтабыз, – деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ошондо абышка:

- Менин билишимче, Мухаммаддын аскери мобу жерде, ал эми Курайштар болсо «Адватул Косва» деген жерде – деп баарын төкпөй-чачпай айтып берди да: - Силер кайдансыңар? – деп кайра сурады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага жылмая карап:

- Биз сууданбыз - деди да басып кетти. Тиги, кайсы сууну айтып жатканын түшүнө албай дендароо болуп кала берди. Эң негизгиси душмандын жайгашкан жери белгилүү болду.

Ушул эле күнү кечинде сахабалар бир жаш жигитти кармап келишти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) намаз окуп жаткан. Сахабалар андан Курайштар жөнүндө сурашты эле, ал эч нерсе айтпай койду. Сахабалардын бири аны ура баштады. Ошондо ал, Абу Суфьяндын аскерлерге суу ташуучусу экендигин айтты. Ага чейин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) намазын окуп бүттү да баланын жанына келип:

- Туткундарга кол тийгизбегиле, – деди сахабаларына. Анан балага карап:

- Курайштар кайсы тарапта? - деп сурады.

- Адватул Косвада турушат, – деп жооп берди бала.

- Алардын саны канча? - деп сурады.

- Санын анык билбеймин, – деди бала чынын айтып.

- Бир күндө канча чанач суу ташыйсың? - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Кээде тогуз, кээде он, – деп жооп берди бала. Бир азга ойлонгон Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун): «Алар тогуз жүздөн миңге чейин экен» деп эсебин чыгарды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларын кеңешүүгө чогултуп:

- Эмне кылалы? - деп сурады алардан.

- Урушту баштай бергин, – деди Абу Бакр. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра сурады.

- Баштай бергин, оо, Аллахтын элчиси, – деди Умар. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дагы сурады.

- Баштагын, оо, Аллахтын элчиси, – деди Микдад, - биз сени менен ар дайым биргебиз. Ираил коому Мусага, Жаратуучун экөөңөр согуша бергиле, биз силерди карап турабыз деп айткан сыяктуу, жаман сөз айтпайбыз. Биз сени менен бирге урушабыз – деди. Ошол убакта ордуна турган Ансарлардын желегин көтөрүүчү Саъд бин Муаз:

- Оо, Аллахтын элчиси. Сиз бизден сурап жатасыз го, биз сизге ишенгенбиз, сиз алып келген динге күбө болгонбуз, сиз менен келишим кылганбыз. Оо, Аллахтын элчиси, Аллахка ант ичип айтам, эгер сен деңизге кирсең биз сени менен бирге киребиз. Баштагын, оо, Аллахтын элчиси – деп, Ансарлар да согушка кирүүгө даяр экендигин билдирди. Микдад менен Саъддын айткандары Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көңүлүн көтөрдү.

Ушул түнү Аллах Таала мусулмандарды тазалоо жана күчтүү болуусу үчүн жамгыр жаадырды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аскерлерди сапка турууга буйруду. Аскерлер катар-катар болуп тизилишти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ар бир саптын түздүгүн карап чыкты. Алдыңкы катарда Сувайд деген сахабанын курсагы алдына чыгып калганын көргөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Сувайд бир аз артка тургун, - деди. Бирок ал дагы эле алдыныраак болуп калды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) камчысынын учу менен акырын түртүп:

- Сувайд катарга тегиз тургун, - деди. Ошондо сахабалардын баарын таң калтырып:

- Оо, Аллахтын элчиси, сен бирөөгө зыян берүү үчүн эмес, жакшылык кылуу үчүн келгенсиң го. Сен менин курсагымды оорутуп койдун, – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын колуна камчысын карматып:

- Менден өчүндү алып алгын - деди. Камчыны колуна алган Сувайд:

- Оо, Аллахтын элчиси. Сен менин жалаң курсагыма тийгиздин, сен да көйнөгүндү ачкын – деди. Анын адепсиз жоругуна кээ бир сахабалар чыдабай кетип, аны жекире баштады эле, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларды токтотуп, көйнөгүн чечти. Ошондо Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кучактай калган Сувайд:

- Оо, Аллахтын элчиси. Мен азыр согушка кирип баратам. Мындан аман чыгамынбы же жокбу билбеймин. Менин денеме эң акыркы тийген нерсе сенин денең болсун, балким ошонун себеби менен сен мени акыретте эстээрсин – деп ыйлап жиберди.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аскерлери Бадр кудугунун жанында турушкан болчу. Бир убакта Хаббаб бин Мунзир, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанына басып келип:

- Пайгамбарым, ушул жерге турууну Аллах буйрудубу же өзүңүздүн оюңузбу? – деп сурады.

- Бул менин эле оюм, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Анда бул жерге турганыбыз туура эмес сыяктуу болуп турат, – деди Хаббаб, анан сөзүн улап:

- Бул жерге чоң аң казалы да ошого сууну толтуруп алалы. Өзүбүз анын алды жагына жайгашып, сууну артыбызда калтыралы. Бадр кудугунун оозун ачылгыс кылып бекитип салалы. Душмандар менен урушканда артка келип суу иче беребиз. Алар болсо суусуз калышат – деди. Бул пикир Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да жакты. Шымаланган сахабалар дароо аң казышты да, аны сууга толтура башташты.

Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жихаддын (Аллахтын динин сактоо үчүн болгон согуш) сооптору жөнүндө айттып келип:

- Кеңдиги асман менен жердей болгон Бейиш үчүн бекем тургула! - деди.

- Кеңдиги асман менен жердейби оо, Аллахтын элчиси? - деп таңдана сурады Умайр.

- Ооба, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Бах, бах, – деп тамшанып жиберди Умайр.

- Сага эмне болду? - деп сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Ошол Бейиштин ээси болгум келет, – деди көзүнөн жашы кылгырган Умайр.

- Сен ошол Бейиштин ээсисиң, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын ушул согушта шейит болорун кабарлап.

Эки кол бетме-бет туруп калды. Бул күн Хижраттын экинчи жылы, Рамазан айынын жетиси, Жума күнү эле. Согуштун шарты боюнча эки тараптан үчтөн адам чыгып, бир-бири менен эрөөлгө чыгуусу керек эле. Мусулмандардан Абдуллах бин Роваха жана Афронун эки баласы Ауф менен Мауз чыкты. Булар үчөөсү тең Ансарлардан болчу. Каапырлардан Утба, Шайба жана Валид деген жоокерлер чыгышты. Бирок алар каршылаштарынын Ансарлар экендигин көргөндөн кийин, «Бизге өзүбүздүн Меккелик туугандарыбыз чыксын» деп булар менен жекеге чыгуудан баш тартышты. Эми, Мухажирлерден Али, Хамза жана Убайда чыкты. Биринчи эле беттешүүдө Али, Валидди ал эми Хамза Шайбаны өлтүрдү. Утбан менен беттешкен Убайда катуу жаракат алып майдандын ортосунда жатып калды. Аны Хамза менен Али Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алдына көтөрүп келди. Бир бутун кылыч кесип кеткен жоокерди жерге жаткызышты. Анын денесинен аккан кан жер бетине жайыла түштү.

- Оо, Аллахтын элчиси. Мен милдетимди аткара алдымбы? – деп араң сүйлөдү Убайда. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көзүнөн аккан жаш сакалынын учунан таамып кетти. Колун асманга көтөрүп:

«Аллахым! Убайда милдетини аткарганына мен күбө болдум» - деп буркурап ыйлап жиберди.

Уруш ушинтип башталды. Эки кол бетме-бет келип, эки суу бири-бирине кошулуп ортодо көбүк чачырата буулуккан сыяктуу аралаша түштү. Карсылдаган найзалардын кагылуусу, ач кыйкырык ызы-чуу айлананы жаңыртып, таман алдынан уюлгуган коюу чаң асманга көтөрүлдү. Душманына болгон жек көрүү менен ичи тардык, дүнүйө менен жашоого болгон кызыгуу каапырлардын канын кайнатып, өлүмдөн корккон көздөрү алайып, жан талаша урушуп жатышты. Аллах менен пайгамбарга болгон сүйүү, акырет жашоосуна болгон кызыгуу мусулмандарга күч-кубат берип, өлүмдү самаган көздөрү жалооруп, алды-артына карабай урушуп жатышты. Акыйкат менен зулумдун, ак менен каранын, адал менен арамдын, чындык менен жалгандын тирешүүсүнөн келип чыккан жалын тутанып уламдан-улам жалбырттай берди. Жарылган баш, ыргыган тиш, сынган бут, кесилген кол, куюлган кан көбөйдү. Бирок уруш токтободу. Ызырынган ышкырык, каарданган кыйкырык, жан кейиген онтоо көбөйдү. Бирок согуш токтободу. Күчтүү курал, калың кийим, тетик ат минген каапырлар мусулмандарды улам артка сүрүп, топ ичинде мусулмандардын саны азая баштады.

Тер менен чандан түсү билинбей калган Умар, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанына келди. Абу Бакр менен кеңешип турган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Кыбылага карап, колун асманга көтөрүп дуба кылды:

«Аллахым! Мага берген убаданды аткар! Аллахым! Бүгүн мусулмандар жеңилсе, жер бетине Ислам таркабайт». Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колун бийик көтөргөндүктөн үстүндөгү чепкени жерге түшүп кетти. Аны дароо алып Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үстүнө жапкан Абу Бакр:

- Оо, Аллахтын элчиси. Биз үчүн катуу кайгырдың го, Аллах сага берген убадасын аткарат – деп чыдабай кетти.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир ууч топуракты алып душмандар тарапка чачты. Аллахтын каалоосу менен ошол топурак көзүнө кирбеген бир дагы каапыр калбады. Душмандар эч нерсени көрбөй бир азга алагды болуп калышты. Анан биринин артынан бири качып жөнөштү. Башын көтөрүп асманга жалт караган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Абу Бакр, сүйүнчү. Мына Жибрийил аскерлери менен келди - деди күлүмсүрөп.

Уруш мусулмандардын жеңиши менен аяктады. Курайш каапырларынан жетимиш адам каза болду. Мусулмандардан он төрт адам шейит кетти. Алардын бирөөсү Убайда мухажир, калганы ансарлардан эле.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинага келгенде анын эң биринчи аракети ансарлар менен мухажилерди тууган кылуу болду. Анткени, ынтымак болмоюнча башка эч кайсы амалды аткаруу мүмкүн эмес. Качан адамдар улуту, уруусу, жашаган жери, өңү-түсү, ата-тегине карабастан бир үммөт болгондо гана дин өнүгөт. Үммөттүн башы бир болмоюнча башкага дин жеткирүү мүмкүн эмес. Дал ошол үчүн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Авс менен Хазражды, ансарлар менен мухажирлерди ынтымакка чакырды. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мээнети текке кеткен жок. Мусулмандардын ортосундагы махабат күчөп, баласы жей турган тамакты коногуна бере тургандай даражага көтөрүлдү.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) айланасындагы сахабалардын ыйманы ушундай бийик даражага көтөрүлгөндөн кийин Аллах Таала аларга согушууга уруксат берди. Анткени, динин сактоо үчүн Меккеден чыгып кеткен мухажирлерден калган мал-мүлк каапырлардын колунда эле. Алар

ошол байлыкты өз кызыкчылыктары үчүн эмес, мусулмандарга каршы согушууга пайдалана башташты. Бадр согушунун башталуусуна да ушул себеп болду.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) согушууга, курал кармай ала турган, ошондой эле окууну жана жазууну билген адамдардын баарын чакырды. Демек жеңиш бир гана күч менен болбойт экен. Согушта жеңүү үчүн тажрыйба жана илим зарыл. Мисалы, Хаббабдын сунушу буга ачык далил. Качан ал Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) туура эмес жерге жайгашканы Аллахтын буйругу эмес экенин билгенде, дароо өз сунушун айтты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да сунушту дароо кабыл алды. Анткени, чындыкты кул айтабы, жөнөкөй жоокер айтабы ал баары бир чындык. Аны танганга жол башчынын да пайгамбардын да акысы жок. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ушундай кичи пейилдиги биз үчүн үлгү.

Урушка кирүүдөн мурда сахабаларынан бир канча жолу кеңеш сураган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул урушка ансарлардын ою кандай экенин билгиси келген болчу. Анткени, Акаба келишиминде ансарлар Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинанын ичинде гана коргоого милдеттүү деп айтылган болчу. Ал эми Бадр согушу Мадинадан сырткары болгондуктан келишимди так аткарууну каалаган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ансарлардын макулдугун уккандан кийин гана урушка чыкты. Ушундай муктаж убакта да убаданы аткаруу зарыл экендигин дал ушул окуядан билүүгө болот.

Согушка кирүүдөн алдын, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) душмандардын санын, алардын күч-кубатын жана кайсы жерде жайгашканын тыңчылык кылуу менен толук биле алды. Себеби, согушта болобу же мелдеште болобу атаандашынын күчүн билбеген тарап жеңилүүгө учурайт. Пайгам-

барыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) талаадан жолуккан адамга өзүнүн ким экенин билдирбестен туруп, душмандар тууралуу маалыматтарды алып алды. Демек, мусулман адам күчтүү саясатчы гана болбостон, согушуу тактикасын да мыкты өздөштүрүүсү керек. Ошондой эле Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ал адамдын «силер кайдансыңар» деген суроосуна, «биз сууданбыз» деп жооп берди. Чындыгында ар бир нерсенин башталуусу суудан болот. Адамдын жаралуусу да бир тамчы суудан башталат. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ушул маанини көңүлгө алып жооп берген эле. Мындан ала турган үлгү, мусулман ар дайым зирек болуп, ар кандай кыйынчылыктардан жалган айтпастан жол таап чыгып кетүүчү болуусу керек.

Мусулмандар Аллах Тааланын кудуретине эч качан шек санабоосу керек. Аллах Таала бир нерсе менен эле бирөөгө пайда, бирөөгө зыян берип коёт. Бадр согушунан алдыңкы түнү Аллах Таала жамгыр жаадырып аны менен мусулмандарга жардам, каапырларга зыян берди. Абу Толха айтат: «Биздин уйкубуз келип кыйнала баштадык. Кээ бирөөлөрдүн колунан куралдары түшүп кетип жатты. Ошондо жамгыр жаап, баарыбыз сергий түштүк». Бул окуя тууралуу Аллах Таала: *«Ал өз мээримдүүлүгү менен силерди тынчтандыруу үчүн куш уйку берди. Ал силерди тазалоо, шайтандын азгырыгынан куткаруу, жүрөгүңөрдү байланыштыруу жана кадамыңарды бекемдөө үчүн асмандан жамгыр жаадырды»* деп айткан. (Анфал, 11-аят).

Бадр согушу сахабалардын ыйманын сынаган жана аларды кийинки үммөткө үлгү кылган тарыхый согуш болуп калды. Он сегиз жаштагы Умайр кансырап өлүм алдында турганда да: «мен милдетимди аткара алдымбы» деп, өзүнө жүктөлгөн милдети үчүн Аллахтын алдында жооп берүүнү ойлоп коркуп жатты. Ал шейит болгондон кийин, энеси Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип:

- Оо, Алахтын элчиси. Менин баламдын Бейиште экендигин

айтып кубантасыңбы же ага жарабаганын айтып кайгыртасыңбы? – деп сураганда, Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Балаң жөн гана Бейиште эмес, Фирдаус бейишинде, - деди. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүн уккан эне ыйлап жиберет. Ал баласынан ажыраганына эмес, ушундай эр азаматты төрөп өстүргөнүнө кубанып ыйлады.

Ошондой эле он төрт жаштагы Маъуз менен он беш жаштагы Муаздын эрдиги да ар бир мусулман жигит үчүн үлгү. Алар кылычты көтөрө албагандыктан колдоруна байлап алышкан эле. Уруш казаны катуу кайнап жаткан мезгилде, Муаз менен Маъуз байкелери Абдурахман бин Ауфка келип:

- Бизге Абу Жахилди көрсөтүп бер, - деп суранышат. Абдурахман:

- Силер аны эмне кыласыңар, – деп сурайт.

- Энем мага Абу Жахилди өлтүрмөйүнчө үйгө кайтып келбе деп айткан, – дейт Муаз.

- Абу Жахил Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөккөн деп укканмын. Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөккөн адамды өлтүрмөйүнчө бул жерден кетпеймин – дейт Маъуз. Алардын айтканынан кайтпай турган түрлөрүн көргөн Абдурахман, аларга Абу Жахилди көрсөтүп берет. Аскерлердин дал ортосунда турган Абу Жахилди экөөсү өлтүрүп чыгышат.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колуна келишинче жеңишке аракет кылды. Бирок, күч бирдей эмес эле. Качан гана мусулмандарга согушуу оор боло баштаган мезгилде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллах Тааладан жардам сурап дуба кылды. Аллах Таала душмандарга кум чачууну буйруду. Кум ар бир душмандын көзүнө кирди. Бул жөнүндө Кураанда: *«Аларды силер өлтүрбөдүңөр, Аллах өлтүрдү. Аларга (кум) чачканыңда, сен чачпадың, момун-*

дарды жакшы сынак менен сыноо үчүн Аллах чачты. Албетте, Аллах - Угуучу, Билүүчү» деп айтылган. (Анфал, 17-аят).

Асмандан периштелер түшүп мусулмандарга жардам берди. Аллах Таала Кураанда: «Силер Роббунардан жардам сураган убакта Ал силерге жооп кылып: *«Акыйкатта, мен силерди сап-сап болгон миңдеген периштелер менен колдоймун (деди). Аллах силердин жүрөгүңөрдү тынчтандыруу үчүн муну силерге сүйүнчүлөдү. Жардам Аллахтан (гана). Акыйкатта, Аллах – Ызаттуу жана Даанышман»* деп айткан. (Анфал, 9-12-аяттар).

Кайсы заманда болбосун, мусулмандар Аллахка ыклас кылышса, Аллахтын жардамы келери шексиз.

Пайда:

- ▶ Келишимди ар дайым аткар. Согуш убагында да келишимин бузбаган Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жана сахабаларды үлгү кыл.
- ▶ Акыйкатты акыйкат, жалганды жалган деп айткын.
- ▶ Башкалар менен кеңешип иш кыл. «Кеңешип кескен бармак оорубайт».
- ▶ Ар бир амалыңды Аллахка ыклас менен аткар.
- ▶ Аракеттенүү жеңишти алап келерин билип ал.
- ▶ Тарыхын билбеген үммөт, келечегин кура албайт.
- ▶ Аллахтын жардамынан үмүт үзбө.
- ▶ Тобокелчи бол.
- ▶ Аллах Таала баардык нерсеге күчү жетүүчү экенин унутпа.

Ухуд

Бадр мусулмандардын жеңиши менен аяктады. Бирок, Курайш каапырлары да биротоло жеңилип калган жок. Алар Меккеге келер замат экинчи согушка даярдана башташты. Анткени, Араб жарым аралында өздөрүнөн башка дагы күчтүү элдин пайда болуусун каалашпайт эле. Мусулмандардын күндөн-күнгө күчтүү болуп баратуусу аларды тычсыздандыра берди. Анын үстүнө, Бадрдагы жеңилүү ызасын кайтаруу алардын негизги максаты болуп калды.

Арадан көп өтпөй Ислам тарыхындагы экинчи согуш Ухуд салгылашуусу башталды. Хижраттын үчүнчү жылы, Шаввал айынын жетиси, ишемби күнүнө туура келген бул согушка, Курайштар үч миң аскер менен чыгышты. Алардын кабарын уккан мусулмандар да даярдык көрө башташты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабалары менен кайсы жерден каапырларды тосуп алуу керек экендиги жөнүндө кеңешти. Алардын көбү Мадинанын сыртына чыгып турууну сунуш кылышты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болсо ушул окуядан мурда түш көргөн болчу. Түшүндө, аттын ээрин кармап турганын, кылычы сынып калганын жана бир уйдун мууздалып жатканын көрөт. Аны Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аттын ээри Мадина, кылычтын сынганы жакындарымдын бирөсүнөн ажыроо, уйдун мууздалганы кээ бир сахабаларымдын өлүмү деп жоруган эле. Ошол түшүнө карап Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинадан чыккысы келген жок. Бирок көптөгөн сахабалардын сунушу менен чыгууга макул болду. Алгач миң жоокер чогулду. Бирок, жолдун жарымына жетпей үч жүз адам Абдуллах бин Убай деген мунафыкты ээрчип бөлүнүп калды. Натыйжада үч миң адамга жети жүз адам беттешүүгө туура келип калды. Бул мусулмандар үчүн өтө чоң сыноо эле. Бул туурасында Аллах Таала Кураанда: *«Момундарды аныктоо үчүн эки топ каршылашкан*

күнү силерге келген кырсык – Аллахтын каалосу менен (болду). Ошондой эле (ал согуш) мунафыктарды билүү үчүн да (буйрулду). Аларга: «Келгиле, Аллах жолунда согушукула жана коргонууга тургула – деп айтылса, алар: «Эгер согушууну билсек, силердин артыңардан ээрчийт элек» - дешти. Алар ал күнү ыйманга караганда каапырлыкка жакыныраак болчу. Алар жүрөктөрүндө болбогон нерсени ооздору менен айтышты. Аллах алардын жашырган нерсесин жакшы билет» деп баян кылды. (Али Имран, 166-167).

Курайштарга бетме-бет бастырып барууга алардын сан жагынан болгон айырмасы туура келбеди. Ошондуктан, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларды Ухуд тоосунан Ромат тосуна чейин бир сапка тизди. Саптын оң канатын Абдуллах бин Жаабир, сол канатын Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзү баштамакчы болду. Ал эми Ромат тоосуна элүү мергенди жайгаштарды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга:

«Биз жеңишке жетип, олжо алып жатсак да, же жеңилип өлүгүбүздү куштар жеп жатса да ордуңардан жылбагыла» - деп эскертти.

Курайш аскелери да үч топ болуп турушту. Оң канатын Халид ибни Валид, сол канатын Икрима бин Абу Жахил, ортосун Абу Суфьян баштап чыкты. Валиддин карамагында үч жүз атчан жоокер, Икримада жети жүз атчан жоокер, Абу Суфьянда миң атчан жоокери бар эле.

Мусулмандардын желегин Мусаъб бин Умайр көтөрдү. Ал эми жекеме-жекеге Хамза, Али жана Зубайр чыкты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) уруш башталардан алдын сахабалардын алдына чыгып:

- Менин кылычымдын акысын берүү үчүн ким алат? - деп кайрылды.

- Анын акысы эмне? – деп сурашты сахабалар.

- Каапырлардын желегин кыюу, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Көпчүлүктөн озунган Абу Дажана аттуу сахаба:

- Мен аламын, оо, Аллахтын элчиси, – деп алдыга чыкты.

Уруш мусулмандардын жеңиши менен башталды. Жекеге чыккан Хамза, катары менен төрт каапырды кулатты. Анын артынан чыккан Али бешинчи жана алтынчысын сулатты. Зубайр да эки каапырды өлтүрдү. Алардын жеңишин көрүп күч алган мусулмандар каапырларды туш тараптан талкалап киришти. Мусулмандардын өжөрлөнө урушуп киргенине туруштук бере албаган каапырлар артка качууга аргасыз болушту. Мусулмандарды туш тарабынан ороп алабыз деген Курайштардын ою ордуна чыкпай калды. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кемеңгерлиги менен тоо башына коюлган мергендер чыккан жорголотой койбой жолду тосуп турушту. Ухуд алдынан артка сүрүлгөн каапырлар болгон дүйнөсүнүн баарын калтырып качып жөнөштү. Дал ушул учурда абал өзгөрүп кетти. Тоо башынан мусулмандардын жеңишин карап турган мергендер, жайгашкан жерлерин таштап ылдый көздөй түшүп кетишти. Ушуну эле күтүп турган Халид бин Валид аскерлери менен тоо башына дароо жетип барды. Ал жерде болгону он гана мерген калган эле. Алардын баарын кырып салган Халид эми мусулмандардын артынан каптап кирди. Кокусунан эле артынан кирип келген жоого мусулмандар туруштук бере албай калышты. Тегерете курчоодо калган мусулмандар эмне кылар айласын таппай калышты. Абдуллах бин Кумма деген каапыр Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өлтүрүү үчүн анын артына түштү. Бирок, ал Мухаммад деп ойлогон адам, мусулмандардын туусун көтөргөн Мусааб бин Умайр эле. Анын тууну кармап турган оң колун кылыч шылып түштү. Тууну сол колуна ала калды. Бирок удаалай шилтенген кылыч сол колун да соо койгон жок. Эки колунан тең айрылган Мусааб туунун сабын колтугуна кысып, түшүрбөгөнгө аракет кылды. Бирок, душмандан сактанууга кудрети жетпеди. Үчүнчү жолу шилтенген кылыч аны жерге жыгылууга аргасыз кылды.

- Мухаммад өлдү, мен Мухаммадды өлтүрдүм – деп кыйкыра баштады Абдуллах бин Кумма. Анын кыйкырыгы мусулмандарга чабылган кылычтан да катуу тийди. Эмне кыларын билбеген сахабалар куралдарын ыргытып топ ичинен качып чыга баштады. Уруштун дал ортосунда Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жыйырмага жетпеген сахабалары менен калып калды. Алардын бири Умму Аммара деген аял болчу. Ал Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанынан алыстабай урушуп жатты.

«Оо, Аллахтын кулдары! Артка кайткыла!» - деп кыйкырып жатты Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) качып бараткан мусулмандарга. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үнүн уккан сахабалар кайра артына кайтышты.

- Оо, Саъд! Ата-энем сага курбан болсун, ат! - деп кыйкырды Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Саъд бин Абу Ваккас каптап келген каапырлардын бир-экөөсүн сулата атты. Капырлар бир азга буйдала түшүп, кайра каптай башташты.

- Оо, Аллахтын элчиси! Башыңды сакта! – деп кыйкырган Толха бин Убайдуллох Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) денеси менен калкалап калды. Ышкыра учуп келген жебе колуна тийип, шалактаган колу ийнине чабыла түштү. Пайгамбарыбыздын жанына (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Язид бин Сукан баштаган ансарлардын он жоокери жетип келип, аны курчап калышты. Бирок алар биринин артынан бири окко учуп суюла берди. Бир убакта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) казылган аңгекке түшүп кетти. Аңгектин кырына бети менен тийген Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кашка тиши сынып кетти. Андан чыгууга аракет кылып жаткан Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башына ибни Кумма кылычы менен чаап кетти. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сооту сынып кетти. Жаа-

гына темирдин сыныгы сайылды. Аңгыча сахабалар аны курчап калышты. Абу Бакр темирдин сыныгын чыгарууга аракет кылды, бирок чыгара албады. Качан Абу Убайда бин Жаррах келип, чеберлик менен чыгарганча Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жаагына темир кадалган абалда отуруп калды. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бетинен шорголоп аккан канды сүрткөн Умар:

- Оо, Аллахтын элчиси, Аллахка дуба кыл. Аларды кыйратып жоготсун – деди жалооруп.

- Мен бирөөгө каргыш кылганы келген эмесмин. Мен ырайым кылуу үчүн жөнөтүлгөнмүн - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Анан колун көтөрүп:

- Оо, Аллахым! Аларды туура жолго башта, алар билбестиктен ушинтип жатышат - деп дуба кылды.

Халидди жана анын аскерлерин жок кылуу үчүн Хамза тоо башына чыгып жөнөдү. Алдынан чыккан каапырларды бирден кулатып тоо башына чыгууга аракеттенип жатты. Аңгыча, Хамзанын артына алыстан ыргытылган найза келип сайылды. Ичи ысып, деми кыстыга түшкөн Хамза эмне болуп кеткенин билбей артына кылчая карады. Аппак тиштерин көрсөтө кубанып турган кара адамды көргөндөн кийин гана найзаны ыргыткан ошол экенин билди. Хамза ага карап кадам шилтеп жөнөдү. Ар бир кадам таштаган сайын көзү караңгылап, алы кете берди. Мына эми бир кадам таштаса жетчүүдөй болуп калган мезгилде, жерге кулап түштү. Артынан кирип, алды тарабынан чыга түшкөн найза акыркы кадамын шилтөөгө мүмкүнчүлүк бербеди. Хамзанын кардуу көз карашынан коркуп ордунан жыла албай катып калган кара киши ошондо гана эсине келип:

- Хамзаны өлтүрдүм, Хамзаны өлтүрдүм! – деп кыйкырып жиберди. Анын үнүн уккан бир аял чуркап келип Хамзаны оодарып карады. Анын чындап эле тирүү эмес экенин билгенден кийин канжарын алып ичин жарды да, боорун алып жин тийген эмедей болуп чайнай баштады.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларына Ухуд тоосу тарапка чегинүүгө буйрук берди. Сахабалар акырындап тоого жармашып, уруш майданынан алыстай баштады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жаракатынын оордугунан өзү баса албады. Толха аны колтугунан сүйөп тоо башына алып чыкты. Уруштан алы кетип калган Курайштар да артка чегинди. Алоолоно күйгөн оттун жалыны өчкөнсүп, уруш талаасы тынчып калды. Жеңишке жеткенин далилдеп, мусулмандардын көзүнө көрүнүү үчүн Абу Суфян аларга жакын келип:

- Мен бүгүн бийик болдум – деп кыйкырды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларына:

- Аллах бийик жана түбөлүктүү деп айткыла, - деди. Сахабалар анын айтканын Абу Суфянга жеткиришти. Абу Суфян:

- Биздин баркыбыз бар, силердин баркыңар жок, – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларга:

- Биздин досубуз Аллах, силердин досуңар жок, - деп айткыла деди. Алар ошентип айтышты. Абу Суфян:

- Бүгүнкү күн менен Бадр бирдей болду, - деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларына:

- Бирдей эмес, бизден өлгөндөр Бейишке кирет, силерден өлгөндөр тозокко кирет деп айткыла, - деди. Алар анын сөзүн Абу Суфянга айтышты.

- Мен Мухаммаддын, Абу Бакрдын жана Умардын тирүү экенин билемин – деп кыйкырган Абу Суфян, «силер менен дагы кездешемин» дегендей түр көрсөтүп бастырып кетти. Анан аскерлерин ээрчитип Меккени көздөй жол тартышты. Каапырлар кеткенден кийин сахабалар да тоо бетинен түшө башташты. Сахабалардын баары Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жаракат алганына, жолдошторунун каза болгонуна кайгырып турушту. Жетимиш сахабанын шейит болгонуна

күбө болгон Ухуд дагы кайгыргансып, томсоруп турду. Аллах Таала мусулмандардын көңүлүн көтөрүп: *«Алсырабагыла жана кайгырбагыла. Эгер момун болсоңор силер албетте, (каапырлардан) үстөм болосуңар. Эгер силер жаралансаңар, тиги коомго да ошол сыяктуу эле жаралануу жеткен. Ушул күндөрдү адамдардын арасында айлантып турабыз. Аллах силердин ыймандууңарды аныктоо жана силерден шейит кылуу үчүн (ушинтет). Аллах заалымдарды жек көрөт», (Аали Имран, 139-140-аяттар), «Силер аларды Аллахтын каалоосу менен талкалаган кезде, Аллахтын убадасы ишке ашты. Качан гана силер коркуп, буйрукка каршы чыгып, өзүңөр жакшы көргөн нерсеңерди Аллах өзүңөргө көрсөткөндөн кийин гана моюн толгодуңар. Силердин араңардан бул дүйнөнү каалоочулар жана акыретти каалоочулар да бар. Ал силерди сыноо үчүн алардан жеңилүү менен кайтарды. Бирок, Ал силерди кечирди. Аллах – момундар үчүн ырайым ээси» (Аали Имран, 152-аят), «Чындыгында, эки тайпа бетме-бет келген кезде силердин араңардан артка кайткандар болду, алардын бузукулук аракетинен улам шайтан жаңылыштыкка түрттү. Аллах аларды кечирди. Анткени, Аллах – Кечириmdүү, Жумиак» деген аяттарды түшүрдү. (Аали Имран, 155-аят).*

Үлгү: Бадр жеңиши мусулмандар үчүн чоң өзгөрүүлөрдү алып келди. Мусулмандардын саны көбөйүп, айланадагы башка уруулар мусулман коомчулугунун күчүн сезе баштады. Исламдын ушундай кадыр-баркка ээ боло баштоосу Курайштардын тынчын кетирди. Алар, мусулмандар ушундай абал менен өнүгө беришсе жакын арада Араб жарым аралында мусулмандардын бийлиги өкүм сүрүп каларын билишти. Ошондуктан кечиктирбестен аларды талкалап жок кылуу максатында экинчи согушууга келишти.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) согушка кирүүдөн алдын адатынча сахабалары менен кеңешти жана алардын ою боюнча иш кылды. Демек, демократия системасын алгач мусулмандар колдонгонун жана аны белгилүү бир чектөөлөр менен ишке ашырганын ушундан байкаса болот.

Ухуд тоосунун жанында болгону үчүн тарыхта «Ухуд согушу» деп аталып калган бул согуш мусулмандардын жеңиши менен башталды. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тоо башына жайгаштырган мергендердин кетирген кемчилигинин негизинде мусулмандар көп жоготууга учурап калышты. Болгону кырк адамдын Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) буйругун аткарбаганы үчүн ушундай жоготуу болсо, азыркы учурдагы миндеген мусулмандардын буйрукту аткарбай жүргөнү үмөт үчүн коркунучтуу эмеспи?! Аллах Таала: «Оо, ыйман келтирген пенделер! Аллахка жана Анын элчисине моюн сунгула» деп бекеринен айткан эмес.

Кырк адамдын буйрукка моюн сунбагандыгы себептүү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да катуу жаракат алды. Тиши сынды, жаагына темир сайылды. Башынан ылдый кан акты. Анын абалын көргөн Умар «Аллахка дуба кылбайсызбы» дегенде, «мен рахмат үчүн жиберилгенмин» деп жооп берген Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллахтан аларды хидаятка баштоосун сурап дуба кылды. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мындай кечиримдүүлүгү жана айкөлдүгү ар бир өзүн мусулманмын деп эсептеген адам үчүн үлгү.

Бул согуштан алдын Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) түш көрүп, «Бир жакынымдан ажыраймын го» деп айткан эле. Согушта атасынын бир тууганы, «Аллахтын арстаны» атка конгон Хамзадан ажырады. Курайш каапырларынын арасында Хинд деген аял бар эле. Бадр согушунда анын атасын жана байкесин Хамза өлтүргөн болчу. Хамзадан өч алууну көздөгөн Хинд, атайын Вахши деген кулду сатып алып: «Эгер Хамзаны өлтүрсөң, башыңды азат кылып, көптөгөн байлык берем» деп убада берет. Вахши мурунтан найзаны даана урган мерген эле. Хинддин убадасынан кийин, ал дагы бир канча убакыт машыгат. Ухуд согушуна ал бир гана ушул максат менен келген болчу. Ал ошол максатына жетти. Хамзаны өлтүрдү. Хамзанын боорун алып чайнаган аял ошол Хинд болуучу. Кийинчерээк

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра-кайра чакыруусунун натыйжасында Вахши Исламды кабыл кылып мусулман болду.

* * *

Бул согушта, дин үчүн кызмат кылам деген мусулмандарга үлгү боло турган көптөгөн окуялар болду.

Умму Аммара сахаба аялдардын бири эле. Согуш күчүнө кирип, мусулмандар алсыздап калган мезгил болчу. Абдуллах бин Кумма, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өлтүрүүнү көздөп жакындап келе жаткан. Анын жаман оюн байкап калган Умму Аммара алдынан тосуп чыгып, кылыч-таша кетти. Аялдын алсыз колу эркектин күчтүү колуна туруштук бере албай кылычы жерге түшүп кетти. Коркуп кеткен Умму Аммара качып жөнөмөкчү болду. Бирок, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) душмандардын ортосунда жалгыз калганын көрө коюп, кайра артына кайтты. Ошол кезде ага тийген кылыч аны жерге жыкты. Апасынын жыгылганын көргөн баласы Зайд жетип келип аны жерден тургузмакчы болду эле, аны ары түрткөн апасы:

- Мага алагды болбо. Пайгамбарга чурка! – деп кыйкырды.

Согуш бүткөндөн кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Умму Аммага карап:

- Сен чыдаган нерсеге ким чыдай алат? - деп анын кайраттуулугуна таң калат.

- Оо, Аллахтын элчиси, мен кандай кыйынчылык болсо да чыдай беремин. Сени менен Бейиште кошуна болсом болду, – дейт ал.

- Бир эле сен эмес, үй-бүлөң менен бирге мага кошуна болосуң - деп сүйүнчүлөйт Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

* * *

Ухуд согушуна аттанар күнү Ханзала жаңы үйлөнгөн эле. Үйлөнүүнүн биринчи түнүндө согушка аттануу бактысы туш келген Ханзала жуунуп алууга да жетишпей калды. Ухудда ал шейит болду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын баатырдыгын эскерип отуруп:

- Периштелер алтын идишке салып алып Ханзаланы жуунтуп жатканын көрдүм - деп айтты.

* * *

Бадр согушу болгон мезгилде, Анас бин Назр сапарда жүргөн болчу. Эл катары согушка катыша албай калганына өкүнгөн Анас дагы бир согуш болуп калса сөзсүз катышууга ниет кылып жүргөн эле. Ниети кабыл болуп Ухуд согушу башталып калды. Согуш мезгилинде куралын таштап качып бара жаткан сахабаларга карап:

- Ой, силерге эмне болду?! – деп сурады.

- Пайгамбар өлтүрүлдү, – дешти алар.

- Пайгамбар өлтүрүлсө, андан кийин жашоонун бизге эмне кереги бар? Токтогула, пайгамбар өлгөн жерде биз да өлөлү - деп аларды токтотуп калды. Анын сөзүнөн кубат алган сахабалар кайра артына кайтышты. Согуш аябай кызыган мезгилде, Анас душмандардын ортосун көздөй жиреп жөнөдү. Ага каршы келе жаткан сахабалар:

- Анас, артка кайткын, ал тарапка кирүүнүн кереги жок, – деп кыйкырышты.

- Менин мурдума Ухуддун алдынан Бейиштин жыты келип жатат – деп кыйкыра жооп берген Анас, душман тобун аралап алга жыла берди.

Согуш бүткөндөн кийин Ухуд тоосунун алдынан анын канга боёлгон денесин табышты. Каапырлар анын денесин таш боор-

дук менен кескилеп салышкандыктан эжесинен башка эч ким аны тааный албады. Аллах Таала ал жөнүндө: *«Момундардын арасында Аллахка берген убадаларын чындыкка чыгарган эркектер бар. Алардын кай бирлери жандарын курман кылышты. Дагы бирөөлөрү (ошондой жагдайды) күтүүдө. Алар (убадаларын) эч несеге алмаштырышкан жок»* деп айтты. (Ахзаб, 23-аят).

* * *

Амр бин Жамух буту чолок адам эле. Ухудга жөнөгөндө ага төрт баласы тең каршы чыкты.

- Сиз өзүңүз араң жүрөсүз, – дешти алар, - согушка катышпай эле коюңуз.

Балдарына нааразы болгон Амр Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип арызданды.

- Сенин бутуң ооруйт да, – деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да балдарынын сөзүн кубаттап.

- Оо, Аллахтын элчиси, мени жөн койчу ушул чолок бутум менен Бейиште баскым келип жатат, – деп жалдырады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын балдарына:

- Жөн койгула бара берсин, - деди. Согуш башталган убакта Амр Мадинага карап, колун асманга көтөрүп:

- Оо, Аллахым, мени Мадинага кайра тирүү кетире көрбөгүн, – деп ыйлап дуба кылды. Аллах Таала анын дубасын кабыл кылып, согушта шейит болду. Согуш бүткөндөн кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Мен азыр чолок буттары менен Бейиште бара жаткан Амрды көрүп турам - деп анын тилеги кабыл болгонун айтты.

* * *

Ухудга аттанууга бир күн калган. Абдуллах бин Жахш жолдошу менен маектешип отурду.

- Сенин эртеңки күнгө оюң кандай? – деп сурады Абдуллах жолдошунан.

- Күчтүү каапыр менен беттешсем жана аны өлтүрсөм максатыма жетет элем – деди тиги. Бир аз унчукпай отурган Абдуллах:

- Мен дагы күчтүү каапыр менен беттешип аны өлтүрүп, дагы бир күчтүү каапыр менен беттешип аны да өлтүрсөм, анан алар мени өлтүрүшүп кулак-мурдумду кесип кетишсе максатыма жетет элем, – деди.

- Эмне үчүн андай болуусун каалайсың? – деп сурады жолдошу таң калгансып.

- Аллахтын алдына барганда, Аллах Таала «Эмне үчүн кулагың менен мурдун жок?» десе, Сенин ыраазылыгың үчүн деп жооп бербейминби – деди Абдуллах батыраак эле ошол убактын келүүсүн күткөнсүп.

Согуш бүткөндөн кийин сахабалар аны бир топ каапырлардын өлүктөрүнүн арасынан таап чыгышты. Анын мурду да кулагы да жок эле.

* * *

Абдуллах бин Харамдын тогуз кызы жана бир баласы бар эле. Баласы Жаабир ибни Абдуллах бойго жетип калган. Ухуд согушуна жөнөгөн мезгилде, ата менен бала кимиси согушка барып, кимиси кыздар менен калуусу керек экендигин чечише албай калды. Анткени, экөөсү тең согушка аттанууну каалайт эле. Акыры экөөсү чүчүкулак ташташты. Согушка баруу бактысы атасына туш келди. Көңүлү чөгүп калган баласыны жубатуу үчүн:

- Ээ, балам, мунун артында Бейиш турат. Башка нерсе болгондо сени эле жөнөтмөкмүн – деп баласыны башынан сылап эркекетип койду.

Согушта ата шейит болду, каапырлар адаттагыдай эле анын кулак мурдун кесип салышкан эле. Жаабир атасынын сөөгүн көрүүнү каалады эле, сахабалар коркуп калбасын деп көрсөтпөй коюшту. Жаабир Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) даттанып келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларга көрсөтө бергиле деп айтты. Кулак-мурду кесилип жаткан атасынын сөөгүн көргөн Жаабир эчкирип ыйлады. Аны карап турган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Балам, ыйласаң да, ыйлабасаң да баары бир. Сенин атанды периштелер канаты менен көлөкөлөп турат, - деди. Анан кийин сөзүн улап:

- Сага сүйүнүчтүү кабар айтайынбы? - деди.

- Кандай сүйүнүч, батыраак айтыңыз, – деп Жаабир ыйын токтотту.

- Аллах Таала эч ким менен пардасыз сүйлөшкөн эмес. Бирок сенин атаң менен пардасыз сүйлөштү. Аллах Таала андан эмнени каалайсың деп сурады. Ал, мени кайрадан тиги дүйнөгө жөнөт, пайгамбар менен дагы бир урушка чыгып, ушундай абалда сага кайра келейин деди. Аллах Таала: «Бул жакка келген адам кайра артына кайтпайт. Башка каалооң болсо айткын» деди. «Анда менин абалымды аркы дүйнөдө калгандарга жеткирип кой» деди атаң. Анан Аллах Таала: «Аллах жолунда кайтыш болгондорду өлдү деп ойлобогула, алар Рообусунун алдында тирүү, ырыскыланып турушат. Алар Аллахтын мээриминен өздөрүнө берилген нерселерге кубанышкан абалда, артынан ээрчибей калгандарды да: «Аларга коркунуч жок, алар кайгырышпайт» - деп сүйүнчүлөшөт» деген аятты түшүрдү – деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сүйүнчүлөп. *(Аали Имран, 169-170-аяттар).*

Пайда:

- ▶ Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) баш ийүүнүн артында пайда, баш тартуунун артында зыян бар. Ошондуктан Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) буйруктарын кыңтыксыз аткар.
- ▶ Аллахтын динин таратууда Ухуд шейиттери сыяктуу кайраттуу бол.
- ▶ Дин таратуу жолунда кандайдыр бир кыйынчылыкка туш болсоң, тиши сынып, жаагына темир сыныгы сайылып, нурдуу жүзү канга боёлуп: «Аллахым, аларды туура жолго башта, алар билбестиктен ушинтип жатышат» деп дуба кылып отурган Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошол абалын көз алдыңа бир келтирип кой.
- ▶ Аллахтын жардамы амал кылуу жана себебин аткаруу менен болот.
- ▶ Амалсыз дубанын пайдасы жок, тобокелсиз амалдын пайдасы жок.

Сыноолор жана көйгөйлөр

Ухуд салгылашуусу мусулмандар үчүн ийгиликсиз аяктады. Жетимиш сахабанын, болгондо да эч нерседен кайра тартпаган жетимиш көк жалдын шейит болуусу чоң жоготуу эле. Бирок, андан да өкүнүчтүүсү Ухуд аяктагандан кийин башталды. Жарым аралга атагы чыгып калган мусулмандардын Курайштардан жеңилип калуусу, мусулмандардын баркын төмөндөтүп, Курайштын баркын көтөрүп жиберди. Мадинадагы жөөт уруулары да

мусулмандар менен түзгөн келишиминен баш тартып, Курайштар менен келишим түзө башташты. Ал эми мунафыктар болсо мусулмандарга ачык эле тоскоол боло баштады. Алар жөнүндө Аллах Таала: *«Ошондой эле (ал согуш) мунафыктарды билүү үчүн да (буйрулду). Аларга: «Келгиле, Аллах жолунда согушукула жана коргонууга тургула – деп айтылса, алар: «Эгер согушууну билсек, силердин артыңардан ээрчийт элек» - дешти. Алар ал күнү ыйманга караганда каапырлыкка жакыныраак болчу. Алар жүрөктөрүндө болбогон нерсени ооздору менен айтышты. Аллах алардын жашырган нерсесин жакшы билет»* деп баян кылган. (Аали Имран, 167-аят).

Курайштар мусулмандарга каршы дагы согушууга даярдана башташты. Абу Суфян: «Биз аларды кыйраттык. Дагы кыйратабыз» деп жарыя кылып жүрдү.

Ушул иштердин баары мусулмандардын демин суута баштады. «Силер кеңешүүнү билбейсиңер, ошол себептен жеңилип калдыңар» деген жөөттөрдүн кемсинткен сөздөрү да аларга катуу тийди. «Эмне үчүн биздин арабызда пайгамбар болсо да жеңилип калдык? Эмне үчүн периштелер келген жок?» деген сыяктуу суроолор аларды тынчсыздандырып жатты. Ошол убакта Аллах Таала алардын баардык суроосуна жооп кылып, бир канча аяттарды түшүрдү. Кеңешүү жөнүндө: *«Аллахтын ырайымы менен сен аларга жумшак мамиле кылдың. Эгерде сен катуу жүрөк, орой болгонуңда анда алар сенин айланаңдан чачырып кетмек. Аларды кечир жана алар үчүн кечирим сура. Бирок, иш тууралуу алар менен кеңеш. Эгер чечим кабыл кылсаң анда Аллахка тобокел кыл. Аллах - Өзүнө тобокел кылгандарды сүйөт»* деген аятты түшүрдү. (Аали Имран, 159-аят).

Пайгамбар биз менен бирге турса да жеңилип калдык деп айтышканда: *«Силерге кырсык келгенде «Бул кайдан?» дедиңер. Албетте, силер мындайдын эки эсесине туш болгонсуңар. Бул силердин өзүңөрдөн»* деп айт. Чындыгында, Аллах – баардык нерсеге кудуреттүү» деген аят түштү. (Аали Имран, 165-аят).

Эмне үчүн периштелер келбеди дешкенде: *«Аллах (периштелерди түшүрүүнү) силерди сүйүнтүп, аны менен (бирге) жүрөктөрүңөр тынчтануусу үчүн жасады. Жардам – Мартаба-луу, Даанышман Аллахтан гана»* деген аят түштү. (Али Имран, 126-аят).

Кайгырган сахабаларга: *«Каапырлар менен болгон күрөштө эч качан алсыз, начар абалыңарды көрсөтпөгүлө. Эгер силер запкы жеп кыйналып жатсаңар, алар да дал силер өңдүү эле запкы чегүүдө, бирок ошол кезде алар Аллахтан болгон нерсеге ишенишпейт, а силер болсо ишенип жатасыңар. Албетте – Аллах Билүүчү, Даанышман».* (Ниса, 104-аят). *«Алсырабагыла жана кайгырбагыла. Эгер момун болсоңор силер албетте, (каапырлардан) үстөм болосуңар. Эгер силер жаралансаңар, тиги коомго да ошол сыяктуу эле жаралануу жеткен. Ушул күндөрдү адамдардын арасында айлантып турабыз. Аллах силердин ыймандууңарды аныктоо жана силерден шейит кылуу үчүн (ушинтет). Аллах заалымдарды жек көрөт»* деген аяттарды түшүрдү. (Али Имран, 139-140-аяттар).

Ушинтип, Кураан мусулмандардын арасына таркаган баардык руханий ооруларды дарылады.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болсо, Ухуд согушунан кийин биротоло отуруп калган жок. Сахабалардын көңүлүн көтөрүп, Ислам желегин желбиретүү үчүн алдыга гана умтулуу керек экенин жакшы билген Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайштардын артынан барууну туура көрдү. Эртеси намаз окулуп бүткөндөн кийин, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларына кайрылып:

- Кимде-ким Аллахка жана Кыямат күнүнө ишенсе, мени менен бирге чыксын. Мен Курайштардын артынан жөнөймүн. Дагы согушууну каалагандар мени менен жөнөсүн - деди. Көпчүлүк сахабалар үчүн бул сунуш күтүлбөгөн жерден болгону менен, ордуна баары турушту.

Курайштардын изи сууй электе алардын артынан чыккан мусулмандар, «Хамроул Асад» деген жерге келип токтошту. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайштарга мусулмандардын али жеңилип калбаганын, алардын дагы согушууга кудрети бар экенини билдирүү максатында ушул жерге токтоп турду. Ушул убакта Абу Суфян да урушка даярданып жаткан. Ал, өтүп бара жаткан кербендерге: «Мухаммадга айтып баргыла. Мен кол жыйнап аны кыйратуу үчүн барамын» деп айттырып жиберди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын айтканын укканда:

- ХасбунаЛлооху ва ниймал вакиил (Эң жакшы коргоочу болгон Аллах бизге жетиштүү)» - деди. Сахабалар да анын атканын кайталашты. Аллах Таала бул тууралуу: *«Аларга адамдар: «Мына силерге каршы эл чогулду. Алардан корккула» дешкенде, алардын ыйманы андан бетер күчөп: «Бизге Аллах жетиштүү. Ал кандай жакшы колдоочу» дешкен. Ошондуктан, алар Аллахтын жакшылыгы жана айкөлдүгү менен эч бир жамандыкка кабылбастан, Аллахтын ыраазылыгына бөлөнүп кайтышты. Аллах – улуу берешендиктин ээси»* деген аяттарды түшүрдү. (Аали Имран, 173-174-аяттар).

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да Муъбад аттуу адамды Курайштарга жөнөттү. Ал Ислам динин кабыл алган болчу. Бирок аны эч ким билбейт эле. Муъбад, мусулмандар менен согушууга жөнөп жаткан Абу Суфянга жана анын аскерлерине келип:

- Мухаммад силер өмүрүңөрдө көрбөгөндөй көп кол менен силерди күтүп турат – деди. Анын сөзүнө ишенген Курайштар коркуп таркап кетишти.

Андан көп узабай, Халид бин Суфян Алхазлий деген уруу башчысы Мадинага согуш жарыялоого даярданып жатканы угулат. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алар менен согушууну каалаган жок. Себеби, Курайштар менен каршылашып турган мезгилде дагы башка уруулар менен урушуу

опурталдуу иш эле. Бирок, кол куушуруп отура берүүгө да болбойт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жыйырма жети жаштагы Абдуллах бин Унайс деген сахабаны Халиддин абалын билип келүү үчүн жөнөтүүнү чечти.

- Мага аны сыпаттап бергин, – деди Абдуллах жолго чыгардан алдын.

- Аны көргөндө шайтанды көргөндөй болосуң - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) – ал ар дайым калчылдап титиреп турат.

- Сен жөнүндө ага жаман сөздөрдү айтууга уруксат бер, – деп суранды Абдуллах.

- Айта бергин, – деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жылмайып.

Абдуллах адамдардын арасынан Халидди дароо эле тааныды. Ал чындап эле Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сыпаттагандай адам экен. Халид аны көрөр замат жанына чакырды да:

- Сен кайдан келген адамсың? – деп сурады.

- Мухаммадды өлтүрүү үчүн сага кошулганы келдим, – деди Абдуллах, - мен аны сен жаман көргөндөн ашыгыраак жаман көрөм.

- Андай болсо менин жанымда болгун – деп аны жансакчы кылып алды. Эки күн анын жанынан алыстабай жүргөн Абдуллах үчүнчү күнү аны өлтүрдү да качып кетти. Жол башчысынан ажырап калган аскерлер таркап кетишти. Ошентип мусулмандар үчүн коркунуч туудурган дагы бир согуш болбой калды. Абдуллах Мадинага келип, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болгон окуяны айтып берди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын аткарган ишине ыраазы болуп колунда кармап жүргөн таягын белек кылып берди.

- Муну сен алгын - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун), - Кыямат күнү кайтарып бересиң.

* * *

Ушул күндөрү Мадинанын айланасындагы уруулардын биринен өкүлдөр келип, динди кабыл кылышарын айтып, Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Динди үйрөтүүчү адамдардан бизге жөнөткүн» деп суранып калышты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга макул болду. Аларга дин үйрөтүү үчүн алты сахабаны, Мурсид, Зайд, Абдуллах ибни Тарик, Аасим, Хубайб жана Ибну Даснаны кошуп берди. Бирок бул келген адамдардын максаты башка болчу. Алар сахабаларды алдап алып чыгып Курайш каапырларына сатып жиберүүнү максат кылышкан эле. Жолдун жарымына келген кезде, сахабалардын төртөөсүн өлтүрүп, калган экөөсүн байлап Курайштарга алып келип беришти. Хубайб, Ухуд согушунда Курайштардан Харис деген каапырды өлтүргөн эле. Аны Хааристин үй-бүлөсүнө туткун кылып беришти. Харам айы бүткөнгө чейин ал туткунда жатты. Харам айы бүткөндөн кийин аны өлтүрүү аянтына алып чыгышты. Абу Суфян топтолгон адамдардын алдына чыгып, Хубайбды дарга асып өлтүрүшөөрүн жарыя кылды. Анан аны адамдардын арасында Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жаман сөз айттыргасы келип, кылычы менен буту-колуна чапкылап:

- Сен азыр өзүңдүн ордунда Мухаммаддын туруусун каалайт белең?! – деди шылдыңдап.

- Аллахка ант ичем, Мухаммаддын колуна тикендин кирүүсүн да каалабаймын – деп жооп берди Хубайб анын көзүн тике карап. Айласы кеткен Абу Суфян: «Сахабалары Мухаммадды жакшы көргөндөй, бирөөнү жакшы көргөн адамдарды көргөн эмесмин» деп басып кетти. Андан кийин Хубайб өлүм алдында эки рекет намаз окуп алууну суранды. Ага уруксат беришти. Намаз окуп

бүткөндөн кийин колун көтөрүп: «Аллахым алар менен Өзүн эсептешип кой, аларды жок кылгын» деп дуба кылды. Анан: «Аллахым мен пайгамбардын буйругун аткардым, мен тирүү кезимде ага менин саламымды жеткир» деди. Аны карап турган адамдар Аллах тарабынан азап келип калабы деп коркуп кетишти, көпчүлүгү ал жерден качып жөнөштү.

Бул убакта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мечитте отурган. Ага Жибрийил келип:

- Хубайб сага салам айтты - деп, Хубайбтын саламын жеткирди.

* * *

Нажм деген уруунун адамдары да Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип динди кабыл алганын айтышып, дин таратуу үчүн сахабаларды жөнөтүүнү суранышат. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга жетимиш сахабаны жөнөтөт. Бирок алар бул ишти дин үйрөнүү үчүн эмес динди кыйратуу үчүн жасашкан эле. Өздөрүнүн чегарасына киргенден кийин сахабалардын баарын өлтүрүшөт. Бир гана Амр бин Умая кутулуп кетет. Бул эки окуя Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аябай катуу тийди. Бир ай бою Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллахка дуба кылды. Ошондо, Аллах Таала: *«Аллах аларды кечиреби же азаптайбы...Эч бир иш сенин эркиңде эмес. Чындыгында алар заалымдар»* деген аятты түшүрдү. (Аали Имран, 128-аят).

* * *

Жөөттөрдүн Бану Надр уруусунун өкүлдөрү Курайштар менен келишим түзүп Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өлтүрмөкчү болушат. Алар арам ойлорун кантип ишке ашыруунун айласын таппай жүргөн мезгилде, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзү

аларга барып калат. Себеби алар эки мусулманды кокусунан өлтүрүп коюшкан болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошолордун кунун алуу үчүн Надр уруусуна келген эле. Бирок, алар аны төлөөдөн караманча баш тартышат. Алардан эч нерсе өндүрө албаган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир үйдүн көлөкөсүндө эс алганы отура калат. Ошол убакта бирөөсү үйдүн үстүнө чыгып Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үстүнө ташты кулатып жибермекчи болот. Ушул убакта Жибрийил келип Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кабар берет. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дароо ордуна туруп кетет.

Ушул окуялардан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жөөттөрдүн Мадинадан чыгып кетүүсүн талап кылды. Анткени, алар мусулмандар менен түзгөн келишимдин бирин да аткарышкан жок. Жөөттөр айласыздыктан чыгып кетүүгө камына башташты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга мал-мүлктөрүн да алып кетүүгө уруксат берди. Ошол убакта Абдуллах бин Убай баш болгон мунаафыктар жөөттөргө келип, алар менен бирге болорун айтышып, аларга Мадинадан чыкпай коюуну сунуш кылышты. Арадан он беш күн өтсө да жөөттөр чыгып кетпестен жүрө беришти. Бул аралыкта арактын арам болгондугун жарыя кылган аят түштү. Аятты уккан мусулмандар бүтүндөй арактарын алып чыгып төгө башташты. Базарлардан жана үйлөрдөн ташылып чыгып төгүлгөн арактар арыктарда суудай болуп агып жатты. Мусулмандардын буйрукту аткаруудагы чечкиндүүлүгүн көргөн жөөттөр үйлөрүнөн чыга албай коркуп калышты. Анан ар кимиси өз жүк-тактарын артынып шаардан чыгып кете башташты. Ушул окуядан кийин Аллах Таала: *«Китеп ээлеринен болгон каапырларды турак жайларынан биринчи жолку жыйында эле алып чыккан дал Өзү (Аллах болчу). Силер алар чыгып кетет экен деп ойлогон эмес элеңер, алар болсо өздөрүн Аллахтан сепил коргондорубуз коргойт деп ойлошту. Аллах болсо аларга күтпөгөн та-*

раптан келди жана алардын жүрөгүнө коркунуч киргизди. Алар өз жайларын колдору менен жана момундардын колдору менен талкалап-бүлүнтүштү. Эй, акыл жүгүрткөндөр. Мындан үлгү-сабак алгыла» деген аятты түшүрдү. (Хашир, 2-аят).

Арадан аз эле убакыт өткөн соң, Мадинанын айланасындагы майда уруулар биригип мусулмандарга кол салганы жатышканын мусулмандар угуп калаышты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жети жүз сахабаны баштап, аларга өзү барды. Эч нерседен кабарсыз отурганда басып киребиз деп келе жаткан уруулар, алдынан тосуп чыккан мусулмандарды көргөн кезде алды-артына карабай качып кетишти. Ушул жерде алардын кайра келип калуусунан чочулаган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «коркуу намазын» окуйт. Кайра кайтып келе жатышканда караңгы кирип, жолдо түнөмөкчү болушат. Душмандар ар кайсы убакта келип калуусу мүмкүн эле. Ошондуктан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Бизге ким кароолчу болот - деп сурайт. Мухажирлерден Убад, ал эми ансарлардан Аммар кароолчу болорун айтышат. Сахабалар уйкуга кирет. Убад менен Аммар өз алдынча келишип, алгач Аммар, анан кийин Убад кезекке турмакчы болушат. Убад уктамакчы болуп басып кетет. Аммар болсо түнкү намазын окуй баштайт. Намаз окуп жаткан мезгилде алыстан ышкыра учуп келген жебе колуна сайылат. Жебени алып таштаган Аммар намазын токтотпостон окуй берет. Бир убакта экинчи жебе келип сайылат. Аны да алып таштап, намазын улантат. Үчүнчү жебе келип сайылганда гана шашыла руку-сажда кылып намазын аяктап, анан Убадды ойготот. Алар душман тарапка жаалары менен аткылай башташат. Сахабалардын баарынын ойгонуп кетүүсүнөн корккон душмандар алыстап качып кетишет. Аммардын колуна үч жолу жебе сайылганын уккан Убад:

- Эмне үчүн биринчи эле атканда мени ойготподун, кокус басып кирсе эмне болмок? — деп сурады. Кетирген кемчилигине уялган Аммар:

- Намазда узун сүрөнү баштап алдым эле, аны үзүп салууну каалабадым, – деп жооп берди.

Эртеси күн абдан ысык болуп, сахабалар түшкү эс алуу үчүн дагы бир жерге токтошту. Ар кимиси ар кайсы бактын көлөкөсүнө жатып уктай башташты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) да бир дарактын бутагына кылычын илип, өзү бактын алдына жатып эс ала баштады. Сапар жүрүп чарчаган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) уктап кеткен экен, чочуп кетип көзүн ачса кылычын кекиртегине такап бир адам турат.

- Сени менден ким куткара алат, ошону айтчы? – деди тиги кылычты мурдагыдан да жакындатып. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эч нерсе болбогонсуп жылмайды да:

- Аллах куткара алат, - деди. Тигинин колунан кылыч шыңгыр этип жерге түшүп кетти. Кылычты акырын колуна алган Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Эми сени менден ким куткара алат - деди. Тигинин көздөрү алая түшүп:

- Жакшылык кылуучулардан болгун – деп жалынып жиберди. Бул адам тоодо жашаган араб урууларынан келген болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны келме келтирип динди кабыл кыл деди. Тиги динди кабыл кыла албастыгын, бирок эч качан ага каршы урушка чыкпастыгын убада кылып, уруусуна кайтып кетти.

Жолдо, Жаабир деген сахаба баарынан артында калып калды. Анын жетүүсүн күтүп турган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ал келгенде:

- Эмнеге артта калдың - деп сурады.
- Төөм алсыз, – деди Жаабир колунда жоктугун билдирип.
- Үйлөнгөнсүңбү?

- Ооба.

- Кызгабы же жубангабы?

- Жубанга.

- Эгер кыз болсо бири-бирине ысык болмоксунар - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) күлүмсүрөп.

- Атам мага тогуз кызды таштап кеткен. Мен аларды да багышым керек – деп өзүнүн кызга үйлөнүүгө байлыгы жепегендигин билдирди Жаабир. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Аялың сага жаздык даярдап күтүп отурганын билесиңби? - деди.

- Бизде жаздыгыбыз жок – деди Жаабир.

- Эми болот - деп койду Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) акырын шыбырап. Андан кийин Жаабирдин аялы алардын келе жатканын билип, даярданып алсын үчүн, сахабаларынан бир аз токтоп турууну суранды.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага жоомарттыгын билдирбестен бир нерсе бергиси келди да:

- Төөңдү мага сатпайсыңбы? - деп сурады.

- Бул төө сизге ылайыктуу эмес да.

- Бирок мен аны каалап жатам.

- Андай болсо акча төлөбөстөн эле алыңыз. Мен аны сизге белек кылайын.

- Жок, болбойт.

- Анда акысын бериниз.

- Бир дирхам беремин.

- Бул анын акысына туура келбейт да.

- Анда эки дирхам ал.
- Макул. Төө сиздики – деп акыры макул болду Жаабир.
- Акчасын үйгө барганда аласың - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

Мадинага келгенден кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үйүнөн чыгып, байланып турган төөнү көрүп:

- Бул кимдин төөсү? - деп сурады жанындагылардан.
- Жаабир таштап кетти – деп жооп беришти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Билалды чакырып, колуна бир канча дирхамды карматып, төөнү жетелетти да:
- Жаабирге айткын, төөнү да акчаны да алсын. Мен анын ага-сымын, ал менен иним - деди.

Үлгү: Сыноо канчалык оор болсо, ыйман ошончолук бекем болот. Ухуддагы жеңилүү, жөөттөрдүн келишимден баш тартуусу, башка уруулардын Исламга каршы баш көтөрүүсү, Курайштардын кайрадан согушка даярдануусу, дин таратуу үчүн барышкан сахабалардын өлүмү, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өлтүрүү үчүн жасалган аракеттер, мунафыктардын чыккынчылыктары, мына ушулардын баары ыймандуулардын ыйманын бекемдеди. Аллах Таала кыйынчылыкка сабыр кылган сахабаларга, аларга түшүнүксүз болгон иштердин баарын Кураан аркылуу түшүндүрүп берди. Бул иштердин баары Аллахтын каалоосу менен болгонун, анын артында жакшылыктардын бар экендигин сахабалар сезе алышты.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бирөөнүн аткарган эмгегин баалабастан калтырбайт эле. Жасаган эмгегине жараша сыйлык берип же дуба кылат эле. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мындай амалдары сахабалардын көңүлүн көтөрүү үчүн гана эмес, анын күчтүү

саясатчы экендигинен да кабар берет. Халидди өлтүрүп келген Абдуллахга Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) таягын белекке берди. Абдуллах үчүн бул өтө чоң сыйлык болду. Ал таякты кечке чейин көтөрүп жүрөт эле да кечинде көкүрөгүнө коюп жатат эле. Өлүмү жакындаган кезде балдарына, өлгөндө таякты кабырына кошо коюуну осуят кылат. Анын эмне кереги бар деп сурагандарга: «Кыяматта Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) таягын көрсөтүп, оо, Аллахтын элчиси, мынакей сенин таягың, эми мени Бейишке кирүүм үчүн шапаат кылгын (колдогун) деп айтамын» деп жооп берет. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аманат кылган таякты ушундай сактаган адамдары карап туруп, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аманат кылган динди кандай сактап жатам деп бир ойлонуп көрөлү!

Аллах Тааланын желдеттери бир гана периштелер эмес. Шамал, суу, от ошондой эле кыбыраган кумурскага чейин Аллахтын желдеттери. Аллах кааласа кумурска аркылуу зыян берип коёт. Кааласа курт аркылуу пайда берип коёт. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алты сахабасын алдап алып кетип, аларды каапырларга өткөрүп берген кезде, меккелик Сулафа аттуу аял Асимдин башын мага бергиле деп суранат. Анткени, мурдагы уруштардын биринде Аасим бул аялдын тууганын өлтүргөн болчу. Каапырлар Аасимдин башын кесип даярдап коюшат. Бирок, Аллах Таала бул ишти каалабады. Түн ичинде курттар чыгып башты күлгө айлантып жеп кетишти. Анан нөшөрлөп жамгыр жаады да күлүн да агызып кетти. Эртең менен башты таба албай калган каапырлар акылдары айран болуп кала беришти.

Ал эми Хубайбды болсо, арам айлары чыкканча Хааристин үй-бүлөсүнө туткун кылып берет. Өзүнүн мусулмандык адеби менен Хубайб аларга чоң тааси тийгизет. Кийинчерээк динди кабыл алган Хааристин кызы Маавия: «Хубайбдай жакшы туткунду көргөн эмесмин. Ал темир тордун ичинде отуруп алып Меккеден табылбоочу жүзүмдү жейт эле. Мен андан аны кайдан алганын сурасам, «Аллах Таала Бейиштин жүзүмүн берди» деп жооп берчү.

Анын жакшы сыпаттары мени динге киргизди» деп айтчу. Мусулман бир гана тили менен эмес, жүрүм-туруму менен да даават кылуусу керек. Тордун ичинде отуруп даават кылган Хубайбды эстеп, эркиндикте жүргөндө даават кылуунун унутпайлы.

Хубайб өлүм алдында «Аллахым булар менен өзүң эсептеш» деп дуба кылды. Умардын халифалык заманында Саид бин Амр, Куфа элине аким болуп дайындалат. Бирок, ал күнүнө өзүн жоготуп жатып калат эле. Андан эмне себептен мындай болосун деп сурашканда, ал: «мен мусулман боло элек кезимде, Хубайб деген адамды дарга асып жатканын карап турганмын. Ошондо ал дуба кылган болчу. Анын дубасынын кесепетинен ушундай ооруга калганмын» деп айтчу. Аллах Таала ыклас менен кылынган дубаны кабыл кылат. Дубага дароо жооп берет. Же анын ордуна бир жеңилдикти жиберет. Же Кыямат күнүнө сактап коёт. Демек, «Менин дубам кабыл болбоду» деп кайгырууга эч кандай себеп жок.

Пайда:

- ▶ Динди сактоо үчүн пенде кан-жанын да берүүгө даяр болуусу керек.
- ▶ Башкалар менен кеңешүү зарыл иш.
- ▶ Дубанын кабыл болуусунан үмүт үзбө.
- ▶ Кызга үйлөнүү жубанга үйлөнүүгө караганда жакшыраак.

Аңгек согушу

Ухуд согушунда жеңишке жетишкени менен Курайштар кербендерин ээн-эркин эки жакка жөнөтүүдөн чочулап калышты. Мурун Араб жарым аралында алардын гана доораны жүрүп турса, эми мусулмандар алар менен тең ата болуп калышты. Бийликти бүтүндөй алдырып жиберүүдөн корккон Курайш каапырлары мусулмандарды биротоло жок кылып жиберүүнү көздөп жүрүшкөн болчу. Ошол убакта Надр уруусунун жөөттөрү менен мусулмандардын ортосундагы келишимдин бузулуусу Курайштар үчүн көктөн издегени жерден табылгандай болду. Мадинанын жанынан өздөрүнө шериктеш уруулардын табылуусу мусулмандарга дагы бир жолу согуш жарыялоого түрткү болду.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабалар менен кеңешкенде ар түрдүү пикирлер айтылды. Аягында Мадинандан сыртка чыкпоого, аялдар жана балдар үчүн коркунучсуз орун даярдоого келишишти. Бул согуштагы эң негизги өзгөчөлүк шаарды айланга чуңкур казуу сунушу болду. Урушунун мындай ыкмасы арабдарда биринчи жолу колдонулуп жаткан болчу. Бул ыкманы Персиядан келген Салман Фарсий сунуш кылды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын сунушуна макул болду. Ошентип, шаарды айланга чуңкур казуу иши башталды. Казуу ишине чоң-кичине, кары-жаш, бай-кембагал дебей баары бирдей киришти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) биринчилерден болуп топурак-ташты чыгара баштады. Сахабалар бул чуңкурду согуш үчүн казып жаткандай маанайда эмес, өзгөчө бир көңүлдүү маанай менен казып жатышты. Акын Хассан ибни Сабит үнүн бийик көтөрүп:

Билбейт элек садаканы, намазды,

Эгер Аллах туура жолго салбаса.

Оо, Аллахым, кадамдарды бек кылгын,

Көрөлбаган душман бизди каптаса.

Колубузга курал албайт болчубуз,

Эгер душман өзү бизди атпаса - деп ырдап жатты. Анын артынан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- «Колубузга курал албайт болчубуз

Эгер душман өзү бизди атпаса» - деп кайталап жатты.

Мадинанын жери таштак эле. Анын үстүнө кыштын күнү аба суук болчу. Сахабалар ага карабастан аңгекти казууну уланта беришти. Бир жолу чуңкур ичинен чоң таш чыгып калды. Аны сындырууга канча аракет кылышпасын баары бир сындыра албай коюшту. Ошондо Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) колуна керкисин кармап аңгек ичине түшүп ташты ура баштады. Керилип туруп ташты урган Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Аллаху Акбар, Шам өлкөсүнүн ачкычтары менин колум берилди. Анын кызыл сарайларын көрүп турамын - деди. Экинчи жолу урганда:

- Аллаху Акбар, Персиянын ачкычтары да колум тийди. Анын аппак сарайларын көрүп турам - деди. Үчүнчү жолу урганда:

- Аллаху Акбар, Йемендин ачкычтарын да алдым. Анын сепилдеринин эшиктерин көрүп турам - деди. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул сөздөрү мусулмандар үчүн чоң сүйүнүч болуп калды. Ал эми мунафыктар бул сөздү укканда мусулмандарды шылдың кылып күлүштү.

Акыры чуңкур толук казылып бүттү. Аялдар менен балдарды тынч жерге жайгаштырышты. Эми душмандын келүүсүн күтүү гана калды.

Душмандар көп күттүрбөстөн эле келип калышты. Мадинаны жеңил эле колго алабыз деп келген каапырлар казылган аңды көрүп эмне кыларын билбей туруп калышты. Анткени, араб же-

ринде мындай аң биринчи жолу казылган болчу. Айласы кеткен каапырлар казылган аңды айлана чатырларын тигип, Мадинаны курчап туруп калышты. Душмандын саны абдан көп болчу. Курайштарга, Гатафан уруусунун арабдары жана Курайза уруусун жөөттөрү да кошулуп кетишкен эле. Курайза жөөттөрү Надр жөөттөрү сыяктуу эле мусулмандар менен тынчтык келишим түзгөн болчу. Надр жөөттөрү ал келишимди бузуп, Маинадан чыгарылган кезде, алар келишимди сактап ынтымакта жашап турган болчу. Качан гана Курайштар Мадинага каптап келишкенде, алар да келишимди бузуп, Курайштарга кошулуп кетишти. Бул окуя сахабалардын духун бир топ түшүрүп койду. Аллах Таала бул окуя тууралуу Куранда: *«Оо, ыйман келтиргендер. Аллахтын силерге жасаган жакшылыктарын эстегиле. Силерге аскерлер келген болчу. Ошондо аларга бороон жана силер көрбөгөн аскерлерди жибергенбиз. Аллах – эмне жасаганыңарды көрүүчү. Ошол убакта алар силердин өйдөңөрдөн да, төмөн жагыңардан да келген болчу. Көздөрүңөр жалтанып, жүрөктөрүңөр алкымыңарга жетип, Аллах тууралуу ар түрдүү ойлорду ойлодуңар»* деп баяндады. (Ахзаб, 9-10- аяттар). Үстүнөн келгендер Ахзаб, астынан келгендер Курайза, Аллахка жаман күмөн кылгандар мунафыктар, ал эми сыноого туш болгондор мусулмандар эле.

Ошентип, курчоонун жыйырма бешинчи күнү жата берүүдөн тажап, өз ара ыркы келише албай калган каапырлар чуңкурдан өтүүнүн айласын издей башташты. Чуңкурга биринчилерден болуп Амр бин Вад түштү. Амр коркууну жана жеңилүүнү билбеген баатыр эле. Ал кылычын булгалап:

- Мени менен чабышуучуңар барбы? – деп мусулмандарга кыйкыра баштады. Мусулмандар бир азга унчукпай калышты. Амр дагы кыйкырды. Бул жолу мусулмандарды коркокосуңар деп шылдыңдап да өттү. Анын шылдыңына чыдабай кеткен Али ордунан ыргап туруп:

- Оо, Аллахтын элчиси. Буга мен чыгамын – деди.

- Али, сен жөн отур, Амр бин Ваддын кандай баатыр эке-

нин билбейсиңби? - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Ал Амр болсо мен Алимин – деди Али өз оюн бербей. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны андан ары тосподу:

- Мына менин кылычымды ал - деди ага кылычын сунуп. Анан колун асманга созуп:

- Оо, Аллахым, Бадрда Абу Убайданы алдың, Ухудда Хамзаны алдың. Эми мени жалгыз калтыра көрбө. Алиге күч-кубат бергин - деп дуба кылды.

Али, Амрдын жанына басып барды. Алинин келгенине ичи чыкпаган Амр:

- Эй балакай, сенин атаң менин досум эле, сени өлтүрүүгө колум барбай турат. Сенден улуурагы жок беле – деди теңсинбей. Анын сөзүнө териге түшкөн Али:

- Бирок менин колум сени өлтүргүсү келип турат – деди. Анан сөзүн улап:

- Же келме келтирип мусулман бол, же жөн гана үйүнө кетип кал, эгер бул экөөсүнө макул болбосоң, анда өлүмгө даярдана бер – деди. Алинин айткандары Амрдын жинин козгоп жиберди. Ал арстандай атырылып Алиге кол сала баштады. Бирок Али да коркуп калган жок. Эки баатыр, эки көк жалдын тирешүүсүн эки кол эки жактан карап, чыдамсыздык менен жеңишти күтүп турушту. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Аллахым ага күч-кубат бер, Аллахым ага күч-кубат бер - деп дуба кылып жатты. Бир канча убакыттан кийин аңгектен:

- Аллаху акбар, Аллаху Акбар! – деп кыйкырган Алинин үнү жаңырды.

- Анын башын каапырларга ыргытып жибер, алар коркуп калышсын – деп кыйкырып жатышты сахабалар.

Бул жекеме-жекеде үч каапыр өлдү. Ал эми мусулмандардан алтоо шейит болду. Түн кирип айлананы караңгылык каптады. Буга чейин акырын согуп турган шамал улам катуулай баштады. Бир убакта шамал кара бороонго айланып кетти. Кум-топуракты сапырылткан бороон каапырлардын чатырларын түп ордунан жулуп кетип жатты. Ар кайсы жерге үйүлгөн каапырлар жер кучактап жата калып жандарын араң алып калышты. Эртең менен шамал басылып, айлана тынчып калды. Кумга көмүлгөн каапырлар ордуларынан туруп, бир жерге чогулуп келишти. Бүгүн алар аңгектен өтүп согуш баштамакчы болуп сүйлөшүшкөн эле. Бирок, убадалашкан жерге Курайзанын жөөттөрү келишкен жок. Алардын келбегенин көрүп, Абу Суфяндын кечөө күнкү шек саноосу дагы күчөдү. Анткени кечеги күнү Нуаым аттуу бир адам келип Абу Суфянга: «Курайза жөөттөрү мусулмандарга каршы чыгып алышканына өкүнүп жатышат. Алар Курайштар кеткен соң мусулмандар бизди кайра кыйратып коюшу мүмкүн деп коркушууда. Ошол себептен Курайштардан бир канча адамды туткун кылып мусулмандарга кармап берели да, күнөөбүздү жууялу деп атышат» деген кабарды айтат. Абу Суфян бул адамга анча деле ишенген эмес болчу. Бирок, көп өтпөй Курайзадан адамдар келип, «Силерден бар канча адам биз менен бирге болсун, биз алардан согушуу ыкмасын үйрөнөлү» дешти. Шеги күчөгөн Абу Суфян эч кимди бербей койгон болчу. Эми ошол шектенүүсү дагы күчөп отурат. Жөөттөрдүн жардамысыз мусулмандарды жеңе албасына анын көзү жетип эле турган болчу. Эмнеси болсо да жолдоштору менен бир кеңешип көрүүнү чечти.

* * *

Шамал басылып айлана тынчый түшкөн убакта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Ким каапырлардын абалын көрүп, мага айтып келсе, мени менен Кыяматта бирге болот - деди. Сахабалардын эч кимиси унчуккан жок. Чындыгында ачыктан ачык душмандарга баруу кор-

кунучтуу эле. Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Ким каапырлардын абалын көрүп, мага айтып келсе, Кыяматта мени менен бирге болот - деп дагы кайталады. Дагы эле эч ким унчуккан жок. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүнчү жолу дагы айтты. Эч ким унчукпаган соң:

- Хузайфа сен барып келгин - деп Хузайфаны карады. Хузайфа акырын турду да каапырларды көздөй жөнөдү. Аңгектен акырын чыккан Хузайфа жөрмөлөп каапырлардын жанына чейин барды да, акырын туруп аларга аралашып кетти. Дал ушул учурда Абу Суфян Курайштарды кеңешүүгө чакырып жаткан. Курайштар чогулуп келип отура башташты. Хузайфа да алар менен чогулушка отурду. Сөзүн жаңы баштаган Абу Суфян бир нерседен шектенгенсип эки жагын каранып:

- Араңарда Мухаммаддын адамдары жокпу? – деп сурады да:
- Ар бириң жаныңдагынан ким экенин сурап чыккыла – деди. Хузайфа эмне кыларын билбей бир азга селейе түштү да анан дароо оң тарабына карап:

- Сен кимсиң? - деп сурады.

- Амр бин Аасимин, – деди тиги.

- Сен кимсиң? – деди Хузайфа эми сол жагына карап.

- Мен Муавия бин Абу Суфянмын, – деди тиги. Ушул амалы менен Хузайфа бир коркунучтан кутулуп кетти. Андан ары Курайштардын кеңешине толук күбө болду. Курайштар түнкү болгон шамалдан абдан кыйналып турушкан болчу. Курайза жөөттөрүнүн чыккынчылыгы ага кошумча болуп, эч кимиси согушууну каалабады.

- Анда биз кеттик, – деди Абу Суфян, - биздин өз үйүбүз бар, жөөттөрдүн сазайын мусулмандар берсин.

Каапырлардын согуш талаасынан кетүүгө камынганын көргөн

Хузайфа акырындап алардан алыстап, аңгекке түштү да, мусулмандарга карай жол тартты. Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип, болгон окуяны төкпөй-чачпай айтып берди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) адатынча ага өзүнүн белегин берди. Бул жолу Хузайфга үстүндөгү көйнөгүн кийгизди.

* * *

Курайштар Мадинага кирүүдөн үмүтүн үзүп кетип калышты. Анткени менен бул согуштун негизги демилгечиси болгон Курайза жөөттөрү жакын жерде жашап турушкан. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын мындан аркы жашоосу үчүн кайрадан келишимдерди түзүүнү туура көрүп, аларга элчилерди жиберди. Бирок, алар мусулмандар менен экинчи жолу келишим түзүүдөн баш тартышты. Ушул убакта Аллах Тааладан жөөттөрдү өлтүрүүгө уруксат берген аят түштү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларын шашылыш чогултту да:

- Аср намазын Курайзанын жеринде окуйбуз - деп согушка бат аттанууга чакырды. Мусулмандар үч миң аскер анын ичинде отуз атчан болуп урушка жөнөп кетишти. Курайза жөөттөрүн жыйырма беш күн курчап жатышты. Курчоодо жата берүүнүн акыры өлүм экенин сезишкен жөөттөр акыры согушууга чыгышты. Согуш төрт жүзгө жакын жөөттүн өлүмү менен коштолуп, алардын толук жеңилүүсү менен аяктады. Бул согушта, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дагы бир баатыр жигит Саьддан ажырады. Денеси бүтүндөй канга боёлгон Саьдды карап, көз жашын агызып отурган Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

«Саьд өлгөндө Аллахтын аршы титиреди. Ага жаназа окуу үчүн жетимиш миң периште түштү» - деди.

Үлгү: Тарыхта «Аңгек» согушу деп аталып калган бул согуш мусулмандардын жеңиши менен аяктады. А бул жеңиш жарым аралда мусулмандарды эч ким жеңе албастыгын далилдеди. Согуштун башы Аңгекти казуу менен башталды. Казуу иши жүрүп жатканда, Аллах Таала, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дагы бир муъжизасын көрсөттү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эч ким сындыра албаган ташты ар бир урган сайын Араб жарым аралынан сыртта турган чоң өлкөлөрдүн мусулмандардын колуна өтүүсү жөнүндө айтты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үч жолу уруу менен таш талкаланды. Бул жөн эле таштын талкалануусу эмес, ошол үч өлкөнүн жеңилүүсү эле. Бул окуяга мусулмандар кубанышты. Ал эми мунаафыктар болсо: «Бир чуңкурду каза алышпай жатып, каяктагы өлкөлөрдү басып алууну самашат» деп мусулмандарды шылдыңдашты.

Бул согушта аялдарга да үлгү болуучу чоң окуя болду. Аялдар менен балдарды өзүнчө жайгаштырып, аларга душмандын келүү коркунучу жок деп эсептеген мусулмандар аларды кароосуз таштап коюшкан эле. Мусулмандар Курайштарды тосуп жаткан мезгилде Курайзанын бир канча аскерлери аялдар жайгашкан жерге жашыруун жакындап келишет. Бул жерде эркектердин бар жогун билип келүү үчүн бир жөөт акырын тосмого жакындап келет. Ошол убакта тосмонун алдында Саффия бинту Абдулмутолиб турган болчу. Аялдын жалгыз турганын көргөн каапыр ага жакындай баштайт. Саффия аялдарды көздөй качып жөнөдү. Каапыр анын артынан кубалады. Эми мына артынан жетейин дегенде буту тайгаланган каапыр жыгылып кетти. Ушул убакытты колдон чыгарбаган Саффия аны колундагы темири менен чаап калды. Ошентип, аны бир канча жолу чаап өлтүргөн София дем алып отуруп калды. Ошол убакта алардын табышын уккан Умму Зубайр деген аял келди. Өлүп жаткан каапырды көргөн Умму Зубайр, анын башын кесип жөөттөр тарапка ыргытып жиберүүнү сунуштады. Антпесе, алар мунун артынан дагы келүүсү мүмкүн эле. София каапырдын башын дал анын шериктеринин алдына

ыргытты. Аны көргөн жөөттөр «Бул жерде эркек кароолчулар бар турбайбы» дешип артына кайтып кетишти.

Аңгек согушундагы дагы бир үлгүлүү сабак, Хузайфанын зиректиги. Абу Суфян, ар бириңер жаныңардагы адамдын ким экенин сурагыла дегенде, Хузайфа элден озунуп оң жана сол тарабындагы адамдарды сурай калуу менен чоң балээден кутулуп кетти. Анын оң тарабында отурган Амр бин Ааси мусулман болуп динди кабыл кылгандан кийин, ошол окуяны эстеген сайын каткырып күлүп:

- Хузайфа мени ушинтип алдаган – деп айтып калчу.

Аллах Таала «Аңгек» согушунда эки нерсе аркылуу мусулмандарга жардам берди.

Биринчи: Нуаым аттуу кишинин амалы менен. Нуаым өзү Ашжан деген уруудан болчу. Бул уруудан динди кабыл кылган жагыз гана Нуаым эле. Ал алгач Курайзанын башчыларына барып:

- Курайштар силерди таштап кеткени жатышат. Эгер алар силерди таштап кетсе, мусулмандар силерди кыйратып салат. Ошондуктан, Курайштардын бир канча адамын алдап алгыла да, Мусулмандарга туткун кылап берип, күнөөңөрдү жуугула – дейт. Андан кийин Курайштарга келип:

- Курайза силерге кошулуудан баш тартып, мусулмандарга кошулганы жатат. Силерден бир канча адамды аларга туткун кылып берүүнү сүйлөшүп жатышат. Эгер ишенбесеңер, анда күтүп тургула. Алар силерден адамдарды сурап келишет – деп кетип калды. Айткандай эле Курайзанын адамдары келип Абу Суфян-дан Курайштардан бир канча адам берүүнү суранат. Ошондо Абу Суфян булардын арам ойдо экенине ишенет. Мына ушул окуя бул эки чоң күчтүн бири-биринен ажыроосуна себеп болду жана бул ажырымдын негизинде экөөсү тең жеңишке жете алган жок.

Экинчи: Түн ичинде болгон катуу шамал менен. Түнкү шамал Курайштардын ансыз да үзүлөйүн деп араң турган үмүтүн

биротоло үздү. Анткени жыйырма күндөн ашуун талаада жатып чарчап калган аскерлер үчүн бул шамал абдан катуу азап болду. Аллах Таала бул жөнүндө: *«Эй, ыйман келтиргендер. Аллахтын силерге жасаган жакшылыктарын эстегиле. Силерге аскерлер келген болчу. Ошондо аларга бороон жана силер көрбөгөн аскерлерди жибергенбиз. Аллах – эмне жасаганыңарды көрүүчү»* деген аятты түшүрдү. (Ахзаб, 9-аят).

Пайда:

- ▶ Ар бир иште тажрыйбалуу адамдын сөзүн угууга аракет кыл. Анткени, ал бул иштин жакшы-жаманын сенден артыгараак билет. Персиялык Салмандын каздырган «аңгеги» мусулмандар үчүн чоң жардамчы болгонун эсиңе сакта.
- ▶ Аллахтын жардамы ар түрдүү жолдор менен келе берет. Мисалы: Нуайым сыяктуу адам аркылуу же шамал сыяктуу табигый күчтөр менен.
- ▶ Динге кызмат кылуу бир гана эркектерге тиешелүү эмес. Аялдар да колуна келген кызматы менен динди сактоого тийиш. Умму Зубайр жана Саффия бинту Абдулмуттолиб сыяктуу мусулман аялдар, диндин бизге чейин жетүүсүн себепкер болушкан.
- ▶ Мусулман адам «караңгыдан жол тапкан» зирек болуусу керек. Зиректик, Хузайфаны куткарып калгандай, кыйынчылыктан чыгып кетүүңө себеп болот.
- ▶ Кураан бир гана өлүк чыккан жерде окула турган китеп эмес. Анын ичинде Ахзаб сүрөсү сыяктуу терең тарыхты камтыган манилүү сабактар бар. Ошондуктан Кураанды көбүрөөк окугун.

Ифк окуясы (жалаа жабуу)

Мусулмандарга болгон душмандык бир гана согушуу жолу менен чектелип калган жок. Мадинадагы мунафыктар мусулмандарга ар түрдүү моралдык зыяндарын көрсөтүп турушкан. Мунафыктар Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кутба кылган мезгилде, анын жанына келип отурушуп, аны урматтап-сыйлаган киши болуп сөзүн кунт коюу менен угушат эле. Качан гана мусулмандардан алыстагандан кийин алар жөнүндө жаман сөздөрүн тарата башташчу. Мындай мунафыктардын саны жети жүзгө жетип калган болчу. Ухуд согушунда, Абдуллах бин Салул деген мунафыктардын бири үч жүз аскерди ээрчитип согушка катышпастан кетип калат. Кийин, ага ансарлардын бирөөсү:

- Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) барып жолуккун. Ал сага Аллахтан кечирим сурайт – десе, ал:

- Мен анын кечиримине муктаж эмесмин – деп жооп берет. Айрыкча, Аңгек согушунан кийин мусулмандарды согушуу жолу менен жеңе албасын түшүнгөн мунафыктар, мурдагыдан да катуу каршылыктарын көрсөтө башташты. Бир жолу ансарлардын бири менен мухажирлердин бири кудукту талаша кетишет. Ал жерге ансарлар менен мухажирлер чогулушат. Ушул убактан пайдаланган мунафыктардын кээ бири: бул кудук ансарларга тиешелүү деп кыйкырса, кээ бирлери мухажирлерге тиешелүү деп кыйкырышат. Ансарларга мухажирлерди, мухажирлерге ансарларды жамандаган мунафыктардын бузукулугунун айынан эки элдин ортосунда бир аз келишпестик пайда болот. Бул окуяны уккан кезде Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ачуусу келип, жүзү кызарып кетти. Анан дароо аларга чыгып:

- Мен силердин жаныңарда турсам, силер караңгылык дооруңарга кайтасыңарбы?! Андайды таштагыла, ал кыйроого алып барат, - деди. Бул окуяны кызытуу үчүн Абдуллах бин Салул ансарларга барып:

- Бул келгиндер бизди өз жерибизде кордоп жатышса унчупай отура бересиңерби – дейт. Бирок анын сөзүнө эч ким деле көңүл бурбайт. Качан бул сөздү Умар укканда, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) барып:

- Оо, Аллахтын элчиси, мага уруксат бер, анын башын кыя чабайын – дейт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- «Мухаммад өз сахабаларын өлтүрө баштады» деген сөздүн чыгуусун каалайсыңбы? - деп уруксат бербей коёт.

Ушул арада мусулмандар Мадинага жакын жерде турушкан Мусталак уруусу менен согушууга аттанышат. Анткени, булар Мадинаны кокустан басып кирүүгө даярдык көрүп жаткан болчу. Алардын ушундай ишке даярданып жатканын уккан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Зайидди тыңчы кылып аларга жиберет. Зайид алардын чындап эле даярдык көрүп жатканын айтып келет.

Бул согуш анча деле оор болгон жок. Мусулмандардан корккон кээ бир аскер башчылар жөн эле багынып беришти. Калгандары бат эле жеңилүүгө дуушар болду. Согуш анчалык маанилүү болбогону менен тарыхта сакталып калды. Анткени, ушул согуштан кайтып келе жаткан мезгилде «Ифк» (жалаа жабуу) окуясы болгон.

* * *

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) баш болгон сахабалар Мадинага кайтып келе жатышты. Мадинага жакындап калган мезгилде баары эс алууга токтошту. Булардын арасында Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жубайы Аиша энебиз да бар болчу. Караңгы кирип баары эс алууга жатышты. Түн бейпил болду. Жол жүрүп чарчаган сахабалар таттуу уйкуга чөмүлүштү. Эртең менен азан чакырылып, намаз окулган соң кайрадан сапарларын улантышты. Дал ушул

учурда, өз кажети үчүн алыска басып кеткен Аиша энебиз моюнунда тагынып жүргөн мончогу түшүрүп алып, аны издеп калды. Мончок эжесиники болчу. Аманатка бекем турган аял же таштап кете албай, же таба албай бир канча убакыт буйдалып калды. Ал эми сахабалар Аиша энебизди, төөсүнүн комунда болсо керек дешип жетелеп кете беришти. Ал убакта аялдар төө үстүнө коюлган комдун (кабина) ичинде отурушчу. Аларды эч ким сыртынан көрө албайт эле. Ошентип, Аиша энебиз ээн талаа, эрме чөлдө өзү жалгыз калып калды. Бир канча убакыт өткөн соң алыстан бир төөчөн адам чыкты. Ал талаада жалгыз отурган караанды көрүп, бурулуп келди. Бул киши, Бадр согушуна катышкан Сафван бин Муьтал деген сахаба экен. Жакындап келген Сафван Аиша энебизди тааныды. Анткени, хижаб парз болгонго чейин аны көрүп жүргөн эле. Ал Аиша энебиздин жанына келип, төөсүн чөктүрдү да:

- Инаа лилЛаахи, ва иннааилайхи роожийуун (баарыбыз Аллахка таандыкпыз жана Ага кайтабыз) – деп күбүрөнүп койду да артын карап туруп калды. Салам да айткан жок, сүйлөгөн да жок. Аиша энебиз төөгө мингенден кийин гана акырын келип төөнү жетелеп жөнөдү. Алар Мадинага жакындап калган кезде, аларды муунафыктардын кээ бирөөлөрү көрүп калган болчу. Бузукулуктун баары мына ушунан башталды. Мусулмандарга кантип зыян келтирүүнүн жолун таппай турган мунафыктарга бул окуя абдан жакшы шылтоо болду. Алар Пайгамбардын аялы жаман жолдо жүрөт деп доомат кылып, Аиша энебизге жалгандан жалаа жаба башташты. Бул сөз Мадинага бат эле таркап кетти. Аны укканда Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) катуу кайгыга чөмүлдү. Бирок, Аллахтын каалоосу менен катуу ооруп төшөккө жатып калган Аиша энебиз бул кабарды али уга элек болчу.

Бир айдан бери төшөктө жаткан Аиша энебиз бир аз айыгып, Умму Мустах деген аял менен Мадинанын чекесине эс алып келүү үчүн барат. Умму Мустах ыймандуу аял эле. Анын баласы Мустах дагы ыймандуу, Бадр согушуна катышкан жигит эле. Бир

убакта Умму Мустах: «Мустах бактысыз болсун» деп баласын каргап калды. Арабтарда бактысыз болсун деп душманына гана каргыш айтчу. Умму Мустахтын баласын ушинтип карганына таң калган Ааиша энебиз:

- Ыймандуу балаңды эмне үчүн минтип каргап жатасың? – деп сурады.

- Сен анын эмне дегенин билбейсиңби?

- Жок, ал эмне дептир?

- Ал жана ага окшогондор сенин абийириңе доо кетирип атышат. Алар сени менен Сафванга жалаа жабып жатышат – деди. Аиша энебиз уккан кулагына ишенбей бир аз туруп калды да, анан эсинен танып жыгылып кетти. Аны үйгө көтөрүп келип жаткызышты. Ушул күндөн баштап Аиша энебиздин башына кайгы түштү. Көзүнөн аккан жаштан улам жаздыгы суу болду. Аны менен бирге атасы Абу Бакр да энеси да кайгыга батышты.

Бул окуяга Мадинанын элдери төрт түрдүү көз карашта болушту. Биринчилери туура да, туура эмес да дешкен жок. Алар унчукпастан окуянын аягы эмне менен бүтөөрүн күтүп жатышты. Экинчилери бул жалаага такыр ишенишкен жок. Булардын катарында Абу Аюб менен анын аялы да бар эле. Бул жалааны укканда аялы Абу Аюбдан сурады:

- Сен Аиша жөнүндөгү сөздү уктунбу?

- Ооба, бирок ал жалган. Эгер сен анын ордунда болсоң ушундай ишке барат белең?

- Аллахка ант ичип айтам, мындайга бармак эмесмин.

- Андай болсо, Аиша сага караганда такыба да.

- Ооба, А сен эгер Сафвандын ордунда болсоң Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) урматын ушинтип сындырмак белең? – эми аялы сурады.

- Аллахка ант ичем, мындай кылмак эмесмин – деди Абу Аюб.

- Мен Аишанын ордунда болсом да андай ишке бармак эмесмин. Ал эми Ааиша менден жакшыраак, Софван болсо сенден жакшыраак – деди аялы жалаанын жалган экенин ырастап.

Үчүнчүлөрү анын жалган экенине да чын экенине да көңүл бурбастан эле эл ичине тарата беришти.

Төртүнчүлөрү болсо, бул жалааны атайын ойлоп табышкан мунафыктар эле.

Бул күндөр Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүн, мусулмандар үчүн айрыкча Абу Бакрдын үй-бүлөсү үчүн оор сыноо болду. Абу Бакр менен аялынын көз жаштары такыр тыйылбай калды. Софван болсо «Мен караңгылык доордо да, мусулмандык доордо да аялдын бетине тике караган эмесмин» деп какшаганы менен ага көпчүлүктөр ишене албай жатышты.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Ааишанын актыгын далил кылуу максатында бир канча адамдардан ал жөнүндө сурап көрүүнү чечти. Эң биринчи Умму Айманга барып:

- Аиша жөнүндө болуп жаткан сөздү уктунбу? - деп сурады.

- Ооба, – деди тиги.

- Сен ага эмне дейсиң?

- Аллахка ант ичем, мен андан жакшылыктан башка эч нерсени көргөн эмесмин.

Андан кийин аялы Зайнабдан ушул эле суроону сурады. Ал дагы Умму Айман сыяктуу жооп берди. Усаама бин Зайдга барды, Алиге барды. Алардын баарынан ушул жоопту алды. Анан Умарга барып сурады:

- Аиша тууралуу уктунбу, ага сен эмне дейсиң?

- Уктум, оо, Аллахтын элчиси сени ага ким үйлөндүргөн – деп кайра сурады Умар.

- Аллах Таала үйлөндүргөн – деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Анан, Аллах Таала сени уят кылмак беле – деди Умар. Булардын баарынын сөзүн уккан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир күнү минбарга чыгып:

- Оо, адамдар. Менин үй-бүлөөмө бирөөлөр жалаа жабып, мага зыян берди. Мен аялымдан жакшылыктан башка нерсени күтпөймүн. Буга адамдар да күбө болушту. Менин укугумду тебе-леген адамдын ким экенин айткыла» - деди. Авс уруусунун башчысы туруп:

- Эгер ал биздин уруудан болсо, башын кыя чабабыз, эгер Хазраждан болсо бизге буйрук бер анын да башын кесип алалы – деди. Хазраждын башчысы анын сөзүн териге түштү. Ортодо бири-бирине болгон келишпестик сөздөр айтыла баштады. Алардын ызы-чуусуна көңүлү чөккөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Мен силердин араңарда турсам да караңгылык доордогу амалыңарды кыласыңар. Үйүңөргө таркагыла - деп минбардан түшүп кетти.

Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Абу Бакрыдын үйүнө барып, Аиша энебиздин жанына отуруп, келме келтирип, Аллахка мактоо айткандан кийин:

- Аиша эгер сен таза болсоң, Аллах жакында сени таза экениңди билдирет. Эгер күнөөгө барган болсоң, анда Аллахка тооба кыл, Аллах тообаларды кабыл кылат - деди. Ыйлай берип өпкөсү көөп калган Аиша энебиз атасына:

- Аллахтын элчисине жооп берип коюңузчу – деп суранды. Көздөрү кызара шишиген Абу Бакр:

- Мен ага эмне деп айтарымды билбеймин – деди. Аиша энебиз энесинен суранды. Ал дагы баш тартты. Акыры бар күч-кубатын жыйнап, ыйын токтотту да:

- Бул жалааны угуп ишенип алдыңар, мен эми тазамын де-

сем ишенбейсиңер. Өзүм барбаган жаман нерсени аткардым десем ишенесиңер. Өзүм үчүн да силер үчүн да Юсуфтуң атасынын «Жакшы сабыр кыл, Аллах Өзү жардам берүүчү» деген сөзүн гана үлгү кылам – деди да, төшөгүнө барып Аллахка дуба кыла баштады. Абу Бакр да, энеси да ыйлап отурду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) болсо ордуна козголбостон отуруп калды. Дал ошол учурда Аллах тарабынан вахий келди. Асмандан вахий келгенде Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) денеси оорлошуп, жерди таяна түштү. Маңдайынан чыпылдап тер чыгып кетти. Ага вахий келгенин үйдөгүлөрдүн баары билишти. Үй ичин өлүү жымжырттык каптады. Баарынын күткөнү бир гана нерсе. Адамдар айткан нерсе туура болуп калбагай эле деп коркконунан жаны бир жерге жай албай калган Абу Бакр менен аялынын эки көзү Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өтүп турду. Бир гана Аиша энебиз эч нерсе болбогондой көңүлү тынч отурду. Бир убакта маңдай терин сүрткөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жылмайып:

- Сүйүнчү оо, Аиша. Аллах Таала жети кабат асмандын үстүнөн сен таза экениңди жарыя кылды - деди. Кайгы-капага толуп турган үй ичи шаңга бөлөнө түштү. Кайгынын көз жашы куюлуп жаткан көздөрдөн кубанычтын көз жашы ага баштады. Кубанычы койнуна батпаган Абу Бакр:

- Кызым тур, Аллахтын элчисине мактоо (ырахмат) айткын – деди. Өзүнүн ак экендигин акыры далилдеген Аиша чечкиндүүлүк менен:

- Жок, мен Аллахтын элчисине да, силерге да, мактоо айтпаймын. Бир гана жети кабат асмандын үстүндө туруп менин тазалыгымды далилдеген Аллахка мактоо айтамын – деди. Аллах Таала бул күнү: *«Аны укканыңарда момун эркек менен момун аялдар дилдеринде жакшылыкты гана ойлоп: «Бул анык жалаа» - дешсе (өздөрүнө жакшы болмок). Алар ага төрт күбө келтирүүсү керек болчу. Албетте, алар күбө келтире алышкан жок. Мына ушу-*

лар – Аллахтын алдында жалганчы болгондор. Эгер силерге бул дүйнө менен акыретте Аллахтын жакшылыгы, ырайымдуулугу болбогондо, албетте жалган жалаа жапканыңардын айынан зор азапка дуушар болмоксуңар. Ошол убакта өзүңөр билбеген нерсени (жалааны) оозеки жайылтып, ага жеңил карадыңар. Ал (жалаа жабуу) Аллахтын алдында чоң күнөө. Аны угуп жаткан кезде: «Мындайды биздин айтуубузга болбойт. Оо, Аллах, Сени аруулайбыз. Бул чоң жалаа» дебедиңер беле. Эгер момун болсоңор, анда Аллах мындайды эч качан кайталабооңорду эскертет. Аллах силерге аяттарын ачык баян кылууда. Анткени, Аллах – Билүүчү, Даанышман. Чындыгында, ушундай момундардын ичинде чагымчылык, жалаа таркалуусун жактыргандарга дүйнөдө да, акыретте да оорутуучу азап бар. Аллах билет, силер билбейсиңер. Эгер силерге Аллахтын жакшылыгы, ырайымдуулугу болбогондо...(катуу жазаланмаксыңар). Чындыгында, Аллах – Боорукер, Мээримдүү» деген аяттарды түшүрдү. (Нур, 12-21-аяттар).

Бул аяттар түшкөндөн кийин Абу Бакр «мунафыктардын айтканына ишенип сөз тараткан Мустахты бүгүндөн кийин жакшы көрбөймүн» деп ачууланды. Ошондо Аллах Таала: «Силерден кеңчилик, молчулукка ээ болгондор, жакындарына, карым-мускиндерге, Аллах жолунда көчкөндөргө Аллах жолунда (бир нерсени) бербөөгө ант ичпесин. Кечиришкиле жана элдешикеле. Аллахтын силерди кечируусун каалабайсыңарбы. Аллах – Кечиримдүү, Боорукер» деген аятты түшүрдү. (Нур, 22-аят). Ал эми, бул жалааны чыгарган Абдуллах бин Салул жөнүндө: «Чындыгында, абийирдүү, ак ниеттүү момун аялдарга жалаа жапкандар – бул дүйнө да, акыретте да каргышка калышат. Албетте, алар үчүн чоң азап бар. Кыямат күнү алардын тилдери, колдору жана буттары эмне иш кылгандарына күбө болушат. Ошол күнү Аллах аларга ылайыктуу жазасын толук берет. Анткени, алар Аллахтын ачык Акыйкат экенин (бар экенин) билишет» деген аяттарды түшүрдү. (Нур, 23-25-аяттары).

Үлгү: Курал менен согушуу аркылуу мусулмандарды жеңүү мүмкүн эмес экенин сезген мунафыктар ар түрдүү айла-амалдыр менен динге зыянын тийгизе башташты. Чындыгында, дин адамга руханий күч берип турат. Анткени, ал бир гана бул жашоонун көйгөйлөрүн чечүүчү эмес, эки дүйнө бактысын өз ичине камтып турат. Түбөлүктүү жашоонун бар экенине ишенип турган ыйманды курал же күч менен кайтаруу мүмкүн эмес. Ошондуктан ыймандуу сахабалар динди бизге чейин сактап бере алышты.

Мунафыктык бул өтө коркунучтуу. «Өздөн чыккан жат, өзөктө күйгөн өрт» деп бекеринен айтылган эмес. Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайштар жана жөөттөргө караганда, мунафыктар көбүрөөк зыян беришкен. Мунафыктардын тозоктун эң түпкүрүндө болуусу да бекеринен эмес. Ошондуктан ар бир мусулман мунафыктардын сыпаттарын алып жүрүүдөн сактануусу керек.

Ифк окуясы бир гана Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) же сахабаларга болгон сыноо эмес. Бул окуяда ар бир мусулман үлгү алуучу сабактар бар. Абу Бакр баш болгон мусулмандардын кайгысы, мындай ишке баруунун канчалык оор күнөө экенин далилдеп турат. Аиша энебизди мисал кылган Аллах Тааланыны бул сыноосу баардык мусулман аялдары үчүн үлгү. Жалган жалаа, анын айынан жаман аттуу болуу, кыйынчылык, ага сабыр кылуу, аягында булар үчүн бериле турган сыйлык, мына ушулардын баары Ифк окуясы деген ат менен тарых барактарында жазылып, бизге сабак болуп калды. Жалган жалааны Аллах Таала Өзү жокко чыгарды. Аиша энебиз айтат: «Аллах Таала Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) түш аркылуу аян берет го деп күтүп жүргөнмүн. Бирок Аллах Таала түш эмес, түздөн-түз вахий менен кабар берди».

Пайда:

- ▶ Адамдардын жалаасына төрт күбө болмоюнча ишенүүгө болбойт.
- ▶ Адамдарга жаман күмөн саноодон сак бол.
- ▶ Кимдир бирөө сага экинчи бирөөнү жамандай баштаса андан батыраак алыстап кет. Анткени, ал эртең сени да бирөөгө жамандоого жөндөмдүү.
- ▶ Башкалардын айыбын жашырсаң, Аллах сенин айыбыңды жашырат.
- ▶ Пендеден коркуу сезимин чыгарып, Аллахтан коркуу сезимин жүрөгүңө киргиз.

Худайбия келишими

Хижранын алтынчы жылы башталды. Бир канча жолу жеңилүү ызасын таркан Курайштар мусулмандарга анчалык душмандык кыла албай калышты. Мадинанын айланасындагы уруулар болсо, мусулмандарга душмандык кылуудан пайда чыкпасына көзү жетип өз оокаттары менен алек болушту. Мадина тынчтыкка бөлөнүп, шаарды бейпилдик курчады. Бирок, бул пайгамбар милдетин аткарып койду деген сөз эмес эле. Пайгамбарлыктын негизги милдети жер бетин тарбиялоо болчу. Ошондуктан, мусулмандар намаз окуп, орозо кармап Мадинада камалып жата берүүгө болбойт эле. Сыртка чыгуу үчүн баягы эле согушка кайрылууга туура келет. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алдында эки жол турду. Биринчиси, Курайштар менен кайра согушуу. Экинчиси, тынчтык жолу менен аларды колго алуу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тынчтык жолун тандап алды. Сахабалар Курайштардан

көргөн азаптарын али унута элек болушса дагы, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тандоосуна макул болушту. Анткени, алар өч алуучулар эмес, дин таратуучулар экенин жакшы билишет эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аллах Тааланын түшүндө берген аяны боюнча Меккеге умра кылуу үчүн барышарын жарыя кылды.

Умрага баруу үчүн арам айларын тандап алышты. Умра үчүн баруучу сахабалардын саны бир миң төрт жүз болду. Алар алты жыл мурун кеткен ата мекендерин бир көрүүнү самап, сагыныч-кусалыгы ашып-ташкан мухажирлер, ошондой эле көптөн бери Каабаны зыярат кыла албай арманда жүргөн ансарлар эле. Согушуу үчүн эме, тынчтык үчүн бара жаткан сахабалар куралсыз аттанышты. Андан сырткары курбандык чалуучу төөлөрүн да айдап алышты. Ушунун баары алардын тынчтыкты каалап бара жатканынан кабар берип турду.

Ал эми Курайштар дин иштерин жогору баалашат эле. Каабаны зыярат кылуу үчүн келген адамдарды киргизбей коюу алардын аброюна шек келтирүүсү мүмкүн. Курайштардын алдында үч жол турду. Биринчи, мусулмандарды Меккеге киргизбей коюу. Эгер Курайштар мусулмандарды киргизбей койсо, башка уруулардын алдында аброю түшөт. Анткени, буга чейин Каабаны зыярат кылуудун тосот деген түшүнүк болгон эмес. Экинчиси, аларды Меккеге киргизүү. Эгер мусулмандарды киргизип жиберсе, башка уруулар булардын ортосундагы согуш бүтүптүр деп ойлоп калуусу мүмкүн. Анда, бул дагы мусулмандардын пайдасына чечилип калуусу мүмкүн. Үчүнчүсү, киргизүүдөн баш тартып, бирок келишимге макул болуу. Мындай кылганда да мусулмандар бир ийгиликке жетип калуусу толук мүмкүн. Ушундай жарга такалган Курайштар, өз ара сүйлөшүп, бул үч жолдон башка айланы колдонмок болушту. Алар, Халид бин Валиддин башчылыгында эки жүз атчан аскерин мусулмандардын алдынан тосуп чыгуу үчүн жөнөттү. Аларды Меккеге жакындатпай тосуп чыгуу менен, башка урууларга мусулмандар согушуу үчүн келди деп доомат кылууга болот эле. Бирок, Курайштардын бул айлакерлиги ишке ашпай

калды. Курайштардын аскерлери тосуп келе жатат деген кабарды уккан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабалары менен кеңешип, аларга жолукпастан өтүп кете турган башка жол менен сапарын улады. Албетте, бул жолду басып өтүү абдан оор эле. Бирок, динди жайылтуу үчүн азыр тынчтыкты сактоо зарыл эле. Тоо аркылуу өткөн бул жолдогу кудуктар кумга толуп, суу чыкпай калган экен. Сахабалар суусап кыйналганынан Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) арыздана башташты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жаанын жебесин берип, аны менен кудук оозун тазалоону буйруду. Кичинекей жебе менен кудук оозун тазалай башташты. Бир убакта Аллахтын каалосу менен кудуктан суу чыгып, сахабалардын баарына жетти. Ушул жерге өргүгөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайштарга дагы бир жолу келген максатын түшүндүрүү үчүн Хараш бин Умая деген сахабаны жөнөттү. Курайштар аны элчи катары кабыл албастан, төөсүнү союп, өзүнү уруп кайра жөнөтүштү. Андан кийин, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Хуза уруусун кадыр-барктуу адамы Будайл бин Варака баш болгон бир канча адамдарды элчиликке жөнөттү. Бул убакта Будайл мусулман боло элек болчу. Бирок мусулмандар менен жакшы мамиледе болгондуктан, алардын келген максатын Курайштарга жеткирүүгө макул болду. Мусулмандар курбандыктарын алып Каабаны зыярат кылуу үчүн келгендигин дагы бир жолу айтып келишкен бул элчилерге да Курайштар ишенишкен жок. Алар мусулмандардын кандай максат менен келгенин дагы бир жолу текшерүү үчүн эми өздөрү элчи жөнөттү. Элчиликти Урва бин Масуд жетектеп барды. Ал Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен сүйлөшүүдө адепсиздик менен мамиле кылганына карабастан, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага келген максаттарын толук айтып берди. Бир убакта Урва:

- Сен өзүң меккеликсиң. Эгер согуш менен Меккенин элин кырсаң, өз элиңди кырган болосуң. А эгерде согуштан жеңилип

калсаң, айлананда жүргөндөр сени таштап кетип жалгыз каласың – деди Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ал ушул сөздөрдү айтып жатканда Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сакалынан кармап алган болчу. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанында турган Мугира анын бул кылыгына чыдабай кетип, кылычын көтөрө калды. Бирок, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ишаарасы менен өзүн токтотуп:

- Экинчи жолу бул кылыгыңды кайталасаң, колунң денеңден ажырап калат – деп ачууланды.

Урва Курайштарга кайтып келип, мусулмандардын согуш үчүн келбегенин айтты.

- Мен көптөгөн падышалыктарды көргөнмүн. Бирок, жолдоштору Мухаммадды сыйлагандай падышасын сыйлаган бир дагы элди көргөн эмесмин – деп кошумчалады. Анын сөзүн уккан Курайштар мусулмандардын келген максатын билип турушса да аларды Меккеге киргизгилери келбеди.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дагы бир жолу элчи жиберүүнү чечти. Элчиликке Умардын ба-руусун айтты эле ал:

- Оо, Аллахтын элчиси. Менин Курайштарга болгон душмандыгымды алар жакшы билишет. Анын үстүнө мага кепил болуп тосуп ала турган уруулаш туугандарым да жок. Эгер сиз макул десеңиз, Усман барсын, анын туугандары ошол жерде - деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага макул болуп, элчиликке Усман бин Авфан жөнөтүлдү. Аны тууганы Абан бин Саид тосуп алып Меккеге алып кирди. Ал Курайштарга мусулмандардын келген максаттарын айтты. Курайштар, «сен кааласаң Каабаны зыярат кыла бергин, бирок башкаларды киргизбейбиз» дешти.

- Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

зыярат кылбаса мен дагы зыярат кылбаймын. Биз бир максат менен келгенбиз – деп Усман алардын сунушунан баш тартты. Усман Меккеде бир аз кармалып калды. Ушул убакта Курайштар Усманды өлтүрүп коюшту деген сөз мусулмандардын арасында жайылып кетти. Бул эгер чын болсо, анда Курайштардын чектен чыгып кеткен амалы болот эле. Анткени, арабдарда эч качан элчиге кол көтөргөн эмес. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабалардын баарын топтоп, бир дарактын түбүнө туруп, алар менен келишим кылды. Келишимде, эгер Усмандын өлтүрүлгөнү чын болсо, кашык каныбыз калганча Курайштар менен согушабыз деп ант беришти. Антты эң биринчи Абдуллах бин Вахб баштады. Анын артынан мусулмандардын баары аялдар да, эркектер да ант берип чыгышты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) оң колун көтөрүп:

- Бул Усмандын колу, - деди. Андан кийин сол колу менен оң колун чаап:

- Бул Усман үчүн, - деди да:

- Силер жер бетиндеги эң жакшы адамдарсыңар. Аллах кааласа, дарактын түбүндө ант берген адамдардын бири до тозокко кирбейт - деп сөзүн улады. Мындан көп өтпөстөн Усман келип калды. Анын келүүсү мусулмандар үчүн кубанычтуу болду. Бирок, ал жакшы кабар алып келген эмес эле. Курайштар мусулмандардын Меккеге кирүүсүнө дагы эле уруксат беришкен жок. Анын артынан Курайштар өздөрү элчи жиберешти. Элчиликке Сухайл бин Амр келди. Курайштардын эң биринчи сунушунда, мусулмандар бул жылы Меккеге кирбестен кайра кетишсин деп айтылган болчу. Бул сунуш мусулмандарга катуу тийди. Ушунчалык аралыктан, атайын даярдык менен келип, анан Каабаны зыярат кылбастан кетүү алар үчүн кыйын болду. Бир канча жолу талкуулашып, акырында Курайштардын сунушун кабыл кылып келишим түзүшмөй болушту. Келишимдин шарттары белгиленгенден кийин аны Али жаза баштады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага:

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага:

- Бисмил-Лаахир-Рохмаанир-Рохиим деп жазгын - деди. Анын сөзүнө Сухайл каршы чыкты:

- Аррохманир-Рохиим дегенди биз билбейбиз – деди ал, – Бисмика Аллахумма (Аллахым, Сенин атың менен) деп баштасак жакшы болот. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага макул болду. Андан ары:

- «Бул Аллахтын элчиси Мухаммаддын тынчтык келишими деп жазгын» - деди. Сухайл буга да каршы чыкты.

- Биз сенин элчи экениңе ишенсек ушинтип келишим жазып жүрмөк белек – деди ал. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Алиге:

- Аны өчүрүп сал, - деди.

- Мен аны өчүрүүгө колум барбайт, – деп өчүрүүдөн баш тартты Али. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны өз колу менен өчүрүп, анан:

- «Анын ордуна Абдуллахтын уулу Мухаммад деп жазып койгун» - деди. Ушундай талаш-тартыш менен акыры келишим жазылып бүттү. Келишимдин негизги шарттары:

1) Он жылга чейин согуш токтолат.

2) Башка уруулар кимге кошулууну каалашса ошого кошулат. Аларга тоскоолдук кылууга болбойт.

3) Мусулмандар бул жылы Каабаны зыярат кылбастан кетишет. Кийинки жылы куралсыз келип, үч күн зыярат кылып кетишет.

4) Меккедеги мусулмандарды Мадинага алып кетишпейт. Эгер мадиналык мусулмандар Меккеде калууну кааласа кала алышат.

5) Мадинага меккелик мусулмандардан же мушриктерден барыпса, аны кайтарып беришет. Эгер Мадинадан Меккеге келишсе, аны кайтарышпайт.

Ушундай шарттарды камтыган келишимдин түзүлүүсүнө мусулмандар нааразы болуп калышса да, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага макул болуп, келишим аягына чыкты. Келишимдин сыясы кургай электе эле, Курайш башчыларынын бири Сухайлдын баласы Абу Жандал мусулмандардын жанына келип калды. Ал Исламды кабыл алгандан бери Курайштар аны азаптап жүрүшкөн болчу. Мусулмандардын жакын жерге келишкенин угуп, азаптан кутулам го деген үмүт менен качып келген Абу Жандалды атасы колунан кармап Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алып келди.

- Мынакей, келишимди аткаруучу убакыт келди, – деди ал Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) баласын кайтарып берүүсүн талап кылып.

Абу Жандал мушриктерден көргөн азаптарын айтып, аны кайра кайтарып бербөөсүн суранып жалдырады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Оо, Абу Жандал, сабыр кылгын. Аллах Таала сага жана сен окшогондорго кутулуу жолун ачат. Биз келишим түзүп койгонбуз, аны бузуу бизге жарашпайт - деп анын көңүлүн тынчылты. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул ишине Умар чыдабай кетти. Ал Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) карап:

- Сен Аллахтын пайгамбары эмессинби? – деп сурады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Ооба, мен Аллахтын пайгамбарымын, - деди.

- Биз туура жолдо эмеспизби? – деп сурады Умар. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Ооба, биз туура жолдобуз, - деди.

- Анда эмне үчүн биз өзүбүздүн динибизде кор болобуз? – деп келишимге нааразы экендигин билдирди Умар.

- Мен Аллахтын пайгамбарымын. Ал мага жардам берүүчү

жана мен Ага баш ийемин - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Бизге Каабаны зыярат кылабыз деп айткан элең? – Умар дагы эле нараазы оюнан кайтпады.

- Мен ошентип айткан болчумун. Азыр дагы айтамын, эмки жылы Каабаны зыярат кылабыз, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Умар ушул эле сөздөрүн Абу Бакрга да айтты.

- Ал Аллахтын элчиси. Аллахтын айтканын гана кылат – деди Абу Бакр Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жасаганын макул болуп. Ошентип келишимдин бир шарты аткарылып Абу Жандал кайра Меккеге кетти.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларга ушул жерде курбандактарын чалууну жана чачтарын алдырууну сунуш кылды. Сахабалар эмнегедир буларды аткарууга көңүлсүнүшкөн жок. Алар Каабаны зыярат кылып, курбандыктарын ошол жерде чалууну каалап турушкандыктарын жашырышкан жок. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аялы Умму Саламанын чатырына кирип, ага болгон окуяны айтты.

- Курбандык чалууну өзүң баштай бербейсиңби? – деди Умму Салама. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын айтканын аткарып курбандыгын чала баштады. Анын артынан дагы бирөө курбандык чала баштады. Ошентип, баары курбандык чалып бүтүштү. Бир миң төрт жүз сахаба, жетимиш төөнү курбандык кылышты. Мындан кийин Худайбияда дагы үч күн турган мусулмандар Мадинага карай жол тартышты. Жолдо келе жатканда Аллах Таала «Фатх» сүрөсүн түшүрдү. Бул сүрөнүн түшүүсү мусулмандар үчүн чоң кубаныч болду. Анткени, алар Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Курайш менен түзгөн келишимине ыраазы эмес болчу. Келишим мусулмандардын зыянына чечилгендей сезилген менен анын негизинде мусулмандардын жеңишине жол ачылганын алар сезген эмес.

Арадан аз эле убакыт өткөндө Абу Басир аттуу бир адам Исламды кабыл кылып, Меккеден Мадинага качып келет. Курайштар анын артынан эки адамды жиберет. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келишимдин шарты боюнча аны кайтарып берет. Жолдо бара жатып, Абу Басир аларды өлтүрүп, деңиз жээгине жакын бир жерге жайгашып алат. Кийинчерээк Меккедеги мусулмандар анын жанына көчүп келе беришет. Алардын арасында келишимдин негизинде мусулмандардан калып калган Абу Жандал да бар эле. Жалпы көчүп келгендердин саны жетимишке жетип калган мезгилде, алар Курайштардын Шамга бара жаткан кербендерин тосуп тоноп кетишет. Келишимде Мадинага келгендерди гана кайтарып берүү каралган. Ал эми башка жактагы мусулмандардын эмне иш кылып жатканына Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тиешеси жок болчу. Курайштар эми келишимдерин бузууга аргасыз болушат. Анткени, аларга ашыкча душмандын кереги жок эле. Мусулмандарды Меккеден чыгарбай кармоо мүмкүн эмес экенине көзү жеткен Курайштар, мусулмандар каалаган учурда Мадинага кете беришсин деп келишимди өзгөртүштү. Келишимдин ушул бөлүгүнө Умар каршы болгон эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Умарга кат берип, аны Абу Басирге алып баруусун буюруйт. Катта, Абу Басирди Мадинага келгин деп жазылган болчу. Умар катты алып барганда бир адамды жерге жашырып жатышкан болот. Бул адам Абу Басир эле. Умар, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) буйругун орундата албай калганына өкүнүп, катты анын көкүрөгүнө коюп, ага топурак салат да артка кайтат.

Үлгү: Аллах Таала динди Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аманат кылып берди. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) максаты, жер бетине дин таратуу эле. Ошондуктан, качан Мадинада тынчтык орноп, мусулмандарга эч ким тоскоол болбой калган мезгилде да Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жөн

жатып алган жок. Мындан, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ар бир үмөтү сабак алып, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бизге таштап кеткен аманатты сактоодо жатып албастан аракет кылуубуз зарыл.

Ислам баш ийүүнү талап кылган дин. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларын умра кылууга буйруду. Алар макул болушту. Андан кийин аларды согушууга буйруду, алар дагы макул болушту. Бул окуядан мусулмандар башчысына баш ийүүнү үйрөнүүсү керек.

Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дароо баш ийип, аны менен дарак алдында келишим кылышкан сахабаларга Аллах Таала ыраазы болду. Ошол себептен бул келишим тарыхта «Ыраазылык келишими» деп аталып калды. Аллах Таала бул келишим жөнүндө Кураанда: *«Аллах, алар дарактын түбүндө туруп ант беришкенде, аларга чындап ыраазы болгон. Ал алардын жүрөгүндө эмне бар экенин билген, аларга (жүрөктөргө) тынчтык салды жана аларды жакынкы эсеңиши менен сыйлады»* деп айткан. (Фатх, 18-аят).

Курайш каапырлары менен түзүлгөн «Худабия келишими» мусулмандарга каршы түзүлгөн сыяктуу сезилген. Бирок, алысты көрө билген Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул келишимдин артындагы пайдаларын эске алып, ага макул болгон болчу. Келишимдин мусулмандар үчүн бир канча пайдасы бар эле:

1) Келишимдин түзүлүүсү, Ислам мамлекети түптөлө башталды деген сөз эле. Анткени, буга чейин Араб жарым аралында Курайштар эч ким менен эсептешпестен ээн-эркин жашашат эле. Ами алар менен тең ата болгон мусулмандар пайда болду.

2) Келишимдин түзүлүүсү он жылдык тынчтыкка кепил болду. Ал эми Исламдын таркалуусуна эң зарыл болгон нерсе бул тынчтык эле.

3) Меккеден Мадинага адамдардын келүүсүнө тыюу салынган жок. Бул болсо, мушриктердин Мадинага келип, мусулмандардын адеп-ахлагын көрүп, динге кирүүсүнө себеп болду.

4) Курайштардын, мусулмандар менен келишим түзгөнүн көргөн башка уруулар, Курайштардын алсыздап, мусулмандардын кубаттанып бара жатканын сезип, мусулмандар тарапка оой башташты.

Мына ушуларрдын баары Пайгамбарыбыздын (Ага Аллах-тын салам-салаваттары болсун) жана мусулмандардын жеңиши эле. Ошол себептен Худайбиядан кайткан кезде Аллах Таала «Фатх» (Жеңиш) сүрөсүн түшүрдү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллах-тын салам-салаваттары болсун) бул сүрөнүн түшүүсү тууралуу:

«Мага бүгүн бир сүрө түштү, мен үчүн ал күн тийип турган нерселердин баарынан артыгыраак» - деп айткан.

Пайда:

- ▶ Кичинекей максатыңа жетүүгө аракет кылып, негизги максатыңды унутуп калба.
- ▶ Түзгөн келишиминди, берген убаданды аткар.
- ▶ Келечектүү иш үчүн убактылуу кыйынчылыкка кадам шилтей бер.
- ▶ Кээде айтылган сөзгө караганда, аткарган амал таасирдүү болот. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллах-тын салам-салаваттары болсун) курбандык чалган убактагы даанышмандыгын эсте.
- ▶ Дарак түбүндө ант беришкен сахабалар менен өзүңдү салыштырып көр. Аларга Аллах ыраазы болду. А бизгечи?!

Мута согушу

Худайбия келишими Хижранын алтынчы жылы, Зул каьда айында түзүлдү. Келишимде көрсөтүлгөндөй, толук бир жылдан кийин мусулмандар умра кылуу үчүн Меккеге жөнөштү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Былыркы умрага баргандардын бири да калып калбасын» деп буйруду. Анткени, былыркы жылы аларга бир жылдан кийин кайра келебиз деген убада менен Каабага кирбестен кайткан эле. Умрага барууну Аллах Таала, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) түш аркылуу вахий кылган болчу. Бул жөнүндө Кураанда: *«Аллах чындыгында Өз пайгамбарынын көргөн түшүн ишке ашырды: Эгер Аллах кааласа, анда тынчтыкта башыңардын чачын алган жана кыскарткан абалда, эч коркпостон Ыйык Мечитке сөзсүз киресиңер. Аллах силер билбегенди билет. Андан сырткары, Ал силерге кыска убакта жеңиш берди»* деп айтылган. (Фатх. 27-аят).

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) умра кылуучулар менен бирге жүз атчан жоокер жана курал жарактарды да ала чыкты. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аскер жана курал менен чыкканына таң калган Абу Бакр:

- Биз курал жана аскери жок киребиз деп келишим кылбадык беле? – деп сурады.

- Ооба, мен аларга курал менен кирбеймин. Бирок, алардын чыккынчылыгынан корком. Аскер менен куралды Меккенин сыртына калтырабыз. Эгер алар бир жамандыкты каалашса, бизге пайдасы тийет, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ошентип мусулмандар Меккеге карай сапарга чыгышты.

Мусулмандардын умра кылуу үчүн келүүсүн Курайштар күтүп жүрүшкөн эле. Алар келишим боюнча мусулмандар курал-

сыз келет деп ойлошкон. Мусулмандар аскер жана курал менен келе жатат деген кабарды уккан Курайштардын тынчы кете баштады. Акыры аларды Меккеге жакындата койбостон элчи жиберди. Элчиликке, былтыркы келишимди түзүүгө катышкан Сухайл келди. Ал Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип:

- Эй Мухаммад, Меккеге куралсыз киребиз деп келишим түзбөдүңөр беле? – деди.

- Мен Меккеге куралсыз эле киремин, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Сухайл андан башка сөз сүйлөгөн жок. Ал Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эмне үчүн аскер жана курал менен келгенин айттырбай түшүндү. Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аскер менен куралдарды Меккенин кире беришине калтырып, шаарга кирди. Мусулмандарды баарынын көңүлдөрү куунак. Жети жылдан бери көрбөй, туулган жердин жытын сагынган мухажирлер көздөрүнөн кубанычтын жашын агызып Меккеге киришти. Зыяратчылардын арасындагы Абдуллах бин Раваха деген акын үнүн бийик чыгарып:

«Эй, каапырлар анын жолун ачкыла!

Анын жолу жалаң гана жакшылык,

Ишенемин анын баардык сөзүнө

Аллах аны тандап алган жактырып» - деп ырдай баштады.

Умар ага карап:

- Сага эмне болду, ой, Абдуллах. Аллахтын элчисинин жанында, ихрам кийимин кийип алып, дагы ырдаганың эмнеси? – деп аны тыймакчы болду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Умардын далысына таптап:

- Аны жөн койгун – деди, - анын сөздөрү Курайштарга жаанын огунан да катуурак тийип жатат.

Мусулмандар Меккеге кирген убакта, Курайштар үч күнгө Меккеден чыгып кетишти. Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көрүүнү каалаган жаштар менен карыялар, эркектер менен аялдар кыскасы эч ким калбастан баары шаар сыртына чыгарылды. Анткени, Курайш башчыларында, өз үй-бүлө мүчөлөрү мусулмандарга аралашып алардын таасири менен мусулман болуп кетпесин деген коркунуч бар эле. Ошондуктан Абу Суфян, Икрима жана Софван сыяктуу атка минерлер мусулмандар жөнүндө ар кандай жаман ушактарды таратып жүрүштү. Алар элдерди мусулмандардын жугуштуу тери оорулары бар деп коркутушту. «Мусулмандар оорунун жана сапардын айынан басууга да жарабай калышыптыр» деген сөздөрдү таратып жүрүштү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын мындай сөздөрүн укканда:

- Бүгүн өз кубаттулугун көрсөткөн адамга Аллах ырайым кылсын - деди да, эркектер оң ийнин ачык коюп, үч жолку айланууда кубаттуулук менен катуу басышсын деп буйруду. Мындай көрүнүш, Курайштарга мусулмандардын күч-кубаты толук бойдон экендигин далилдеп турду.

Үч күн бат эле өтүп кетти. Үчүнчү күнү Курайштардан Хувайтаб деген киши келип, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бизден жерибизден чыгып кеткиле деди. Анын одоно сүйлөгөнүнө ачууланган Саъд бин Убада:

-Бул сенин да сенин атандын да жери эмес, бул Аллахтын элчисинин жери – деп кыйкырып жиберди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Саъдга карап:

- Биздин корообузга коноктоп келген адамга ыза бербегин, - деди жылмайып, анан Хувайтабка карап:

- Келишим биздин эсибизде, бул жерде үч күндөн ашык калбайбыз, - деди. Андан кийин сахабаларга кайрылып:

- Күн батканга чейин Меккеде бир да зыяратчы калбасын, - деп эскертти. Чындап эле күн баткан мезгилде бири да калбай Меккеден чыгып кетишти.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккеден чыккандан кийин Курайштардын арасында кадыр-баркка ээ болгон бир канча адамдарды Исламга чакырып кат жөнөттү. Алардын арасында Курайштардын белгилүү аскер башчысы Халид ибни Валид бар эле. Халидге жөнөткөн катында Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Халид, сен кечигип жатасың. Сендей акылдуу адамдын Исламды түшүнбөгөнүнө таң каламын» деп жазылган болчу. Катты андан мурун динге кирген бир тууганы Валид бин Валид алып келди. Ал бир тууганына катты берип жатып:

- Эй, Халид, сенин Исламга кирбей жатканыңа таң калам. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сени сурап, эгер Халид келгенде башкалардан артыгыраак сыйлайт элек деп жатат – деди. Халид катты окуду. Пайгамбардын ал жөнүндө сураганын ойлоп жүрөгү жумшара түштү. Ошол күнү кеч киргенге чейин эмне кылуу керектигин ойлонуп жүрдү. Түндөсү түш көрдү. Түшүндө какыраган чөпсүз талаа менен келип, жапжашыл чөбү жайкалган талаага чыкты. Ордуна турары менен буга чейинки караңгы жашоосу бүткөнүн, эми чыныгы жашоонун башталганын сизди. Дароо эле Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) барууну каалады. Бирок, ага баруудан алдын дагы кимди ээрчите кетсем экен деп ойлонуп калды. Анан Сафван бин Умаяга барып:

- Мени менен Аллахтын элчисине кетпейсиңби? – деди.

- Кимдин элчисине? – деп какшытай сурады Сафван.

- Аллахтын элчисине – деп сөзүн кайталады. – Худайбиядан кийин бизге эч нерсе калган жок. Биз баары бир ийгиликке жетишпейбиз.

Бирок Сафван анын сөзүн уккусу келбей басып кетти. «Муну түшүнүүгө болот, мунун атасын Бадрда өлтүрүп коюшкан да» деп күбүрөнүп, андан ары басып кетти Халид. Анан Икрима бин Абу Жажилге барды. Ал дагы анын сунушунан баш тартты. «Абу Жажилди өлтүргөндүгү үчүн ушинтип ата го» деп андан да үмүтүн үздү. Андан кийин Каабанын ачкычтарын сактоочу Усман бин Толхага барды. Анын төрт бир тууганы Ухуд согушунда каза болгон эле. Бул такыр эле менин сөзүмдү укпайт го деп ойлогон болчу Халид. Бирок, Усман анын сөзүн кунт коюп угуп эле тим болбостон, аны менен кетүүгө да макул болду. Курайштардын эки көк жал аскер башчысы Меккени калтырып, Мадинага карай жөнөп кетишти. Булар Мадинага жакындап калган мезгилде Амр бин Ааска жолугуп калышты. Бул да Курайштардын аттуу-баштуу адамы болчу.

- Сен кайдан келе жатасың? – деп таң кала сурады Халид.

- Мен Эфиопиядан келе жатам, – деди Амр. Анан Эфиопиянын падышасы Нажашийге баргандыгын жана ошол жерден Исламды кабыл кылгандыгын айтып берди. Үчөөсү Мадинага киришти. Булардын Исламды кабыл кылуу үчүн Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келүүсү сахабалар үчүн чоң кубаныч болду. Салам айтып кирген Халидди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жылмайып тосуп алып жанына отургузду. Халид келмени айтып мусулман болду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

«Аллахым Халиддин өткөн күнөөлөрүн кечир» - деп дуба кылды. Андан кийин Амр кирип:

- Оо, Аллахтын элчиси, менин бир шартым бар, – деди.

- Кандай шарт, - деп сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Менин мурда жасаган күнөөлөрүмдүн кечирилүүсүн сурап дуба кыл – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын койгон шартына ыраазы боло:

Ислам өзүнөн мурдагы күнөөлөрдү жууп жиберерин билбейсиңби? – деп далысынан таптады.

* * *

Меккеде жана жарым аралдын башка жерлеринде Исламга каршы турган душмандар болгону менен эми мусулмандарга ачык каршылык көрсөтө турган бул чөлкөмдө уруулар калбады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жарым арал ичиндеги жана аралдан сырткаркы жакын өлкөлөрдү кат аркылуу динге чакыра баштады. Өлкөлөрдүн башчыларына, эли менен бирге Исламды кабыл алуу сунушун билдирип кат жөнөттү. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) негизги максаты ааламга дин таратуу эле. Аз эле убакыттын ичинде он төрт мамлекетке кат жөнөтүүгө жетишти. Катты алып барган элчилер, ошол элдин тилин жана үрп-адатын билген адамдар эле. Мунусу менен, арабдар эч нерсени билбеген караңгы эл деген түшүнүктү да жокко чыгарды. Бул каттарды жазган убакта Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мөөрү жок болчу. Ага, «Падышалар мөөр басылбаган катты кабыл кылышпайт» деп айтышкандан кийин, мөөр жасатты. Анда «Мухаммадун расулуллах» деген жазуусу бар эле.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жөнөткөн элчилердин он үчү кайра өз жерине келишти. Бир гана Шам мамлекетине жакын жайгашкан Рим империясына караштуу Харван өлкөсүнүн падышасы, аларга келген элчи Хаарис бин Умайрды өлтүртүп койду. Булар араб болгону менен христиан динин карманышат эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул кабарды угар замат, сахабаларды чогултууга буйрук берди. Бул күн бейшемби күнү, куптан намазы окулуп бүткөн эле. Сахабалар чогулган соң Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга, элчиликке кеткен бир туугандары Хааристин өлтүрүлгөндүгүн айтып:

- Ким Аллахка жана Кыямат күнүнө ишенсе, эртең багымдат намазынан кийин согушка аттансын - деди. Римдиктер ошол замандагы эң кубаттуу элдердин бири болгон. Согушка жарамдуу жүз миңдеген аскери бар эле.

Эртеси үч миң сахаба шаар четине чогулду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Жума намазын окуганга чейин эч ким эч жакка жылбасын - деп буйрук берди. Жума намазы окулуп бүткөн соң Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аскерлерге келди да:

- Абдуллах ибни Раваха кайда? - деп сурады. Ошол убакта Абдуллах келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага карап:

- Сен кайда жүрөсүң, я Абдуллах. Багымдаттан кийин келгиле дебедим беле - деп ачуусу келди.

- Оо, Аллахтын элчиси. Көбүрөөк сооп алууну каалап, сени менен Жуманы окуп анан аскерге келейин дедим эле, – деди. Дагы эле ачуусу таркай элек Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Жок. Оо, Абдуллах. Аллах жолуна эртелеп аттануу, бул дүйнөдөн жана андагы нерселердин баарынан артыгыраак. Сени менен сенден алдын келгендердин айырмасы эмне экенин билесиңби? - деди. Күнөөсүн билип өзүн оңтойсуз сезген Абдуллах:

- Айырма алардын эрте келгендигинде, – деди.

- Жок. Анын айырмасы күн чыгыш менен күн батыштай, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ачууландырганына жаны кейиген Абдуллах бин Раваха:

- Аллахка ант ичем, Аллахтын элчисинин ачуусун шейиттик менен басамын - деп ыйлап жиберди.

Бул согушка Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзү катышкан жок. Аскерлерди жөнөтүүдөн алдын:

- Аскердин жол башчысы Зайд ибни Хаариса болот – деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун), - Эгер ал шейит болсо, Жаафар бин Абу Толиб болот. Эгер ал да шейит болсо, Абдуллах бин Роваха башчы болсун. Эгер ал да шейит болсо, андан кийинкисин өзүңөр тандап алгыла.

Аскерлер жөнөөгө камына башташкан убакта, Тоорат китебин жакшы билген Фунхас аттуу жөөт Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип:

- Оо, Касымдын атасы, биздин китепте эгер пайгамбар аскерлерине бул өлсө бул башчы болсун, бул өлсө бул башчы болсун деп айтса, анын айткандары сөзсүз өлөт деп жазылган. Эгер ал токсон тогуз адамды айтса анын баары өлөт. Анткени, пайгамбарлар жалган сүйлөбөйт. Силердин диниңерде да ушундайбы, – деп сурады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын сөзүн жоопсуз калтырып басып кетти. Андан кийин тиги киши Зайд бин Хаарисага барып:

- Эй, жигит, үй-бүлөң менен жакшылап коштошуп кет. Сен кайра аларга келбейсиң. Анткени пайгамбарыңар силерди өлөт деп айтпадыбы. Эгер тирүү келсең анда пайгамбарыңар жалганчы болот – деди. Зайд ага карап:

- Коштошпоймун дагы, осуят да калтырбаймын. Анын пайгамбар экендигине күбөлүк берип, Аллахка гана тобокел кыламын – деди. Анын кайраттуулугуна таңданган жөөт: «Мунун аялы менен келишпеген маселеси болсо керек, ошого ага кайтып келүүнү каалабай жатат» деп күбүрөнүп, бир аз ары турган Жаафардын жанына барып азыркы сөзүн кайталады. Жаафардан да дал ушундай жоопту уккандан кийин гана баарынан түнүлүп басып кетти. Бул туурасында Аллах Таала: *«Силер кандайдыр бир ийгиликке жетсеңер, аларга жакпайт. Ал эми, силерге кандайдыр бир жа-*

мандык келсе, алар ага кубанышат. Эгер сабыр кылып такыба болсоңор, алардын кара ниеттигинен зыян тартпайсыңар. Чындыгында, Аллах – алардын кылып жаткан иштеринин баарын камтып алуучу» деген аятты түшүрдү. (Аали Имран, 120-аят).

Миң чакырым аралыкты басып өтүшкөн сахабалар Мута деген жерге келип токтошту. Алардын жолун тосуп чыккан душмандын колу да ушул жерге келип токтогон болчу. Эми урушту баштоо эле калды. Бирок аскерлердин сан жагынан болгон айырмасы бири-бирине такыр дал келбейт эле. Мусулмандардын үч миң аскеринин каршысында эки жүз миң душман аскери турду. Мындай чоң айырмачылык менен согушуу мүмкүн эмес. Эки жүз миң аскер, анын ичинен элүү миң атчан жоокери бар душман колун көргөн мусулмандар эмне кыларын билбей калышты.

- Мага кеңеш бергиле – деди Зайд өз акылы менен иш алып баруудан чочулап. Ар ким өз оюн айтып чыкты. Натыйжада үч иштин бирини аткарууга келип токтошту.

1) Согушка кирбестен кайра кайтып кетүү.

2) Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кошумча жардам сурап киши жөнөтүү.

3) Согушту баштай берүү.

Биринчи сунуш боюнча кайра кайтып кетишсе, анда Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) буйругун аткарбай, бир туугандарынын канын унуткан жана дин аманатына кыянат кылышкан болот. Демек, бул туура эмес жол. Экинчи сунуш боюнча жардам сурап Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) киши жөнөтүшсө, жардамга келе койгондой жарытылуу жоокерлер да калган эмес. Демек, антүүнүн деле кажети жок. Болгону үчүнчү сунушту гана аткаруу керек. Бирок кантип?

Абдуллах бин Раваха жоокерлердин алдына чыкты. Алардын баары уккандай катуу үнү менен:

- Эй, туугандарым, силер өзүңөр максат кылып келген ишиңерден коркуп жатасыңар. Биз душмандардын саны үчүн согушпайбыз, биз Аллах Таала бизди бактылуу кылган дин үчүн согушабыз. Аллахка гана тобокел кылгыла – деди.

- Аллахка тобокел кылабыз! Аллахка тобокел кылабыз! – деген үндөр туш тараптан жаңырып кетти. Ушуну менен согушудан башка жол жок экендиги баарына түшүнүктүү болду.

Эки жүз миң аскердин каршысына үч миң аскер менен кең талаага чыгып алуу туура эмес экендигин байкаган Зайд, аскерлерди жакынкы турган айыл ичине жайгаштырды. Айланасы бак-дарак жана эгин, туш тарабы үйлөр менен курчалган айыл ичине душмандын көп аскери толук кире албайт. Демек, мусулмандар өз санына гана дал келген душман аскерлери менен согушат. Чындап эле айыл ичине душмандын үч миң эле аскери араң кирди. Бир гана айырма, алар саат сайын алмашып турушса, мусулмандарда алмаштырууга эч ким жок эле. Ушундай ыкма менен башталган согуш алты күнгө созулду. Бул күндөрү согуш мусулмандардын ийгилиги менен коштолду. Алардан он эки адам шейит болду. Ал эми римдиктердин жүздөн ашуун жоокери каза болду. Жетинчи күнү душмандар согуш тартибин бир аз өзгөртүп жиберешти. Алар өз ара кеңешип, качан гана мусулмандардын туусун жыкмайынча аларды жеңүү мүмкүн эмес деген чечимге келишкен болчу. Ошондуктан ар бир аскер, туу кармаган адамды кантип жок кылуу керек деген ой менен согушуп жатты. Алар туу кармаган адамды өлтүрсөк башкалары качып кетет деп ойлошту. Анткени, алар туу кармаган адамдын ордун баса турган экинчи жана үчүнчү адамдын дайындалып коюлганын билишпейт эле. Жүздөгөн адамдардын өзүнө каршы ат койгонуна туруштук берип, жан талаша чабышып жаткан Зайддын денесине бир канча жебелер учуп келип сайылды. Колунан желекти түшүрбөгөн Зайд өз ордуна келип тууну алуучу адамды издеди. Качан гана Жаафар анын колунан тууну алганда, Зайддын жансыз экенин көрдү. Эми жанагындай эле каршылык Жаафарга карай багышталды. Катуу шил-

тенген кылыч анын туу кармаган колун шылып кетти. Тууну экинчи колуна алды. Көп узабай экинчи колунан да айрылды. Эми тууну колтугуна кысты. Бирок бул амалы ага жардам бербеди. Удаа сайылган жебелер аны жыгылууга аргасыз кылды. Туу эми Абдуллах бин Роваханын колуна тийди. Уруштан биротоло чарчап, ушу кетип калган Абдуллах уруш майданынан бир аз алыстап четке чыга берди. Ошол убакта анын жанына агасы келип, анын кулагына:

- Эй, иним, сен мында эмне кылып жүрөсүң, сен тиги эки жолдошундун жанында болушуң керек, антпесең Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жалганчы кылып коёсуң – деп кыйкырды. Анын сөзүнө кайраттанган Абдуллах кайра уруш талаасына кирди. Бул жолу ал кайра чыкпай калды.

* * *

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул убакта Мадинадагы адамдарга согушту сыпаттап берип жатты:

- Аллах Таала жерди көтөрүп, мен аларды көз алдымдагыдай көрүп турдум» - деди. – Тууну кармап жүргөн Зайд шейит болду. Мен анын Бейиште жүргөнүн көрдүм. Андан тууну Жаафар алды. Баардык найзалар жана жебелер ага карап уча баштады. Анын оң колу кесилди, тууну сол колуна алды. Сол колу да кесилди, тууну колтугуна кысып жыгытпай кармап калды. Анан ага бир канча жебе сайылды. Жаафар шейит болду. Анын Бейиште учуп жүргөнүн көрдүм. Аллах Таала анын колдорунун ордуна жакуттан болгон эки канат берди. Ал Бейиштен каалаган мөмөсүн жеп, каалаган суусундугун ичип учуп жүрөт. Адан кийин тууну Абдуллах бин Роваха алды. Уруш талаасында ал да шейит болду. Мен бул үчөөнө Бейиште даярдалган алтын сөөрүлөрдү көрдүм. Абдуллахтын сөөрүсү тигилерден жапызыраак экен».

- Эмне үчүн андай болду? – деп сурашты.

- Артына бир аз кетенчиктегени үчүн, - деп жооп берди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

* * *

Жол башчылардын үчөөсү тең шейит болду. Жыгылган тууну Саабит бин Аркам келип ала койду. Бул сахаба Бадрга катышкан баатыр адам болчу. Бирок ал тууну өзү кармабастан, Халид бин Валидди чакырды.

- Тууну көтөрүүгө мага караганда сен акылуусуң, сен Бадрга катышкансың. Мен болсо анда силерге каршы курал көтөргөнмүн – деп баш тартты Халид. Саабит анын айтканына көңүл бурган жок. Желекти ага кармата салып, өзү урушка кирип кетти. Халиддин желекти алуусу менен уруш дагы алоолоно түштү. Ушул күнкү согушту эскерген Халид «Ошол күнү менин колумда тогуз кылыч сынды» деп айтып калчу.

Мусулмандар канчалык катуу согушпасын баары бир бул согушта жеңишке жетпестигине Халиддин көзү жетти. Таң аткандан күн батканга чейин уланган согуш бүтүп, эс алууга чыккан мезгилде, Халид уруш талаасынан чыгып кетүү керек экендигин айтты. Ага баары макул болушту. Бирок, жөн гана артка чегине башташса, анда душман алардын артынан түшүп алуусу мүмкүн эле. Ошондуктан душманга билинбестен чыгып кетүү керек. Тажрыйбалуу аскер башчы Халид бул ирет да жол таап кетти. Эртең менен аскерлердин ордун алмаштырып анан урушка киргизди жана бат-баттан орун алмаштырып турууга буйруду. Анан үч жүз атчан аскерди Мадина тарапка жөнөтүп, ары-бери чаап турууга буйруду. Оң канаттагы аскерлер сол канатка өткөн мезгилде жунуп, көтөргөн жазуу белгилерин өзгөртүп жатышты. Ушул эле амалды сол канаттагылар да жасашты. Натыйжада душмандарга утуру жаңы кол келип жаткандай сезилди. Ал эми Мадина тараптан уйулгуп көтөрүлгөн чаң, душмандын үрөйүн учурду. Ушул тартип менен уруш жүргүзгөн мусулмандар артка буктурма жа-

сап, бир ирет ошого чейин качып келишти. Алардын артынан кууп келген душмандарды буктурмада жаткан аскелер капыстан чыга калып кыйроого учуратышты. Ит уруш салып урушкан бул ыкма менен мусулмандар бир топ ийгиликке жетишип, душмандын үч жүздөн ашуун жоокерин жок кылышты. Эми душмандар буктурмага жакын келгенден коркуп калышты. Дал ушул убакты күтүп турган Халид аскерди баштап Мадинаны көздөй чыгып кетти. Алар уруш талаасынан жүздөгөн чакырым алыстап кетишкен убакта да душмандар буктурманы карап отурушту.

Мусулман аскерлеринин уруш талаасын калтырып кетүүсүн мадиналыктар ар кандай түшүнүштү. Аларды тосуп чыккан кээ бир аялдар өз күйөөлөрүн «Булар согуштан качып келишти» деп шылдың кылышты. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларды кучак жайып тосуп алды. Чындыгында бул качуу эмес, жеңүү эле. Кубанычын жашырбаган Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Эй, Халид, сен Аллахтын кылычтарынын бирисиң - деп Халидди кучактады.

Үлгү: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Худайбия келишимин түзүү менен Исламды чоң ийгиликке жеткирди. Арадан бир жыл өтүп, мусулмандар Меккеге жөнөгөндө Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) курал жана атчан аскерлерди ала жөнөдү. Келишимди унутуп калды го деп ойлогон Абу Бакр келишимди эскерткенде, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мен буларды сактык үчүн алдым деди. Бул окуядан, мусулман ар дайым сак болуусу керек жана бири-бирине эскертүүчү болуусу керек деген үлгүнү ала алабыз.

Мусулмандар Меккеге кирген кезде акын Абдуллах бин Роваянын ырын угуп, «Анын сөзү каапырларга жаанын огуна катуу

тийди» деди. Ислам ыр чыгарууга каршы эмес. Мусулман адам сөздү жөн эле сүйлөй бербей, аны башкаларга таасирдүү кылып айтуусу керек.

Мекке каапырларынын «мусулмандар алсыз» деген сөзүн уккан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Каабаны айланууда оң колуңарды чыгарып үч жолу катуу айлангыла деп буйруду. Демек мусулман адам башкаларга алсыз көрүнбөй, ар дайым чыйрак болуусу керек. Мекке мусулмандардын колуна өткөндөн кийин да Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошол эле амалды аткарууга буйруду. Буга таңданган Умар:

- Оо, Аллахтын элчиси, эми бизди карап турган каапырлар жок го, акырын эле айлана бербейбизби – деди. Ошондо Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Бул менин сүннөтүм, Кыяматка чейин ушундай кала берет - деп жооп берди.

Качан гана үч күндүк зыярат бүткөндө, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «Күн батканча бир да адам шаар ичинде калбасын» деди. Чындап эле күн батканча миңден ашуун сахабалардын бири да калбай Меккеден чыгып кетишти. Бул окуядан мусулмандар кандай биримдикте болуу керек экендигин көрө алабыз.

Меккеден чыгып баратып Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Халид бин Валидди динге чакырып кат жөнөттү. Чындыгында, Халид анын байкеси Хамза баш болгон жетимиш сахабанын өлүмүнө себеп болгон эле. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кек сактаган жок. Ага жамандык каалаган жок. Аны чыныгы туура жолго, түбөлүк бакыттын жолуна чакырды. Мусулман адамдын кечиримдүү жана кичи пейил болуусуна мындан өткөн сабак жок болсо керек. Аллах Таала *«Аллахтын элчисинде эң сонун үлгүлөр бар»* деп бекеринен айтпаса керек.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) чакырыгы менен динди кабыл кылган Халид өзү жалгыз Меккеден чыгып кеткен жок. Динге ишенгенине эки эле мүнөт болгонуна карабастан, экинчи бирөөнү динге киргизүүнү көздөдү. Сен өзүңө бир карап көр. Канча жылдан бери мусулмансың жана канча адамдын динге кирүүсүнө себеп болдуң. Эгер сенин себебин менен динге кирген бирээр адамды эстей албасаң, Халидден үлгү алып өзүңдү оңдо.

Халид менен Амр Исламды кабыл алып Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алдына кирген мезгилде, Амр «Менин өткөн күнөөлөрүм кечирилсе анан мусулман болом» деп шарт койду. Өзү каапыр болуп туруп күнөөдөн ушунчалык корккон Амрды бир кара да өзүңө бир кара. Мусулман болуп туруп күнөө жасап жүрсөң, анда «мусулман күнөөсүз болуу керек» деп, күнөөлөрү кечирилгенден кийин гана мусулман болууну каалаган Амрдан үлгү ал.

Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ар тараптагы мамлекеттерге кат жөнөтө баштады. Демек Исламды бир гана тил менен эмес, ар бир заманга жана орунга ылайык келген жолдор менен таратуу зарыл экен. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ар бир каттын башына «Аллахтын элчиси Мухаммадан бул өлкөнүн падышасына» деп өз атын алдын жазды. Муну менен, диндин жана пайгамбардын даражасы падышачылыктын даражасынан артык экенин билдирди.

Бул каттарды алып барган адамдар ошол өлкөнүн тилин жана салтын жакшы билишет эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларына тил үйрөнүүнү көп осуят кылган. Анткени, мусулман дин таратуучу. Ал эч качан илимсиз болбоосу керек. Бир жолу Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Зайд бин Саабитти жөөттөрдүн тилин үйрөнүп келгин деп жөнөттү. Ал он сегиз күндө тилди үйрөнүп кайра келди. Мусулмандын зиректиги жана акылдуудугу дал мына ушундай болуусу керек.

Ошондой каттарынын бирин Рим падышасына жөнөттү. Ал катты окугандан кийин, «бул элдин адамдарынан биздин жерде бирөөлөр барбы» деди. Алар соода иши менен жүргөн Абу Суфянды жолдоштору менен таап келишти. Падыша Харкал, Абу Суфянды маңдайына отургузуп, жолдошторун анын артына отургузуп, «Эгер бул жалган айтса силер оңдогула» деди да ага суроо бере баштады:

- Пайгамбармын деген адамдын ата теги кандай?
- Ал кадыр-бактуу ата тектен, – деп жооп бере баштады Абу Суфян.
- Кыянат кылабы?
- Жок.
- Жалган сүйлөйбү?
- Жок.
- Жолдоштору көбөйүп жатабы же азайып жатабы?
- Көбөйүп жатат.
- Анын динине кирген адамдардан кайра чыгып кеткендер барбы?
- Жок.
- Ал силерди эмне кылууга буйруп жатат?
- Чынчылдыкка, кечиримдүүлүккө, туугандар менен байланышууга жана намаз окууга буйруйт.

Суроолорунун баарына жооп алган Харкал ордунан туруп:

- Эгер сенин айткандарыңдын баары чын болсо, анда жакында ал мен турган жерге да жетет – деди. Харкал менен Абу Суфяндын бул маегинен Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бизге канчалык үлгү болоорун дагы бир жолу түшүнөбүз.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошондой каттарынын бирин алып баган элчи Харис бин Умайрды өлтүрүп коюшканда, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алар менен согушууга түнү менен даярданууга чакырды. Анткени, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кыянатчылыкты кабыл кылбайт эле. Ошондой эле мусулмандар эч кимдин иши жок алсыз адамдар эмес экендигин далилдеш керек эле. Анан да эң негизгиси мусулмандын каны өтө кымбат экенин үмөтүнө билдирүүсү керек эле. Мын ушундай себептер менен Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) түндө согушка даярданып, сахабаларды аттандырды.

Бул согушка Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) катышкан жок. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) оору себебинен же жашынын улгайып калганынан мындай кылган жок. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) согушка катышпай сыртта калуу менен сахабаларды өз алдынча иш жүргүзүүгө үйрөттү. Ошондой эле, ар дайым бирөөгө таянып жүрө бербестен, өздөрүнүн күч-кубатына таянышсын деген максат менен Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) катышпай кала берди. Демек, мусулман адам башкаларга таянбастан өз алдынча болууга аракет кылуусу керек.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул согушка аскер башчы кылып Зайд бин Хаарисаны дайындады. Бирок, ошол убакта динди кабыл кылганына үч ай болгон мыкты аскер башчы Халид бин Валид да бар эле. Эмне себептен Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны башчы кылбады. Анткени, бул согуш дин үчүн болуп жаткан. Ал эми Халид динди жакшы үйрөнө элек болчу. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул сабагынан «биринчи өзүңдү бекемде, андан кийин башчылык кыл» деген терең маанидеги түшүнүктү ала алабыз.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Зайд бин Хаарисаны аскер башчы кылып дайындаган соң, эгер ал кайтыш болсо, Жаафар бин Абу Толиб аскер башчы болот. Эгер ал да кайтыш болсо, анда Абдуллах бин Раваха аскер башчы болот. Ал каза болсо өзүнөр дайындап алгыла деп жөнөткөн болчу. Чындап эле булар үчөө тең шейит болду. Бул Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өз оюнан чыгарып сүйлөбөстүгүн жана ал Аллахтын вахийи менен гана сүйлөөрүн дагы бир жолу далилдеди.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул үч шахидге Аллах Таала Бейиште алтын сөөрүлөрдү даярдап койгонун жана Абдуллахтын сөөрүсү тигилерден бир аз жапызыраак экенин айтты. Антени, ал бир аз артына кетенчиктеген эле. Бул жерден Аллах Таала ар бир амалды көз жаздымда калтырбастыгын билебиз. Аллах Таала Кураанда: *«Демек, кимде-ким кыпындын салмагындай жакшы иш кылса, аны көрөт. Кимде-ким кыпындын салмагындай жаман иш кылса, аны көрөт»* деп айтат. *«(Зилзала, 7-8-аяттар)»*.

Урушту аягына чыгарбай кайра келген күйөөлөрүн, «качкындар, дин үчүн жанын бербей качып келишти» деп шылдындаган аялдардан, бүгүнкү күйөөсүн он мүнөттүк намазга чыгара койбой үйгө камап отурган аялдарыбыз үлгү алса кандай жакшы болмок.

Аскерлер кайра келгенде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларына «Жаафардын балдарына тамак беригиле» деп айтты. Демек, кайтыш болгон адамдын үйүнө кошуна-колондору тамак жасап берип туруусу зарыл. Кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Жаафардын үч баласын ээрчитип чыгып, анын ыйлап жаткан чоң баласын маңдайынан сылап:

- Ыйлабагын, сенин атаң периштелер менен асманда учуп жүрөт - деп сооротуп, анан:

– Жаафардын балдарын ким багып алат? - деп сурады. Пай-

гамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүн бүтүп-бүтө электе эле:

- Мен, мен – деген үндөр туш-тараптан жаңыра башташты. Анткени, жетимди багып чоңойткон адам Бейиште пайгамбар менен кошуна болуп жашаарын алар жакшы билишет эле. Аттиң, бүгүн биз дагы ошолордой жакшылыкка умтулуп турсак, ар кайсы таштандыларды термелеп жүргөн жетимдердин көз жашы кургаар беле?!

Пайда:

- ▶ Дин аманаты өтө кымбат.
- ▶ Эң зарыл нерсе бул ыйман. Ыймансыз эч кандай өсүү болбойт.
- ▶ Динди жайылтууда Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ар бир ыкмасын туура пайдалан.
- ▶ Өзүңө каалаган жакшылыкты өзгөлөргө да каалай бил.
- ▶ Кандайдыр бир жаман амал жасап койсоң артынан дароо жакшы амал жаса. «Чындыгында, жакшы иштер жамандыкты жууп кетет».

ОБРАЗЕЦ

Хайбар согушу

Мадинанын түндүк тарабында, жүз элүү чакырым алыстыкта жайгашкан Хайбар деген жер бар болчу. Араб жарым аралындагы жөөттөрдүн көпчүлүк уруулары ошол жерде жашашчу. Мусулмандар менен түзгөн келишимин бузуп, Мадинадан чыгарылган Курайза уруусу да ошол жерге барып жайгашкан эле. Жаңы гана түптөлүп келе жаткан мусулмандарга коркунуч туудурган бул чөлкөмдө даш ушул Хайбар эле. Андагы жөөт уруулары перстер менен биргеликте мусулмандарга каршы согушууга даярданып жатышкан. Мына ушул согушту алдын алуу, жана жалпы Араб жарым аралында тынчтык орнотуу үчүн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Хайбарга аттанып чыкты. Бул жүрүштүн негизги максаты үчөө эле:

- 1) Курал көтөрүүнү токтотуу.
- 2) Мусулмандарга каршы иш-аракеттерди токтотуу.
- 3) Ынтымактуулук менен жашоо.

Мусулмандар Хайбарга жөнөгөн мезгилде алиге чейин динге душмандык кылып жүргөн Гатафан уруусу, аларын артынан түштү. Алардын максаты Хайбар жөөттөрү менен келишим түзүп, мусулмандарга артынан кол салуу эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга элчи жөнөтүп, «эгер кайра кайтып кетсеңер Хайбардын жылдык түшүмүнүн жарымын силер аласыңар» деди. Бирок, алар ага макул болушкан жок. «Хайбарлыктар бизге түшүмдүн баарын беребиз дешкен» дешти алар. «Эгер кайтып кетсеңер түшүмдүн баарын аласыңар» деп дагы элчи жөнөттү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Бирок, алар буга да макул болушкан жок. «Анда силерге кылыч менен жолугабыз» деп үчүнчү жолу элчи жөнөттү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ушул убакта уруу ичинде динди кабыл кылып, бирок анысын жашырып жүргөн мусулмандар: «Мухаммаддын аскерлери

биздин айылды каптап келе жатат» деген ушак таратып жиберип, коркуп кеткен уруу башчылары өз айылдарын сактоо үчүн артка кайтууга буйрук берди. Ошентип мусулмандарга артынан келген коркунуч жок болду.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир миң төрт жүз жыйырма адам менен жолго чыккан эле. Алардын жыйымасы аялдар. Хайбарда сегиз сепил бар болчу. Жөөттөр ошол сепилдерине кирип дарбазаларын бекитип алышты. Сахабалар сепилди он күн курчап жатышты. Күн өткөн сайын ачкачылыктын айынан ооруп, кыйнала башташты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башы ооруган себептүү башчылыкты Абу Бакрга өткөрүп берди. Ал дагы сепилдерди ала алган жок. Андан кийин Умардын башчылыгында аракет кылып көрүштү. Баары бир сепилди ала алган жок. Он төртүнчү күнү куптан намазынан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Эртең багымдат намазынан кийин тууну Аллах жана Анын элчиси жакшы көргөн адамдын колуна беремин. Ал жеңишке жетет - деди. Эртеси сахабалардын баары чогулган кезде, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алдыга чыгып, тууну алып келүүгө буйруду. Салама тууну алып келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны баардык адамдарга көрүнө турган жерге сайып тургузду. Андан кийин:

- Али кайда? - деп сурады.

- Анын көзү ооруп жатат – деп жооп берди сахабалардын бири. Анан аны чакырып келишти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дуба кылып, колу менен Алинин көзүн сылады. Оору жоголуп Али көзүн ачты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага тууну карматып:

- Тууну алгын жана артыңа кылчайып качпагын, - деди.

- Аларды динге киргизүү үчүн урушамынбы? – деп сурады Али.

- Жок. Аларды Исламга чакырып даават кылгын. Сенин

себебиң менен бир адамдын динге кирүүсү, сен үчүн күн тийген жердин баарынан жакшы - деди. Ошентип, сепилди алуу үчүн болгон күрөшкө эми Али башчылык кыла баштады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аскерлерине, аялдарды жана балдарды, ошондой эле курал көтөрбөгөн эркектерди өлтүрүүгө тыюу салды. Алинин башчылыгы менен он бешинчи күнү биринчи сепил мусулмандардын колуна өттү. Андан кийин экинчиси, анан үчүнчүсү жеңилди. Ошондо, биротоло жеңилип калышаарына көзү жеткен жөөттөр мусулмандар менен келишим түзүү үчүн элчилерин жиберди. Элчиликке келген Кинана менен Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келишим түздү. Келишимде үч нерсе каралды: биринчи, куралды таштоо. Экинчиси, мусулмандардын Хайбардан кайра кетүүсү. Үчүнчүсү, жерден алынган түшүмдүн жарымын мусулмандарга төлөп туруу. Хайбар урушунун ушундай жол менен аяктоосу, мусулмандар үчүн чоң жеңиш болду. Хайбардын жери абдан түшүмдүү жана жайыты жайлуу болчу. Андан түшкөн түшүмдүн жарымын алуу мусулмандардын экономикалык өнүгүүсүнө салым кошту. Ал эми, алар менен түзүлгөн тынчтык келишими мусулмандарды саясий чоң жеңишке алып чыкты.

Үлгү: Хайбарга аттануунун негизги максаты динди жайылуу үчүн Хайбар ээлери менен келишим түзүү эле. Мусулмандардын ал жерге согушуу үчүн барбагандыгы, Хайбардагы өлүмдүн аз болгонунан да көрүнүп турат. Хайбарда бардыгы болуп токсон алты адам кайтыш болду. Ошентсе да Хайбар окуясында биз үчүн үлгү ала турган бир канча иштер болду.

Абдуллах бин Хазрад аттуу сахабанын Абу Машжам деген жөөткө беш дирхам (күмүш) карызы бар эле. Сахабалар Хайбарга жөнөп жаткан мезгилде, Абу Машжам ага келип:

- Менин карызымды бер – деди.

- Мен аны Хайбардан келгенимден кийин төлөп берейин – деп суранды Абдуллах. Бирок ага тиги макул болгон жок.

- Сен Хайбардан тирүү келбейсиң, карызыңды төлөп берип кеткин – деди көшөрүп. Абдуллах, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) барып, болгон окуяны айтып арызданды эле, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Карызыңды бермейинче жөнөп чыкпагын - деп койду. Абдуллахтын эки эле кийими бар эле. Бирин жууганда экинчисин кийип турчу. Ошол кийиминин бирин үч дирхамга сатты. Анан күндөн калкалоо үчүн башына коюп жүргөн селдесин эки дирхамга сатып, карызынан кутулду. Жылаң баш, үстүндөгү көйнөгүдөн башка эч нерсеси жок калган Абдуллах Хайбарга кантип барарын билбей кайгырып турса, жанынан бир кемпир өтүп калды. Кайгырып турган Абдуллахты көрүп:

- Оо, пайгамбардын сахабасы, эмнеге кайгырып отурасың – деп сурап калды.

- Үстүмдөгүнөн башка кийими жок, муну менен Хайбарга кантип барарымды билбей турам – деп жооп берди Абдуллах.

- Жүрү – деди кемпир аны артынан ээрчитип, - мен сага көйнөгүмдү берейин, сен келгенче мен үйдөн чыкпай деле отура турам. Силер алган сооптон мага да тийсин. Мына менин мусулман бир тууганым, согуштун сообуна жетүү үчүн сөзсүз эле курал көтөрүп чыгуу зарыл эмес. Көйнөгүңдү чечип берип деле сооп тапсаң болот.

Ошентип Абдуллах Хайбарга жөнөп кетти. Кийин Хайбардагы жеңиштин олжосун бөлүштүргөн кезде, Абдуллахка бир күн аялды беришти. Ал болсо, Абу Машжамдын жакын тууганы экен. Ошентип, Абдуллахтан беш дирхамын доолап жүргөн Абу Машжам ага миң дирхам төлөп, тууганын сатып алды. Аллах Таала кимди-кимге муктаж кылып коёрун эч ким билбейт. Андыктан, колунда жокту кемсинтпе, балким бир күнү ага муктаж болуп каласың.

Хайбар сепилдерин курчоо он беш күнгө созулду. Бул убакта сахабалар ачарчылыктан аябай кыйналып кетишти. Бир жолу Аб-

дуллах бин Муаффал деген сахаба кайдан-жайдан түшүп калганы белгисиз бир кесим май таап алды. Ал катуу сүйүнүп кеткендиктен: «Мунун баарын өзүм жеймин» деп кыйкырып жиберет. Анан айланасын караса, маңдайында Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) туруптур. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага карап бир аз жылмайып койду. Уялып кеткен Абдуллах тапкан майын бөлүштүрдү эле, беш сахаба аны менен өзөк жалгады. Демек, тилиң менен эмес, жүзүңдүн жылмаюусу менен да бирөөлөрдү туура жолго баштап коюуга болот. Ошондой эле ичиң кенен болсо, аз нерсе көпкө жетет.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) «эртең тууну Аллах жанан Анын элчиси жакшы көргөн адамга берем» деп айткан мезгилде сахабалардын баары «Ошол адам мен болсом экен» деп үмүт кылышты. Анткени, алар үчүн Аллахка жана Анын элчисине сүйүктүү болуудан артык эч нерсе жок эле. Алардын бирин да, тууну алган адам өлүмдү көздөй биринчи кадам шилтээри кабатыр кылган жок.

Экинчи сепилди алган күнү, ал жерде кой кайтарып жүргөн негр бала Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип:

- Эгер мен сага ыйман келтирсем мага эмне берилет? – деп сурады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Бейиш, - деди.

- Менин түсүм кара, бетим жаман, жытым жагымсыз жана менин колумда эч нерсе жок. Эгер тигилер менен согушуп, кайтыш болсом Бейишке киреминби? – деп сурады тиги кайра.

- Ооба, - деп жооп берди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Бул мал тигилердин малы, аны эмне кылайын? – деди бала.

- Аларга айдап барып бергин, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ошентип, ал согушууга

кетти. Кийин анын найза сайылып өлгөн денесин таап келишти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны көрүп:

- Аллах Таана анын жүзүн нурдуу, жытын жыттуу кылды. Хур кыздарынан болгон анын эки аялы, анын чапанын талашып жатканын көрдүм - деди.

Хайбардан түшкөн олжолорду бөлүп жатышкан мезгилде мусулмандардан бирөө:

- Алахка ант ичем, мен бул үчүн аттанган эмесмин. Мен мобул жериме жебе кадалсын деп аттанганмын деп кекиртегин көрсөттү. Дал ошол учурда алыстан ышкыра учуп келген жебе анын кекиртегине сайылды. Муну тээ алыста аңдып жаткан жөөт мерген аткан эле. Бул жөнүндө Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) айтышканда, ал:

- Аллах чын сүйлөөчү жана чын сүйлөгөндөрдүн сөзүн далилдейт - деди.

Жөөттөрдүн арасынан Хажжаж бин Улат деген киши мусулман болот. Курайштардын колунда ага тиешелүү малы бар болчу. Ал Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип, Исламды кабыл кылганын жашырып туруп, малын алып алууга уруксат сурайт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага уруксат берет. Ал Меккеге барып, менин малымды батыраак берсеңер, силерге жакшы кабар айтам дейт. Курайштар анын малын чогултуп беришет. Ал: «Хайбарда мусулмандар жөөттөрдөн жеңилип, Мухаммад колго түштү, аны жакында силерге өткөрүп беришет» дейт. Анын сөзүн уккан Курайштар абдан кубанычка батышат. Хажжаж малын алып Меккеден чыгып кетет. Бир гана Аббас анын сөзүнө ишенбей, аны бир канча аралыкка чейин ээрчип келет. Ошондо, Хажжаж ага: «Мусулмандар жеңишке жеткендигин, алардан болгону он алты адам шейит болгонун» айтат. Ал эми, Курайштар Хайбардын чыныгы кабарын угушканда гана, Хажжажга алданып калышканын билишти.

Пайда:

- ▶ Биз согуштун эмес тынчтыктын, дааватчыларыбыз.
- ▶ Мусулмандар ар дайым бири-бири менен кабарлашып туруусу керек.
- ▶ Динди таратууда чынчыл бол.
- ▶ Динге колундан келишинче кызмат кыл. Көйнөгүн чечип берген кемпирди эсиңден чыгарба.
- ▶ Аллах Тааланын астында өң-түс, байлык-бийлик, күч-кубаттын баркы жок. Аллахтын алдында такыбалар гана кадырлуу.

Мекке мусулмандардын колунда

Хижранын сегизинчи жылы. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алтымыш жашка толду. Худайбия келишими жана Хайбарда болгон жеңиштен кийин Ислам дини жеңилдик менен таркады. Араб жарым аралындагы Аслам, Гуффар, Давс жана Бану Сулайм сыяктуу көптөгөн уруулар Ислам динин кабыл алышты. Худайбиядан кийинки эки жылдын аралыгында жүздөгөн адамдар Исламга өз кааллоосу менен киришти. Худайбия келишиминде башка уруулар кааласа Курайштарга, кааласа мусулмандарга кошулууга акылуу деп жазылган болчу. Ошонун негизинде каалаган уруулар мусулмандарга кошулушту. Ошондой эле Курайштарга кошулган уруулар да жок эмес эле. Ушундай уруулардын бири Хузаа уруусу мусулмандарга кошулуп динди кабыл алды. Алар менен көп жылдан бери согушуп келе жаткан Бану Бакр уруусу Курайштарга кошулуп кетти. Эзелтен душмандык менен жашап келген Бану Бакр уруусу үчүн Хузаанын мусулмандарга кошулуп кетүүсү дагы көралбастыкты күчөттү.

Бир ирет Хузаа уруусунун адамдары Каабаны зыярат кылуу үчүн Меккеге келишет. Алардын Меккеге келгенин көргөн Бану Бакрдын башчылары Курайш чоңдоруна келип:

- Булар мусулмандардын катарына кирип алып күчтүү болуп баратышат. Биз аларды өлтүрүп, өзүбүздүн мурдагыдай эле күчтүү экенибизди далилдейбиз. Бизге курал берип, аларды өлтүрүүгө уруксат бергиле – деп суранышат. Бул жерде курайш чоңдорунан Сухайл ибни Амр, Хувайт бин Абдул Изза, Икрима бин Абу Жахил, Софван бин Умая жана башка адамдар бар эле. Алар Бану Бакрдын башчыларына макул болуп, колдоруна курал карматып, арам айларда адам өлтүрүүгө уруксат берип коюшту. Бул амалдары менен алар Худайбия келишиминдеги он жылга чейин кан төгүү токтотулат деген бөлүмдү бузуп алышты.

Хузаа уруусунун адамдары Меккеге келип, «Асиир» деген жерге эс алуу үчүн токтошту. Бул жер Харамдан (эч нерсени өлтүрүүгө болбой турган жер) сырткары жер болчу. Алар чатырларында өргүп жаткан убакта, Навфал бин Муавия деген Бану Бакр уруусунун баатыры кирип барып үч адамды өлтүрүп койду. Алар катуу коркуп кетип, Харамды көздөй качып жөнөштү. Харамдын чек арасына кирип кетсек аман калабыз деп ойлошту. Анткени, Курайштар канчалык кыянат кылышса да, Харам ичинде адам өлтүрүүгө жол бермек эмес. Бирок, алардын ойлогону туура эмес болуп чыкты. Алардын артынан кууп келген Навфалды токтотуу үчүн башка адамдар:

- Эй Навфал, Харамда адам өлтүрбө. Кудайыңдан корк – деп кыйкырып жатышты. Адам өлтүрүп, кан ичкич болуп калган Навфал алардын сөзүнө андан беш бетер жинденип:

- Бүгүн мен үчүн Кудай жок. Силерге Харам ичинде уурулук кылууга болот, анан адам өлтүрүүгө болбойбу – деп кыйкырды. Анан качкан адамдардын артынан жоокерлери менен Харамдын чегине кирип дагы жыйырма адамды өлтүрүп коюшту. Мурун Харам чегинде уурулук эле кылышса эми адам өлтүрүүнү да башташты. Андан кийин Хузаа уруусунун башчысы Бадил бин Вара-

канын чатырына жакын жерде дагы он адамды өлтүрүштү. Эмне кыларын билбей калган Бадил жардамчысы Амр бин Салимди Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кабар бергин деп жөнөттү. Амрдын күлүк аты бар эле. Ал токтобостон чаап отуруп эки күндө Мадинага жетип келди.

Ушул убакта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мечитте Хаатиб бин Абу Балта менен сүйлөшүп отурган. Ал Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) катын Мисирдин падышасы Мукаваска алып барып келген болчу. Эшиктен шашыла кирип келген Амр болгон окуяны төкпөй-чачпай айтып берди. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ачуусу келип жүзү кызарып, күрөө тамырлары көөп кетти. Ал баардык нерсени кечирет эле, бирок кыянатчылык менен келишимди бузууну кечирбейт болчу. Курайштар келишимди бузду. Он жыл тынчтык менен жашайбыз деген келишим мына бүгүн бузулду.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ойго чөмүлдү. Ал кан төгүү үчүн эмес адамдарды туура жолго чакыруу үчүн келген эле. Бирок, канчалык кан төгүүдөн качкан сайын анын артынан кан төгүү кууп келе жатат. Аны жинди деп аташты. Сыйкырчы деп кемсинтишти. Туулган жери Меккеден кууп чыгышты. Мадинада да тынч жашата коюшпады. Акыры Худайбия келишимин түзүп, эми тынчтыкка жетиштик го деп турган убакта, кайрадан кан төгүлдү. Эми согушуу үчүн Меккеге аттануу керек.

Курайш чондору кетирген кемчиликтерин кеч түшүнүп калышты. Эми эмне кылуу керек деген суроо алардын ар биринин тынчын ала баштады. Акыры, бир чечимге келүү үчүн баары бир орунга чогулушту. Ар кимиси өз билгенин айтып чыкты. Сөз кезеги Абдуллах бин Убайга келди. Ал Исламды кабыл кылдым деп сахабалар менен бир жыл жүрүп, анан Курайштарга кетип калган болчу.

- Мен мусулмандарды жакшы билемин – деп сөз баштады ал.
– Силердин алдыңарда үч эле жол бар. Биринчиси, Хузаа уруусу-

нан кайтыш болгондордун кунун төлөп берүүнөр керек. Же болбосо, аларды өлтүргөн адамдарды мусулмандардын колуна салып берүүнөр керек. Эгер бул экөөсүн аткарбасаңар, анда согушка даярдана бергиле.

Анын биринчи сунушуна:

- Мынча адамдын кунун төлөш үчүн биздин баардык малыбыз кетет. Бул оюңду аткара албайбыз, – дешти. Экинчи сунушуна болсо:

- Эгер өлтүргөн адамдарды кармап берсек, бизге экинчи башка уруулар кошулбай коёт, – деп баш тартышты. Ошол убакта Абу Суфян туруп:

- Силер Хузаа уруусунан бир дагы адамды Меккеден чыгарбай кармап тургула. Мен Мухаммадга барып, келишимди өзгөртүп келемин, – деди. Алар Хузаа уруусу менен болгон окуяны мусулмандар уга элек деп ойлошкон болчу. А чындыгында Амр бин Салим эки күндө Мадинага жетип келип, кабарды Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) уккан эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул кабарды эч кимге айткан жок. Амрды да эч кимге айтпагын деп буйруду. Сахабаларына жакын арада урушка аттанарын айтты. Бирок, кайсы тарапка барарын ачык айткан жок.

Бул учурда Абу Суфян Мадинага келди. Анын кызы Умму Хубайба Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жубайы эле. Эң биринчи кызынын үйүнө кирди. Кызы менен саламдашкандан кийин жерге салынган төшөккө отурмакчы болду эле, кызы аны тартып ала калды. Таң калган Абу Суфян:

- Сен төшөктү менден кызганып жатасыңбы, же төшөктөн мени кызганып жатасыңбы? – деди.

- Төшөктү сенден кызганып жатам, – деди кызы.

- Эмнеге антесиң? – деп дагы таң калды атасы.

- Бул Аллахтын элчисинин төшөгү, а сен болсо нажас (таза эмес, дааратсыз) адамсың – деди Умму Хубайба. Ачууланган Абу Суфян:

- Сага бир жамандык болуптур, – деп шашыла сыртка жөнөдү да, кызынын:

- Мен сенден ажырап, Пайгамбарга келгенден бери жамандык көрө элекмин – деп кыйкырганын укпастан алыстап кетти. Кызынын үйүнөн көңүлсүз чыккан Абу Суфян мечитке келди. Мечитте Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) саха-балар менен отурган. Ал Абу Суфяндын келе жатканын көрүп:

- Азыр Абу Суфян бизге келип келишимди өзгөртөлү деп өтүнөт - деди. Чындап эле эшиктен кирген Абу Суфян саламдашкандан кийин:

- Бизге Худайбия келишими абдан пайдалуу болду. Анын эч кандай жамандыгын көрбөдүк. Ошондуктан, анын мөөнөтүн дагы узартып анча-мынча жерлерине өзгөртүү киргизели деп келдим – деди эч нерсени билбеген адам болуп.

- Эмне бир нерсе болдубу? – деп сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дагы эч нерсе билбеген адам сыяктуу.

- Жок. Эч нерсе деле болгон жок. Болгону аны бир аз өзгөртөлү деп эле. Абу Суфян сөз таба албай кыйналып кетти.

- Эй, Абу Суфян. Худайбия биз үчүн да пайдалуу болду. Биз бир түзгөн келишимди кайра-кайра өзгөртө бербейбиз. Антүүгө эч кандай негиз жок - деп анын сунушунан баш тартты Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Андан кийин Абу Суфян Абу Бакрга барып:

- Оо, Абу Бакр, Мухаммад менен сүйлөшүп көр. Балким сенин сөзүңдү угаар – деп өтүндү.

- Менин оюм да Аллахтын элчиси менен бирге – деп Абу Бакр андан баш тартты. Андан кийин Умарга, Усманга, Алиге барып

суранды. Бирок, алардын баары Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) оюн айтып ага макул болушкан жок. Эч кандай жумуш бүтүрө албай, айласы түгөгөн Абу Суфян Меккени көздөй бет алды.

Абу Суфян келип кеткенден кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Ааиша энебиздин үйүнө кирип:

- Мени урушка даярда. Мен сага бир сыр айтамын, аны эч кимге айтпагын – деди да, жакында Меккеге жүрүшкө чыгарын айтты. Бул сырды Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башка эч кимге айткан эмес эле. Анткени, Мадинада көптөгөн мунафыктар бар эле. Эгер урушка ачык даярдык көрүшсө, анда Курайштар бат эле угуп алып урушка даярдык көрүп алышмак. Алар да урушка камынып алса, эки тараптан тең кан төгүлүү болуусу мүмкүн. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кан төгүүнү эч качан каалаган эмес. Ошондуктан, жашыруун барып, Меккени кан төгүүсүз алууну каалады.

Кызынын кандайдыр бир нерселер менен алектенип жатканынан шексинип калган Абу Бакр ага келип:

- Аллахтын элчисин урушка даярдап жатасыңбы? – деп сурады акырын гана.

- Ооба, – деди Аиша.

- Ал согушуу үчүн чыкканы жатабы – дагы сурады Абу Бакр.

- Ооба, – деп койду Аиша дагы.

- Ал Римге аттанууну каалап жатса керек, – деп билгиси келди Абу Бакрдын. Бирок, кызы ага жылмая карап тым болду.

- Же, Хавазанга барууну каалап жатабы? – деп дагы сурады. Бул жолу да жылмаюдан башка жооп ала албаган Абу Бакр үмүтүн үзүп сыртка чыгып кетти.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабаларды урушка даярдангыла деп буйруду. Алардын кай тарапка барабыз деген суроолоруна, жөн гана кийин билесиңер деп койду. Анан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Абу Бакр жана Умар менен көпкө чейин сүйлөштү. Сүйлөшүүдөн кийин Хавазанга баруучу жолго чалгынчыларды жөнөттү. Аны көргөн сахабалар Хавазанга урушка чыгат экенбиз деп ойлошту. Мадинада бат эле «мусулмандар Хавазанга аттанышат экен» деген сөз таркап кетти.

* * *

Сахабалар урушка даярданып жаткан мезгилде, Жибрийил келип Меккеге жөнөгөн кербендеги бир аял Курайштарга кат алып бара жатканын кабарлады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Али менен Зубайрды анын артынан жөнөттү. Алар кербенге жарым жолдон кууп жетишти.

- Катты бергин! – деди Али аялга жетээри менен.

- Менде эч кандай кат жок, – деди аял мойнуна албай.

- Жибрийил менен Аллахтын элчиси жалган сүйлөбөйт, катты батыраак бергин! – деди Зубайр.

- Аллахка ант болсун менде эч нерсе жок. Аял дагы эле моюнуна албады. Ошондо:

- Эгер өз каалооң менен бербесең күч менен тартып алабыз, – деди Али. Коркуп кеткен аял койнуна катып алган катты алып берди. Катты алган Али менен Зубайр кайра кайтып кетишти. Бул катты Хатиб бин Абу Балта деген адам жазган болчу. Катта: «Хатиб бин Абу Балтадан Абу Суфянга. Мухаммад силер менен согушуу үчүн даярданып жатат» деп жазылган экен. Хузаа уруусунун чабарманы Амр Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип кабар берген мезгилде Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанында Хатиб бар болчу. Бул жашыруун кабарды ошондо угуп калган эле.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) катты Хатибдин алдына ыргытып:

- Эмне үчүн мындай кылдың? - деп сурады.

- Оо, Аллахтын элчиси, мен динден чыккан жокмун, мусулмандарга душмандык кылайын да деген эмесмин. Болгону менин жакындарым Меккеде, Курайштар аларга жакшы мамиле кылып турсун деп, ушул ишке бардым эле – деди Хатиб. Анын сөзүн чыдамсыздык менен араң чыдап угуп турган Умар:

- Оо, Аллахтын элчиси, бул мунафыктын башын кыя чабайын, уруксат бер – деп Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайрылды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Умардын колунан акырын кармап:

- Ага тийишпегин, анын Бадрга катышкандыгын унутуп калдыңбы - деди. Катуу ачууланган Умар:

- Аллах жана Анын элчиси билүүчү – деп ыйлап жиберди. Кийин Аллах Таала ал жөнүндө: *«Оо, ыймандуулар. Менин душманымды да, өзүңөрдүн душманыңарды да дос кылып албагыла. Силер аларга сүйкүмдүү мамиле жасап жатасыңар, а алар болсо силерге келген акыйкатка ишенбей жатышат. Алар, пайгамбар менен силердин Роббуңар болгон Аллахка ишенип жатканыңар үчүн (мекениңерден) чыгарууда. Силер менин жолумда күрөшүү үчүн жана Менин ыраазылыгымды табуу үчүн чыкканыңарда, Менин душмандарымды жашыруун болсо да сүйбөгүлө. Мен силердин жашыруун кылганыңарды да, жарыя кылганыңарды да жакшы билүүчүмүн. Силердин араңардан ким бул ишти жасаса, анда анын түз жолдон адашканы анык»* деген аятты түшүрдү. (Мумтахина, 1-аят). Ушул окуядан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинадан убактылуу эч ким чыкпай турсун деп буйрук берди.

* * *

Акыры сапарга аттануучу убакыт да келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) он миң адам менен аттанып чыкты. Бадрда болгону үч жүз адам болчу. Ухудда жети жүз эле. Худайбия менен Хайбарга барышканда бир миң төрт жүз адам барган. Эми минтип он миң адам менен чыгып жатышат. Эки жылдын ичинде мусулмандардын саны абдан көбөйгөн эле. Аскер Хавазанга карап жол тартты. Аскер башчы Халид ибни Валид, оң канатта Абу Убада бин Жаррах, сол канатында Зубайр бин Аввам баратты. Тууну болсо ансарлардын башчысы Саъд бин Убада көтөрүп чыкты. Ошентип аскер Хавазанга сексен чакырым калганда, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кокустан аны Мекке тарапка бурду. Анан Меккени көздөй катуу ылдамдык менен жөнөштү. Алар тууралуу кабар Курайштарга жеткенге чейин аскер Меккенин босогосуна келип токтоду. Кечинде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ар бир чатырдын жанына от жагууга буйруду. Алыстан жылдыздай жымыраган оттор Курайштардын жүрөк үшүн алды. Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жакында эле динди кабыл кылган атасынын бир тууганы Аббас келип:

- Мен Курайштар менен сүйлөшүп көрөйүн, балким алар каршылыксыз эле Меккени өткөзүп беришээр – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага макул болду. Анан ал белги болсун үчүн Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) качырын сурап минип, Меккеге көздөй жөнөдү. Ушул убакта мусулмандар менен дагы бир жолу сүйлөшүп көрүү үчүн Абу Суфьян Мадинага жөнөгөн эле. Ал жол ортосунан жамыраган отторду көрүп эмне кыларын билбей турган убакта Аббас алдынан чыгып калды.

- Булар Хавазандын аскерлери го? – деди коркуп калган Абу Суфьян титиреген үнү менен.

- Жок, булар Мухаммаддын аскерлери, – деди Аббас аны андан беш бетер чочутуп.

- Сен да мусулман болдуңбу? – деп сурады анан таң калганын жашыра албай Абу Суфян.

- Ооба, мен азыр Меккенин оозунда турган Мухаммаддын он миң аскеринин биримин. Алардын баары куралданган. Эгер Меккени тынчтык менен өткөрүп берсең уруунду аман сактап каласың. Эгер баш тартсаң анда өзүң бил – деди Аббас. Чындап эле мындан башка айласы жок экенин билген Абу Суфян:

- Мен макулмун. Бирок, алар баары бир мени соо койбойт. Анткени, мен алардын көбүнүн туугандарын жок кылганмын, – деди. Ошол убакта алардын жанына Али келип калды. Аны да Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жөнөткөн эле. Ал Абу Суфяндын көңүлүн жумшатып:

- Сен коркпогун, Аллахтын элчисинин алдына барганда Жусуп пайгамбардын бир туугандары айткан «Аллахка ант болсун, эгер биз адашуучу болсок, сага каалаганыңды кылууга Аллах укук берди» деген сөзүн айткын, – деди. Анан Аббас экөөсү Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) качырына учкашып алып аскерлердин жанына келишти. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) чатырына кирген мезгилде, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ачуусу келип кызарып кетти да:

- Эмне үчүн келишимди бузуп коюп, анан бизди алдаганы Мадинага бардың я, Абу Суфян - деп сурады. Абу Суфян кайраттанып:

- Аллахка ант болсун, эгер биз адашуучу болсок, сага каалаганыңды кылууга Аллах укук берди – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага Жусуп пайгамбардын жообун кайтарды:

- Бүгүн силерге кек сактоо жок, Аллах силерди кечирет. Ал Ырайымдуулардын Ырайымдуусу.

- Меккени биздин колубузга өткөрүп бергин – деди Аббас,

Абу Суфянга. Анан Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайрылып:

- Абу Суфян мактаганды жакшы көрөт, ага бир нерсе дебейсиңби – деди. Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Ким Абу Суфяндын үйүнө кирип жашынса, ага жамандык жок, - деди.

- Менин үйүм өтө эле кичине, Меккенин калкы ага батпайт, – деди Абу Суфян.

- Ким Харамга кирсе, жамандыкка учурабайт, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Меккенин калкы Харамга да батпайт, – деди Абу Суфян. Ошондо Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Кимде-ким үйүнө кирип эшигин бекитип алса, ал тынч калат, - деди.

Абу Суфян менен Аббас Меккеге киришти. Абу Суфян үйүнүн жанындагы дөбөгө чыгып кыйкыра баштады: «Ким менин үйүмө кирсе, аман калат. Ким Харамга кирсе аман калат. Ким үйүнө кирип, бекинип алса аман калат». Алардын жанынан аскерлер шаарга кире башташты. Абу Суфян алардын көптүгүнө таң калып:

- Бул кайсы уруунун адамдары? – деп сурады Аббастан.

- Бул Аслам уруусу, – деп жооп берди Аббас.

- Алар мусулмандардын душманы эмес беле?

- Ооба, мурун душман эле, азыр мусулман болушту.

- А бул кайсы уруу?

- Ашжаъ уруусу. Ошентип, ар бир кирген урууну Аббас Абу Суфянга тааныштырып отурду. Акырында кезек убагында Мекке-

ден куулуп кетишкен мухажирлер менен ансарларга келди. Тууну кармап келе жаткан Саъд бин Убада:

- Бүгүн кайгы күнү, Аллах Таала бүгүн Курайштарды кор кылды – деп кыйкыра баштады эле, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны токтотуп:

- Жок, бүгүн ырайым күнү. Аллах Таала бүгүн Курайштарды сыйлады - деп кыйкырды. Аны карап турган Абу Суфян Аббаска карап:

- Сенин агандын баласы периште сыяктуу, – деди моюнуна алып.

- Ээ, Абу Суфян, ал периште эмес, ал Пайгамбар, – деди Аббас.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) *«Чындыгында, Биз сага чоң жеңишти бердик»* деп башталган Фатх сүрөсүн окуп Меккеге кирди. Качан ал сүрөнүн аягындагы «Мухаммад Аллахтын элчиси, аны менен бирге болгондор каапырларга катуу, өздөрүнө ырайымдуу. Алардын, Аллах ыраазылыгын жана артыкчылыгын талап кылып руку жана сажда кылып турганын көрөсүң» деген жерине жеткенде үнүн катуу чыгарып окуду. Аскерлердин баары ыйлады. Меккеге киришкенден кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эч кимди өлтүрбөгүлө деп буйрук кылды. Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үнүн бийик көтөрүп: *«Чындык келди, жалган кулады. Чындыгында, жалган жок болуучу – деп айткын» (Исра, 81-аят)* жана *«Акыйкат келди, эми жалган көрүнбөйт да, кайтып да келбейт - дегин» (Саба, 49-аят)* деген Куран аяттарын окуп Каабага келди. Билал Каабага чыгып азан чакырды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Сафа тоосуна чыгып, элди чогуткула деди. Анан чогулган элге кайрылып:

- Эй Курайш уруусу! Эми силерди эмне кылат деп ойлойсуңар? - деп кыйкырды.

- Сен биздин бир тууганыбыздын баласысың, – деп кыйкыра башташты ар тараптан.

- Бүгүн силерге таарыныч жок, Аллах силерди кечирсин. Тарап кете бергиле, силерге эч ким тийишпейт - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Каабадагы буттар (сыйынуу үчүн коюлган эстеликтер) тарапка колун шилтеди. Колун көтөргөн сайын бирден бут кулады. Бул Аллах Тааланын Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) берген дагы бир мѳужизасы эле. Бул мѳужиза менен Аллах Таала, Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жөн эле аскер башчы эмес, Аллах тарабынан жиберилген пайгамбар экендигин эскертти.

* * *

Абу Суфян «Эми кантип аскер топтоп, мусулмандарды Меккеден кууп чыксам» деп ойлонуп отурду. Аңгыча артынан бирөө басып келип, ийinine колун койду да:

- Эгер андай кылсаң, Аллах сени жазалайт - деди. Чочуп кеткен Абу Суфян артына жалт карап, жылмайып турган Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көрдү да:

- Күбөлүк берем Аллах жалгыз, сен Анын элчисисиң – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жылмайып күлүп басып кетти. Эртеси Хишам бин Хаарис деген адам Абу Суфянга келип, аны сөзгө тартып:

- Атама, Билалдын өкүрүгүн угузбастан алып кеткен Аллахка мактоо болсун – деп сөз баштады. Абу Суфян ага бир нерсе деп айтуудан чочулап унчуга албады. Ошол убакта алардын жанынан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өтүп калды. Ал Хишамга карап:

- Атаңа Билалдын шарапатын угузбастан алып кеткен Ал-

лахка мактоо болсун - деди. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ушул сөзүн уккандан кийин Абу Суфяндын ыйманы күчөдү. Андан кийин мусулмандар менен бирге эки согушка катышты жана мусулман абалында кайтыш болду.

* * *

Фаззола деген каапыр Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Каабаны айланып жаткан убакта, колуна канжарын алып анын артынан ээрчип акырындан жакындай берди. Жакындап отуруп мына эми артына ура турган болуп калганда Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) артына бурулуп карай калды да:

- Эмне кылып жатасың, я Фаззола? - деди.

- Аллахты зикир кылып жатам — деп чочуп кетти ал. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага:

- Аллахтан корккун - деп, оң колун көтөрдү. Уруп жиберет го деп ойлогон Фаззола коркуп кетип кетенчиктей түштү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын жүрөгүнө колун коюп акырын сылай баштады да:

- Аллахтан кечирим сура эй, Фаззола - деди. Ал келме айтып мусулман болду да, Аллахтан кечирим сурай баштады. Кийин бул окуяны эскерген Фаззола: «Ал менин жөрөгүмө колун койгон мезгилде, андан жаман көргөн адамым жок эле. Ал колун тартып алганда андан жакшы көргөн адамым жок болуп калды» деп айтчу.

Үлгү: Меккенин мусулмандардын колуна өтүүсү Аллах Тааланын аларга кылган жакшылыгы эле. Анткени, келишим боюнча он жылга чейин согушууга болбойт эле. Бул аралыкта Мекке каапырлардын колунда болот болчу. Албетте, бул Исламдын

өнүгүүсүнө чоң жолтоо болот эле. Мекке каапырларынын келишимди бузуусу Аллах Тааланын мусулмандарга көрсөткөн жардамы болуп калды. Харамдын чегинде уурулук кылып жүргөн каапырлар ал жерде адам өлтүрүүгө да барышты. Бул окуядан ала турган сабак, эч качан күнөөнү кичине деп жасай бербөө керек. Кичине күнөөнү жасай берген адамга чоң күнөөгө баруу жеңил болуп калат. Ошол себептен Харам ичинде уурулук кылып жүргөн адамдар, кан төгүүгө да оңой эле барышты.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккеге аттанарын жубайы Аиша энебизден башка эч кимге айткан жок. Анткени, Аиша энебиздин сырды сактай алуусуна ишенет эле. Аиша энебизге атасы Абу Бакр келип, канчалык тактап сураса да эч нерсени айткан жок. Сырдын бекем сакталуусунун натыйжасында, кан төгүлбөстөн Мекке колго алынды. Азыркы учурдагы күйөөсүнүн сырын ашкере кылууну адатка айландырып алган аялдар бул окуядан сабак алса, жашоосу тынч болоруна шек жок.

Мусулмандардын Меккеге аттанып жатканын бир адам кат аркылуу жазып жибергенин Жибрийил өзү келип кабарлады. Ал ошончолук маанилүү беле? Ооба, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эч качан кан төгүүнү каалаган эмес. Бул жолу да кан төкпөстөн Меккеге кирүүнү максат кылган эле. Анын ошол максаты ишке ашпай калбасын үчүн Аллах Таала Жибрийилди жөнөттү.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Хатибдин катын алып келгенден кийин, ачуусу келип катты анын алдына ыргытып: «Бул эмне кылганың?» деп сурады. Эртең Кыяматта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) биздин да жасаган күнөөлөрүбүздү көрсөтүп «Бул эмне кылганың?» десе эмне деп жооп беребиз?! Ушуну ар дайым эсибизден чыгарбай жүрөлү!

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккеге кирди. Он миң аскер, чоң жеңиш менен кирди. Бирок, ал

башын төмөн кылып өзүн жөнөкөй кармап кирди. Анын аскерлери көздөрүнөн жашын агызып ыйлап киришти. Алардын жүрөгүндө кубаныч бар эле. Ал кубаныч бир шаарды басып алуу кубанычы эмес, Исламдын жеңиши үчүн болгон кубаныч эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) шаардын каалаган жеринен өзүнө үй тандап алса болот эле. Бирок ал анткен жок. Өзүнүн эски чатырын тигип, болгон буюмун ага киргизип ошондо жашады. Кандайдыр бир ийгиликке жетишсең, мусулмандардын жеңишке жеткен күнүн эстеп, өзүңдү алар сыяктуу алып жүр.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккени колго алган убакта биз үчүн үлгү боло турган көптөгөн окуялар болду: Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Меккеден Мадинага кете элек кезинде адамдар менен намаз окуу үчүн Каабага келет. Каабанын ачкычтары Усман бин Талха деген адамда болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) андан:

- Бизге ачкычты берип тур, Каабада намаз окуп алалы, - деп суранат.

- Жок, силерге ачкычты бере албаймын, – деп баш тартат тиги. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир канча жолу суранса да тиги бербейт.

- Эй, Усман, бир күнү ачкыч менин колума тийип калат, ошондо мен да сага аны бербей коём, ошондуктан азыр берип тур, - дейт.

- Ошондой күндү көргөнүмдөн өлгөнүм жакшы, – деген Усман баары бир ачкычты бербейт.

Кийин Мекке мусулмандардын колуна өтүп, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Каабага келген убакта Усманды чакырып ачкычты сурады. Усман бул убакта динди кабыл кылган эле. Ал, ачкыч энемдин чөнтөгүндө эле деп аны алып келүү үчүн кетти. Бирок, энеси ага ачкычты бербей койду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Каа-

банын эшигинде бир топ күтүп туруп, акыры Умарды жөнөттү. Ал барып кемпирдин эшигин кагып:

- Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ачкычты берсин деп сурап жатат – деди. Үйдүн ичинен кемпир акырын сурады:

- Бул келген ким?

- Мен Умармын – деди Умар үнүн көтөрүп. Коркуп кеткен кемпир унчукпастан ачкычты анын колуна салды. Умар ачкычты Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) берген кезде агасы Аббас:

- Оо, Аллахтын элчиси, мындан кийин Каабанын ачкычына мен ээ болоюн – деп суранды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага жылмая карап:

- Жок абаке, бүгүнкү күн жакшылыктын жана кечиримдин күнү - деди да ачкычты кайра Усманга карматты. Анткени, Исламга чейин Каабанын ачкычына ушул Шайба уруусунун адамдары ээлик кылчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошол үрп-адатты сыйлап ачкычты кайра Усманга берди да:

- Ачкычты алгын, эй, Шайба уруусунун өкүлү, муну силерден Кыяматка чейин эч ким ала албайт - деди. Азыркы убакта да Каабанын ачкычы Шайба уруусунун колунда. Алардын уруксатысыз Каабага эч ким кирбейт.

* * *

Абу Бакрдын атасы Абу Кухафа деген киши болчу. Абу Бакр аны Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алдына ээрчитип келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны көргөндө:

- Аксакалды эмне үчүн убара кылдың, биз ага өзүбүз барат элек го, - деди Абу Бакрга.

- Жок, сенин алдыңа келүүгө биз милдеттүүбүз, – деди Абу Бакр. Андан кийин атасы келме айтып мусулман болду. Ошол убакта Абу Бакр ыйлап жиберди.

- Эмне ыйлап жатасың, атандын мусулман болгонуна кубанбайсыңбы? – деп сурашты жанындагылар таң калып.

- Менин атам динге кирди, бул үчүн мен кубанып жатамын, бирок Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) баккан Абу Толиб динге кирбей өтүп кетти. Эгер ал динге киргенде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кандай кубанат эле. Мен ошону ойлоп ыйлап жатамын – деди Абу Бакр.

* * *

Меккеге мусулмандар кирген убакта, келишимди бузган жана адамдардын өлүмүнө себепкер болгон Икрима бин Абу Жахил качып кетти. Ал, мусулмандар анын атасы Абу Жахилдин кылган жамандыктары үчүн да өч алышарын ойлоп, деңиз аркылуу башка өлкөгө качып кетүүгө камынды. Анын аялы Исламды кабыл кылган болчу. Ал Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип:

- Оо, Аллахтын элчиси, Икримадан башканын баарын кечирдиң, ал эл башчысы аны да кечире аласыңбы? – деп суранды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны кечиргендигин айтты. Аялы жакшы кабарды угузуу үчүн Икриманын артынан жөнөдү. Икрима болсо деңиз жээгине жетип, кемеге түшөт. Бирок кеменин башчысы ага:

- «Лаа илааха иллалЛооху» келмесин айткандарды гана чыгарабыз – деп келмени айтуусун талап кылды.

- Мен ушул келмеден качып бара жатамын, – деди Икрима айласы кетип.

- Анда кемеге чыга албайсың, – деди кеме башчысы. Ошол убакта Икриманын аялы жетип келип, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны кечиргендигин айтты. Кубанычы коюнуна батпаган Икрима дароо Меккеге келип Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанына барды. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын келе жатканын сезип, сахабаларына кайрылып:

- Азыр Исламды кабыл кылганы Икрима келет. Анын атасына жаман сөз айтып сөкпөгүлө. Анткени, сөгүнүү өлүккө жетпейт, бирок тирүүлөргө ыза берет - деди. Качан Икрима киргенде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көйнөгүн жерге салып:

- Икрима, бул жакка отур, - деп орун көрсөттү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) мындай сыйурматына ичи жылыган Икрима:

- Эмне кылууга чакырасың? – деп сурады.

- Туугандар менен жакшы мамиледе болууга чакырамын, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Анан: - Ошол себептен сени кабыл кылдык. Жакшы кулк-мүнөзгө, намаз окууга жана жалгыз Аллахка сыйынууга чакырамын - деп сөзүн улады. Икрима анын баарына макул болду да:

- «Ашхаду аллаа илааха иллалЛооху, ва ашхадука аннака расууллЛохи» (күбөлүк берем Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок жана сен Анын элчисисиң) – деп келмени айтты. Анан Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кол берип:

- Оо, Аллахтын элчиси, Аллах жолунан кайтаруу үчүн канча дирхам коротсом, ошончо дирхамды Аллах жолуна сарптаймын. Аллах жолунан тосуу үчүн канча аракет кысам, ошонун баарын Аллах жолуна мээнет кылуу менен жууымун – деди. Ошентип, Исламдын эң чоң душманы Абу Жахилдин баласы, диндин та-

ралуусуна эң катуу тоскоол болгон Икрима Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кечиримдүүлүгүнүн наийжасында динге кирип, динге чын ыкласы менен кызмат кылып жүрүп, Ярмук согушунда шейит болду.

* * *

Икрима сыяктуу качып кеткен Курайштардын дагы бир кадырлуу адамы Софван ибни Умая эле. Ал дагы мусулмандарга көп азаптарды көрсөткөндүктөн, алардын көзүнө көрүнүүдөн коркуп шаардын сыртына качып чыгып кеткен. Айрыкча, Билалды катуу сабап, күндүн ысыгында бетин кумга матырып кыйнаган адам ушул Сафван эле. Анан да мусулмандар менен түзүлгөн келишимди бузгандардын бир да ушул адам болчу. Анын жанын аман калтырууну суранып тууганы Умая ибни Вахаб Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келди. Анын жанын аман калтырууга Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) убада берди. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүн тастыктоо жана Сафванга эч ким жамандык кылбасын үчүн Умая андан далил болуучу бир нерсе сурайт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага Меккеге киргенде кийип кирген селдесин башынан чечип берет. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) селдесин кийген Сафван Меккеге келип динди кабыл кылат. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзүнүн жогорку даражадагы ахлагы менен ушундай чектен чыккан адамдарды да динге киргизген.

* * *

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эң чоң душманы Абу Лахабдын Утба жана Утайба деген эки баласы бар эле. Алар Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын

салам-салаваттары болсун) кыздары Рукуя менен Умму Кулсумдун күйөөлөрү болчу. Качан Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) вахий келип пайгамбарлык доору башталганда алар анын кыздары менен ажырашып кетишкен болчу. Андан кийин Мекке ачылганга чейин мусулмандарга каршы иш-аракеттерди жасап жүрүшкөн. Мекке ачылгандан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ал экөөнү өзүнө чакырды. Алар келгенден кийин:

- Силердин атаңар менин атамдын бир тууганы. Мен силерге дуба кылсам, силер динди кабыл кыласыңарбы? - деп сурады. Экөө тең бир ооздон макул болуп келмени айтышты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын колун кармап, Каабага курсагын жана маңдайын тийгизип туруп дуба кыла баштады. Аларды карап турган Умар айтат: «Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дуба кылды, алардын жүзүнөн ыймандын нуру көрүндү. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дагы дуба кылды, алардын жүзүнөн ыймандын нуру жаркырады». Анан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын колун коё берип:

«Бул экөөсүн туура жолго баштаган Аллахка мактоо болсун» - деп кубанганынан жүзү жаркырап кетти.

Ушинтип ааламга ырахмат үчүн жиберилген Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир кезде өзүнө азап берген, туулган жеринен кууп чыгышкан Курайштарга кек сактабастан, алардын ар биринин акыретин ойлоп динге чакырды. Жолуна тикен таштап, үстүнө кан-жинди төгүп салган Абу Лахабдын балдарын кечирип, туура жолго салды. Өзүн Меккеден кууп чыгып, канчалаган сахабаларын өлтүргөн Абу Жахилдин баласы Икриманы динге киргизди. Эң акыркы айласы калганга чейин мусулмандардын канын төккөн Абу Суфянды кечирди. Атасындай жакшы көргөн агасы Хамзаны өлтүртүп боорун чайнаган Хиндди кечирди. Кыскасы ким ага душман болсо, ал анын баарын кечирди. Колунда куралы, артында аскери турган убакта колго түшүп

алдына келген туткундарга мындай жакшы мамиле кылуу адам-
заттын акылманы Мухаммад пайгамбардан (Ага Аллахтын салам-
салаваттары болсун) башка эч кимдин колунан келмек эмес.

Пайда:

- ▶ Аллах Таала кечиримдүү жана кечиримдүүлөрдү жакшы көрөт.
- ▶ Убада-келишимди бузуунун арты өкүнүч менен аяктайт.
- ▶ Аялы динде болсо күйөөсүнүн туура жолго түшүүсү жеңил болот.
- ▶ Туугандар менен ар дайым байланышта бол.
- ▶ Кандай чоң күнөө жасасаң да Аллахтын ырайымынан үмүтсүз болбой, Ага тооба кыл.

Табук

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жана мусулмандардын Меккеге киргенине он тогуз күн болгон. Кокустан Меккеге Хавазан аскерлери бастырып келе жатат деген кабар келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) качан болсо да Хавазандын бастырып кирерин билген болчу. Бирок, мындай кысталыш убакта келет деп ойлогон эмес. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга каршы аттанууга буйрук берди, өзү да даярдана баштады. Бул күн Хижранын сегизинчи жылы Шаввал айынын беши болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алтымыш бир жашка чыккан эле.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) он эки миң аскер менен жолго чыкты. Алардын он миңи Меккенин ачылуусуна катышкан аскерлер калган эки миңи жаңыдан динди кабыл кылгандар. Бул убакта Хавазан аскерлери Хунайн деген жерге келип, өрөөндөргө жана бактардын арасына жашырынып алышкан эле. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын кайсы бир жерден кол салуусунан чочулап, кээ бир сахабаларды чалгындоого жөнөттү. Бирок, алар эч кандай коркунуч жок деген ой менен алыска барбастан кайра келишти. Анткени, бул жолу мусулмандардын саны абдан көп эле жана жаңы эле бир чоң жеңишке жетип Меккени колго алышкан эле. Санынын көптүгүнө ишенген аскерлер баары бир жеңиш биз тарапта болот дегене ишеним менен эч нерседен капарсыз келе беришти. Аскер алдында миң аттуу аскери менен Халид бин Валид бара жаткан. Алар Хунайн өрөөнүнө жеткен убакта, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларды өрөөндөн бөлүнүп-бөлүнүп өтүүгө буйруду. Анткени, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дагы эле душмандын кокус чыга калуусунан кооптонуп келе жаткан. Аскерлер өрөөндөн топ-топ болуп өтө баштады. Биринчи, экинчи анан үчүнчү топ өтүп жаткан. Кокустан өрөөн ичинен жайнаган душман колу чыга калып мусулмандарды каптап кирди. Артка качууга аракет кылган мусулмандарды артындагы бак арасынан атылган жебелер тосуп алды. Мындай кокустукту күтпөгөн мусулман аскери туш тарапка чачырап эмне кылышаарын билбей калышты. Азыр эле көптүгүнө манчыркап, «баары бир жеңебиз» деп келе жаткан аскерлер кай тарапка качарын билбей айласы кетип калды.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аскерлерди кантип чогултуунун айласын таппай калды. Анан турган жеринен:

«Мен пайгамбармын, анда эч кандай шек жок. Мен Абдул Муттолибдин баласымын» деп кыйкыра баштады. Бирок, анын үнүнө кулак салган адам болбоду. Аскерлер туш тарапка чачырап

дагы эле өздөрүнө келе албай жатты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үнүн бийик көтөрүп:

- Оо, Аллахым, убаданды аткар, Аллахым бизге жардам бер, Аллахым бүгүн мени кайгыга салба - деп дуба кылды. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үнүн эң биринчилерден болуп Аббас укту. Ал Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) төөсүн ноктосунан кармап:

- Эй, мусулмандар! Пайгамбардын жанына чогулгула! – деп кыйкыра баштады. Аббастын үнү аябай бийик болчу. Аны уккан анча-мынча аскерлер алардын жанына чогула баштады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Аббаска карап:

- Андай дебестен алардын башын бириктирген улуу күндөрдү эскерт! - деди.

- Эй Акабага келгендер! Эй дарак түбүндө ант бергендер артка кайткыла! Эй, мухажирлер! Эй, ансарлар токтогула – деп кыйкыра баштады Аббас эми. Анын бийик үнү качып бараткан аскерлерди да токтоого аргасыз кылды. Аскерлер Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанына топтоло баштады. Биринин-артынан бири келип жаткан аскерлер өз катарын таап согушка ыңгайлана башташты. Ушул убакта Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга сүйүнүчтүү кабар айтты. Жардамга периштелер келген эле. Аллах Таала Өзүнүн сүйүктүү пайгамбарын жардамсыз калтырган жок. Азыр эле таманынан жер титиреп эмне кыларын билбей турган аскерлерге күчкубат кирип душманга карай атырылып жөнөштү. Бул жөнүндө Кураанда: *«Чындыгында, Аллах силерге көп жерлерде жардам берди. Ошондой эле Хунайн күнү да (жардам берген). Ошондо саныңардын көптүгүнө маңчыркадыңар. Бирок, ал силерден эч нерсени кайтара алган жок. Ошондой эле ал кенен жер силерге тардык кылып, артыңарга карап качтыңар. Анан, Аллах Өз элчисине жана момундардын жүрөгүнө бейпилдик салып, силер көрө албаган аскер жиберип, каапырларды азапка салды. Мына*

каапырлардын жазасы» деп айтылган. (Тооба, 25-26-аяттар).

Ошентип, мусулмандар жеңишке жетишти. Көптөгөн олжолорго ээ болушту. Аларды бөлүштүргөн мезгилде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) эң биринчи Абу Суфьяндан баштады. Ага жүз төө берди. Андан кийин башка олжолордон да ага бөлүп берди.

- Балам Язидге да бересиңби? – деп сурады Абу Суфян. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага да берди.

- Муавиягачы? – деп дагы сурады. Дагы берди. Толгон олжолорду кантип алып кетерин билбей калган Абу Суфян:

- Мага буларды көтөрүп кетүүгө ким жардам берет? – деп эки жагын карана баштады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага карап:

- Мунун баарын өзүң алдың, эми өзүң алып кет – деди жылмайып. Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) олжонун баарын мухажирлер менен меккеликтерге бөлүп берди. Ансарларга эч нерсе берилген жок. Олжо бөлүнүп сахабалар тарап кеткен соң, ансарлардын арасында «Пайгамбар өзүнүнүн туугандарына берип, бизди унутуп койду» деген нараазылык сөз таркады. Аны угуп калган Саъд бин Убада Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип укканын айтты. Чындыгында, ансарлар байлыкты жакшы көргөндүктөн бул сөздү айтышкан эмес эле. Болгону алар ушунча көп олжону мухажирлерге гана берип ансарларды куру кол калтырганына түшүнүшкөн эмес болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Саъдга ансарлардын баарын чогултуп келгин деди. Ансарлардын баары чогулду, мухажирлерден бир гана Абу Бакр келди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга жакын келип:

- Ушул сөздү силер айттыңарбы? - деп сурады.

- Ооба, – дешти алар.

- Оо, ансарлар, силер адашып жүргөнүнөрдө мен силерге барып, Аллах силерди туура жолго салбадыбы? Силер бири-бириңерге душман болуп турганыңарда мен силерге барып, Аллах силердин жүрөгүнөрдү бириктирбедиби? Силер кедей кезиңерде мен силерге барып, Аллах силерди бай кылбадыбы? Балким силер да мага: Сен да бизге жардам сурап барганыңда жардам берген-биз, өз элиң кууп чыкканда биз тосуп алганбыз деп айтарсыңаар» - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ансарлар:

- Оо, Аллахтын элчиси, антип айтпай калалы, — дешти бир ооздон.

- Оо, ансарлар, силердин ыйманыңар күчтүү ошондуктан динге жаңы киргендерге малды бердим. Адамдар шаарларына төө, уй жана койлору менен кетишет. Силер болсо Аллахтын элчиси менен кетесиңер. Аллахка ант ичип айтамын, эгер алдымда ансарлардын жана башка адамдардын эки жолу турса, ансарлардын жолу менен басамын. Аллахым, ансарларга ырайым кыл. Аллахым, ансарлардын балдарына жана алардын балдарынын балдарына ырайым кыл» - деп сөзүн аяктады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ансарлар анын сөзүн угуп ыйлашты. Алардын ыйы тээ алыска чейин угулуп турду. Алар чындыгында, эң чоң утушка ээ болушту. Адамдар төө, уй же койлору менен кетишсе, алар ааламдарды ырахмат кылуу үчүн жиберилген акыр замандын пайгамбары менен бирге кете турган болушту.

* * *

Баары Мадинага кайтып келишти. Мусулмандардын Меккени колго алуусу жана Хунайн согушундагы жеңиши Исламдын таркалуусуна чоң жол ачты. Күн өткөн сайын ар кайсы уруулар Исламды кабыл кылып жатышты. Адамдар топ-топ болуп динге кире башташты. Аллах Таала: *«Качан Аллахтан жардам жана жеңиш*

келген кезде, Аллахтын динине топ-топ болуп кирип жаткан элдерди көргөнүңдө, Ошондо Роббуңду мактоо менен даңазалагын жана Андан кечирим сурагын. Албетте, Ал тообаларды кабыл кылуучу» деген Наср сүрөсүн түшүрдү. (Наср, 1-3-аяттар).

Ушул күндөрү Мута согушунда жеңишке жете албай ара жолдо калган римдиктер Мадинага кол салуу үчүн келе жатканын тыңчылар айтып келишти. Эми мусулмандардын алдында, кырк миң аскер менен келе жаткан душманды тосуп чыгуу милдети турду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахбаларын чогултту да, согуш үчүн жардам берүүгө чакырып:

- Ким Аллах жолунда нафака кылат? - деди. Усман ордунан туруп:

- Мен жүз төөнү тамагы жана куралы менен бердим – деди.

- Дагы ким Аллах жолунда нафака берет? - деди.

- Мен дагы жүз төөнү тамагы жана куралы менен бердим – деди Усман. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үчүнчү жолу кайталды:

- Ким Аллах жолунда нафака берет? Усман дагы жүз төөнү берерлигин айтты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Усмандын бүгүнкү жасаган ишинен кийин ага эч кандай зыян жетпейт - деди. Андан кийин Абдурахман ибни Ауф эки жүз уютулган күмүштү берди. Умар келип, үч миң дирхамды берди.

- Сен үй-бүлөңө эмнени калтырдың? - деп сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) андан.

- Байлыктын жарымын калтырдым – деди ал. Андан кийин Абу Бакр төрт миң дирхам алып келди.

- Сен эмнени калтырдың? - деп сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Аллахты жана Анын элчисин калтырдым – деди Абу Бакр.

Андан кийин ар ким колунан келгенин алып келип бере баштады. Бирөөлөр бир кадак арпа, бирөөлөр бир дирхам берип жатты. Аларды көргөн мунафыктар «Абу Бакр менен Умар байлыгын элге көрсөтүү үчүн ушинтип жатат» деп өз алдынча сөз кылышты. Алар жөнүндө Аллах Таала: *«Садака берүүгө умтулган момундарды шылдыңдаган (мунафык) адамдарды жана маңдай тери менен тапканын гана бергендерди, келекелегендерди Аллах шылдыңдайт. Алар үчүн оорутуучу азап бар»* деген аятты түшүрдү. (Тооба, 79-аят).

Аскерлер аттанууга даяр болгон мезгилде, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Алини Мадинага көзөмөл кылып калуу үчүн дайындады. Мунафыктар аны да «Мухаммад Алини жактырбагандыгы үчүн аны согуштан калтырды» деп айтып чыгышты. Алардын сөзүн уккан Али, Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келип:

- Оо, Аллахтын элчиси, мени да өзүң менен ала кет. Пайгамбар сени жактырбагандыктан таштап кетти деп жатышат - деди.

- Алар жалган сүйлөшөт, Аллахка ант ичем, сени Мадинага көз салуу үчүн гана таштап кетип жатам. Харун, Мусага жардамчы болгондой, сен да мага жардамчы болууңа ыраазы болбойсуңбу? - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Али ага ыраазы болуп Мадинада калды.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аскелери менен Мадинадан миң чакырым алыстыктагы Табук деген жерге келди. Бирок, душманды кезиктире албады. Күндүн ысыгына жана жолдун алыстыгына чыдабаган душман аскерлери кайра тарап кеткен эле. Бул жөнүндө кабарсыз калган мусулмандар элүү күн сапар кылып, канчалган кыйынчылыктарды башынан өткөрүштү. Душмандын жок экенине ишенишкен соң, кээ бирөөлөр Шам мамлекетин басып алууну сунуш кылышты. Бирок, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бирөөнү басып алуу үчүн эмес, коргонуу үчүн чыккандыгын айтып, алардын сунушунан баш тартты. Анткен менен жакын келип

калганына пайдаланып бир канча уруулар менен келишим түзүп, аларды Исламга кирүүгө чакырды. Халид бин Валидди Жандал мамлекетине элчиликке жиберди. Ал, өлкөнүн падышасы менен тынчтык келишимин түзүп келди. Падыша Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жибектен токулуп, алтын суусу менен кооздолгон жоолукту белек кылды. Анын кооздугун көргөн сахабалар айран таң калышты. Ошондо, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Буга таң калбагыла. Саъд бин Муаздын Бейиштеги кол арчуусу мындан да кооз болот» - деди. Ошентип, элүү күндүк сапар согушсуз аяктап, аскер кайра Мадинага келди.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Табуктан келгенден кийин, согушка барбай койгон мунафыктар ар кандай шылтоолорду айтып андан кечирим сурай башташты. Булар жөнүндө Аллах Таала *«Алар Аллахтын элчисине каршы чыгып, согушка барбай отуруп калганына сүйүнүштү. Аллах жолунда мал-мүлкү жана жандары менен согушууну жек көрүштү. Алар: Бул ысыкта согушка чыкпагыла - деп айтышты. Эгер түшүнүшсө тозок оту мындан да ысык. Эми, Алар жасаган иштеринин жазасы үчүн аз күлүп, көп ыйлашсын»* деген аятты түшүрдү. (Тооба, 81-82-аяттар).

Алар оюна келген шылтоолорду айтып жатышты. Алжуд бин Кайс деген мунафык Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кирип:

- Оо, Аллахтын элчиси, мен римдик аялдарды көрсөм өзүмдү кармана албай калам. Анан согушту таштап жаман жолго басып кетүүм мүмкүн – деди. Ал туурасында Аллах Таала: *«Алардын ичинен кээ бирлери: Мага калууга уруксат бер, сен бизди азгырыкка алып барба – дешет. Байкагыла: чындыгында эле алар азгырылгандар. Акыйкатта, тозок каапырларды ороп алат»* деп айтты.

Үлгү: Хунайн салгылашуусу мусулмандар үчүн чоң эскертүү болду. Аскердин көптүгүнө, куралдын күчтүүлүгүнө ишенген мусулмандар аз жерден кыйроого учурап калайын деди. Муну менен Аллах Таала, пенде канчалык күчтүү болбосун Жаратуучуун жардамысыз эч нерсе кыла албастыгын көрсөттү.

Хунайн салгылашуусу жүрүп жаткан убакта, Шайба бин Асман аттуу динди жаңыдан кабыл кылган адам Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өлтүрүүнү ниет кылып, канжарын алып анын жанына келет. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага карап:

- Эй, Шайба, мен сага жакшылык кааласам, сен өзүңө жамандык каалайсыңбы? - деди. Шашып калган Шайба:

- Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок, сен Аллахтын элчисисиң – деп келме айтып жиберди.

- Аллахтан кечирим сура - деди да, - Сен мени мененсиңби - деп сурады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Ар дайым сени менен биргемин – деди Шайба. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бир ооз сөзү менен ыйманы күчөгөн Шайба душманга бет алды. Согуш бүткөндө Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны көрүп:

- Мынакей, Аллах сага кандай жакшылык каалаганын көрдүңбү. Эгер өзүң каалаган ишти кылганыңда тозоктун ээси болуп калат элең. Аллахка шүгүр кылгын» - деди. Демек нафси кааласун аткара бербей, Аллах каалаган ишти аткарган адам сөзсүз ийгиликке жетет.

Хунайн согушу бүткөндөн кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Халиддин жанына келди. Ал оор жаракат алгандыктан ордуна тура албай жатып калган экен. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын жаарат алган жерлерин колу менен сылап:

- Тур, эй Аллахтын кылычы - деди тамашалап. Халид эч нерсе болбогондой ордунан турду да:

- Аллахка ант ичем, Аллахтын элчисине болгон менин сүйүүм, жүз кылычтын жараатынан да айыктырып жиберет – деп басып кетти. Сахабалар Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) абдан катуу сүйүшөт эле. Анткени, алардын жанында Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бар эле. А биз аны кантип сүйөбүз? Албетте, биздин жаныбызда Аллахтын элчиси жок. Бирок, биз сүйө турган анын калтырып кеткен сүннөтү бар. Биз сүйө турган анын басып өткөн өмүр жолу бар. Биз сүйө турган анын сонун кулк-мүнөзү бар. Биз сүйө турган, анын көзүнүн кареги болгон беш убак намаз бар. Биз сүйө турган анын биз үчүн кылган дубалары бар. Биз аны сүйүүгө жана сагынууга милдеттүбүз. Анткени, ал бизди сагынат. Ал сахабаларына карап:

- Мен бир туугандарымды сагындым, - деп айтканда,

- Биз сенин бир туугандарың эмеспизби? – деп сурашкан сахабалар. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Жок, силер менин жолдошторумсуңар. Ал эми, менин бир туугандарым менден кийин келишет - деп жооп берген.

Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Наср сүрөөсү түшкөн мезгилде сахабарлар абдан сүйүнүштү. Анткени, адамдар топ-топ болуп динге кирип, Аллахтын жардамы келди. Бирок, Абу Бакр Сыдык кайгыга батты. Анткени, бул сүрөнүн түшүүсү, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өмүрүнүн бүтүп бара жаткандыгынын белгиси экенин ал билген болчу.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) олжо бөлүштүргөн мезгилде, Абу Суфьян абдан көп олжого ээ болду. Ал, анын баарын кантип алып кетер айласын таппай «Мага кимжардам берет» дегенде, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын

салам-салаваттары болсун) «Мунун баарын өзүң алдың, эми өзүң алып кет» деди аны тамашалап. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул тамаша сөзүнүн артында, «Ар ким өзү топтогон байлыгы үчүн өзү гана жооп берет» деген чоң сабак жаткан болчу.

* * *

Табук согушуна аттануу күндүн эң ысык убагына туш келди. Анан да сахабалардын жашоосунун негизги жардамчысы болгон курмалар бышып, терип алууга даяр болуп калган болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ошого карабастан согушка чыгууну жарыя кылды. Албетте, бул сахабалардын ыйманын сыноо жана бекемдөө үчүн болгон Аллахтын даанышмандыгы эле. Табук Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сахабалары менен бирге чыккан эң акыркы согуш эле. Ошондуктан, аларды тосуп турган душман жок болсо дагы, Жибрийил кабар айтып келген жок. Элүү күндүк бул сапарда сахабалар Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дагы көптөгөн сабактарды алып калышты.

Табукка бара жаткан жолдо Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Абу Бажадаини деген адамга жолугуп калды. Бул адамга ушундай атты Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) койгон болчу. Ал он алты жашында динди кабыл кылат. Бирок, алардын уруусунан бир дагы адам динге кирбегендиктен, аны туугандары айлынан кууп чыгышат. Кууган кезде үстүндөгү кийимдеринин баарын чечип калышат. Ошондо кийимсиз калган бала эки жалбыракты денесине байлап алып Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) келет. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын ким экендигин сураганда, ал баарын төкпөй-чачпай айтып берет.

- Сенин атың ким? – деп сурайт Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Абдул Изза (бттун кулу), – дейт бала. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага карап:

- Сен Абдул Изза эмессиң, Абу Бажадайнисин (эки жалбырак-тын атасы) – дейт тамашалап.

Ошол Абу Баждайни Табукка бара жаткан жолдон жолугуп аскер менен бирге барат. Ал жолдо Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайрылып:

- Оо, Аллахтын элчиси, мага дуба кыл мен ушул согушта шейит болоюн. Менин байлыгым да туугандарым да жок – дейт. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Эгер бир адам Аллах жолуна аттанып, ооруп өлсө да шейит болот. Аллах жолуна аттанган адам аттан жыгылып өлсө да шейит болот – дейт ага. Эртеси түн ичинде Абдуллах бин Масуд деген сахаба бирөөлөрдүн жер казып жаткан үнүн угат. Ал акырын чыгып караса, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жер казып, Абу Бакр менен Умар ага жарык кылып турушуптур. Абдуллах алардын жанына келип:

- Аллахтын элчисин иштетип коюп, силер карап турасыңарбы? – деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага жаш аккан көзү менен карап:

- Бир тууганыбыз Абу Бажадайни кайтыш болду - деди. Катуу оорудан улам кайтыш болгон бир тууганына кабырды өзүм казам деп башкаларды түшүрбөгөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кабырды казып бүтүп, ага өзү бир аз жатып анан сөөктү алып жаткырды. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көз жашы анын кепинине тамчылап турду. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны боорына кысып бир кыйла жанынан чыкпай отурду. Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

«Аллахым мен Абу Бажадайниден ыраазы болдум, Сен да андан ыраазы бол» - деп дуба кылды. Абдуллах бин Масуд айтат:

«Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага ушунчалык мээримин төктү, ушул кабырда Абу Бажадайнинин ордунда мен болуп калсам кандай сонун болот эле» деп ойлоп калдым.

Табуктан кайтып келген соң ага катышпай калган мунафыктар Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ар кандай шылтоолорду айтып киришти. Ошол сексенден ашуун мунафыктар менен бирге дагы үч сахаба Каъб бин Малик, Хилал бин Умая жана Марара бин Абу Робиъ согушка катышпай калып калган эле. Чындыгында, булар эч себепсиз эле согуштан калып калган болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Каъбдан эмне үчүн согушка барбай калгандыгын сурады.

- Сен эгер жөнөкөй адам болгонунда сенин ачуундан кутулуу үчүн бир шылтоону таап жалган айтып коёт элем. Бирок, сен пайгамбарсың, эгер сага жалган айтсам Аллах ачууланат. Ошондуктан сага чынымды айтып, Аллахтан кечирим сураймын. Мен эч себепсиз эле согушка чыкпай койдум, – деди Каъб.

- Бул чынын айтты – деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Анан силерге Аллах Өзү өкүм чыгарат деп, алар менен эч ким сүйлөшпөсүн деп буйрук кылды. Каъб мечитке келип сахабаларга салам айтса алар ага жооп беришпейт эле. Ал эмес жакын туугандары да аны менен сүйлөшпөй калышты. Берки экөөсү жашы өтүп калган адамдар эле. Аларга бул сыноо катуу тийип, үйлөрүнөн чыга албай калышты. Үчөөсү көз жаштарын агызып ыйлап тооба кылышты. Каъбдын көзүнүн аккан жаштан бетине из пайда болду. Бирок, Аллах Таала аларга өкүм чыгарбады. Арадан кырк күн өткөн соң Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) алардын аялдарын да аларга кызмат кылуудан тыйды. Бир гана Хилалдын аялы Пайгамбарыбыздан (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) суранып үйүндө калды. Анткени, Хилал карылык жана кыйынчылыктын айынан өзүн-өзү карай албай калган болчу. Эми буларга жер бети

мурдагыдан да тар болду. Эмне кыларын билбей үйдөн чыкпай жатып калышты. Кааб гана дагы эле мечитке жана базарга чыгып турду. Ошентип арадан элүү күн өттү. Элүүнчү күнү багымдат убагында Аллах Таала алардын тообасын кабыл кылгандыгын баяндаган аяттарды түшүрдү. Аятта: *«Согуштан калган үчөөнүн да тообалары кабыл кылынды. Кенен жер аларга тарып кеткен болчу. Алардын жүрөктөрү кысылып кеткен эле. Аллахтан башка эч кандай сактоочу жок экенини билишти. Ошондон кийин Аллах алардын тообаларын кабыл кылды. Чындыгында Аллах – тообаларды кабыл кылуучу, Мээримдүү. Оо, ыймандуулар, Аллахтан коркуп чынчыл адамдар менен бирге болгула»* деп айтылган эле. (Тооба, 117-119-аяттар). Аят түшөөрү менен Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны сахабаларына окуп берди. Кубанычы койнуна батпаган сахабалар кабарды сүйүнчүлөө үчүн биринин артынан бири Каабдын үйүн көздөй чуркашты. Атына мине калып чаап жөнөгөн сахаба баарынан мурун жетип, ат үстүнөн эле:

- Эй, Кааб сүйүнчү. Аллах силердин тообаларды кабыл кылды – деп кыйкырды. Сүйүнгөнүнөн эмне кыларын билбеген Кааб, үстүндөгү көйнөгүн чечип сүйүнчүлөгөн адамга кармата салып, өзү мечитти көздөй чуркады. Мечитке киргенде Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аны жылмайга жүзү менен тосуп алды.

- Оо, Аллахтын элчиси, бул сенин сөзүңбү же Аллахтын сөзүбү? – деп сурады Кааб.

- Бул Аллахтын сөзү - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Кааб бешенесин саждага коюп, кубанганынан ыйлап жиберди. Анын кубанычына кошо кубанган сахабалар да ыйлады. Көзүнө жаш тегеренген Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Кааб, бул күн сен энеден туулганыңдан берки эң бактылуу күн болду - деди аны кутуктап.

Пайда:

- ▶ Өзүндүн күчүнө, байлык-бийлигиңе таянбай, Жалгыз Аллахка таян.
- ▶ Аллахтын дининде ыйманыңды бекем сакта. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзү кабырын казган Абу Бажадайнини унутпа.
- ▶ Тооба сүрөсүндөгү үч түрдүү адамдардын кимисине кошуларыңды ойлон.
- ▶ Өлүм кекиртегинде турса да чындыкты сүйлө.
- ▶ Аллахка чын ыкласың менен тооба кыл. Аллах тообаларды кабыл кылуучу.

Сүйүктүү менен коштошуу

Хижранын онунчу жылы Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ажылык амалын аткаруу үчүн жолго чыкты. Бул жылы ал алтымыш үч жашка чыккан болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) менен ажылык амалын аткаруу үчүн жүз миң адам жолго чыкты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жолго чыккандан баштап талбия айтып жүрүп отурду. Орто жолго келип калганда Жибрийил келип, Аллах Тааланын, сахабалар талбияны катуу айтсын деген буйругун айтты. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга катуу айтууну буйруду жана өзү да катуу айта баштады:

-«Лаббайка Аллахумма лаббайка, Лаббайка лаа шариика лака Лаббайка, иннал хамда ванниьмата лака вал мулк, лаа шарика лака». Ошентип, жол бою талбия жаңырып келди. Меккеге келгенден кийин Меккеден Минага, Минадан Арафатка, Арафаттан Муздалифага жөө барып ажылык амалдарын аткарды. Качан гана адамдардын саны көбөйүп кеткенде, алардын баарына көрүнүү үчүн төөсүнө минди. Арафатка барып, тоо башына чыкты. Мына ошол жерде, эң акыркы «Коштошуу кутбасын» айтты.

- Оо, адамдар! – деди үнүн бийик чыгарып, - «Мени уккула жана акыл жүгүрткүлө! Мен силер менен кийинки жылы дагы көрүшөрүмдү билбеймин». Адамдар жым-жырт болуп калышты.

- Бул кайсы ай экенин билесиңерби - деди бир аздан кийин.

- Бул Харам айы, – деп жооп беришти.

- Бул кайсы күн экенин билесиңерби?

- Бул харам күнү, – дешти тургандар.

- Бул кайсы шаар экенин билесиңерби?

- Бул харам шаары, – дешти сахабалар.

- Силердин каныңар, малыңар жана абийириңер, ушул ай сыяктуу, ушул күн сыяктуу, ушул шаар сыяктуу харам болот. Бир мусулманга экинчи мусулмандын каны, малы жана намысы арам - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Андан кийин сөзүн улап:

- Оо, адамдар! Аялдар үчүн Аллахтан корккула, аларды аманатка алгансыңар. Алар силерге Аллахтын сөзү менен адал болгон. Алар үчүн Аллахтан корккула!

- Оо, адамдар! Сөзүмдү уккула жана түшүнгүлө. Чындыгында мусулмандар бир тууган, чындыгында мусулмандар бир тууган, чындыгында мусулмандар бир тууган - деп бир канча жолу кайталады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Сахабалар аны эми токтосо экен дегенсип жалдырап карап калышты.

- Оо, адамдар! Арабдан араб эместин эч кандай айырмасы жок. Анткени, баардык инсан Адамдын баласы, ал эми Адам топурактан жаралган.

- Оо, адамдар! Мен Кыямат күнү үмөтүмдүн көптүгү менен сыймыктанамын, Кыямат күнү менин жүзүмдү жер каратпагыла.

- Оо, адамдар! Кыямат күнү үмөтүм үчүн келемин. Аллах Таала: эй, Мухаммад, аларды жөн кой, сен кеткенден кийин кандай иштерди кылышканын билбейсиң деп айтат. Ошондо мен алыс болгула, алыс болгула деп айтамын.

- Оо, адамдар! Силерге эки нерсени калтырдым. Эгер ал экөөсүн бекем кармасаңар эч качан адашпайсыңар. Алар, Аллахтын китеби жана менин сүннөтүм - деди да, бир аз токтоп:

- Оо, адамдар! Кыямат күнү, Аллахтын алдында мен жөнүндө сураласыңар. Менин динди толук жеткиргениме күбөлүк бересиңерби? – деп сурады анан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ар кайсы жерден ый аралаш үндөр чыгып жатты. «Сен динди жеткирдиң, аманаты аткардың, үмөттү оңдодуң, Аллах жолунда согуштуң» деген үндөр туш тараптан жаңырды. Сахабалар көз жаштарын агызып ыйлап жатышты.

- Эй, Робиъа. Аларга катуурак айт, укпай калышпасын - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Робиъа үнүнүн болушунча:

- Кыямат күнү Аллахтын элчисине күбө болосуңарбы? – деп кыйкырды.

- Сенин динди таратканыңа, аманатты аткарганыңа, үмөттү оңдогонуңа жана Аллах жолунда согушканыңа күбөлүк беребиз, - дешти сахабалар. Аларга ыраазы болгон Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Оо, Аллахым, күбө болгун. Оо, Аллахым, күбө болгун - деди да Арафаттан түштү.

Арафаттын акыркы күнү Аллах Таала: *«Бүгүн силердин*

диниңерди толук кылдым. Өз нийматымды силерге бердим жана Исламдын силерге дин болуусуна ыраазы болдум» деген аятты түшүрдү. *(Мааида, 3-аят)*. Аяттын түшүүсүнө Умар сүйүндү. Абу Бакр кайгырды. Бул аят түшкөндө бир жөөт Умарга келип:

- Эгер ушул аят бизге түшкөндө, ал күндү майрам кылып алат элек – деди. Умар абдан кубанып:

- Чындап эле, бул аят бизге майрам күнү түшкөн. Арафада, Жума күнү түшкөн – деди. Умар диндин толук болгонуна сүйүндү. Исламга Аллахтын ыраазы болгонуна сүйүндү. Ал эми Абу Бакр «Ар бир толгон нерсенин азайуусу болот, диндин толук болуусу Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) биздин арабыздан кетүүсү» деп кайгырды.

Андан кийин Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Минага барды. Ал жерде адамдарга кайрылып:

- Бул кайсы күн? - деп сурады.

- Аллах жана Анын элчиси билүүчү, – дешти сахабалар.

- Бул курбандык чалуу күнү эмеспи, - деди өзү жооп берип. Анан кайра сурады:

- Бул кайсы шаар?

- Аллах жана Анын элчиси билүүчү, – сахабалар жоопту анын өзүнөн күтүштү.

- Бул Харам шаары эмеспи - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Бул кайсы ай? - деди бир аздан кийин.

- Аллах жана Анын элчиси билүүчү, – дешти сахабалар.

- Бул Харам айы эмеспи - деп Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзү жооп берди да:

- Чындыгында, силердин каныңар, малыңар жана намысыңар,

ушул күндүн урматы сыяктуу, ушул шаардын урматы сыяктуу, ушул айдын урматы сыяктуу арам - деди.

Андан кийин Каабага келип коштошуу тавафын (айлануусун) кылды. Каабанын эшиги менен кара таштын ортосундагы «Мулта-зам» деген жерге келгенде, курсагын жана чекесин ага тийгизип, колун көтөрүп дуба кылды. Дуба кылып жатып ыйлады. Аллахты сагынып ыйлап жаткансыды. Үммөтү үчүн ыйлап жаткансыды. Жанында турган Умар да ыйлап жиберди.

Меккеден чыгып баратып:

- Мен дагы адаммын, Аллах менин жанымды алып кетет. Кыямат күнү Аллах Таала мен жөнүндө силерден сураганда эмне деп айтасыңар? - деп сурады дагы бир жолу.

- Динди жеткирди, убаданы аткарды, аманатты тапшырды деп айтабыз – дешти сахабалар. Ыраазы болгон Пайгамбарыбыз: (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

«Алхамду лилЛаахи, Алхамду лилЛаахи» - деп Меккеден чыга жөнөдү.

Мадинага келгенден кийин адамдарды мечитке чогултуп, аларга кайрылып:

- Мен Абу Бакрга, Умарга, Усманга, Алиге, Абдурахман бин Ауфка ыраазымын - деп Бейиш менен сүйүнчүлөнгөн он сахабаны атап чыкты. Анан:

- Мен мухажирлер менен ансарларга ыраазымын. Оо, адамдар! Менин үй-бүлөөмө жана сахабаларыма жакшы мамиле кылгыла. Оо, адамдар! Мусулмандарга тил тийгизүүдөн сактангыла - деди. Андан кийин сахабаларына карап мындай деди:

- Кыямат күнкү үммөттөрдү мен көрдүм. Ал күнү бир эле адам менен келген пайгамбар да болот. Эки адамды ээрчитип келген пайгамбар да болот. Бир нече адам менен келген пайгамбарды да көрдүм. Андан кийин капкара болуп келе жаткан топтошкон адамдарды көрдүм. Оо, мына менин үммөтүм деп сүйүнүп кет-

сем, «бул Мусанын үммөтү, сен бул тарапты кара, сенин үммөтүн ошол тарапта» деген үн чыкты. Карасам жанагынан да көп караан келе жатыптыр. «Мына ушулар сенин үммөтүң анын ичинен жетимиш миңи сураксыз Бейишке кирүүчүлөр» деди жанагы үн».

Бир күнү Умар Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жанына келип:

- Картайып кетипсиң оо, Аллахтын элчиси, – деди тамашалап. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кулагынын үстүндө беш-алты тал чачы ак болчу.

- Мени Худ картайтты - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ага түшүнбөй калган Умар:

- Кандайча оо, Аллахтын элчиси – деп сурады.

- «Худ сүрөсүндөгү: *«(Оо, Мухаммад) Сен жана сени менен бирге тооба кылгандар (дин-ишенимиңерде Кураанда) буюрулгандай түз болгула. Чектен чыга көрбөгүлө. Ал (Аллах) жасап жаткан ишиңерди толук көрүүчү»* деген аят мени картайтып жиберди» - деп түшүндүрдү Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). (Худ, 112-аят).

Коштошуу ажылыгына чейин Рамазанда Жибрийил келип Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Кураанды бир сыйра окуп берчү. Бул жылы Жибрийил эки жолу окуп берди.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кызы Фатиманы жанына чакырып:

- Кызым мага ажалдын жакындаганын көрүп турам, сен сабыр кылгын. Мусулман аялдарынан эң катуу кайгы келүүчү сен болосуң. Эң катуу кайгы келүүчү сен болсоң, эң катуу сабыр кылуучу да сен бол. Сен сабырдуу бол кызым - деди анын маңдайынан сылап.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул дүйнөдөн өтөөрүнө он үч күн калган. Бул күнү Кураандын

эң акыркы аяты түштү: *«Аллахка кайтып келе турган күндөн корк- кула. (Ал күнү) ар бир жанга, ар бир кылган иши үчүн толук акысы берилип, аларга зулумдук кылынбайт».* (Бакара, 281-аят).

Ошол күнү сахабаларына:

- Мен Ухуд шейиттерине зыярат кылууну каалап жатам - деди. Сахабалар Ухудга алып чыгышты. Кабырлардын жанына келип:

- «Асслааму алайкум, яа шухадаа а ухуд. Антумус-саабикууна ва иннаа бикум лаахикуун (Оо, Ухуддун шейиттери, силерге Аллахтын тынчтыгы болсун. Силер алдын кеттинер, биз да силерге кошулабыз)» - деп саламдашты. Ухуддан келе жаткан жолдо Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ыйлады.

- Эмне үчүн ыйлап жатасың оо, Аллахтын элчиси? - деп таң калып сурашты сахабалар.

- Бир туугандарымды сагындым, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Биз сиздин жаныңызда турабыз го, же биз сиздин бир тууганыңыз эмеспизби? – дешти сахабалар.

- Жок. Силер менин жолдошторумсуңар. Ал эми менин бир туугандарым менден кийин келишет. Анан мени көрбөй туруп ишенишет. Мен аларды сагындым, - деп кайрадан ыйлады Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

Кайтып келгенден кийин, Абу Мувайхама деген сахабага:

- Мен Бакиъ көрүстөнүнө зыярат кылгым келип жатат - деди. Кабырга жөнөп жатып:

- Мага бул дүйнөнүн казыналарынын ачкычы берилип, анда калып анан Бейишке кирүүнү же Роббума жолугуп анан Бейишке кирүүнү тандоо ыктыяры берилди - деди. Сүйүнүп кеткен Абу Мувайхама:

- Оо, Аллахтын элчиси, бул дүйнөдө калууну тандап алыңыз, – деди шашып. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага карап:

- Жок. Оо, Абу Мувайхама, мен Роббума жолугууну тандап алдым. Мен Роббумду абдан сагындым, - деди.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) катуу ооруй баштады. Адамдар менен намаз окуу үчүн чыга албай калды. Абу Бакрды адамдарга имам болууга буйруду.

Бул дүйнөдөн өтөөрүнө төрт күн калган. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кайра ордунан турду. Акырын басып мечитке кирди. Абу Бакр имам болуп намаз окуп жаткан. Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көрүп орун бермекчи болду эле, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага тура бер дегендей кол жаңсап койду. Абу Бакр туруп, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) отуруп намаз окуду. Намаз окулуп бүткөндөн кийин:

- Өз үммүтүнөн бир адамга жүктөп намаз окугандан кийин гана, Аллах Таала пайгамбарлардын жанын алат - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

Бул дүйнөдөн өтөөрүнө үч күн калган. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) оорусу күчөп, аялдарын жанына чакырды.

- Мага Аишанын үйүндө жатууга уруксат бересинерби? - деп сурады алардан. Баары бир ооздон:

- Биз макулбуз, — дешти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) турууга аракет кылды, бирок тура албады. Али менен Фазл келип көтөрүп чыгышты. Алардын Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көтөрүп бара жатканын көргөн адамдар ыйлай башташты. Аиша энебиздин үйүнө келгенден кийин:

- «Лаа илааха иллаллоох, инна лилмавити сакароот (Аллахтан башка сыйынууга татыктуу зат жок, чындыгында өлүмдө кыйынчылык бар)» - деп бир канча жолу кайталады.

Бул дүйнөдөн өтөөрүнө эки күн калган. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) башы ооруп, денеси ысып кетти. Аиша энебиз анын денесинен чыккан терди аарчып, Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзү ооругандарга айтып жүрчү дубаны айта баштады:

- «Аллахумма Роббан-нааси, азхибил баъси, вашфи анташ-шаафи, лаа шифаа-а илла шифааука, шифаа-ан лаа югоодиру са-коман». Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) акырын колун көтөрүп:

- Жок. Оо, Аиша эгер өмүр болсо гана булар пайда берет. Азыр булардын пайдасы тийбейт - деп аны токтотуп койду.

Бул убакта мечитке адамдар батпай кеткен эле. Алардын дабышын уккан Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун):

- Бул эмне? - деп сурады.

- Адамдар коркуп жатышат, – деди бирөө ага жооп берип.

- Мени көтөрүп чыккылачы, - деп суранды Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Көтөрүп мечитке алып киришти.

- Силер эмне коркуп жатасыңарбы? - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Ооба. Оо, Аллахтын элчиси – дешти сахабалар. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) акырын чыккан үнү менен:

- Оо, адамдар. Биз жолукчу жер бул дүнүйөдө эмес, биз жолукчу жер менин Хавзымдын (Бейиштеги булак) жанында. Мен силерди ошол жерден көргөнсүп турам - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Анан бир аз унчукпай турду да:

- Оо, адамдар. Аллахка ант ичем, силердин кембагал болуп

калууңардан коркпоймун. Дүнүйөгө берилип кетип, силерден мурдакылар сыяктуу жок болуп кетүүңөрдөн коркомун - деди. Анан:

- Аллах Таала бир пендесине бул дүйнөдө калуу менен Роббусуна жолугуу ыктыярын берди эле, ал Роббусуна жолугууну тандап алды - деди. Ал пенденин ким экенин көпчүлүк сахабалар түшүнбөй калышты. Аны түшүнгөн Абу Бакр ыйлап:

- Оо, Аллахтын элчиси, ата-энем сенден айланып кетсин – деп Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөзүн бөлдү. Сахабалар Аллахтын элчисинин сөзүн эмне үчүн бөлдүң дегенсип Абу Бакрга карап калышты. Ошол убакта:

- Ага унчукпагыла, силердин араңарда Абу Бакрдай мага фазилеттүү адам жок. Анын сыйлыгын берүү менин колумдан келбеди. Анын сыйлыгын берүүнү Аллах Таалага тапшырдым - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Анан сөзүнү улап:

- Оо, адамдар. Кимдин менде өчү болсо, мен мына. Кимдин аласасы болсо, мен мына. Кимге жаман сөз айткан болсом, мен мына. Аласаңарды алып калгыла. Мен Аллах Таалага таза жолугууну каалаймын - деди. Бир адам туруп:

- Оо, Аллахтын элчиси, мага үч дирхам карызың бар эле, – деди.

- Аллах сени жакшылык менен сыйласын, - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ага. Анан Аббаска карап, карызын берип кой деди.

- Намаз, намаз, намаз. Оо, адамдар. Туугандарга жакшы мамиле кылгыла. Аялдарга жакшы мамиле кылгыла. Кол астыңардагыларга жакшы мамиле кылгыла. Оо, адамдар. Кыяматка чейинки менин үмөтүмө салам айткыла - деп, анан дуба кыла баштады:

- Аллах силерге жардам берсин. Аллах силерди сактасын. Аллах силердин даражаңарды көтөрсүн.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бул дүйнөдөн өтөөрүнө бир күн калган. Кызы Фатима кабар алып кирди. Аны көргөн Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ыйлап жиберди. Фатима да ыйлай баштады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) кол жаңсап аны жанына чакырды да кулагына бир нерсе деп шыбырады. Фатима мурдагыдан да катуу ыйлай баштады. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) анын кулагына дагы шыбырады. Фатима мөлтүрөгөн көз жашын сүртүп, күлүп жиберди.

Ушул түнү таңга жуук Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ордунан өзү турду. Багымдат убагында мечитке басып кирди. Мечит ичи адамдарга толуп кеткен эле. Алар Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) ооругандан бери мечитте түнөп жатышкан. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга жылмайып карады. Бул анын акыркы жылмайуусу эле. Сыртта али караңгы болуп турганы менен мечит ичине нур толо түшкөндөй болду. Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) бүгүнкүдөй нурдуу жүзүн эч ким көргөн эмес эле. Сахабалар анын киргенине сүйүнүп кетишти. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аларга кыймылдабагыла дегенсип белги берди.

* * *

Күн жаңы гана жарык нурун жер бетине төгө баштаган болчу. Эшиктен Жибрийил кирип келди.

- Ассалааму алайка яа расуулун Лоох - деп салам айтты ал Пайгамбарыбызга (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун).

- Ва алайкас-салаам - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) жооп берип.

- Мени менен бирге өлүм периштеси да келди, эгер уруксат

берсең кирсин. Ал сенден кийин эч кимден уруксат сурабайт - деди Жибрийил.

- Ага уруксат бер, кире берсин - деди Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун). Ошол сөздү күтүп турган өлүм периштеси кирип келди да:

- Мени Роббим сага ыктыяр берүү үчүн жөнөттү, дүйнөдө калууну каалайсыңбы же Роббуңа жолугууну каалайсыңбы? - деди. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) сөөмөйү менен асманды көрсөтүп:

- Бийиктеги жолдошумду, бийиктеги жолдошумду - деп шыбырады. Өлүм периштеси Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) баш жагына жакын келип:

- Эй, Абдуллахтын уулу Мухаммаддын таза руху, Аллахтын ыраазылыгына чыккын. Ал сенден ыраазы, нааразы эмес - деди. Пайгамбарыбызды (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) тизесине жаткырып кармап отурган Аиша энебиз анын денеси оорлой түшкөнүн сезип, кыйкырып жиберди:

- Аллахтын элчиси кайтыш болду, Аллахтын элчиси кайтыш болду... Бөлмө ичи караңгылай түштү. Аиша энебиздин кыйкырыгы эч кимдин кулагына кирбегендей бир саамга баары нес болуп калышты.

Отурган ордунан кыймылдабай, ар кимисин жалдырап караган Али оозуна сөз келбей отуруп калды. Усман жаш баладай бышактап отурду. Фатима сабырдуулук менен: «Оо, атаке, Аллах суранычыңды кабыл кылды. Оо, атаке, Фирдаус бейиши сени жайың болду» деп шыбырап жатты. Умар колуна кылычын алып:

- Ким пайгамбар өлдү десе, башын кыя чабам. Ал, Муса Роббусуна жолуккан сыяктуу Роббусуна жолукканы кетти. Ал кайра келет! Ал кайра келет! – деп кыйкырып жатты. Кечигибирээк кирген Абу Бакр Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) көздөрүн сылап, маңдайынан өөп:

- Тирүүң кандай сонун болсо, өлүмүң да ошондой сонун. Тирүүндө кандай жакшы элең, өлүгүң да ошондой жакшы - деди көз жашын сүртүп. Анан мечитке кирип, Умарга карады да:

- Оо, Умар тынчтангын! – деди. Анан адамдарга карап:

- Оо, адамдар. Ким Мухаммадга сыйынса, анда Мухаммад каза болду. Ким Аллахка сыйынса, Аллах тирүү жана эч качан өлбөйт - деди. Адамдар ызы-чуу боло түштү. Аларды тынчтандыруу үчүн Абу Бакр *«Мухаммад Аллахтын элчиси гана. Андан мурун да элчилер өткөн. Ал өлсө, же өлтүрүлсө силер артка кайтасыңарбы. Ким артка кайтса, ал Аллахка кымындай да жамандык кыла албайт. Аллах – шүгүр кылуучуларды сыйлайт»* деген аятты окуду. *(Аали Имран, 144-аят)*. Умар бул аятты биринчи жолу угуп жаткан сыяктанды. Мечиттен чыгып басып кетти. Каяка кетип бара жатканын өзү да билбеди. Аны Абу Бакр колуна кармап токтотуп, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) үйүнө алып кирди. Ошол жерде сахабалар Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) биринчи халифасы кылып Абу Бакрды шайлашты. Анткени, диндин жана мамлекеттин ишин алып кетүүчү адам Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) денеси жерге коюлганча дайындалуусу керек эле.

Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) денесин жуушка кезек келген мезгилде, Али:

- Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өзүн жуушту мага буйруган эле – деп, осуятты аткарууга киришти. Сөөктү Али, Аббас, анын баласы Фазл жана Усама төртөөсү жуушту.

Абу Бакр, Умар алардын артынан башка мусулмандар, андан кийин аялдар, анан жаш балдар жана намазын окушту.

Андан кийин сөөктү кабырга коюшту. Топурак салууга кезек келгенде эч кимисинин колу барбай туруп калышты. Анан Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Менин жашоом силер үчүн жакшы, силерди туура жолго баштаймын. Ошондой эле өлүмүм да силер үчүн жакшы, силердин амалыңар мага көтөрүлөт, эгер жакшы болсо Аллахка мактоо айтам. Эгер жаман болсо Аллахтан кечирим тилеймин - деген хадисин эстешти. Ошол хадисти айткан убакта кээ бир сахабалар:

- Оо, Аллахтын элчиси, сен кантип бизге дуба кыласың, сенин денеңди курт жеп кеткен болсо – деп сурашкан болчу. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун)

- Аллах Таала, пайгамбарлардын сөөгүн жегенди жерге арам кылган - деп жооп берген эле. Бул хадис азыр ага топурак салгысы келбей турган сахабаларга күч-кубат берди. Абу Бакр баштап топурак сала башташты. Алар топурак салып бүтүшкөн соң ыйын токтото албаган Фатима:

- Пайгамбардын бетине топурак салууга кантип колуңар барды – деп Анаска карады. Анас эч кандай сөз айта албай, ыйлап отуруп калды.

Эртеси багымдат намазына Билал азан чакыра баштады. Бирок, Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) аты аталган жерге келгенде айта албай ыйлап жиберди. Кайра башынан айтты, дагы ошол жерге келгенде токтоп калды. Бир канча жолу аракет кылды, бирок айта албады. Акыры Абу Бакрга келип, мындан ары азан айта албастыгын айтып, Мадинадан башка тарапка көчүп кетүү үчүн уруксат сурады. Абу Бакр ага уруксат берди. Сүйүктүү Пайгамбарыбыздын (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) өтүүсү менен Билалдын мукамдуу үнү да угулбай калды.

* * *

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) Мадинага дүйшөмбү күнү келген эле. Ал күнү бүткүл Мадина нурга бөлөнүп турган. Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) дүйшөмбү күнү бул жашоодон өтүп кетти. Бул күнү бүткүл Мадинаны караңгылык каптады.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) күн чыккан мезгилде туулган эле. Бул, бүткүл адамзатты нурга бөлөөчү улуу жолдун башталгандыгынын белгиси болчу.

Пайгамбарыбыз (Ага Аллахтын салам-салаваттары болсун) күн чыккан мезгилде кайтыш болду. Бул, адамзатка нур чачыратуучу улуу жол Кыяматка чейин улана берет деген белги болуп кала берди...

ОБРАЗЕЦ

Мазмуну

Сөз башы.....	3
Киришүү.....	7
Келечектин пайгамбары төрөлдү.....	14
Наристе сүт эненин колунда.....	20
Кайгылуу сапар.....	23
Өспүрүм курак.....	26
Хадичага үйлөнүү.....	28
Каабаны ондоо.....	35
Хира үңкүрүндө.....	38
Дааваттын башталуусу.....	46
Ыймандын баасы.....	58
Эфиопияга көчүү.....	61
Кысым.....	67
Кайгы жылы.....	70
Таифке сапар.....	72
Түнкү сапар (Исра жана Миъраж).....	77
Урууларга даават.....	84
Экинчи «Акаба келишими».....	92
Улуу көч.....	100
Савр үңкүрүндө.....	106
Мекке жашоосунан сабактар.....	115
Мадина нурга бөлөндү.....	118
Бадр.....	127

Ухуд.....	143
Сыноолор жана көйгөйлөр.....	156
Аңгек согушу.....	170
Ифк окуясы (жалаа жабуу).....	180
Худайбия келишими.....	189
Мута согушу.....	200
Хайбар согушу.....	219
Мекке мусулмандардын колунда.....	225
Табук.....	246
Сүйүктүү менен коштошуу.....	260
Мазмуну.....	275

ОБРАЗЕЦ